

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Julija Lubej

**Šolsko svetovalno delo z otroki priseljenci na osnovnih
šolah**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2022

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Julija Lubej

**Šolsko svetovalno delo z otroki priseljenci na osnovnih
šolah**

Magistrsko delo

Študijski program: Socialno delo

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Ljubljana, 2022

Zahvala

Iskrena zahvala gre mojemu mentorju doc. dr. Milku Poštraku za vso njegovo podporo, nasvete, usmeritve in popravke, ki sem jih prejela tekom pisanja magistrskega dela.

Prav tako bi se rada zahvalila vsem intervjuvancem, da so si vzeli čas za sodelovanje in mi omogočili izvedbo raziskave. Hvala vam za izčrpne in poglobljene opise vaših izkušenj, ki so mi pomagali priti do pomembnih ugotovitev.

Predvsem pa gre velika zahvala moji družini, ki me je ves čas študija podpirala in mi stala ob strani pri uresničevanju mojih ciljev. Hvala vam za vse spodbudne besede, ki ste mi jih namenili. Hvala, da ste verjeli vame. Z vašo pomočjo mi je uspelo.

Šolsko svetovalno delo z otroki priseljenci na osnovnih šolah

Povzetek magistrskega dela

Za učenca, ki se preseli v novo okolje, kjer začne obiskovati novo šolo in ne razume učnega jezika, je še toliko bolj pomembno, da se v šoli počuti varnega in sprejetega ter da čim hitreje prejme pomoč, ki jo nujno potrebuje za uspešno šolanje, tako od strokovnih delavcev kot od sošolcev in vrstnikov. V magistrskem delu raziskujem, kako se na različnih osnovnih šolah v Sloveniji poslužujejo svetovalnega dela z otroki priseljenci in kako na šolah spodbujajo medkulturno vključevanje. Na ta način želim ugotoviti raznolike prakse med osnovnimi šolami. V teoretičnem uvodu sem predstavila literaturo v povezavi s tematiko. Posvetila sem se različnim avtorjem, ki so v svojih delih poudarjali položaj otrok priseljencev v Sloveniji, področja svetovalnega dela z otroki priseljenci ter veščine in znanja svetovalnih delavcev. V nadaljevanju sem se posvetila področju vključevanja otrok priseljencev v osnovne šole, kakšne so njihove prilagoditve in oblike podpore v zakonodaji. Na koncu sem predstavila morebitne ovire pri vključevanju otrok priseljencev v osnovne šole in možnosti preventivnih programov, v katere se lahko otroci priseljenci vključijo. V empiričnem delu magistrskega dela sem izvedla raziskavo s pomočjo delno standardiziranih intervjujev, katerih podatke sem obdelala s kvalitativno analizo. V raziskavi je sodelovalo devet socialnih delavcev, ki so bili v času zbiranja podatkov od avgusta do septembra zaposleni v svetovalni službi in so imeli vsaj eno leto izkušenj dela z otroki priseljenci na osnovnih šolah v Sloveniji. V raziskavi sem ugotovila, da so otroci priseljenci ranljiva skupina, ki potrebuje na začetku dodatno skrb in podporo s strani svetovalnih delavcev, da se lažje vključi v šolsko okolje. Spoznala sem, da imajo na učni uspeh in vključenost otroka priseljenca močan vpliv empatija, spodbujanje učenja, medsebojno spoštovanje, vzpostavljen odnos in dvosmerna komunikacija ter skrb za korist otrok, ki jo prejemajo od svetovalnih delavcev in ostalih strokovnih delavcev na šoli. Pomembno je, da vsi otroci dobijo občutek, da so dobrodošli in zaželeni. Na ta način se krepí njihov občutek vrednosti in pripadnosti. Z raziskavo sem ugotovila, kako pomembno je, da svetovalni delavci na osnovnih šolah ozavešajo pomen razvoja pozitivnega in spoštljivega odnosa do vseh otrok ter da znajo spoštovati njihov socialni, kulturni, jezikovni in religiozen izvor. Pomembno je tudi, da šole predvsem ob podpori svetovalne službe učiteljem omogočijo, da se s svojimi predsodki soočijo in spoprimejo brez obsojanja ter da se jim ponudi podpora in pomoč pri njihovem premagovanju. Ena izmed pomembnejših ugotovitev je ta, da se svetovalni delavci pri delu z učenci priseljenci v Sloveniji srečujejo s številnimi ovirami in izzivi, vendar večinoma menijo, da dobro poznavanje jezika okolja ostaja ključno za uspešno integracijo priseljencev. Otroci priseljenci v osnovni šoli predstavljajo del šolske populacije, ki zaradi svoje specifičnosti potrebuje dodatno podporo v vzgojno-izobraževalnih procesih, zato je treba to tematiko pogostejše naslavljati in se z njo spoprijeti tako v praksi kot v raziskovanju. Glavni predlogi so, da svetovalni delavci še naprej uporabljajo inovativne metode dela z otroki priseljenci in da med sabo širijo dobro prakso. Sledijo naj principu, da se z različnimi dela različno. Smiselno je tudi predlagati zakonsko obvezno polletno uvajalno obdobje pred vstopom otroka v šolo, da se otrok navadi na novo okolje, se nauči osnovne komunikacije in se pripravi na šolsko okolje in klimo.

Ključne besede: otroci priseljenci, šolski svetovalni delavci, osnovna šola, vključenost, ovire in izzivi

School Counselling for Immigrant Children in Primary Schools

Graduation Thesis Abstract

It is extremely important for a pupil who moves into a new environment where they start attending a new school and do not understand the language of instruction to feel safe and accepted and to be ensured assistance as soon as possible and as required for successful school performance by professional workers, and their school mates and peers. In my master's thesis, I study how different Slovenian primary schools approach school counselling for immigrant children and how they facilitate intercultural integration, thus determining different practises adopted by primary schools. In the theoretical introduction, I presented literature related to this topic. I focused on different authors who highlighted the situation of immigrant children in Slovenia, fields of counselling for immigrant children and skills of school counsellors. I went on to study the field of the integration of immigrant children into primary schools, their adjustments and forms of assistance outlined in relevant legislation. Finally, I presented potential obstacles in the integration of immigrant children into primary schools and possible preventive programmes these children can participate in. In the empirical part of this master's thesis, I conducted a study based on semi-standardised interviews, with the acquired data processed in a qualitative analysis. The research included nine social workers who acted as school counsellors during the data collection period, namely from August until September, and had at least one year of experience of working with immigrant children in Slovenian primary schools. In the research, I determined that immigrant children are a vulnerable group which, at the beginning, needs additional care and support provided by school counsellors in order to fit into the school environment better. I realised that school performance and integration of immigrant children are strongly affected by empathy, learning facilitation, mutual respect, established relationship, and two-way communication as well as care for the benefit of children provided by school counsellors and other professional workers at school. It is important that children feel welcome and desirable. In this way, their feeling of self-worth and belonging strengthens. By conducting this research, I determined how important it is for primary school counsellors to realise the importance of developing a positive and respectful relationship towards all children and being able to respect their social, cultural, linguistic, and religious origins. In addition, it is important that schools, mainly with the support of its counselling services, enable their teachers to confront and challenge prejudice without judgement, and to be offered support in overcoming it. One of the most important findings, however, is that school counsellors, when working with immigrant children in Slovenia, face different obstacles and challenges, but they mostly believe that being familiar with the language of the environment remains the key to successful integration of immigrants. Immigrant children in primary school represent a part of the school population which, due to its specificity, requires additional support in educational processes, which is why this topic should be addressed more commonly and dealt with both in practise and in research. The main recommendations arising from this thesis are that school counsellors should continue to adopt innovative work methods when working with immigrant children and disseminate examples of best practise, following the principle of treating different people differently. It would also be reasonable to require by law a six-month induction period prior to one's start of school, to enable children to get accustomed to the new environment, acquire basic language skills, and prepare for the school environment and climate.

Keywords: immigrant children, school counsellors, primary school, integration, obstacles and challenges

Vsebina

1.	Pregled problematike	1
1.1.	Otroci priseljenci v Sloveniji.....	1
1.2.	Opredelitev in delovanje šolske svetovalne službe	3
1.3.	Veščine in znanja šolskih svetovalnih delavcev.....	6
1.4.	Svetovalno delo z otroki priseljenci.....	9
1.5.	Vključevanje otrok priseljencev v osnovne šole	10
1.6.	Prilagoditve in oblike podpore v zakonodaji.....	12
1.7.	Ovire pri vključevanju otrok priseljencev	17
1.8.	Preventivni programi za otroke priseljence.....	19
2.	Oblikovanje problema	21
2.1.	Raziskovalna vprašanja	21
3.	Metodologija	23
3.1.	Vrsta raziskave	23
3.2.	Raziskovalne teme	23
3.3.	Merski instrumenti ali viri podatkov	23
3.4.	Populacija in vzorec	24
3.5.	Zbiranje podatkov	24
3.6.	Obdelava in analiza podatkov	24
4.	Rezultati.....	26
5.	Razprava	38
6.	Sklepi.....	50
7.	Predlogi	53
8.	Uporabljena literatura.....	55
9.	Priloge	60
9.1.	Priloga A: Merski instrument	60
9.2.	Priloga B: Intervju z osebo A	61
9.3.	Priloga C: Intervju z osebo B	66
9.4.	Priloga Č: Intervju z osebo C	71
9.5.	Priloga D: Intervju z osebo Č	75
9.6.	Priloga E: Intervju z osebo D	79
9.7.	Priloga F: Intervju z osebo E.....	83
9.8.	Priloga G: Intervju z osebo F	87
9.9.	Priloga H: Intervju z osebo G.....	91
9.10.	Priloga I: Intervju z osebo H	95
9.11.	Priloga J: Odprto kodiranje	98
9.12.	Priloga K: Osnovno kodiranje.....	188
9.13.	Priloga L: Odnosno kodiranje	196

Kazalo preglednic

Preglednica 1:	Merila za sistematizirano mesto strokovnega delavca za učence tujce po Pravilniku o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (2020).....	13
Preglednica 2:	Nekatere značilnosti intervjuvancev.....	26

1. Pregled problematike

1.1. Otroci priseljenci v Sloveniji

Trend migracij v zadnjih letih v Sloveniji narašča. Vedno več je ljudi, ki iščejo priložnosti za boljše življenje izven svoje države. Pogosto moški odhajajo sami, nekatere družine odidejo skupaj, še pogosteje pa najprej odidejo očetje, nato pa se jim čez čas pridružijo tudi drugi družinski člani. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je med priseljenci več moških kot žensk. To razmerje se je sicer v zadnjem desetletju že bolj uravnotežilo (57 % moških), medtem ko je bilo moških, ki so se prvič priselili v prvem desetletju novega tisočletja, skoraj dvakrat toliko kot žensk (Statistični urad RS, 2018). K priseljencem prve generacije, kamor sodijo priseljenci, ki so se rodili v tuji državi, prištevamo tudi drugo generacijo. Ta predstavlja otroke, ki se staršem priseljencem rodijo v državi gostiteljici. Učenci priseljenci tako v vzgojno-izobraževalni sistem države gostiteljice pogosto vstopajo brez zadostnega poznavanja jezika okolja, kar je sicer predpogoj za uspešno šolsko delo (Lesar in Peček, 2021).

Kot sem navedla že v zgornjem odstavku, s priseljenci pogosto pridejo tudi njihovi otroci. Zanje je ta selitev še posebej stresna, saj praviloma to ni njihova izbira, morajo pa zaradi odločitve staršev oziroma skrbnikov zapustiti svoje znano okolje, svoj dom, mesto, šolo, prijatelje, sorodnike, neredko tudi družinske člane. Pomemben je podatek, da je v naše kraje v letih od 2014 do 2018 prišlo okoli tisoč otrok priseljencev na leto. To so otroci, ki večinoma živijo v slabših bivalnih razmerah, kot velja za večinsko prebivalstvo. Tako lahko rečemo, da otroci priseljenci predstavljajo ranljivo skupino v procesih vzgoje in izobraževanja. Šolanje v jeziku, ki ga otrok še ne obvlada, pogosto slabše življenjske razmere priseljenjskih družin, ki so tudi sicer povezane z jezikovnimi spretnostmi otrok, stanovanjska kriza in prilagoditvene težave, s katerimi se srečujejo starši in tako težje podpirajo druge družinske člane, so le nekateri izmed dejavnikov, ki otežujejo ustrezno izkazovanje potencialov (Knaflič, 2010). Kot že omenjeno, so jezikovne ovire in nižji socialno-ekonomski status tisti dejavniki, ki najbolj povečujejo ranljivost otrok s priseljenjskim ozadjem, posebno pripadnikov prve generacije, ki se v državi gostiteljici naselijo pri starosti 12 let ali več (OECD, 2018).

Uresničitev in udejanjanje Strategije vključevanja otrok in učencev priseljencev v sistem vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji iz leta 2007 (v nadaljevanju Strategija) predstavljajo Smernice za izobraževanje otrok tujcev v vrtcih in šolah (2009), kjer je uporabljen termin otroci tujci, ta termin pa se uporablja tudi v zakonodaji (Zakon o tujcih,

2017). V posodobljenem dokumentu Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole (2012) pa je uporabljen termin otroci priseljenci. V Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (2011) je prav tako uporabljen izraz učenci priseljenci. Zasledimo lahko tudi poimenovanje učenci, katerih materinščina ni slovenščina. Zakon o osnovni šoli (1996) poimenuje učence, ki niso slovenski državljani in so se vključili v slovensko osnovno šolo, kot otroke, ki so tuji državljani oziroma osebe brez državljanstva in prebivajo v Republiki Sloveniji. Sama sem se odločila, da v raziskavi uporabim poimenovanje otroci priseljenci. S tem terminom namreč opredeljujemo otroke priseljence prve generacije, ki so se rodili v tujini, slovenščina ni njihov materni jezik, ob priselitvi v Slovenijo pa so se vključili v slovenske šole.

Otroci priseljenci so heterogena skupina, ki so se priselili iz različnih držav in regij. Pomembno je, da otroci priseljenci, ki se priselijo v Slovenijo, prihajajo večinoma iz Bosne in Hercegovine, Kosova, Makedonije, Srbije, Hrvaške in Črne gore, manj pa jih je od drugod, na primer Bolgarije, Ukrajine, Združenih držav Amerike. S seboj nosijo različne kulturne vzorce, pripadajo različnim etničnim skupnostim in imajo različno jezikovno predznanje (Bešter in Medvešek, 2010).

Izkušnje in izhodišča otrok priseljencev so zelo raznolika. Različni so vzroki, zaradi katerih so se preselili. Velik vpliv ima okolje, v katerem so živeli pred priselitvijo, in zdajšnje življenjske razmere družine. Te so lahko nespodbudne in ekonomsko šibke ali pa spodbudne s pravičnim vzgojno-izobraževalnim sistemom, ki ima zanje še posebej pomembno vlogo.

Nenazadnje imajo pomemben vpliv zanje tudi družinski člani, ki so lahko izobraženi, vključeni v okolje in pomagajo otrokom pri vključevanju, izobraževanju in drugih dejavnostih, lahko pa tudi sami doživljajo prilagoditvene in druge težave ter zato težje pomagajo drugim članom družine. Za otroka je selitev velika in zahtevna prelomnica. Iz sistema, ki jim je blizu in ga poznajo, se preselijo v novo državo, v novo kulturno okolje, nov šolski sistem, soočijo se z novim jezikom okolja in pridobivanjem novih prijateljev. Pogosto se v sprejemni državi soočajo in spoprijemajo s predsodki (Vižintin, 2015).

Vsak otrok je individuum in tudi pri otrocih priseljencih ne smemo pozabiti na njihove osebne značilnosti. Nekateri se hitreje naučijo jezika okolja, drugi potrebujejo več časa, nekateri so nadarjeni, drugi povprečni, tretji potrebujejo več podpore. Ponekod so njihovi starši lahko vključeni v delo otrok in šole, drugi pa se le redko odzovejo na povabilo šole, ki jo otrok priseljenec obiskuje (Vižintin, 2015).

Učenci priseljenci imajo nekatere značilnosti, zaradi katerih se uvrščajo med depriviligirane skupine otrok. Knaflič (2010, str. 292) našteje dejavnike tveganja: »Šolanje v

jeziku, ki ga otrok še ne obvlada, je dejavnik, ki povečuje tveganje šolskega neuspeha. Stanovanjske in materialne življenjske razmere družine so lahko drugi ogrožajoči dejavnik. Nenazadnje, tudi drugi družinski člani pri vključevanju v novo delovno ali šolsko okolje doživljajo prilagoditvene in druge težave, zaradi katerih težje podpirajo preostale člane družine» (Knaflič, 2010). Zaradi pomanjkljivega znanja slovenščine se slabše vključujejo v širše socialno okolje (Smernice za izobraževanje otrok tujcev v vrtcih in šolah, 2009).

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (2011) otrok priseljencev ne uvršča med otroke s posebnimi potrebami, vendar šolska politika nanje gleda kot na učence s primanjkljaji. Skubic Ermenc (2010) meni, da takšno uvrščanje ni sprejemljivo. Po njenem mnenju je sporno tako z vidika otrok priseljencev, saj jih sistem sili v odrekanje lastni kulturni identiteti in jim sporoča, da imajo primanjkljaje. Prav tako je sporno tudi z vidika ostalih učencev, ki so prikrajšani za vzgojo za sožitje in življenje v raznolikosti. Podobnosti in razlike med učenci priseljenci in učenci s posebnimi potrebami so očitne z vidika učnega uspeha, ohranitve in nadgradnje identitete ter z vidika usposabljanja učencev za življenje v raznoliki družbi. Oboji se pogosteje srečujejo z ovirami pri doseganju boljšega učnega uspeha. Pri obeh skupinah učencev je pomembno, da je vsak, ne glede na to, da ga družba označi kot posebnega, eden izmed nas (Skubic Ermenc, 2010).

1.2. Opredelitev in delovanje šolske svetovalne službe

Kot navajata Privošnik in Urbanc (2009), svetovalna služba ne sme biti postavljena nad ali pod šolo, temveč mora v procesu postopnega in konstantnega razvoja postati neločljiv del celotnega šolskega sistema – program svetovalnega dela mora zajemati in temeljiti na načelih in potrebah oziroma razvojni usmerjenosti tako šole kot celote kot učenca, ki je del sistema.

Šolska svetovalna služba (v nadaljevanju ŠSS) z vsemi udeleženci šole (učenci, učitelji, starši, vodstvom šole in zunanjimi institucijami) vzpostavlja svetovalni odnos, preko katerega se vključuje v procese dogovarjanja, sodelovanja, povezovanja in pobude. V ŠSS se mobilizirajo strokovne in človeške moči za pomoč in podporo učencem (Nagode, 2008, str. 16).

Področje šolskega svetovalnega dela (v nadaljevanju SSD) v Sloveniji je formalno uredil 67. člen Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, sprejet leta 1996, ki je v veljavi še danes (Gregorčič Mrvar idr., 2020, str. 15). Temeljni dokument, ki opredeljuje delo ŠSS, pa so Programske smernice, ki so bile potrjene maja 1999 na Strokovnem svetu Republike Slovenije za splošno izobraževanje (Gregorčič Mrvar idr., 2018, str. 25). V

programskih smernicah je zapisano, da je svetovalna služba pri svojem delu vselej avtonomna ne glede na mišljenje ali pričakovanja drugih v šoli in je kot taka dolžna poslati korektna strokovna mnenja. Pri strokovnih vprašanjih ŠSS sama odloča o načinih svojega dela. Prav tako ima svetovalna služba v šoli pravico in dolžnost odkloniti vse naloge in zadolžitve, ki so v nasprotju s strokovno etičnimi načeli dela (Programske smernice, 2008). Pomembna je tudi novost, ki se obeta v bližnji prihodnosti, saj je prav zdaj v teku prenova smernic za šolske svetovalne službe, ki prinaša določene spremembe, prenova se bo zaključila nekje v letu 2023.

V skladu s 67. členom Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (2007) svetovalna služba deluje v javnem vrtcu oziroma šoli, kjer svetuje otrokom, učencem, vajencem, dijakom, učiteljem in staršem, pri čemer sodeluje z učitelji in vodstvom šole pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji razvoja šole in opravljanju vzgojno-izobraževalnega dela ter opravlja poklicno svetovanje. Svetovalna služba sodeluje tudi pri pripravi in izvedbi individualiziranih programov za otroke s posebnimi potrebami in se pri opravljanju poklicnega svetovanja povezuje z Republiškim zavodom za zaposlovanje (Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, 2007).

Šolsko svetovalno delo v Sloveniji poleg samega svetovanja oziroma neposredne pomoči učencem pri njihovem osebnostnem razvoju in učenju zajema tudi posredno pomoč, in sicer sodelovanje pri oblikovanju ustreznega šolskega prostora, vzgojno-izobraževalnega dela in procesa. Za otrokov celostni razvoj je namreč treba ustrezno organizirati šolsko okolje, za to pa je pomembno delo in sodelovanje svetovalnih delavcev z oddelki, učitelji, starši, vodstvom šole in skupnostjo (Gregorčič Mrvar in Mažgon, 2016, str. 38).

Pomembni dokument za delo ŠSS so, kot sem že omenila, Programske smernice (2008), ki jasno urejajo in opredeljujejo naloge in cilj ŠSS. V njih je navedeno, da se ŠSS preko svetovalnega odnosa na strokovno avtonomni način vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj, kar pomeni, da je pomembno sodelovanje svetovalnih delavcev različnih strokovnih profilov in delo na interdisciplinarni način. Naloga ŠSS je torej, da pomaga in sodeluje z vsemi posamezniki na šoli in po potrebi tudi z ustreznimi zunanji ustanovami (Nagode, 2008). Delo svetovalnega delavca namreč zajema izjemno širok spekter različnih nalog in področij. Sama izhajam iz stališča, da je pomembno, da vsak strokovni profil deluje po svojih znanjih in strokovnih načelih, saj s tem prispeva k ustvarjanju širše slike in pogleda, vendar pa strokovne delavce kljub različnim strokovnim profilom druži in povezuje delo v svetovalni službi, zato je pomembno, da delujejo enotno, timsko in da situacije razrešujejo celostno.

Svetovalni delavec je opredeljen kot strokovnjak, ki otrokom nudi podporo pri psihološkem, akademskem in socialnem razvoju, razrešuje konflikte med različnimi akterji na šoli, pomaga otrokom pri njihovih osebnih težavah, svetuje otrokom, staršem, učiteljem in vodstvu šole ter izvaja koordinacijo različnih šolskih dejavnosti (Popov in Spasenović, 2020). Kot pravimo v socialnem delu, je pomembno, da raziščemo življenjski svet uporabnika, kar pomeni, da soustvarjamo prikaz njegove življenjske situacije v družbenem in kulturnem kontekstu z namenom, da odkrijemo in aktiviramo vire, ki bodo uporabniku omogočili bolj kakovostno življenje in doseganje zelenih razpletov (Šugman Bohinc, Rapoša Tajnšek in Škerjanc, 2007).

Čeprav svetovalni delavci opravljajo ogromno različnih nalog, jih Openshaw (2008, str. 2) razdeli na štiri osnovne naloge: posvetovanje z udeleženci v šolskem sistemu, ocenjevanje, neposredno intervencijo z otroki, starši in pomoč pri razvoju programa.

Za cilj ŠSS Programske smernice (Nagode, 2008) opredeljujejo optimalni razvoj otroka ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo. Gibson (2009 v Lunenburg, 2010, str. 1–3) poudarja, da cilji ŠSS vključujejo:

- skrb za uresničitev otrokovih potencialov: svetovalni delavec pomaga otroku prepoznati in razviti njegove potenciale,
- pomoč otrokom s težavami v razvoju: svetovalni delavec pomaga otroku pri reševanju njegovih problemov in tako razbremeni učitelja, da lahko ta svoj čas z ostalimi otroki izkoristi bolj učinkovito,
- prispevek k razvoju šolskega kurikula: svetovalni delavec lahko s svojim poznavanjem otrokovih potreb pomembno prispeva k razvoju kurikula, da bo ta zadovoljil otrokove potrebe,
- tehnično pomoč učiteljem: v večini šol učitelji potrebujejo pomoč pri svetovanju in usmerjanju, ki sta bistvenega pomena za izobraževalni program ter prispevek k medsebojnemu prilagajanju med otroki in šolo – svetovalna služba je odgovorna za razvoj in vzdrževanje sodelovalnega odnosa med otroki in šolo. Svetovalni delavci in učitelji se morajo zavedati potreb otrok, otroci pa se tudi morajo prilagoditi šoli in biti odgovorni, da k njej prispevajo (Lunenburg, 2010, str. 1–3).

1.3. Veščine in znanja šolskih svetovalnih delavcev

Svetovalni delavci potrebujejo za svoje delo v ŠSS mnogo različnih znanj in veščin za delo s posamezniki, skupinami, družinami in skupnostjo. Prav tako je bistvenega pomena njihovo znanje, kako vzpostaviti in vzdrževati delovni odnos, raziskovanje problema ali situacije, prepoznavanje sogovornikovih moči in potencialov, razvijanje načrta, kako izboljšati problem ali situacijo, uporabo priznanih in raziskanih ukrepov in delovanje znotraj etičnih načel in vrednot (Openshaw, 2008, str. 13–14). Prav tako svetovalni delavci potrebujejo za svoje delo široko paleto znanj s področja načrtovanja, razvoja otroka, poznavanja vzgojno-izobraževalnega sistema, didaktičnega vodenja in evalviranja učnega ter vzgojno-izobraževalnega procesa v celoti, znanje in veščine za delo s specifičnimi skupinami učencev, staršev, učiteljev. Obvladati morajo tudi interdisciplinarno sodelovanje in delovanje v timih šolskih svetovalnih delavcev ter iskati možnosti za konstantno strokovno izpopolnjevanje (Gregorčič Mrvar in Resman, 2016).

Geldard in Geldard (2005, str. 24) poudarjata pomembnost delovnega odnosa, ki zagotavlja zaupanje in skrbno okolje, v katerem se bo sogovornik počutil dovolj varno, da lahko s svetovalnim delavcem podeli svoje osebne stiske. Menita, da mora svetovalni delavec za učinkovit delovni odnos s sogovornikom stremeti k temu, da je (Geldard in Geldard, 2005, str. 16–24):

- kongruenten, skladen: svetovalni delavec mora biti to, kar je, kar pomeni, da včasih s sogovorniki tudi podeli osebne izkušnje, vendar mora biti pozoren, da to počne zmerno in da ne uporablja pogovora s sogovornikom za predelovanje svojih problemov;
- empatičen, topel in občutljiv: svetovalni delavec raziskuje s sogovornikom, kar ti želijo raziskovati, in je pri tem topel, odprt, prijazen, skrben, pristen in dela tu in zdaj
 - na ta način s sogovornikom vzpostavi zaupanje, poskusi se postaviti v sogovornikove čevlje, da lahko izpostavi stvari, ki jih sogovornik sam morda ne opazi;
- neobsojajoč in spoštljiv: svetovalni delavec sogovornika popolnoma sprejema takšnega, kot je, z vsemi njegovimi šibkostmi in slabostmi ter močmi in pozitivnimi kvalitetai, ga ceni kot osebo, ne obsoja njegovih odločitev in vedenja in mu ne vsiljuje svojih vrednot. Tako se sogovornik počuti svobodnega, da lahko varno raziskuje svoje notranje procese, ne da bi ga pri tem kdo obsojal, kar mu da priložnost za povečanje osebnega zavedanja in osebno rast;

- pozoren, razumevajoč in podpirajoč: svetovalni delavec mora sogovornika aktivno poslušati in preverjati svoje razumevanje povedanega;
- sodelovalen in izkazujoč spoštovanja do sogovornikovih kompetenc: svetovalni delavec verjame, da sogovornik poseduje moč in talente, in ga opolnomoči ter z njim sodeluje, da najde svoje vire moči in razreši svoje probleme oziroma pride do želenih izidov ter
- učinkovit pri namenski uporabi svetovalnih veščin: svetovalni delavec mora vedeti, kdaj v svetovalnem odnosu je primerna uporaba določenih veščin.

Kot osnovne veščine, ki jih morajo imeti svetovalni delavci, Geldard in Geldard (2005, str. 37–103) prav tako navajata pridruževanje in poslušanje, parafraziranje vsebine, refleksijo, uporabo vprašanj, povzemanje in ustvarjanje prijetnega zaključka.

Za delo v ŠSS svetovalnim delavcem zagotovo pomaga, če imajo znanje o različnih težavah v duševnem zdravju in učnih težavah, saj se s to problematiko na šolah pogosto srečujejo. Dobro je, da so seznanjeni z dejavniki tveganja in s tem, kateri dejavniki vplivajo na otrokovo zmožnost za učinkovito delovanje v šoli. Svetovalni delavci pogosto delajo tudi v interdisciplinarnih timih, zato je pomembno, da znajo svetovalni delavci učinkovito delati v skupini in prispevati svoj delež znanja (Openshaw, 2008, str. 3–16).

Šolski svetovalni delavec mora biti pozoren na dejavnike, ki bi lahko ogrožali medkulturno šolsko skupnost in medkulturno vzgojo. Pomembno je, da spremlja odnose med šolo in domom, učitelji in starši, učitelji in učenci ter med učenci samimi. S svojo svetovalno podporo mora pomagati učiteljem, da bodo ti krepili svojo pedagoško funkcijo in se pri tem ne bodo počutili ogroženi. Pomagati mora posameznim učencem, ki so jih sošolci zaradi različnih razlogov izločili iz oddelčne in šolske skupnosti, ter jim pomagati pri reintegraciji. Učencem priseljencem mora približati šolsko večinsko kulturo tako, da ne bo trpela njihova socialno-kulturna identiteta. Hkrati mora poskusiti navezati stik s starši priseljencev, ki zaradi predsodkov ne zaupajo v šolsko vzgojno-izobraževalno delo (Resman, 2006).

Druga oblika šolskega svetovalnega dela po Resmanu (Mrvar, 2004) je posvetovanje, ki se dojemata kot sodelovanje z nekom tretjim, s starši, z učitelji, s sošolci itn. Največ stika z učencem ima učitelj, zato je sodelovanje šolskega svetovalnega delavca z učiteljem izrednega pomena. Učitelj lahko šolskemu svetovalnemu delavcu poroča o učenčevem obiskovanju pouka, motiviranosti pri urah, sodelovanju pri pouku, razumevanju snovi, o odnosu z njim in z učenci. Pomemben prispevek k spodbujanju učenca priseljenca za njegovo delo imajo zagotovo starši. Šolski svetovalni delavec mora z njimi ustvariti zaupanja vreden odnos, saj

lahko ti pomagajo pri pridobivanju pomembnih informacij pri vključevanju učencev priseljencev. Starši lahko podajo informacije o izkušnjah s priselitvijo, razvoju in zdravstvenem stanju učenca, njihovem pogledu na učenca in preteklem šolanju. Tudi sošolci pomembno vplivajo na prilagajanje učenca novemu okolju. Lahko ga seznani s šolo, mu predstavijo dejavnosti, hišni red, urnik, prostore in ga vpeljejo v kraj oziroma mesto, kjer živi. Tretja oblika šolskega svetovalnega dela pa je koordinacija. Tukaj gre za proces, kjer svetovalec prevzema pobudo pri upravljanju in vodenju posameznih dejavnosti, ki so povezane z razvojem, delom in življenjem učencev. Pod to obliko dela spada tudi sodelovanje šolskega svetovalnega delavca z zunanjimi institucijami, ki se ukvarjajo z medkulturnostjo (Mrvar, 2004).

Najbolj uveljavljene medkulturne kompetence danes so tiste, ki jih je objavilo združenje Committee of the Association for Multicultural Counseling and Development v okviru American Counseling Association (Holcomb McCoy, 2000; povz. po Javornik Krečič, 2006). Nanašajo se na svetovalčevo prepričanje, znanje in spretnosti. Šolski svetovalni delavec naj bi namreč medkulturne kompetence razvil na treh ravneh (Javornik Krečič, 2006):

- Raven zavedanja o lastni kulturi in kulturnih vrednotah: šolski svetovalni delavec sprejema in spoštuje rasne, etnične, kulturne in vrednostne razlike med njim in učencem. Ima znanje o lastni kulturni in etnični dediščini in se zaveda zunanjih vplivov nanj in na proces svetovanja. Z izobraževanji in usposabljanji nadgrajuje svoje medkulturno znanje in se zaveda meje svojih kompetenc.
- Raven zavedanja o svetovančevi kulturi in njegovem svetovnem nazoru: šolski svetovalni delavec se zaveda svojih morebitnih reakcij, ki lahko vplivajo na odnos z učencem. Pozna značilnosti kulture svetovanca, izkušnje, njegovo preteklost in vpliv naštetega na razvoj njegove identitete. S posamezniki se srečuje tudi zunaj šole, saj tako spozna njihov način življenja.
- Raven uporabe kulturno primernih strategij, oblik in metod svetovanja: svetovalec pozna proces razvoja kulturne identitete in terminologijo s področja medkulturnosti. Upošteva strategije, metode in oblike pomoči, ki jih učenec pozna iz izvirne države. Upošteva posameznikove kulturne karakteristike. Posameznika vodi v procesu svetovanja, kar pomeni, da ga pouči o procesu, ciljih, pričakovanjih, omejitvah in pravicah.

Resman (2003) poudarja pomen empatije kot enega najpomembnejših pogojev za uspešno svetovanje. Gre za sposobnost svetovalnega delavca, da se vživi v svet svetovanca.

Če svetovalni delavec ni sposoben empatije, ne more razumeti drugega in mu posledično tudi ne zna pomagati. Zato je pomembno, da pri svojem delu pozna in razume različna kulturna ozadja posameznikov. Za dober odnos z učencem priseljencem mora poznati različne načine komunikacije in jih prilagoditi posameznemu primeru, da bo med njima lahko stekla medkulturna komunikacija in sam svetovalni proces (Resman, 2003).

1.4. Svetovalno delo z otroki priseljenci

Kot pravijo Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole (2012) je otrokom priseljencem ne glede na njihov vstopni položaj ob vpisu v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem izenačen pravni status z vsemi vključenimi otroki. Pomembno je vedeti, da je šola javni prostor, kjer se srečujejo učenci različnih ver, kultur, etnij. V nekaterih šolah je kulturna raznolikost večja, drugod manjša. Tudi razred s samo slovensko govorečimi učenci, ki so rojeni v Sloveniji, je kulturno različen. Učenci imajo namreč različne življenjske izkušnje, socialno-ekonomski izvor, etnično pripadnost, osebnosti, različen spol. Šola pa je ustanova, ki naj bi učence opremila za življenje v raznovrstni družbi (Medvešek, 2006).

Šolski svetovalni delavci naj bi preko svojega dela z otroki priseljenci sledili pedagoškemu načelu medkulturnosti. Prav tako je njihova naloga, da otrokom priseljencem pomagajo pri obvladovanju njihovih težav, izpolnjevanju nalog in pri soočanju s prilagoditvenimi izzivi. Hkrati naj bi zmanjševali negativne vplive raznolikosti otrok priseljencev in poskrbeli, da etnične in kulturne razlike ne bi postale razlog različnih težav na šolskem in psihosocialnem področju (Mrvar, 2004). Medkulturni pristop se torej osredotoča na spoštovanje različnih kultur, narodov, etničnih in drugih manjšin in se zavzema za enake pravice pripadnikov različnih manjšinskih skupnosti v šolskem okolju, kot jih imajo slovenski državljani (Bešter in Medvešek, 2010).

Strategija (2007) v predlaganih ukrepih za vključevanje otrok priseljencev omenja vzpodbujanje medkulturnega učenja in pozitivne naravnosti do različnosti v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Znotraj tega se predlaga, da se z različnimi dejavnostmi prispeva k ohranitvi jezika in kulture otrok priseljencev in njunemu enakemu vrednotenju. Izpostavlja tudi, da se strokovne delavce spodbuja k enakopravnemu sprejemanju otrok priseljencev in da se jih seznanja s primeri dobre prakse, saj se tako spodbuja medkulturno vzgojno-izobraževalno delo. Prav tako je pomembno, da se širi vedenje o integraciji in kulturi priseljencev med starši slovenskih otrok. Navsezadnje je bistvenega pomena, da se v skladu z medkulturnostjo spreminjajo tudi vsebine v učnih materialih in kurikulah (Strategija, 2007).

Bešter (2009) meni, da slovenski šolski sistem na načelni ravni podpira medkulturni pristop k vzgoji in izobraževanju in predvideva medkulturne vsebine tudi v učnih načrtih. Problem se pojavi, ker večina teh vsebin ostaja le na deklarativni ravni. Učiteljem je prepuščena možnost za izbiro medkulturnih tem, vendar ti mnogokrat nimajo ustreznega znanja za delo z učenci in starši iz kulturno različnih okolij (Skale, 2019).

Kot pomoč pri usvajanju slovenščine za otroke priseljence mora v Sloveniji v skladu s Smernicami za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole (2012) vsaka vzgojno-izobraževalna ustanova omogočiti različne oblike učenja oziroma poglobljanja znanja slovenskega jezika. Takšen primer so t. i. jezikovne uvajalnice, kjer se priseljenci prvih osnov slovenščine učijo strjeno nekaj časa, poleg tega pa se na sproščen način vključijo v novo šolsko okolje. Kasneje začnejo učenje slovenščine kot drugi jezik in z različnimi oblikami pomoči, ki so določene z individualnim programom za vsakega posameznika. Hkrati se učencem omogočajo tudi prilagoditve pri ugotavljanju znanja, na primer rabe otrokovega maternega jezika, prav tako pa je pomembno, da otrokove jezikovne napake ne vplivajo na oceno znanja. Predvsem se spodbuja učenje maternega jezika in kulture otrok priseljencev, saj iz dobrega poznavanja maternega jezika izvira sposobnost za usvajanje vseh drugih jezikov (Lesar in Peček, 2021).

1.5. Vključevanje otrok priseljencev v osnovne šole

Vzgojno-izobraževalne institucije imajo, ko govorimo o vključevanju oziroma izključevanju otrok priseljencev, odločilno vlogo. Z izobraževanjem se zmanjšuje socialna izključenost, vendar pa mora biti za dosego tega strukturirano v skladu s potrebami šolajočih se posameznikov. Zmanjšanje socialne izključenosti omogoča aktivno družbeno življenje priseljencev, njihovo vključevanje na trg dela, dostop do dobrih zaposlitev in ostalih ravni družbenega življenja (Budinoska, 2013). O številu otrok priseljencev, ki so vključeni v slovensko vzgojno-izobraževalni sistem, ni natančnih podatkov. Bešter in Medvešek (2010) ocenjujeta, da je otrok priseljencev, ki so vključeni v osnovnošolsko izobraževanje v Sloveniji, približno 2 % od vseh otrok v rednih osnovnošolskih programih.

Pogosto se pojavlja vprašanje, ali gre pri vključevanju otrok priseljencev v vzgojno-izobraževalni sistem za inkluzijo ali integracijo. Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (2011) pojem inkluzija poveže z otroki s posebnimi potrebami in pojem integracija z otroki priseljenci, otroki iz socialno šibkega okolja ali otroki, ki bi bili lahko izključeni zaradi drugih razlogov. V Strategiji (2007) so predstavljeni cilji vključevanja otrok

priseljencev v vzgojno-izobraževalni sistem. Treba je zagotoviti pogoje za doseganje standardov znanja, ki so opredeljeni v učnih načrtih in izpitnih katalogih. Uspešna vključenost v šolsko in socialno okolje pripomore k boljši vključenosti tudi v kasnejše poklicno okolje. K premagovanju predsodkov do drugih kultur lahko pripomoremo z razvijanjem zmožnosti za predstavljanje lastne kulture, za zaznavanje, razumevanje in sprejemanje drugačnosti. Pri tem vzgajamo k strpnosti in ohranjanju in nadgrajevanju lastne identitete in kulture. Z razširjanjem znanja slovenščine pa razvijamo jezikovne, spoznavne in socialne zmožnosti. Glavno vodilo pri dejavnostih v povezavi z otroki priseljenci je načelo najboljše koristi otroka. Pomembna pri tem je nediskriminacija, pravica do upoštevanja in sodelovanja ter spoštovanje kulturne identitete otrok s priseljenkim statusom. Hkrati mora biti otrokom priseljencem in njihovim staršem zagotovljen dostop do informacij. Pomembno je tudi, da so osebe, ki sodelujejo z njimi, ustrezno usposobljene (Strategija, 2007).

Ko govorimo o izobraževanju učencev priseljencev, lahko ugotovimo, da je skrb za njihovo socialno vključenost večinoma spregledana. V okviru projekta Izzivi medkulturnega sobivanja je namreč sociometrična preizkušnja pokazala, da imajo otroci priseljenci v razrednih skupnostih pogosteje manj želene sociometrične položaje kot njihovi vrstniki. Pogosteje so ti otroci zavrnjeni in niso všečni. Pri tem je pomembno izpostaviti, da stališča otrok do medkulturnosti in raznolikosti ter klima v razrednih skupnostih vplivajo na to, kakšno je njihovo počutje in občutek pripadanja. V vzgojno-izobraževalnih institucijah so socialno gledano otroci priseljenci manj všečni in pogosteje zavrnjeni tako od sošolcev kot od učiteljev in pogosteje ne spoštovani ter v učnem uspehu pomembno manj uspešni (Lesar in Peček, 2021).

Z vidika pomoči, ki jih šolski sistem predvideva za otroke priseljence, je spregledano področje razvoja in oblikovanja identitete, saj v šolah večinoma ni poskrbljeno za učenje njihove materinščine in kulture. Premalo je poskrbljeno tudi za učenje slovenskega jezika kakor tudi za težave, ki nastajajo zaradi zahtevnosti sočasnega učenja večjega števila jezikov. Tudi druge predvidene oblike pomoči, kot je na primer dopolnilni pouk, so pogosto premalo učinkovite, upoštevajoč različne raziskave, ki kažejo pomembno nižji učni uspeh otrok priseljencev. Pogosto izhajamo iz sklepanja, da se ti otroci verjetno pogosteje družijo z vrstniki iz istega ali podobnega jezikovno-kulturnega okolja in da redkeje vzpostavijo tesnejše stike z vrstniki večinskega prebivalstva (Lesar in Peček, 2021).

Prav tako je po Strategiji (2007) treba zagotoviti enake možnosti vseh in upoštevati različnost med otroki, multikulturalizem in medkulturnost. Država in šola morata zagotoviti vse pogoje, da otroci priseljenci lahko dosegaajo cilje in standarde znanja. Otroke je treba

spodbujati k aktivnemu učenju in k rabi jezika (maternega, slovenskega ali obeh) v različnih pogojih in pri različnih dejavnostih. Ena najpomembnejših oblik dela vzgojno-izobraževalnih zavodov in strokovnih delavcev pa je sodelovanje s starši (Strategija, 2007).

Slovenska osnovnošolska zakonodaja ponuja učencem priseljencem nekaj oblik podpore in pomoči – od učenja slovenščine kot drugega jezika, učenje maternega jezika, prilagoditve metod in oblik dela, prilagoditve preverjanja, ocenjevanja, napredovanja in opravljanja NPZ za učence priseljence, individualni program ter vključitev v oddelek podaljšanega bivanja, interesne dejavnosti in jutranje varstvo (Glogovčan, 2015).

Diskriminacije nam verjetno nikoli ne bo uspelo popolnoma izkoreniniti, vendar je nujno treba aktivno preprečevati diskriminacijo, se izobraževati o diskriminaciji, nanjo opozarjati in si prizadevati za vključujočo družbo (Kuhar, 2009). V ospredju mora biti enakovreden položaj in spoštovanje vsakega v enaki meri ne glede na njegovo etnično pripadnost (Lesar in Peček, 2021).

1.6. Prilagoditve in oblike podpore v zakonodaji

Knaflič (2010) navaja, da je problem učencev priseljencev nezadostno obvladanje slovenskega jezika ob vključevanju v šolski sistem oziroma obremenjenost z vzporednim usvajanjem slovenščine in obvladovanjem učne snovi. Obvladanje učnega jezika je po njegovem mnenju za potek šolanja nujno, saj učenci, ki ne obvladajo učnega jezika, v učnem procesu ne morejo razviti vseh svojih sposobnosti (Knaflič, 2010). Zato je smiselno pri načrtovanju začetnega pouka slovenščine za učence priseljence v ospredje postaviti tiste vsebine, ki so potrebne za sporazumevanje v vsakdanji komunikaciji in pri spremljanju drugih predmetov, pozneje pa dodati metajezikovna in literarna znanja (Knez, 2012). Od leta 2007 10. člen Zakona o osnovni šoli (2013) predvideva organizacijo tečaja slovenščine za otroke, ki prebivajo v Sloveniji, a so tuji državljani ali osebe brez državljanstva in potrebujejo pomoč pri učenju slovenščine. Šole zaprosijo za finančno pomoč Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (v nadaljevanju MIZŠ) v skladu z 81. členom Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. MIZŠ jim financira do 35 ur dodatnega pouka slovenščine na leto za posameznega otroka. V zakonodaji ni določeno, kako bo potekalo učenje slovenščine, ampak je sama izvedba prepuščena šolam. To učenje poteka zelo različno – kot dodatne ure med/pred ali po pouku (DSP), v oddelkih podaljšanega bivanja, kot individualna strokovna pomoč, interesna dejavnost ali tečaj (Knez, 2009). Pomemben je tudi profil učitelja, ki poučuje slovenščino kot drugi jezik, ki ni določen – torej učitelji, ki poučujejo slovenščino kot drugi

jezik, največkrat niso usposobljeni za poučevanje jezika oseb, ki jim slovenščina ni materni jezik (Glogovčan, 2015).

Od septembra leta 2020 pa je v 43.c členu Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (2020) uvedena novost, in sicer, če se v osnovno šolo do konca meseca oktobra tekočega šolskega leta prvič vključi devet ali več učencev tujcev, lahko šola sistemizira delovno mesto strokovnega delavca v skladu z naslednjimi merili.

Preglednica 1: Merila za sistematizirano mesto strokovnega delavca za učence tujce po Pravilniku o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (2020)

Število učencev	Delež delovnega mesta
9–17	0,25
18–26	0,50
27–35	0,75
36–44	1

Formalno-pravno imajo učenci priseljenci oziroma vsi, katerih materni jezik ni slovenščina, v Sloveniji možnost učenja maternega jezika. Otrokom priseljencem je omogočen pouk maternega jezika in kulture, ki se izvaja v nekaterih osnovnih šolah že več let. Vendar pa uresničevanje teh pravic ni sistemsko urejeno. V praksi se izvaja učenje maternih jezikov učencev priseljencev v obliki dopolnilnega pouka ali izbirnega predmeta. Čeprav je dobro urejena teoretična podlaga učenja maternega jezika učencev priseljencev, je v praksi le nekaj šol, ki ponujajo in izvajajo učenje maternega jezika. Priseljeni otroci iz Makedonije se lahko učijo maternega jezika od leta 1993, v zadnjih letih pa se ga tudi priseljenci iz drugih držav. Za učence priseljence iz držav EU Slovenija trenutno na podlagi Direktive Sveta Evropske skupnosti iz leta 1977 sofinancira pouk nemščine in finščine. Prav tako na podlagi bilateralnih sporazumov MIZŠ sofinancira dopolnilno učenje albanščine, ruščine in makedonščine. Zanimivo je, da dopolnilno učenje hrvaščine financira država Hrvaška sama (Glogovčan, 2015). Pomembno se mi zdi tudi poudariti, da Smernice (2012) spodbujajo branje knjig in drugih publikacij v maternem jeziku in organiziranje bralne značke v maternih jezikih. O pomenu maternega jezika za otroke priseljence bi bilo treba izobraziti tudi pedagoške delavce. Tako ugotavlja tudi raziskava (Krek in Vogrinc, 2011), in sicer, da le dobra tretjina osnovnošolskih učiteljev (38 %) meni, da bi šola morala poskrbeti, da bi se učenci, katerih materni jezik ni slovenščina, učili tudi svoje materne jezike.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (2016) v 12. členu navaja, da so osnovne šole učencem z učnimi težavami dolžne prilagajati metode in oblike dela ter zagotavljati dopolnilni pouk in druge oblike individualne in skupinske pomoči. Država

financira izvedbo dopolnilnega pouka (eno uro dopolnilnega in dodatnega pouka na oddelek) in pol ure drugih oblik individualne in skupinske pomoči na oddelek (Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, 2021). V knjigi Učne težave v osnovni šoli je predstavljen koncept dela (Magajna idr., 2008), kjer je navedenih nekaj priporočil za poučevanje učencev priseljencev:

- učenec naj sedi tako, da dobro vidi na tablo in dobro sliši učitelja,
- pri učencu je treba razvijati strategije poslušanja,
- učencu je treba omogočiti dodaten čas, v katerem sprašuje učitelja in odgovarja na vprašanja, s katerimi učitelj preverja razumevanje jezika,
- uporaba čim več vizualnih opor (na primer lutke, posterji, slike, videoposnetki),
- poudarjanje ključnih besed in izdelava slovarja ključnih besed,
- poenostavitev besedila (enostavna jezikovna struktura, znano besedišče, večkratna ponovitve),
- spodbuda rabe maternega jezika, predstavitev kulturne dediščine tudi v razredu (na primer s pesmijo, plesom, otroško igro),
- sodelovalno učenje v manjših skupinah (pomoč vrstnikov),
- različne opore pri pisnem izražanju (na primer vprašanja, ključne besede, miselni vzorec),
- dodatne razlage in vaje za razvoj besedišča – sprotno preverjanje razumevanja jezika.

Za lažjo vključitev otrok priseljencev v slovenski izobraževalni sistem je bilo uvedeno tudi dvoletno prilagojeno ocenjevanje. Od leta 2008 imajo učenci priseljenci namreč možnost do dvoletnega prilagojenega preverjanja in ocenjevanja znanja ter možnost napredovanja v naslednji razred kljub neocenjenosti (Glogovčan, 2015). Učiteljski zbor lahko v dogovoru s starši oziroma skrbniki odloči, da se otrokom priseljencem prilagodijo načini in roki za ocenjevanje znanja, število ocen in druge prilagoditve. Znanje otrok se lahko ocenjuje glede na njihov napredek pri doseganju standardov znanja, ki so opredeljeni v učnih načrtih. O tem odloča učiteljski zbor na predlog razrednika. Zanimivo je tudi, da otroci priseljenci, katerih materni jezik ni slovenščina in se v slovensko osnovno šolo prvič vključijo v 6. ali 9. razredu, prostovoljno opravljajo nacionalno preverjanje znanja v tem šolskem letu (Lunder Verlič, 2017).

Prilagoditve se izvajajo na posameznih šolah različno (Vižintin, 2013):

- otroci priseljenci prvo leto po vpisu niso ocenjeni ali pa so ocenjeni le pri posameznih učnih predmetih in kljub temu napredujejo v višji razred;

- učitelji preverjajo in ocenjujejo znanje na različne načine: ustno, individualno, s podaljšanim časom pisanja, z dodatno razlago, možnostjo uporabe slovarja ali spletnega prevajalnika, uporabo slikovnega gradiva;
- pri preverjanju in ocenjevanju učenci priseljenci uporabljajo svoj materni jezik ali skupni vmesni jezik, ki ga razume tako učenec priseljenec kot učitelj;
- učitelji pripravljajo za učence priseljence posebne učne liste, s pomočjo katerih dosegajo standarde znanja skladno z individualnim napredkom posameznega učenca priseljenca, ki se spremlja v individualnem programu.

Budinoska (2013) našteje naslednje aktivnosti, ki jih lahko učitelj izpelje med poukom in bodo učencu priseljencu pomagale pri uspešnem in hitrejšem vključevanju:

- vključevanje učenca priseljenca v pedagoški proces,
- naloge, prilagojene jezikovnemu znanju učenca priseljenca,
- prilagojen material oziroma učni listi,
- dodatno slikovno gradivo,
- sprotno preverjanje razumevanja,
- dodatna, poenostavljena razlaga,
- vključevanje vsebin iz kulturnega okolja učenca priseljenca in
- spodbujanje, sprejemanje, spoštovanje.

Smernice (2012) predlagajo tudi, naj šola glede na ugotovljeno predznanje učenca priseljenca izdela individualni načrt aktivnosti, ki vsebuje načrt notranje individualizacije in diferenciacije, program dopolnilnega in dodatnega pouka ter druge ukrepe, tako da upošteva učne in druge potrebe ter specifiko učencev, ki pripadajo drugim kulturam. Individualni načrt aktivnosti vključuje tudi načrt spremljanja doseganja vzgojno-izobraževalnih ciljev ter vloge in odgovornosti strokovnih delavcev, učenca in staršev.

Poleg obveznega programa osnovna šola ponuja še razširjeni program, ki vključuje podaljšano bivanje, jutranje varstvo, interesne dejavnosti, dodatni in dopolnilni pouk, ure za individualno in skupinsko pomoč učencem z učnimi težavami in nadarjenim učencem ter šolo v naravi. Prav vključevanje v te razširjene programe je za učence priseljence zelo pomembno, saj nudijo podporo pri delanju domačih nalog, dodatni razlagi učne snovi, vključevanju med vrstnike, omogočajo usvajanje jezika okolja ter razvijanje močnih področij učencev priseljencev (Glogovčan, 2015).

Kot navaja v svoji raziskavi Glogovčan (2015), so nekatere šole v sodelovanju z zunanjimi organizacijami že oblikovale podpirne mehanizme in se že poslužujejo inovativnih oblik pomoči, ki lahko predstavljajo dobro izhodišče za uspešno vključevanje otrok priseljencev. Med te inovativne rešitve sodijo (Glogovčan, 2015):

Intenzivni tečaj slovenščine pred vključitvijo v pouk

Na Centru za slovenščino kot drugi/tuji jezik so izvedli pet pilotnih tečajev slovenščine, v katerega so se vključili učenci priseljenci ob začetku njihovega šolanja v Sloveniji in njihovi starši. V tečaj so vključili tudi učence, ki so slovenske šole obiskovali že preteklo leto, vendar v znanju slovenščine niso napredovali. Tečaji so bili zelo intenzivni (pouk je potekal štirinajst dni vsak dan po šest šolskih ur, skupaj torej 60 ur) in so, kot so poročale šole, bistveno pripomogli k uspešni vključitvi otrok v pouk in druge šolske dejavnosti. Tečaji, ki so vključevali spoznavanje osnovnega besedišča in sporazumevalnih vzorcev, urjenje v vseh štirih jezikovnih spretnostih ter seznanjanje s sociokulturnimi vsebinami, so se izkazali za dobro rešitev pri začetnem učenju slovenščine (Glogovčan, 2015). Šole so po končanih projektih želele nadaljevati s tako obliko začetnega poučevanja slovenščine, vendar zaradi finančnih omejitev takih tečajev po koncu projekta ni bilo več možno izpeljati (Knez, 2012). V Beli knjigi (2011) se je stroka izognila segregaciji učencev priseljencev in je kot rešitev predlagala strnjeni program slovenščine, v katerem bi se učenci v določenem deležu udeleževali tudi rednega pouka skupaj s sošolci. Tudi učitelji vidijo pozitivno stran intenzivnih tečajev slovenščine in jih podpirajo (Glogovčan, 2015).

Pripravljalnica: uvajalnica in nadaljevalnica

V zadnjih letih se pripravljalna faza pojavlja na posameznih šolah, na katerih je odstotek priseljskih učencev višji. Na nekaterih šolah izvajajo »pripravljalnico«, ki jo sestavljata uvajalnica in nadaljevalnica (Jelen Madruša, 2010). Uvajalnica se začne izvajati pred začetkom šolskega leta. Namenjena je pomoči novo priseljenim učencem pri kulturnem in jezikovnem vključevanju v novo okolje. Novo priseljeni učenci se naučijo osnovnih sporazumevalnih vzorcev v slovenščini, spoznajo kulturno dediščino države gostiteljice ter vsebine državljske in domovinske vzgoje. Pole tega lahko drugim predstavijo tudi svoj jezik in kulturo, se spoznajo z učitelji, učitelji pa se srečajo s starši. Tako se poveča verjetnost, da se bo sodelovanje s starši ohranilo skozi vse leto. V nadaljevanju spoznajo učne in dnevne vsebine, ki bodo del njihovega življenja v novem okolju. Tako se predpostavlja, da učenci v

solo pridejo manj prestrašeni, se počutijo varnejše in bolj sprejete, saj se pred začetkom šolanja seznaniijo z novim jezikom (Glogovčan, 2015).

Vrstniško in medvrstniško tutorstvo

Pomemben učinek na učno uspešnost ima tudi vpliv vrstnikov, kot so medsebojna pomoč – tutorstvo, medsebojna podpora, vzpostavitev prijateljskih vezi in predvsem vzpostavitev okolja, v katero se učenci vsak dan radi vračajo in se medsebojno sprejemajo (Lesar in Peček, 2021). Pri uspešnem vključevanju učencev priseljencev lahko ključno vlogo odigrajo tudi sovrstniki. Tukaj se uporablja tudi termin vrstniško tutorstvo, ki predstavlja obliko pomoči vrstnika vrstniku na različnih področjih. V Sloveniji kot vrstniško tutorstvo štejemo različne oblike sodelovalnega učenja v paru, kot vrstniško pomoč pa različne oblike učenja v skupini enako starih učencev. Na področju vključevanja učencev priseljencev je medvrstniško tutorstvo namenjeno učencem priseljencem kot dodatna pomoč pri razumevanju in usvajanju učne snovi posameznih predmetov pa tudi učenju slovenščine prek skupnega maternega jezika. Hkrati se pri določenih pogledih otrok lažje in hitreje identificira z vrstnikom kot z učiteljem in lahko posledično bolje napreduje ob pomoči vrstnika (Glogovčan, 2015).

1.7. Ovire pri vključevanju otrok priseljencev

Slovenska šolska zakonodaja predvideva določene ukrepe, ki naj bi otrokom priseljencev olajšala vključitev v novo okolje (kot so na primer pripravljalnica oziroma uvajalnica, dodatne ure za učenje slovenskega jezika, možnosti prilagoditve ocenjevanja). Vendar raziskave kažejo, da se ti srečujejo z mnogimi ovirami pri vključevanju v izobraževanje in da trenutne oblike dela, ki so večinoma usmerjene v učne dosežke, še vedno niso zadosti učinkovite. V času razmer s covidom-19 so se tovrstni trendi le še okrepili, posledično pa učenci priseljenci dosegajo pomembno slabši učni uspeh kot njihovi nepriseljeni vrstniki (Lesar in Peček, 2021).

Prve težave se pri vključevanju otrok priseljencev v vzgojno-izobraževalni sistem občasno pojavijo že pri samem dostopu do izobraževanja. Otroci priseljenci imajo enake pravice do dostopa k obveznemu osnovnošolskemu izobraževanju kot slovenski državljani, vendar v praksi prihaja do določenih zapletov, ki so pogosto povezani z različnimi izkušnjami in okoliščinami, v katerih delujejo šole. Zanimivo je, da obstajajo primeri šol, ki niso želele sprejeti otrok priseljencev. Težave se pojavljajo predvsem tam, kjer se šele v zadnjih letih srečujejo s prihodom priseljencev. V urbanih središčih in območjih, kjer so priseljenci v šolah

prisotni že dlje časa, etnična raznolikost učencev ni nekaj nepoznanega in novega (Bešter in Medvešek, 2010).

Knaflič (2010) poudarja pomen znanja jezika šolanja za učence priseljence. Meni, da je ena najpomembnejših nalog šole opismenjevanje. Otroci priseljenci so tako pogosto obremenjeni z vzporednim usvajanjem slovenskega jezika in učne snovi. Strategija (2007) navaja, da je znanje učnega jezika nujno, da otroci v učnem procesu lahko razvijejo vse svoje sposobnosti. Z neznanjem jezika se povečuje tveganje za šolski neuspeh, ki pa je eden najbolj ogrožajočih dejavnikov otrokovega psihosocialnega razvoja. Ob vključevanju otrok priseljencev pozabljamo na pomen njihovega jezika in kulture. Izpostavlja, da pogosto prihaja do nepoznavanja in nezainteresiranosti pedagoških delavcev do spoznavanja jezika in kulture okolja, iz katerega prihajajo priseljenci. Posledično je tudi premalo spodbujanja medkulturne komunikacije med otroki v razredu, skupini (Strategija, 2007).

S strani učiteljev posledično lahko prihaja do diskriminacije priseljencev, ki temelji predvsem na predsodkih in stereotipih. Kot navaja Mujkanović (2013), so pričakovanja učiteljev do otrok priseljencev manjša, deležni so manj pozornosti in tudi, ko dokažejo, da so sposobni in enakovredni, jih učitelji ne pohvalijo. Stereotipi so namreč lahko tako močni, da učitelji resnično verjamejo, da priseljenci niso sposobni dosežati enakovrednih rezultatov kot pripadniki večinske kulture. Odnos med učiteljem in učencem tako pomembno vpliva na učni uspeh učenca in njegov nadaljnji razvoj (Mujkanović, 2013).

Težave se pojavljajo tudi pri mišljenju učiteljev, da sami sebe ne vidijo kot pomembnega dejavnika šolskega uspeha otrok priseljencev. Podatki raziskave avtorice Budinoske (2013) kažejo, da učitelji vzroke za neuspeh otrok priseljencev pripisujejo staršem in njihovi nepripravljenosti, neznanju jezika ter osebnostnim lastnostim otrok in ne strategijam poučevanja, lastnemu trudu pri delu (Budinoska, 2013). Hkrati so stereotipi in predsodki pri vključevanju otrok priseljencev prisotni tudi s strani medijev. Ti s svojim sporočilom vplivajo na večinsko prebivalstvo, družba pa njihovo sporočilo ponotranji in tako daje etiketo določeni skupini ljudi, ki to sprejmejo in spremenijo pogled nase in na družbo (Ule, 2013).

Slovenski avtorji in raziskovalci vzgoje in izobraževanja pomembno opozarjajo na pomanjkljivo zakonodajo kot neustrezno šolsko prakso (Lesar, 2009; Bešter, Medvešek, 2010; Budinoska, 2013), saj je velikokrat uspešno vključevanje učencev priseljencev odvisno od pripravljenosti posameznega ravnatelja ali učitelja (Bela knjiga, 2011). Bela knjiga (2011) tudi opozarja, da se učenci priseljenci ne učijo slovenščine kot drugega jezika, da je število ur za učenje slovenščine preskromno, za poučevanje slovenščine kot drugega jezika ni niti učnega načrta.

Skubic Ermenc (2007) opozarja na zaskrbljujoč precep med tistim, za kar se javno zavzemamo, in med tistim, kar zares delamo in v sebi menimo. Splošna ugotovitev za slovensko šolo je, da kljub zavzemanju za integracijo in inkluzijo na ravni šolskega sistema še vedno deluje precej asimilacijsko. Želimo torej, da »se vsi državljani in prebivalci Slovenije nasploh prilagodijo nam, da postanejo Slovenci« (Skubic Ermenc, 2007, str. 134).

1.8. Preventivni programi za otroke priseljence

Menim, da so preventivni programi na osnovnih šolah precej dobrodošli za vse učence, predvsem pa so lahko v dodatno podporo in pomoč otrokom priseljencem, saj je to eden od načinov, kako se bodo lažje spoznavali med sabo in se povezovali z novim okoljem, kamor so prišli.

Skupek Preventivnih programov za mlade Slovenije (b.d) je nacionalna multidisciplinarna mreža strokovnih delavk in delavcev, ki združuje predstavnike vladnih in nevladnih organizacij na področju socialnega varstva in mladinskega dela. Organizacije, ki so vključene v preventivne programe za mlade, izvajajo preventivne programe ter programe podpore in pomoči otrokom in mladostnikom, ki so prikrajšani za primerno družinsko življenje ter se srečujejo s težavami v odrasčanju. Kot navajajo v Društvu za razvoj skupnostnih programov za mlade (b.d), v okviru sekcije trenutno deluje šestnajst vladnih in nevladnih organizacij. Pomembno se mi zdi izpostaviti, da je naloga preventivnih programov za mlade v Sloveniji izvedba skrbi, pomoči in organiziranje podpore mladim in njihovim družinam, ki bodisi živijo v pomanjkanju, revščini ali pa so na kakršen koli način izključeni (Društvo za razvoj skupnostnih programov za mlade, b.d). Ribić (2016) navaja, da so preventivni programi za mlade prostorsko izključeni iz Centrov za socialno delo, saj se predstavljajo kot nadstandardne storitve Centrov za socialno delo. Tukaj uporabljajo drugačne metode dela in različne pristope pri delu z mladimi za obvladovanje problemov in stisk. Društvo za razvoj Skupnostnih programov za mlade je pomembno navesti, saj je to organizacija, ki deluje pod okriljem socialnega varstva na področju šole in športnih aktivnosti. Ciljna populacija skupnostnih programov za mlade so socialno in ekonomsko ogroženi otroci in mladi ter njihove družine. Tistim otrokom, ki so šibkejši, in tistim, ki zaradi stiske nujno potrebujejo spremembe in izboljšave, nudijo pomoč za čim bolj kakovostno življenje (Ribić, 2016).

Prav tako se Društvo za razvoj skupnostnih programov za mlade (b.d) povezuje z drugimi organizacijami, vladnimi in nevladnimi, da bi bila socialna mreža pomoči čim večja in čim

bolj kakovostna ter učinkovita. Njihove metode in načini dela so načrtovati in organizirati skrb za izvedbo pomoči tistim, ki so se našli v materialni ali socialni stiski. Še posebej si želijo zajeti tisto skupino ljudi, ki so izključeni, in jih skozi socialno delo ter tehnike voditi, sprejemati, jim nuditi podporo in jih seznaniti, da se nanje lahko obrnejo, ko potrebujejo pomoč. Financiranje vseh dejavnosti pri društvu so donacije, ki so brezplačne in subvencionirane. Najpogostejše so otroci tisti, ki imajo težave pri odraščanju, so težko prilagodljivi, imajo slabši učni uspeh ali pa vedenjske težave. Poleg tega Skupnostni programi za mlade poskušajo vključiti v dejavnost tudi druge osebe, ki v svojem življenju potrebujejo pomoč in jim nudijo pogovor, socialno ter predvsem psihološko podporo (Društvo za razvoj skupnostnih programov za mlade, b.d.).

V nadaljevanju je naštetih nekaj preventivnih programov za otroke in mladostnike v Sloveniji, v katerih sodeluje več organizacij (Društvo za razvoj skupnostnih programov za mlade, b.d.):

- Dnevni center za otroke in mladostnike Cona Fužine, Cona Korak, Cona Most in Cona Polje,
- SPM – društvo za razvoj skupnostnih programov za mlade,
- Zavod MISSS,
- Dnevni center za otroke in mladostnike DC – Škofja loka,
- Dnevni center za otroke in mladostnike Škrlovec,
- Mladinski center Tržič,
- Središče za mlade in otroke Velenje,
- Javni zavod Mladi zmaji,
- Zavod Salesianum – OE Skala,
- Mladinsko središče Vič,
- Društvo za preventivno delo,
- Dnevni center za otroke in mladostnike Maribor, program PIKA in
- Društvo za delo z mladimi v stiski Žarek, Dnevni center: Naj mladih ne vzgaja ulica.

2. Oblikovanje problema

Tekom dodiplomske študijske prakse sem se preizkusila na različnih institucijah, kjer sem pridobila dragocene izkušnje dela z otroki in mladostniki. Predvsem me zanima in veseli delo v šolski svetovalni službi. Do pobude za mojo raziskavo je prišlo, ko sem na magistrski stopnji prakso opravljala na osnovni šoli, ki jo v večini obiskujejo učenci priseljenci oz. otroci priseljenih staršev. Tekom kontinuirane prakse sem spoznavala delo šolske svetovalne službe, se aktivno vključevala in samostojno vodila pogovore z otroki, ki imajo tuje korenine. Pri delu svetovalnih delavcev na šoli nisem opazila, da bi uporabljali posebne pristope za delo z otroki priseljenci, temveč so z vsemi otroki ravnali enako glede na njihove učne, vedenjske in čustvene težave. Menim, da bi bilo treba bolj pogosto naslavljanje tematiko svetovalnega dela s priseljenci in med sabo deliti dobre prakse, saj je, kot pravi Rawlsova teorija pravičnosti (Adlešič, 1998), treba z različnimi delati različno, prav tako pa je po Rawlsu pravična družba tista, ki najprej poskrbi za svoje najšibkeje člane. Zato sem se odločila, da raziščem, kako se na različnih osnovnih šolah v Sloveniji poslužujejo svetovalnega dela z otroki priseljenci in kako na šolah spodbujajo medkulturno vključevanje. Na ta način sem želela ugotoviti raznolike prakse med osnovnimi šolami. Zanima me, kakšen je pogled svetovalnih delavcev na otroke priseljence, kako svetovalni delavci pristopajo k samemu procesu pomoči, kako konkretno poteka njihovo sodelovanje in kako kompetentne se počutijo za delo z otroki priseljenci. Prav tako me zanima, kako skrbijo za njihovo dobro vključenost, kakšno je sodelovanje svetovalnih delavcev z učitelji in starši v podporo otrokom priseljencem, s kakšnimi izzivi se srečujejo ter kakšno je povezovanje svetovalne službe s preventivnimi programi za ranljive otroke in mladostnike. Odločila sem se, da bo moja raziskava temeljila na dosedanjih izkušnjah šolskih svetovalnih delavcev. Z raziskavo želim nagovoriti in spodbuditi vse šolske svetovalne delavce, da se poglobijo v svoje načine dela z otroki priseljenci in s svojimi izkušnjami prispevajo k uspešnejšemu strokovnemu delu v šolskih svetovalnih službah. Predvsem si želim, da bi moja raziskava prispevala k temu, da se bodo na marsikateri šoli svetovalni delavci opogumili in naredili pozitivno spremembo ali pa bodo dobili potrdilo, da je njihovo strokovno delo usmerjeno v korist otrokom priseljencem in da bodo s takim načinom dela nadaljevali ter širili dobro prakso.

2.1. Raziskovalna vprašanja

1. Kakšen je pogled svetovalnih delavcev na otroke priseljence oziroma kako svetovalni delavci vidijo in dojemajo otroke priseljence?

2. Kako šolski svetovalni delavci pristopajo k procesu pomoči in kako konkretno svetovalni delavci sodelujejo z otroki priseljenci?
3. Kako šolski svetovalni delavci skrbijo za večjo vključenost vseh otrok priseljencev na šoli?
4. Kako šolski svetovalni delavci sodelujejo z učitelji in s starši v podporo in pomoč otrokom priseljencem?
5. Kako in na kakšne načine se svetovalni delavci povezujejo z zunanjimi organizacijami, ki ponujajo preventivne programe v pomoč in podporo otrokom priseljencem?
6. S kakšnimi izzivi oziroma ovirami se svetovalni delavci srečujejo pri delu z otroki priseljenci?

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

Moja raziskava je *kvalitativna*, saj sem zbirala besedne opise socialnih delavcev, ki se navezujejo na raziskovalni pojav, in ne številčnih podatkov. Pri takšni raziskavi sestavljajo osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, besedni opisi ali pripovedi. To gradivo je tudi obdelano in analizirano na beseden način (Mesec, 2007). Raziskava je prav tako *poizvedovalna ali eksplorativna*, saj je uvod v spoznavanje nekega novega področja problematike. Raziskava je tudi *empirična*, saj sem zbirala novo gradivo, ki sem ga nato uporabila za oblikovanje odgovorov na raziskovalna vprašanja.

Za to vrsto raziskave sem se odločila, ker menim, da sem na ta način lahko pridobila podrobne in natančne opise svetovalnih delavcev, s katerimi sem lahko prišla do konkretnih ugotovitev in morebitnih izboljšav v svetovalnih službah na osnovnih šolah.

3.2. Raziskovalne teme

- RT1: Svetovalno – delovni pogled na otroke priseljence
- RT2: Pristopi ter načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
- RT3: Vključenost otrok priseljencev na šoli
- RT4: Sodelovanje z učitelji in s starši otrok priseljencev
- RT5: Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi v korist otrokom priseljencem
- RT6: Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

3.3. Merski instrumenti ali viri podatkov

Podatke za potrebe raziskave sem zbirala s pomočjo delno standardiziranega vprašalnika odprtega tipa, ki je predstavljal moj merski instrument. Mesec (2016, str. 240) navaja, da je vprašalnik pripomoček pri standardiziranem ali polstandardiziranem intervjuju in da vsebuje vrsto pisno oblikovanih vprašanj, ki so sistematično razvrščena v skladu z vsebinskimi in psihološkimi merili.

Vprašalnik je sestavljen iz 12 osnovnih vprašanj, ki sem si jih pripravila vnaprej in so mi služila kot smernice za izvedbo intervjujev. Med intervjuvanjem sem se z dodatnimi vprašanji in podvprašanji prilagajala odgovorom sodelujočih in sami strukturi pogovora.

3.4. Populacija in vzorec

Populacijo v raziskavi predstavljajo vsi svetovalni delavci in delavke, ki so bili v času zbiranja podatkov (avgust – september) zaposleni v svetovalni službi in so imeli vsaj eno leto izkušenj dela z otroki priseljenci na osnovnih šolah v Sloveniji. Vzorec je priročni neslučajnostni, v katerega sem zajela devet svetovalnih delavcev različnih strokovnih profilov iz različnih osnovnih šol v Sloveniji, do katerih sem prišla z osebnim obiskom po šolah, s telefonskimi klici ali preko elektronske pošte s prošnjo za njihovo sodelovanje. Za takšen vzorec sem se odločila, ker me je zanimalo delovanje svetovalne službe v pomoč in podporo otrokom priseljencem z vidika različnih strokovnih profilov svetovalnih delavcev.

3.5. Zbiranje podatkov

Za zbiranje podatkov v raziskavi sem uporabila metodo spraševanja oziroma delno standardiziran odprt intervju, saj sem bistvena vprašanja v vprašalniku postavila že vnaprej, hkrati pa sem lahko postavljala dodatna vprašanja v okviru danih splošnih smernic. Kot navaja Mesec (2016, str. 231), pri delno standardiziranem intervjuju vnaprej predvidimo vsa vprašanja, ki jih bomo zastavili, in vrstni red, po katerem jih bomo zastavili.

Intervjuje sem izvedla v živo, natančneje v pisarnah svetovalnih delavcev iz različnih osnovnih šol v Sloveniji, med 22. avgustom in 30. septembrom 2022. Za izvedbo intervjujev sem najprej potrebovala dovoljenje dotičnih ravnateljev šol, po njihovi odobritvi pa sem se za datum in uro izvedbe osebno dogovorila s šolskimi svetovalnimi delavci. Ob dogovoru sem jim predstavila temo raziskave in jih seveda povprašala, ali so pripravljeni sodelovati. Za lažje kasnejše zapisovanje in analizo intervjujev sem intervjuvance prosila za soglasje za zvočno snemanje intervjuja ter jim povedala, da bodo posnetki uporabljeni le za namen raziskave in da bodo kasneje izbrisani. Posamezni intervjuji so trajali od 45 do 75 minut.

3.6. Obdelava in analiza podatkov

Po končanem zbiranju podatkov sem gradivo iz intervjujev obdelala s kvalitativno analizo, pri kateri sem uporabila odprto, osno in odnosno kodiranje. Najprej sem zapisala vse intervjuje, ki sem jih po predhodnem dogovoru z intervjuvanci posnela ter jim prepis poslala tudi na vpogled in potrditev. Osebe iz intervjujev sem označila s črkami A, B, C, Č, D, E, F, G in H. Kasneje sem odgovore uredila po vrstnem redu, ki sem si ga zastavila v delno standardiziranem vprašalniku. Najprej sem odgovore razčlenila v smiselne dele in na ta način dobila enote kodiranja. Nato je sledilo odprto kodiranje, kjer sem izbranim izjavam določila

pojme, sorodnim pojmom pa kategorije. Sorodne kategorije sem nato združila v enake teme. Odprtega kodiranja sem se lotila v tabeli, pri osnem kodiranju pa sem v smiselnem zaporedju razporedila številke izjav intervjuvancev po temah, kategorijah in pojmi, s čimer sem dobila večjo preglednost nad rezultati. Pri odnosnem kodiranju sem dobljene kategorije med seboj primerjala in jih razporedila v shemo, ki prikazuje vzročno-posledično razmerje. Na vrh sem postavila kategorijo *Pogled na otroke*, ki lahko vpliva na kategorije *Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika* in *Načini sodelovanja z otroki priseljenci*. Hkrati sem iz teh dveh razvejala kategorijo *Prilagoditve dela*, ta lahko vpliva na obe in obratno. Nato sem iz kategorije *Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika* razvejala še nekatere druge kategorije (*Uvajalno obdobje*, *Spoznavanje novega okolja* in *Podpora v zakonodaji*), iz kategorije *Načini sodelovanja z otroki priseljenci* pa še nekaj drugih kategorij (*Metode, oblike in tehnike* in *Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki*), ki so se navezovala na zgoraj omenjeno kategorijo in se tudi medsebojno navezujejo. Potem sem iz zgoraj omenjenih kategorij postavila kategorijo *Veščine in spretnosti*, nato pa sem spodaj postavila še kategorije *Povezovanje z učitelji*, *Povezovanje s starši* in *Sodelovanje z zunanjimi institucijami*. Iz vseh teh sem posledično postavila kategorijo *Ovire in izzivi*, iz katere sem razvejala kategorijo *Odpravljanja ovir in izzivov*. Iz slednje sem prišla do kategorije bistvenega pomena *Vključenost v šolsko okolje*, ki se je še razvejala v kategoriji *Vključenost v šolske dejavnosti* in *Vključenost v razred*.

4. Rezultati

Preglednica 2: Nekatere značilnosti intervjuvancev

Zaporedna številka	Strokovni profil	Delovna doba v šolski svetovalni službi	Delovna doba na šoli
1.	Psihologinja	21 let	31 let
2.	Socialna pedagoginja	22 let	22 let
3.	Pedagoginja	20 let	25 let
4.	Pedagoginja	12 let	17 let
5.	Socialna delavka	21 let	24 let
6.	Pedagoginja	3 leta	5 let
7.	Socialna delavka	19 let	24 let
8.	Pedagoginja in sociologinja	5 let	8 let
9.	Pedagoginja	12 let	14 let

Prva tri vprašanja so bila krajša in so se navezovala na značilnosti intervjuvancev, ki sem jih združila v preglednico (Preglednica 2) in jih kasneje povezala z nekaterimi ugotovitvami. Naslednja vprašanja so bila odprtega tipa.

Svetovalno-delovni pogled na otroke priseljence

Pri četrtem vprašanju me je zanimalo, kako svetovalni delavci gledajo na otroke priseljence oziroma kako jih dojemajo. Ugotovila sem, da večina intervjuvancev otroke priseljence vidi kot prestrašene in negotove (*... bolj izražajo svoja čustva negotovosti in strahu ...* (F5)), ko ti pridejo v novo okolje. Večini intervjuvancev se ti otroci smilijo (*Moja prva misel je, da so si bogi.* (G1)). Največkrat so izpostavili, da so to otroci v stiski (*... pogosto joka, ga boli trebuh in odhaja prej od pouka.* (Č6)), ki jim je težko (*... v tej začetni fazi vstopa v novo šolo je tem otrokom res težko.* (C2)), saj so morali iz danes na jutri zamenjati svoje domače okolje za novo, tuje. Posledično menijo, da si otroci niso želeli selitve (*... so bili v to malce potisnjeni in če bi imeli možnost izbire, bi ostali na svoji stari šoli ...* (B7)). Redki menijo, da otrokom selitev ni težka (*Ne bi rekla, da jim je težko ...* (A3)). Nekateri otroke priseljence vidijo kot ranljivo skupino (*... kot ranljivo skupino učencev, ki zahtevajo posebno skrb ...* (D2)) in jih doživljajo kot raznolike (*So si pa zelo različni ...* (G4)), umirjene in zadržane (*... večina zelo zadržana, ne glede na starost.* (F2)), s katerimi težje komunicirajo (*... jim je otežkočeno sporazumevanje in komunikacija.* (B2)). Večina je tudi poudarila, da jih vidi kot radovedne in motivirane otroke (*... eni zelo hitro pokažejo neko radovednost, samoiniciativnost ...* (G5)), manj jih je navedlo, da vidijo nemotiviranost pri samem učenju (*... kar se tiče samega učnega dela, precej nemotivirani.* (A7)). Iz vseh dobljenih odgovorov bi lahko sklepala, da intervjuvanci otroke priseljence vidijo različno. V bolj negativnem

pogledu jih večinoma vidijo kot prestrašene in zadržane, s pozitivnega pogleda pa kot radovedne in motivirane. Predvsem poudarjajo, da se jim otroci priseljenci smilijo, saj mnogi doživljajo različne stiske in jim je težko, ko začnejo obiskovati šolo. Če se navežem na zgornjo preglednico, bi izpostavila še, da tako menijo predvsem pedagogi, socialni delavci in psihologi. Ugotovila sem, da so psihologi in pedagogi nekako bolj usmerjeni v sam učni uspeh, medtem ko so socialni delavci in socialni pedagogi bolj usmerjeni v razreševanje stisk.

Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

Naslednje vprašanje se je nanašalo na to, kako svetovalni delavci pristopajo do otrok priseljencev. Spoznala sem, da uporabljajo veliko raznolikih pristopov. Največkrat so poudarili pomen vzpostavljanja odnosa in osebnega stika z otrokom in njegovimi starši že ob vpisu otroka v šolo (*... otroci in starši najprej pristopijo do mene, da najprej uredimo vpis. (A9)*) ali na prvi šolski dan (*Prvi stik z otroki imam tako na prvi šolski dan ... (C7)*), kjer se spoznajo z otroki. So pa poudarili, da imajo večinoma ob vpisu prvi stik z očetmi (*Osebni stik poteka najprej preko staršev, skoraj vedno so to očetmi. (H19)*), ti zaradi službe namreč razumejo največ jezika in se z njimi lažje sporazumevajo. Hkrati so največkrat navajali, da se otrok najprej spozna s šolsko svetovalno delavko (*... naročim, da pridejo k meni malo prej, da se spoznamo ... (B10)*), nato s svojim razredom (*... ko jih pospremim v razred, kjer jih predstavim sošolcem ... (Č9)*) in po večini tudi z razrednikom (*... jih spoznamo z razrednikom ... (G11)*). Večina jih je poudarila, da jim pri vzpostavljanju odnosa pomaga, da se otrokom približajo z besedami v njihovem jeziku (*... sama naučila nekaj osnovnih albanskih besed in se mi zdi, da otrokom veliko pomeni ... (G19)*).

Poleg vzpostavitve odnosa in osebnega stika so svetovalni delavci poudarili tudi pomembnost oblikovanja ciljev, ki si jih predhodno zastavijo in jim sledijo. Večina je izpostavila, da je njihov glavni cilj, da se otroci hitro naučijo slovenskega jezika (*... da jih čim hitreje naučimo jezika, da bodo lahko sledili učnemu procesu. (A8)*), nekateri tudi menijo, da bodo le na ta način otroci priseljenci lahko dosegli učno uspešnost (*Naš cilj je, da se naučijo slovensko, da bodo lahko uspešnejši v šoli. (B30)*).

Svetovalnim delavcem je pomembno, da se otroci priseljenci dobro spoznajo z novim šolskim okoljem, kamor so prišli. Poleg samega spoznavanja jezika (*... damo že kakšno knjigo v slovenskem jeziku ... (F13)*) so predvsem poudarjali pomembnost seznanitve otrok s šolskimi prostori (*... jim razkažemo šolo, jim razložimo kje se kaj nahaja ... (D6)*). Nekateri so izpostavili, da je učinkovito učenje v naravi (*Veliko gredo tudi v naravo in potem opazujejo*

na primer barve dreves, listov in se na ta način učijo barve ... (G16)), kjer lahko otroci poleg jezika opazujejo tudi samo okolico. Hkrati so nekateri navajali, da pozornost dajejo tudi razvrščanju otrok priseljencev v razrede (*... približno uvrstimo v starostno skupino tam, kjer je v svoji državi končal razred ...* (B16)), kjer otroci skupaj z vrstniki in razredniki vzpostavljajo razredno klimo (*... razrednik vzpostavi svoj odnos v razredu.* (F17)).

Prav tako pa so svetovalni delavci poudarjali pomen uvajalnega obdobja za otroke priseljence na osnovnih šolah. Velika večina je izpostavila, da se otroci v tem uvajalnem času intenzivno učijo osnovne komunikacije (*... dve do tri ure na dan kar intenzivno trenirajo pogovorno slovenščino ...* (A17)) za vsakdanje sporazumevanje in postopno privajanje na učenje (*... ne temeljimo strogo na snovi, ampak si njihovo pozornost pridobimo skozi igro.* (G22)). Slaba polovica jih je povedala, da se na šolah poslužujejo različno strukturiranih pripravljalnic (*... pripravljalnico za slovenski jezik prvi mesec ...* (B21)). Hkrati je tukaj večina poudarila pomembnost predhodne priprave razreda (*Grem tudi v razrede in nagovorim sošolce, da naj jih spodbujajo ...* (Č10)) in učiteljev (*... za svoje nove učence izvejo na uvodni konferenci ... se jih usmeri, naj bodo pozorni na njih.* (E12)) na prihod novega učenca. Nekoliko manj pa se poslužujejo dogodkov v smislu priprave sprejema otroka (*... razredniki pripravijo manjši sprejem otroka v razredu ...* (E13)) v razredu.

Večina svetovalnih delavcev v ospredje postavlja tudi podporo, ki jim jo nudi šolska zakonodaja. Predvsem so izpostavljali pomembnost obveznih ur slovenskega jezika (*... ministrstvo odobri ure, ki jim pripadajo prvo šolsko leto.* (Č16)), ki pripadajo otrokom glede na zakonska merila. Pri tem so večinoma izpostavljali pomembnost prisotnosti sistematiziranega delavca za otroke priseljence (*... imamo ogromno novih in je sistematiziranega 0,75 delovnega mesta ...* (D12)). Hkrati na nekaterih šolah učenje jezika z učitelji slovenščine poteka z učitelji slovenščine (*Te ure z njimi opravljajo učitelji slovenščine ...* (C18)).

Svetovalni delavci se otrokom priseljencem trudijo prilagajati z različnimi prilagoditvami in ugodnostmi, ki so v korist otrokom. Ena izmed prilagoditev, ki so jo večinoma navajali, je že samo oblikovanje individualiziranih programov (*... imajo vsi otroci priseljenci svoj individualiziran program ...* (B25)) za otroke priseljence. Preko teh večina otrokom omogoči različne učne ugodnosti (*... individualno pisanje pisnih preizkusov, podaljšan čas pisanja, napovedano spraševanje.* (A22)). Predvsem so poudarjali, da so jim v veliko podporo in pomoč učenci tutorji (*... učence, ki so že dlje časa tukaj, tudi potem izkoristimo za prevajalce, da nam pomagajo kakšne pomembne informacije predati naprej.* (G18)), ki pomagajo prevajati vsakodnevna učiteljeva navodila. Pri bolj osebnih in ranljivih temah pogovorov pa

se večinoma odločijo za pomoč zunanjega prevajalca (*V primeru stisk angažiramo prevajalca, ki ga s sabo največkrat pripelje družina ...* (A25)), ki ga zagotovi šola ali starši otroka. Nekateri tudi organizirajo dopolnilni pouk za priseljence (*... jih vključujemo v dopolnilne pouke, ki jih po navadi naredimo samo za otroke priseljence.* (G24)). Nekateri se odločijo tudi za podaljšanje prilagoditev z izvirnimi delovnimi projekti pomoči (*V naslednjem letu pa zanje izdelamo izvirni delovni projekt pomoči za tiste, ki imajo učne težave ...* (E21)). Pri tem bi se ponovno navezala na zgornjo preglednico značilnosti intervjuvancev, saj sem tukaj ugotovila, da izvirne delovne projekte večinoma uporabljajo le socialni delavci in nekateri pedagogi, psihologi pa tega niso omenjali. Manj je dodatnih prostovoljnih ur za učenje jezika (*... ure, ki jih mi dobimo iz mestne občine ... en del teh mi namenimo delu z otroki priseljenci.* (B24)). Večina jih je tudi poudarila, da otrokom pogosto predlagajo ponavljanje istega razreda (*... en razred nižje, kjer bo tudi snov lažja in bo lažje usvojil slovenski jezik.* (E16)), ki so ga opravili v svoji državi. Njihove izkušnje so namreč takšne, da se otroci tako lažje navadijo na novo okolje in se naučijo osnovnega besedišča, da so lahko kasneje uspešnejši.

Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem

Ugotovila sem, da je svetovalnim delavcem pri delu z otroki priseljenci olajšana komunikacija z otroki, ki govorijo nam podoben jezik (*Bosance in Srbe še nekako razumemo, ker je podoben jezik ...* (C32)), predvsem so tukaj izpostavljali bosansko in srbsko govoreče otroke. Pomembna je tudi ugotovitev, da svetovalni delavci v večini z otroki priseljenci sodelujejo v primerih čustvenih in vedenjskih težav otrok (*... delam pa z njimi, če pride do kakšnih čustvenih ali vedenjskih stisk ...* (E27)) ter v primerih specifičnih učnih težav (*imajo ti otroci kar nekaj več splošnih učnih težav.* (F28)). Presenetila me je ugotovitev, da so v večini poudarjali, da je njihov potek dela z otroki priseljenci enak kot pri vseh učencih (*... zame otrok, ki pride k meni z določeno težavo, ni več učenec tujec ... delam z njimi enako kot pri vseh ...* (Č20)) na šoli. Le nekaj jih je poudarilo prilagajanje raznolikim posameznikom (*Z otroki priseljenci je pač potrebno delati malo drugače ... se jim prilagajati ...* (G28)) ter da za to delo ni recepta (*Ni pa recepta, po katerem bi delali ...* (C25)). Večina šol tudi upošteva, da so otroci priseljenci prvo leto šolanja neocenjeni (*... prvo leto šolanja niso ocenjeni in lahko v vsakem primeru napredujejo ...* (A29)), hkrati pa jim v nekaterih primerih omogočijo možnost predčasnega pridobivanja ocen (*... lahko se oceni kakšen smiseln predmet, na primer šport ali matematika.* (C29)). Pri delu s priseljenci so predvsem pozorni na samo razumevanje in artikulacijo (*Pri priseljencih sem le bolj pozorna na samo razumevanje sodelujočih, da*

govorim jasno in razločno ... (B38)) besed. Hkrati pa nekateri dajejo pomen skupnemu reševanju in soustvarjanju rešitev (... skupaj iščemo rešitve in ugodne spremembe. (H22)) ter delu tukaj in zdaj (... občutek za trenutno situacijo, da delam tukaj in zdaj ... (F36)). Zanimivo je, da na nekaterih šolah z otroki priseljenci sodelujejo tudi knjižničarji (... skupinsko delo z otroki priseljenci tudi naša knjižničarka ... (A39)), ki so otrokom v dodatno podporo in pomoč pri usvajanju jezika.

Prav tako svetovalni delavci na šolah uporabljajo različne metode, oblike in tehnike dela. Večina svetovalnih delavcev je odgovorila, da si pri delu z otroki priseljenci pogosto pomagajo z uporabo različnega delovnega gradiva in materiala (... *si pripravim kakšne listke, barvice, fotografije in druge pripomočke ... (Č21)*). Če se tukaj navežem na preglednico značilnosti sogovornikov, lahko izpostavim opažanje, da so tisti s krajšo delovno dobo navajali več idej, kreativnosti in ustvarjalnosti pri delu z otroki priseljenci. Sklepam, da na to vpliva predvsem sveže znanje in novosti, ki so jih pridobili tekom študija. Pri tistih z daljšo delovno dobo pa se je pokazalo, da so bolj izkušeni, suvereni pri delu in imajo posledično več dobrih praks. Večinoma se šole z otroki priseljenci poslužujejo individualnega (... *v večini kar individualno, da je delo bolj intenzivno ... (E34)*) in skupinskega (... *vedno po skupinah, glede na predznanje otrok. (G36)*) dela. Prav tako na nekaterih šolah uporabljajo tehniko manjšega števila otrok na razred (... *damo dva ali tri v razred, ker se drugače grupirajo in se potem čisto umaknejo od vrstnikov ... (A44)*), da se učitelji lažje posvetijo vsem otrokom in se otroci priseljenci med sabo ne grupirajo. Večina svetovalnih delavcev je tudi poudarila, da se trudijo na šolah opozarjati otroke na izražanje v slovenskem jeziku (... *redno opozarjamo, da se v šoli oziroma znotraj razreda pogovarjamo v slovenskem jeziku ... (B42)*), če jih slišijo v šolskih prostorih govoriti v njihovem jeziku. Manj so izpostavljali uporabo napisov v slovenščini (... *v učilnice nalepimo imena in slike predmetov v slovenščini ... to so besede, ki jih najbolj potrebujejo za vsakdanjo komunikacijo v šoli. (C36)*). Zanimivo je, da so nekateri navedli tudi možnost uporabe senzorne sobe (... *imamo tudi senzorno sobo na šoli, ki jo imajo otroci radi ... (E32)*) za sodelovanje.

Svetovalni delavci so izpostavljali tudi posebnosti, ki jih vidijo pri delu z albansko govorečimi otroki. Pomembna je ugotovitev, da je komunikacija z albansko govorečimi otroki precej težja (*Po navadi tak otrok, ki ne bo znal opisati svoje težave, sploh ne bo prišel k meni in v tem vidim jaz veliko težavo. (Č24)*), saj se je otrokom težje naučiti jezika, ki nima z njihovim jezikom nobene podobnosti. Nekateri menijo, da tem otrokom šola ni visoka vrednota (... *albansko govorečim otrokom šola ni neka visoka vrednota in je delati z njimi posebna specifika (A35)*). Hkrati je zanimivo, da je nekaj sogovornikov izpostavilo večjo

nemotiviranost pri dečkih (*... fantje so bolj počasni in se pogosto izmikajo učenju.* (H28)), deklice so po njihovem mnenju bolj delovne (*... z dekleti izvrstne izkušnje, ker so zelo motivirane in z delom hitro nadoknadijo ...* (C39)) in motivirane.

Glede načina sodelovanja z zaposlenimi je svetovalnim delavcem pomembno timsko delo (*Oblikovali pa smo tudi tim strokovnih delavcev za delo z učenci priseljenci ...* (B43)). Nekateri so navajali, da je tukaj v ospredju koordinacija (*... da sem nek vezni člen med učenci priseljenci, njihovimi starši in učitelji ...* (D19)) med vsemi udeleženi. Prav tako jih je nekaj navedlo redne evalvacijske sestanke (*... evalvacijske sestanke, kjer pogledamo, kaj smo uspeli narediti in kaj še lahko ...* (B32)), kjer spremljajo napredke (*... spremljamo napredek pri otrocih.* (H25)) pri otrocih priseljencih.

Kompetence za delo z otroki priseljenci

Svetovalni delavci so navajali različne socialne veščine in spretnosti, ki jim pomagajo pri delu z otroki priseljenci. Največ jih je poudarilo zmožnost empatije (*... sem empatična, da se vživim v otroke ...* (C43)), da znajo začutiti stisko otroka in izkazati sočutje. Prav tako so večinoma dajali pomembnost temu, da znajo vzpostaviti odnos (*... da znam vzpostaviti odnos, kar je najbolj pomembno.* (B44)) in dvosmerno komunikacijo (*... znam vzpostaviti komunikacijo, tudi dvosmerno, ne samo enosmerno.* (A53)) ter da znajo prisluhniti otrokom in jih tudi slišati (*... vsak otrok slišan in upoštevan* (D33)). Nekateri so poudarjali tudi spretnosti vodenja pogovora (*... sem spretna pri samih individualnih pogovorih ...* (E42)) in prepoznavanja stisk (*... je veliko na meni, da sama prepoznam kakšne težke situacije.* (Č34)), kjer so pozorni tudi na neverbalno komunikacijo (*... pozorna na neverbalno komunikacijo pri otrocih ...* (A54)). Hkrati jim pri tem pomaga, da sproti preverjajo razumevanje otrok (*... da skozi preverjam, če me je otrok razumel ...* (C47)). Nekateri so izpostavljali tudi sposobnost koordiniranja (*... sem lahko tudi po tej plati en most med družino in posameznim učiteljem, razrednikom ...* (F46)), soustvarjanja (*... soustvarjanju ...* (D32)) in zavezništva otroku (*... v vlogi zastopnice tega priseljenca ...* (E47)).

Kompetence za delo z otroki priseljenci večinoma pridobivajo z udeležbo na različnih izobraževanjih (*... se pogosto udeležujem predavanj, vsako leto imamo v bližnjem kraju izobraževanje za priseljence.* (G38)). Prav tako nekaterim pomaga, da redno spremljajo smernice (*... razumevanje našega sistema.* (F45)) in si med sabo podelijo uporabno literaturo (*... literaturo ali zbornike podelim z drugimi učitelji.* (H35)).

Strpnost (... *tolerantnost, brez tega absolutno ne gre ...* (D37)), vztrajnost (... *vztrajna*. (A58)) ter ustvarjalnost in samoiniciativnost (*Sem polna različnih idej za ustvarjanje različnih materialov in iger za povezovalne aktivnosti in delo na medosebnih odnosih.* (E45)) so osebne lastnosti večine intervjuvancev, ki jim pomagajo pri delu. Hkrati so nekateri navedli, da si pogosto pomagajo s smislom za humor (... *imam smisel za humor.* (B50)), naklonjenostjo in toplino (... *tudi ta toplina, stisk roke ...* (C46)) ter odprtostjo (... *sem odprta do sprejemanja drugačnosti ...* (G48)).

Vključevanje otrok priseljencev na šoli

Večina svetovalnih delavcev meni, da so otroci priseljenci v šolsko okolje dobro vključeni (... *menim, da so pri nas dobro vključeni ...* (B56)). Nekateri navajajo, da se srbsko in bosansko govoreči otroci hitreje vključijo (... *otroci iz Srbije in Bosne precej bolj prilagodljivi in se hitreje vključijo ...* (A62)), albansko govoreči pa težje (... *ves čas nestabilna postaja albanskih otrok, to je druga kultura in ti se večinoma ne želijo vključevati ...* (D40)). Največkrat so navedli, da se trudijo pri otrocih spodbujati, da ohranjajo svoj materni jezik (*Spodbujamo pa tudi to, da se med sabo pogovorijo v svojem maternem jeziku, če kdo kaj ne razume in mu je tako lažje ...* (E59)). Zanimiva je tudi ugotovitev, da imajo na nekaterih šolah dostopno albansko literaturo za albansko govoreče otroke in njihove starše. Prav tako po šolah spodbujajo medsebojno druženje otrok (... *večkrat organizirava skupno druženje, pobereva po pouku priseljence in jih peljeva na sprehod po mestu ...* (B69)). Spoznala sem, da večina osnovnih šol tematiko raznolikosti vključuje pri tematikah šolskih predmetov (... *ostali učitelji pri svojih predmetih govorijo o tematiki, povezani s priseljenci glede na snov.* (Č46)). Zanimiva je ugotovitev, da nekatere šole uporabljajo tudi napise v tujih jezikih (... *sami naredijo napise teh osnovnih pojmov in si jih nalepijo v šolske prostore.* (D50)), ki jih govorijo otroci priseljenci, saj ponekod otroci priseljenci prevladujejo (... *naši slovenski otroci so potem dostikrat v manjšini in odrinjeni s strani priseljencev.* (E51)) nad slovensko govorečimi otroki. Pri tem je intervjuvancem pomembno, da se na šoli spoštuje njihova kultura (*Mi te njihove običaje spoštujemo in jim glede prehrane pridemo naproti ...* (C49)) in se krepi občutek varnosti in vrednosti (... *se tukaj izkažejo otroci priseljenci, prevzamejo neko odgovornost in se počutijo vredne.* (B61)). Spoznala sem tudi, da se na osnovnih šolah manj poslužujejo organiziranja sprejema za otroke priseljence in njihove starše (... *dogodek druženja za priseljske družine, imeli smo nekakšno dobrodošlico ...* (D51)), se pa nekatere družine med sabo že predhodno poznajo (*Pogosto se tudi že malo*

poznajo med sabo, ker se recimo očetje poznajo iz služb ... (E55)). Redkokatere šole organizirajo bralno značko za priseljence (*... spodbujamo, da opravijo bralno značko za priseljence. (H45)*), kar je ponekod dobra praksa. Sem pa tudi ugotovila, da na šolah prevladuje integracija otrok priseljencev, inkluzija ni toliko vidna.

Glede same vključenosti v razred večina svetovalnih delavcev meni, da so otroci priseljenci dobro sprejeti (*... se z vrstniki dobro razumejo ... (F49)*) med vrstniki. Po mnenju nekaterih se dogajajo tudi trenutki izločenosti pri otrocih (*... ne sprejmejo najboljše ... (C52)*). Kot razloge za boljšo vključenost večinoma izpostavljajo vrstnike s podobnimi izkušnjami (*Ogromno je torej otrok, ki so te iste izkušnje že imeli, ko so sami prihajali ... (B65)*), s katerimi se lahko otroci priseljenci poistovetijo. Nekateri menijo, da je sama vključenost precej odvisna od otrokovega karakterja (*Zelo je odvisno od karakterja otroka ... (Č40)*). Kot navajajo nekateri, občasno prihaja do konfliktov (*... pride do kakšnih sporov, zasmehovanj ... (A68)*), pogostih nesoglasij niso izpostavljali. Prav tako nekateri menijo, da k boljši vključenosti pripomore medvrstniška pomoč (*... ti tudi zelo spontano sprejmejo in so pripravljeni pomagati. (F50)*) in delo na medosebnih odnosih (*... res aktivno delamo na boljših medsebojnih odnosih in razčiščujemo nesoglasja ... (C53)*). Hkrati jim je pomembno, da otrok priseljencev ne izpostavlja (*... ne izpostavljam pred celim razredom, vedno naslovim na vse ... (E57)*) pred celotnim razredom, temveč nagovorijo celoten razred.

Otroci priseljenci se vključujejo tudi v šolske dejavnosti. Večinoma so na šolah ponujene enake možnosti za vse otroke (*... imajo enake možnosti pri vključevanju v šolske prireditve, krožke, delavnice ... (B55)*). Zanimivo je, da se večinoma največ odločajo za športne dejavnosti (*... v različne krožke, najbolj imajo radi šport ... (G54)*), prav tako pa večinoma radi sodelujejo na šolskih prireditvah (*Nekateri se zelo hitro vključujejo tudi v različne šolske prireditve ... (F56)*), kjer se predstavijo s svojo kulturo in običaji (*... zapojejo pesem v svojem jeziku ali plešejo v narodnih nošah ... (A73)*). Nekateri navajajo, da otroci ne želijo sodelovati na šolskih prireditvah (*V same šolske prireditve se otroci priseljenci redko vključujejo ... (Č48)*). Kot navajajo svetovalni delavci, se trudijo spodbujati otroke k sodelovanju (*... jim dajemo čim več priložnosti, da se dokažejo in jih ne omejujemo. (B58)*), ampak pri nekaterih opazajo pomanjkanje zanimanja (*... niso otroci izkazali zanimanja ... (C57)*). Kot dobre prakse so nekateri navajali organizacijo jezikovne tržnice (*... jezikovno tržnico, kjer se vsaka država, od koder prihajajo, predstavi na plakatih, vsi učenci na šoli so dobili tak potni list in so hodili od stojnice do stojnice in se učili značilnosti vsake kulture. (G59)*).

Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev

Svetovalni delavci so večinoma poudarjali, da z učitelji dobro sodelujejo (... *sama z učitelji dobro sodelujem* ... (B71)). Učitelji večinoma pridejo k svetovalnim delavcem po nasvete in ideje (... *se name obrnejo po kak nasvet ali idejo* ... (A82)), da skupaj razrešijo morebitne dileme (*Ko imajo kakšno dilemo, pridejo k meni, se skupaj pogovorimo* ... (B73)). Nekateri se poslužujejo dela v timu (*Kot nek tim delujemo jaz, učitelji in naša sistematizirana strokovna delavka* ... *izmenjujemo izkušnje, debatiramo kaj lahko še naredimo*. (D55)), kjer skupaj načrtujejo (... *sodelovanje pri pripravi načrta dela*. (H59)) in prilagajajo učne predmete (*Veliko učiteljev te teme odpira pri svojih predmetih, na primer pri spoznavanju družbe* ... (B76)). Svetovalni delavci navajajo, da se učitelji večkrat angažirajo (*Vsi učitelji dajejo vse od sebe in vedno stopijo korak nasproti otrokom* ... (Č51)) in skupaj s svetovalnimi delavci strukturirajo razredne ure (... *skupaj oblikujemo na primer teme za razredne ure* ... (C65)). Večinoma tudi skupaj poskrbijo, da se naslavljajo tematike medkulturnosti in sprejemanja (... *večkrat kakšne delavnice z njimi na temo strpnosti, medkulturnosti in dobrih medosebnih odnosov*. (E71)). Prav tako so svetovalni delavci večinoma izpostavili, da se poslužujejo skupnega vodenja razrednih ur (... *me pridejo vseeno tu in tam poiskati, da se jim pridružim na kakšni razredni* ... (G65)). So pa nekateri izpostavili tudi opažanje prisotnosti predsodkov pri učiteljih (... *nekateri učitelji so polni predsodkov, se počutijo nemočne, se upirajo* ... (C66)), zato se nekateri poslužujejo posebnih konferenc, namenjenih pogovoru o otrocih priseljencih (... *ravnateljica organizira tudi konferenco, ki je namenjena otrokom priseljencem* ... (A85)).

Sodelovanje s starši otrok priseljencev

Svetovalni delavci so se v veliki večini strinjali, da so starši otrok priseljencev odzivni (... *na splošno zelo odzivni starši, vedno pridejo, ko jih povabimo* ... (C75)) pri skupnem sodelovanju. Nekateri so tudi izpostavili, da starši izkazujejo veliko hvaležnosti (... *prejemamo ogromno hvaležnosti za naš trud* ... (A100)). Prav tako večina svetovalnih delavcev deluje na način, da se staršem prilagajajo (... *ne kompliciramo, če govorijo v svojem jeziku in se jim raje mi prilagodimo*. (B81)). Hkrati svetovalni delavci večinoma opažajo, da staršem šola ni visoka vrednota (*Zelo veliko je takih staršev, ki jim je šola na zadnjem mestu* ... (Č62)) in da otroci od staršev ne prejemajo spodbud (... *potrebno malo več dela in tega se starši priseljencev ne zavedajo dovolj*. (F71)). Intervjuvanci so izpostavili, da večinoma

sodelujejo z očeti otrok priseljencev, saj ti znajo jezik (... *očetje, ki tudi bolje znajo slovensko in lažje komuniciramo*. (B78)), matere pa se učenju jezika izogibajo (... *albansko govoreče matere nekako ne želijo učiti našega jezika* ... (A95)). Hkrati vidijo težavo v tem, da so očetje pogosto službeno odsotni (... *ker so v službi je to večkrat izgovor, da jih ni*. (Č66)) in je to večkrat razlog, zakaj ne morejo priti na sestanek. Prav tako je večina poudarila, da na splošno težje sodelujejo z albanskimi starši (*En tak hendikep vidim pri albansko govorečih mamah, saj z njimi res težko sodelujem* ... (C70)). Nekateri intervjuvanci so tudi navajali, da za starše organizirajo brezplačne tečaje učenja slovenščine, vendar kljub temu doživljajo slabe odzive staršev na obiskovanje tečajev (... *organizirajo brezplačen tečaj slovenščine ... odzivnost precej slaba*. (A96)). Na nekaterih šolah so kot dobro prakso navajali organiziranje roditeljskih sestankov za albansko govoreče matere (... *začeli posebej pripravljati roditeljske sestanke za albanske matere, kjer imamo zraven prevajalko in jim predajamo osnovne informacije*. (G80)).

Povezovanje šolske svetovalne službe s preventivnimi programi

Pri povezovanju šolske svetovalne službe s preventivnimi programi sem ugotovila, da ima večina šol težave z manjšo dostopnostjo teh programov v lokalnem okolju (*Manjka nam kakšen dnevni center za otroke, tega žal v tem mestu nimamo* ... (Č69)). Posledično jih je večina izpostavila problematiko pomanjkanja programov (... *nam definitivno manjkajo še kakšni programi* ... (A107)). Na šolah, kjer se povezujejo s preventivnimi programi, otroci večinoma obiskujejo dnevne (*Sodelujemo s Cono, ki je v bistvu dnevni center za otroke in mladostnike* ... (B85)) ali mladinske (*Smo na vezi z mladinskim centrom v tem okolišu* ... (G82)) centre. Svetovalni delavci otrokom svetujejo možnost popoldanskega obiskovanja (*Otrokom pa predstavim, da imajo to možnost že na samem vpisu* ... (F84)) programov. Nekateri so navedli posamezne organizacije in društva, s katerimi se povezujejo. Te otrokom ponujajo izvajanje preventivnih delavnic (... *pridejo tudi k nam na šolo izvajati različne preventivne delavnice in tudi na ta način spoznajo otroke* ... (B95)), pristočasnih dejavnosti (... *jim pomagajo pri medsebojnem druženju* ... (D71)) in opravljanje šolskih obveznosti (... *tam veliko delajo s priseljenci, skrbijo, da opravijo domačo nalogo* ... (A104)). Svetovalni delavci poskrbijo tudi, da so starši seznanjeni s programom (... *že na začetku leta predstavim te organizacije, jim razdelim letake*. (E85)). Skupaj z zunanjimi strokovnjaki svetovalni delavci sodelujejo na rednih sestankih (... *mesečno redne sestanke* ... (B91)), kjer si večinoma izmenjajo pomembne informacije (... *po potrebi si med sabo izmenjamo informacije* ... *kako*

se otrok obnaša v šoli in kako tam. (A106)). Manj jih je odgovorilo, da jim take vrste povezovanje predstavlja dodatno delo in skrb (*... vsako sodelovanje zahteva dodatno delo, skrb in koordinacijo. (F87)).*

Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

Pri zadnjem vprašanju me je zanimalo, s kakšnimi ovirami in izzivi se srečujejo svetovalni delavci pri delu z otroki priseljenci. Iz njihovih odgovorov sem prišla do zanimivih ugotovitev. Svetovalni delavci so največkrat kot oviro izpostavili šolski sistem, ki po njihovem mnenju še kar ni najbolj v korist otrokom priseljencem in poudarjajo, da so za to potrebne sistemske spremembe (*... bi se dalo še marsikaj izboljšati v samem šolskem sistemu, da bi bilo še bolj v korist otrokom priseljencem in bi se hitreje naučili jezika. (B100)).* Nekateri menijo, da je težava v pasivnem ministrstvu (*... obrnemo na ministrstvo, ampak tam nimamo kaj dosti posluha. (A121)).* Predvsem pa so kot veliko oviro poudarjali sam jezik (*Največ se soočam z neznanjem jezika ... (C84)),* saj je to prvi šok, ki ga otroci priseljenci doživijo, ko pridejo v novo okolje. Prav tako jim veliko oviro predstavlja to, da so otroci na nek način vrženi v sistem (*Samo vržemo jih v sitem, zdaj pa splavaj ... (Č76)),* saj morajo takoj po prihodu v državo začeti obvezno šolanje. Ovire svetovalnim delavcem predstavljajo tudi mednarodne razlike v kriterijih (*Velika razlika je namreč tudi v zahtevnosti šolskega programa med našimi in njihovimi šolami. (D80))* in običaji prehranjevanja otrok muslimanske vere (*... ko imajo muslimanski priseljenci svoj postni čas, saj se takrat pogosto srečujemo z izčrpanostjo in slabotnostjo otrok ... (H80)).* Nekateri tudi menijo, da pri nas primanjkuje organizacij za učenje jezika (*V našem okolju namreč manjkajo organizacije, ki bi ponujale to učenje slovenščine tudi za starše teh otrok. (B102))* in da so otroci na splošno deležni premalo dodatnih ur slovenščine (*... je teh ur slovenščine za preseljence premalo, samo dve uri na teden. (E90)).* Tudi nemotiviranost staršev so nekateri izpostavili kot oviro. Nekaj jih izzive vidi v predsodkih (*... splošno prepričanje, ki ni tako pozitivno naravnano do priseljencev ... (A110)),* ki so še vedno prisotni v okolju. Prav tako nekaterim predstavlja oviro, da so otrokom priseljencem prilagoditve namenjene le prvi dve leti (*... poskrbljeno s prilagoditvami in učenjem jezika samo prvi dve leti ... (D90))* šolanja. Omenili so tudi izzive z neprilagojenimi testi za usmerjanje (*... proces usmerjanja, vendar je to dolgotrajen postopek, ker je potrebno, da otrok zna toliko slovenščine, da se lahko diagnostika izpelje, ker so testi v slovenščini. (F94))* otrok priseljencev, ki potrebujejo posebno skrb. Svetovalni delavci so tako

lahko razdvojeni med dvema vlogama, ali slediti sistemu ali izhajati iz otroka in njegovih potreb.

Kot morebitne rešitve in izboljšave za zgoraj naštete ovire so svetovalni delavci navedli različne možnosti odpravljanja le-teh. Svetovalni delavci so večinoma možnosti izboljšav videli v sistematiziranem delovnem mestu za otroke priseljence za nedoločen čas (*... ta sistematizacija delovnega mesta bi morala biti neomejena na število otrok ...* (E94)), saj bi šolam z manj priseljenci še kako pomagalo, da bi otroci imeli eno osebo, na katero se lahko obrnejo. Večina jih je tudi poudarila, da bi lahko ovire glede jezika uspešno odpravili z uvedbo obveznih tečajev slovenščine (*... da bi jim najprej nudila tri mesece samo intenzivno učenje slovenščine in nič drugega ...* (D86)) v uvajalnem obdobju. Nekaj jih vidi rešitve tudi, da se priseljenkim družinam omogoči več možnosti brezplačnega učenja jezika (*... več možnosti brezplačnega zunanjega učenja slovenskega jezika za celotno družino.* (B101)). Na ta način bi se po mnenju intervjuvancev tudi poskrbelo za krepitev pomembnosti šolanja otrok pri njihovih starših. Če se navežem na preglednico značilnosti intervjuvancev lahko zapišem, da so socialni delavci in socialni pedagogi predvsem kot vsestransko rešitev poudarjali, da otroci potrebujejo spoštljivega in odgovornega zaveznika (*Pomembno je, da otrok dobi osebo, ki je sposobna nekega spoštljivega zavezništva kot pa učiteljico slovenščine, ki jo bolj zanima sama metodika poučevanja slovenskega jezika ...* (B104)). Prav tako jim je pomembno, da se pri otrocih spodbujajo učne navade (*Spodbujamo pa precej delovne navade.* (G91)). Ena izmed idej za odpravljanje ovir je bila tudi ta, da se dlje časa konkretno spremlja otroke priseljence in se da podaljša čas prilagoditve (*... bi morale neke prilagoditve ostati dlje časa.* (C92)), ne samo za prvi dve leti šolanja. Nekaterim je pomembno tudi, da se nad otroki ne izvaja dodaten pritisk (*... mi naredimo tudi zamik prihoda na šolo za kakšen dan ali dva, da se tudi navadijo na samo okolje ...* (F89)). Menijo, da lahko ovire s prehranjevanjem otrok muslimanske vere odpravijo na način, da otrokom omogočijo več izbire pri prehrani (*... delujemo po principu, da vsi otroci pri kosilu vzamejo tisto, kar marajo.* (A116)).

5. Razprava

Svetovalno-delovni pogled na otroke priseljence

Učenci priseljenci se z vstopom v novo šolsko okolje srečajo z nemalo izzivi, ki so posledica novega okolja in s tem novega jezika, kulture, kroga ljudi in učnega okolja. Ob tem se srečujejo tudi z izzivi na neformalnem področju, ki vključujejo socialno okolje, socialno sprejetost v razredu in navsezadnje njihovo počutje. Učence priseljence v slovenskem šolskem sistemu uvrščamo med občutljivejše in ranljivejše skupine, ki že v osnovi zahtevajo dodatno strokovno podporo, skrb in pozornost (Glogovčan, 2015). V slovenski osnovni šoli največ podpore in pomoči primarno namenjajo učni podpori, zagotavljanju primerne učnega gradiva ter začetnemu učenju slovenščine. Čedalje več poudarka je tudi na zagotavljanju varnega, spodbudnega in pozitivnega socialnega okolja znotraj sole za učence priseljence. Večina smernic, strategij in predlogov programa dela s to skupino otrok upošteva tudi sociološko psihološki vidik vključevanja, ki zajema njihovo počutje (Lesar in Peček, 2021). Svetovalni delavci menijo, da so otroci priseljenci ranljiva skupina in da jim je treba nameniti, zlasti na začetku več pozornosti. Ugotovila sem, da je svetovalnim delavcem pomembno dopolnjevanje in sodelovanje vseh profilov v svetovalni službi, a da so nekateri profili bolj usmerjeni v sam učni uspeh – pedagogi in psihologi, nekateri pa bolj v razreševanje stisk – socialni delavci in socialni pedagogi.

Za otroke so selitve velika in zahtevna prelomnica, saj se iz okolja, ki jim je blizu, preselijo v novo državo, v novo kulturno okolje, nov šolski sistem, kjer se soočijo z novim jezikom okolja in pridobivanjem novih prijateljev (Vižintin, 2015). Z raziskavo sem ugotovila, da večina svetovalnih delavcev gleda na otroke iz vidika, da se jim otroci smilijo. Prav tako sem spoznala, da jih na začetku šolanja večina vidi kot prestrašene in negotove. Menijo, da so se otroci iz danes na jutri znašli v situaciji, ki je zanje težka in jim povzroča stisko. Večina jih sicer kasneje vidi kot radovedne in motivirane otroke, nekateri pa manjšo zagnanost vidijo pri učni motivaciji otrok.

Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

Tudi tukaj sem prišla do ugotovitve, da svetovalni delavci na osnovnih šolah uporabljajo različne načine, s katerimi pristopajo do otrok priseljencev. Predvsem je pomembno spoznanje, da na osnovnih šolah večinoma uporabljajo inovativne metode vrstniškega in medvrstniškega tutorstva, ki ga v svoji raziskavi navaja Glogovčan (2015), prav tako pa bi se

lahko občutno bolj posvetili inovativnosti z uvedbo intenzivnih tečajev slovenščine pred vključitvijo otrok priseljencev v pouk. Predvsem poudarjajo pomembnost navezovanja stika že pri vpisu otroka v šolo in pomembnost približevanja otrokom. Spoznala sem, da svetovalni delavci večinoma prvi stik navežejo z očetmi, ki po navadi pridejo prvi v Slovenijo. Tako navajata tudi Lesar in Peček (2021), da moški velikokrat odhajajo sami, nekatere družine odidejo skupaj, pogosteje pa najprej odidejo očetje, nato pa se jim čez čas pridružijo tudi drugi družinski člani. Pomembno je, da se otroci priseljenci najprej spoznajo in vzpostavijo odnos s šolsko svetovalno delavko, nato z razredom in razrednikom. Hkrati jim je pri tem pomembno, da sledijo cilju, da bodo ti otroci kar se da hitro usvojili jezik. Poleg tega se večinoma poslužujejo uvajalnega obdobja, ki ga največkrat poimenujejo pripravljalnica. Takšne oblike učenja slovenščine, kot so jezikovne uvajalnice, kjer se priseljenci prvih osnov slovenščine učijo strjeno nekaj časa, poleg tega pa se na sproščen način vključijo v novo šolsko okolje, podpirata tudi Lesar in Peček (2021). Spoznala sem, da na ta način poskrbijo, da se otroci neko časovno obdobje intenzivno učijo osnovne komunikacije in se postopno pripravljajo na učenje. Prav tako se svetovalni delavci večinoma obračajo na podporo v šolski zakonodaji, kjer so, poleg obveznih ur slovenskega jezika, predvsem izpostavili novo dobro spremembo uvedbe sistematiziranega delovnega mesta za delo z otroki priseljenci, kar jim je olajšalo delo. Ugotovila sem, da je za svetovalne delavce uvedba sistematiziranega delovnega mesta za otroke priseljence prinesla ogromno ugodnih sprememb, saj so v celotnem delovniku na voljo otrokom za podporo in pomoč.

Hkrati sem ugotovila, da se svetovalni delavci večinoma precej trudijo, da otrokom omogočijo veliko različnih prilagoditev in ugodnosti na začetku njihovega šolanja v novi državi. Kot navaja Vižintin (2013), so prilagoditve na posameznih šolah različne, saj učitelji preverjajo in ocenjujejo znanje na različne načine: ustno, individualno, s podaljšanim časom pisanja, z dodatno razlago, možnostjo uporabe slovarja ali spletnega prevajalnika, uporabo slikovnega gradiva, kar večinoma uporabljajo tudi svetovalni delavci v sklopu moje raziskave. Večinoma svetovalni delavci predlagajo, da se otrok vpiše ponovno v isti razred, ki ga je že opravil, da ima možnost enoletnega spoznavanja z okoljem in postopnim učenjem jezika pri šolski snovi, ki mu je v njegovem jeziku že znana. Na ta način se skušajo izogniti, da ne bi otrokove stiske še povečali. Otrokom pomagajo na način, da jim omogočijo različne učne ugodnosti preko individualiziranih programov – od napovedanega spraševanja, pisanja izven oddelka, podaljšanega časa pisanja itd. Spoznala sem, da se nekateri odločijo, da otrokom, ki to potrebujejo, kasneje tudi podaljšajo prilagoditve z izvirnimi delovnimi projekti pomoči. Pri tem je zanimiva ugotovitev, da te oblike pomoči uporabljajo predvsem socialni delavci in

deloma tudi pedagogi. Drugi profili v raziskavi tega niso poznali in otroci po prvih dveh letih šolanja nimajo več prilagoditev. Razmišljala sem, da bi bilo dobro ta način prilagajanja učencem priseljencem predstaviti tudi drugim strokovnim profilom, ki bi na ta način tistim otrokom, ki to potrebujejo, omogočili dodatno podporo skozi celotno šolanje. Hkrati imajo ponekod organiziran dopolnilni pouk samo za otroke priseljence, kar me je pozitivno presenetilo. Svetovalni delavci so tudi pogosto izpostavili, da so otrokom priseljencem v veliko podporo in pomoč učenci tutorji, ki razumejo njihov jezik in so tako v vlogi prevajalcev vsakodnevnih sprotnih komunikacij. V primeru kompleksnejših tematik in osebnih stisk pa večinoma prosijo za pomoč zunanje prevajalce. V bolj negativnem smislu me je presenetilo, da se šole ne povezujejo dosti s prostovoljci, ki bi lahko dodatno pripomogli k napredovanju otrok.

Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem

Kot pravi Lunenburg (2010) se morajo svetovalni delavci in učitelji zavedati potreb otrok, otroci pa se morajo prilagoditi šoli in biti odgovorni, da k njej prispevajo. Pomembna je ugotovitev, da je na večini osnovnih šol svetovalnim delavcem olajšano sodelovanje in komunikacija pri bosansko in srbsko govorečih otrocih zaradi podobnosti v jeziku. Precej sogovornikov je tekom svojega šolanja v sklopu predmetnika še imelo učenje srbohrvaščine, kar jim sedaj pomaga, da se z otroki lažje sporazumevajo, medtem ko se mlajše generacije teh jezikov niso več učile in jim je sporazumevanje nekoliko otežkočeno. Pri otrocih prevladujejo čustvene, vedenjske in učne težave, ki so največkrat povod za sodelovanje s svetovalnimi delavci. Presenetilo me je, da so večinoma izpostavljali, da delajo z vsemi otroki na enak način. Po Strategiji (2007) je namreč treba zagotoviti enake možnosti vseh in upoštevati različnost med otroki, multikulturalizem in medkulturnost. Prav tako sem ugotovila, da svetovalni delavci ponavljanje istega razreda razumejo kot eno od prilagoditev, s katero lahko otrokom omogočijo, da se ti lažje navadijo in naučijo jezika. Otroci priseljenci so prvi dve leti šolanja neocenjeni. Od leta 2008 imajo namreč učenci priseljenci možnost do dvoletnega prilagojenega preverjanja in ocenjevanja znanja ter možnost napredovanja v naslednji razred kljub neocenjenosti (Glogovčan, 2015). Kot pravi Vižintin (2013), otroci priseljenci prvo leto po vpisu niso ocenjeni ali pa so ocenjeni le pri posameznih učnih predmetih in kljub temu napredujejo v višji razred, kar velja tudi za mojo raziskavo.

Hkrati se mi zdi pomembno izpostaviti, da jim ponekod omogočajo tudi možnost predčasnega pridobivanja ocen, kar se mi zdi povsem smiselno pri predmetih, kjer otroku ni

treba veliko uporabljati jezika. Pomembna je tudi ugotovitev, da svetovalni delavci večinoma z vsemi otroki delajo na enak način. Tukaj se lahko naslonim na Rawlsovo teorijo pravičnosti, ki pravi, da je treba z različnimi delati različno (Adlešič, 1998). Ugotovila sem, da nekateri svetovalni delavci menijo, da je za boljše sodelovanje pomembno pozornost usmeriti na razumevanje in dobro artikulacijo besed, hkrati pa je nekaterim pomembno, da skupaj z otroki rešujejo in soustvarjajo rešitve.

Pomembna je tudi ugotovitev, da svetovalni delavci pri svojem delu večinoma uporabljajo različno delovno gradivo in material, od slikanic, fotografij, kart ... Sama te metode zelo podpiram, saj menim, da na ta način lahko otrokom bolj približamo določeno snov, katero želimo, da jo usvojijo, hkrati pa je ura učenja tako bolj razgibana in zanimiva. Pozitivno me je presenetilo tudi to, da na večini šol uporabljajo v približno enakem razmerju individualno in skupinsko delo z otroki priseljenci. Sama namreč menim, da je pomembno, da uporabljamo obe obliki, saj otroci v skupini posnemajo drug drugega, si pomagajo med sabo in se vsi trudijo za isti cilj, hkrati pa se pri individualnem delu lahko posvetimo specifičnosti vsakega posameznika, saj na nek način ne more ustrezati vsem. Takrat lahko ugotovimo, kaj ustreza vsakemu posamezniku, da bo uspešnejši na svoji poti do zelenega cilja. Me je pa presenetilo, da so svetovalni delavci v večini izpostavljali, da otroke redno opozarjajo na izražanje v slovenščini v prostorih šole. Njihovo razmišljanje razumem, saj je cilj šole, da otrok učno napreduje v slovenskem jeziku, vendar menim, da lahko na ta način marsikateremu otroku zmanjšamo občutek vrednosti njihovega jezika. Dobra se mi zdi tudi ideja nekaterih šol, ki za boljše možnosti učenja otrokom priseljencem pripravi napise v slovenščini. Spoznala sem, da se na nekaterih šolah organizirajo tako, da združijo manjše število otrok priseljencev v en razred, da preprečijo njihovo grupiranje. Glede tega imam pomisleke, saj po eni strani podpiram, da se otroci med sabo povežejo, da jim je lažje, saj imajo podobne izkušnje, hkrati pa menim, da se v manjših skupinah učitelji lažje prilagodijo potrebam vsakega posameznika.

Zelo zanimive so mi bile tudi posebnosti dela z albansko govorečimi otroki, ki so jih izpostavili svetovalni delavci. Spoznala sem, da se večina šol srečuje s podobnimi težavami, predvsem jim je otežena komunikacija. Ugotovila sem, da albansko govorečim otrokom šola ni visoka vrednota, šole pa se trudijo to vrednoto privzgojiti. Hkrati je zanimiva ugotovitev, ki sem jo nekako tudi pričakovala, da so deklice bolj vodljive in delovne, zato imajo nekoliko več težav z motiviranostjo dečkov.

Ugotovila sem, da svetovalni delavci s sodelavci radi delajo v timih, saj si na ta način lažje izmenjujejo informacije, iščejo ugodne rešitve za otroke priseljence in koordinirajo delo.

Všeč mi je, da nekatere šole to redno preverjajo na evalvacijskih sestankih, kjer spremljajo napredke otrok.

Kompetence za delo z otroki priseljenci

Nezanemarljiv dejavnik pri vključevanju otrok priseljencev v vzgojno-izobraževalni sistem je tudi pedagoški in strokovni kader, saj se mnogi ne čutijo kompetentne za delo s to populacijo učencev (Kocbek, 2018). Pri tem je treba poudariti, da boljša metodično didaktična usposobljenost pedagoških delavcev nujno ne prispeva k njihovem občutku kompetentnosti in pripravljenosti za delo z otroki priseljenci (Lesar in Peče, 2021). Spoznala sem, da imajo svetovalni delavci pri delu z otroki priseljenci različne kompetence, ki jim pomagajo, da so pri svojem delu uspešnejši. Ugotovila sem, da svetovalni delavci večinoma uporabljajo socialne veščine in predvsem delajo z veliko mero empatije. Tudi Geldard in Geldard (2005, str. 24) poudarjata pomembnost delovnega odnosa, ki zagotavlja zaupanje in skrbno okolje, v katerem se bo sogovornik počutil dovolj varno, da lahko s svetovalnim delavcem podeli svoje osebne stiske. Menita, da mora svetovalni delavec za takšen učinkovit delovni odnos s sogovornikom stremeti k temu, da je empatičen, topel in občutljiv (Geldard in Geldard, 2005).

Prav tako sem spoznala, da jim je pri tem pomembno predvsem, da znajo vzpostaviti odnos in dvosmerno komunikacijo. Skozi pogovore, ki jih vodijo, znajo prepoznavati stiske in so pri tem pozorni na neverbalno komunikacijo. Prav tako sem ugotovila, da je nekaterim pomembno, da znajo otroke slišati, ne samo poslušati in da se znajo postaviti v vlogo otrokovega zaveznika.

Pomembna je tudi ugotovitev, da svetovalni delavci večinoma kompetence pridobivajo z udeležbo na izobraževanjih. Prav tako je pomembno izpostaviti, da nekateri krepijo svoje kompetence s pomočjo spremljanja smernic za delo z otroki priseljenci in da so pripravljeni dobljeno literaturo podeliti s sodelavci, katerim to koristi. Pri izobraževanju pedagoških delavcev je namreč pomembno upoštevati, da na spreminjanje stališč ne vpliva samo proces njihovega izobraževanja, temveč tudi njihove pedagoške izkušnje v konkretnih vzgojno-izobraževalnih institucijah, ki so pomemben dejavnik pri zagotavljanju večje stopnje inkluzivnosti (Dyson idr., 2002).

Bistvene pri tem so njihove osebne lastnosti, ki jim pomagajo pri ustvarjanju skupnih rešitev. Spoznala sem, da med zanje najpomembnejše lastnosti spadajo strpnost, vztrajnost, ustvarjalnost in samoiniciativnost. Prav tako sem spoznala, da otroci pri svetovalnih delavcih

cenijo naklonjenost in toplino. Hkrati si marsikateri svetovalni delavec pomaga tudi s smislom za humor, da lažje sprosti ozračje.

Vključevanje otrok priseljencev na šoli

Bistvena je ugotovitev, da so po mnenju svetovalnih delavcev otroci priseljenci na osnovnih šolah dobro vključeni. Prav tako je pomembna ugotovitev, da se po njihovem mnenju srbsko in bosansko govoreči otroci hitreje vključijo kot albansko govoreči otroci, ki imajo pri tem več težav. Pozitivno me je presenetila tudi ugotovitev, da se na osnovnih šolah trudijo, da otroci priseljenci ohranjajo tudi svoj materni jezik poleg učenja slovenščine na način, da se lahko s svojimi sošolci pogovarjajo v svojem jeziku. Formalno-pravno imajo učenci priseljenci omogočen pouk maternega jezika in kulture, ki se izvaja v nekaterih osnovnih šolah že več let, vendar pa uresničevanje teh pravic ni sistemsko urejeno (Glogovčan, 2015). Menim, da otroci na ta način dobijo občutek večje sprejetosti in vrednosti. Kocbek (2018) v povezavi s tem izpostavlja nizko zavedanje pedagoških delavcev o zahtevnosti sočasnega učenja večjega števila jezikov in nujnost razvoja materinščine za učno uspešnost otrok priseljencev ter njihov razvoj identitete (Kocbek, 2018). Prav tako sem spoznala, da svetovalni delavci na šolah spodbujajo medsebojno druženje otrok, kjer si otroci priseljenci med sabo pomagajo in si stojijo ob strani. Večinoma na slovenskih osnovnih šolah tematiko priseljevanja in različnih narodnosti vključujejo pri šolskih predmetih in na ta način poskrbijo za ozaveščanje vseh otrok o sprejemanju raznolikosti. Všeč mi je tudi, da imajo na nekaterih šolah v knjižnicah dostopno albansko literaturo za albansko govoreče otroke in njihove starše. Nekateri šole poskrbijo tudi za napise po šolskih prostorih v jezikih, ki jih govorijo otroci priseljenci, kar sama vidim kot dobro prakso. Dobro je tudi izpostaviti spoznanje, da na nekaterih šolah prevladujejo otroci priseljenci nad slovensko govorečimi otroki, zato je še toliko bolj pomembno, da poskrbijo za spoštovanje raznolikosti kultur in dobro vključenost vseh učencev. Na ta način lahko otroci priseljenci dobijo občutek varnosti in vrednosti, kar nujno potrebujejo, da bodo lahko razvijali svoje potenciale in se razvili v samostojne in odgovorne posameznike. Spoznala sem, da šole redko organizirajo sprejem oziroma dobrodošlico za priseljske družine, saj se na večini šol družine otrok priseljencev med sabo že predhodno poznajo. Eden od načinov vključevanja, ki so ga navedli svetovalni delavci, a ga šole redko uporabljajo, je tudi organizacija bralne značke za otroke priseljence, kjer se lahko prilagodijo njihovim potrebam in zmožnostim, otroci pa po njihovem mnenju tudi hitreje napredujejo.

Lesar in Peček (2015) navajata, da rezultati v večini kažejo na dobre odnose učencev priseljencev s sovrstniki v Sloveniji, še vedno pa je mogoče v šolskem prostoru zaznati dejanja, ki kažejo na rasizem, diskriminacijo in zavračanje. Marsikje je še prisotna neprijaznost, odtegnitev pomoči ali celo prisotnost nasilja (Lesar in Peček, 2021).

Sama sem v raziskavi ugotovila, da so otroci priseljenci na osnovnih šolah večinoma dobro vključeni. Nekateri še izpostavljajo trenutke izločenosti, vendar so ti redki. Pomembno je tudi spoznanje, da se otroci priseljenci bolje vključujejo, če so v razredu vrstniki s podobnimi izkušnjami, kateri so jim lahko v oporo. Otroci priseljencev, ki se v vzgojno-izobraževalnih institucijah pogosteje soočajo z nevšečnostjo in zavračanjem nepriseljenih sošolcev, morda najdejo zavetje in razumevanje pri drugih otrocih priseljencih, s katerimi se pogosteje družijo (Kocbek, 2018). Tudi Lesar in Peček (2021) sklepata, da se otroci priseljenci verjetno pogosteje družijo z vrstniki iz istega ali podobnega jezikovno-kulturnega okolja in tudi, da redkeje vzpostavljajo tesnejše stike z vrstniki večinskega prebivalstva. Prav tako je po mnenju svetovalnih delavcev velik del odvisen od samega karakterja otrok priseljencev, tisti, ki so bolj odprti, bodo hitreje navezali stike kot tisti, ki so bolj introvertirani. Hkrati sem ugotovila, da vključenost spodbujajo dobri medosebni odnosi in medvrstniška pomoč. Pozitivna ugotovitev je ta, da v razredih redko prihaja do konfliktov, ti se pojavijo občasno. Spoznala sem, da pogosto raje naslavlja celoten razred in ne izpostavlja posameznih otrok. To sama vidim kot dobro prakso, saj lahko izpostavljanje privede do poglobljanja stiske pri otroku in se ta lahko zakrči. Ko pa nagovarjamo celoten razred, so aktivno vključeni vsi otroci in skupaj iščemo rešitve, ki bodo koristne za vse.

Ključno je, da imajo otroci priseljenci enake možnosti za vključevanje v šolske dejavnosti kot otroci iz slovensko govorečih družin. Predvsem imajo radi športne aktivnosti, v katere se največ vključujejo. Spoznala sem, da se razen športa ne vključujejo pogosto h krožkom. Tukaj se mi zdi pomembno izpostaviti, da lahko na šolajočega otroka priseljenca vpliva slabša finančna situacija družine pri vključevanju v različne dejavnosti (Lesar in Peček, 2021). Ugotovila sem, da večinoma radi sodelujejo na šolskih prireditvah, kjer najpogosteje predstavijo svojo državo in kulturo. Ponekod pa se otroci sodelovanju izmikajo in si tega ne želijo. Svetovalni delavci se trudijo, da jih spodbujajo k sodelovanju, vendar pri nekaterih ne opažajo velikega zanimanja. Nekateri so izpostavili dobre prakse vključevanja otrok s primerom jezikovne tržnice, kjer imajo vsi učenci na šoli možnost sodelovati in aktivno spoznavati različne kulture. Prav tako ponekod organizirajo izlet za otroke priseljence, kjer lahko spoznajo novo okolje, da se lažje znajdejo. Menim, da bi lahko te dobre prakse šole večkrat uporabljale.

Pomembno je spoznanje, da svetovalni delavci na šolah delujejo predvsem iz vidika integracije, kar me ni presenetilo, saj sem tudi sama tekom študijske prakse spoznala, da se morajo večinoma otroci prilagajati šolskemu sistemu. Menim pa, da so tukaj na vidiku možnosti izboljšave, kjer bi začeli več poudarka dajati sami inkluziji otrok v smislu, da se šolski sistem prav tako prilagaja otrokom priseljencem in da se na raznolike posameznike tudi različno odziva. Bolj konkretno sem o tem pisala v predlogih raziskave. O tem piše tudi Skubic Ermenc (2010), saj navaja, da jih sistem sili v odrekanje lastni kulturni identiteti in jim sporoča, da imajo primanjkljaje. To je pomembno tudi z vidika ostalih učencev, ki so prikrašani za vzgojo za sožitje in življenje v raznolikosti.

Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev

Mrvarjeva (2090) navaja, da ima največ stika z učencem učitelj, zato je sodelovanje šolskega svetovalnega delavca z učiteljem izrednega pomena. Učitelj lahko šolskemu svetovalnemu delavcu poroča o učenčevem obiskovanju pouka, sodelovanju pri pouku, razumevanju snovi, motiviranosti pri urah, o odnosu z njim in z učenci. Bistvena ugotovitev moje raziskave je, da svetovalni delavci z učitelji otrok priseljencev na osnovnih šolah dobro sodelujejo. Svetovalni delavci opažajo, da se učitelji pogosto angažirajo za otroke priseljence. Večinoma učitelji pridejo k svetovalnim delavcem po nasvete in ideje za razreševanje morebitnih dilem ter po pomoč pri strukturiranju razrednih ur. Pozitivno me je presenetila ugotovitev, da se svetovalni delavci in učitelji večinoma odločajo za skupno vodenje razrednih ur, kjer se naslavlja tematike medkulturnosti in sprejemanja. Hkrati je učiteljem prepuščena možnost za izbiro medkulturnih tem, vendar, kot pravi Skale (2019), ti mnogokrat nimajo ustreznega znanja za delo z učenci in starši iz kulturno različnih okolij.

Kot navajata Lesar in Peček (2021) je v odnosu med pedagoškim kadrom in otroki redko opaziti enakopravno sodelovanje in možnost resnične participacije otrok, kar kaže na potrebo po ohranjanju hierarhičnih odnosov med odraslimi in še neodraslimi. To potrjuje tudi raziskava PISA iz leta 2018, kjer so po ocenah ravnateljev med slovenskimi učitelji večkulturna prepričanja manj razširjena kot med učitelji v večini drugih držav EU, prav tako pa je več mladostnikov poročalo o diskriminaciji slovenskih učiteljev do učencev drugih kultur. Kot ključni problem se kažejo njihovi stereotipi in predsodki do manjšinskih skupin in njihova stališča do pedagoškega dela z njimi. Zato bi bilo dobro posvečati večjo pozornost preoblikovanju teh stališč (Lesar in Peček, 2021). Tudi sama sem v raziskavi prišla do spoznanja, da se nekatere šole še vedno spopadajo s predsodki in zadržki s strani učiteljev, kar

me ni presenetilo, saj sem podobne izkušnje doživela že v četrtem letniku na študijski praksi na srednji šoli. Malokrat organizirajo konference za otroke priseljence, kjer se lahko odprto pogovarjajo in ozaveščajo o pomembnosti sprejemanja in vključevanja vseh otrok.

Sodelovanje s starši otrok priseljencev

Otroke se spodbuja k aktivnemu učenju in k rabi jezika (maternega, slovenskega ali mešanice obeh) v različnih pogojih in pri različnih dejavnostih. Ena najpomembnejših oblik dela vzgojno-izobraževalnih zavodov in strokovnih delavcev je sodelovanje s starši (Strategija, 2007). Slovenska osnovnošolska zakonodaja ponuja učencem priseljencem nekaj oblik podpore, od učenja slovenščine kot drugega jezika, učenje maternega jezika, prilagoditve metod in oblik dela, prilagoditve preverjanja, ocenjevanja, napredovanja in opravljanja NPZ za učence priseljence, individualni program ter vključitev v oddelek podaljšanega bivanja, interesne dejavnosti in jutranje varstvo (Glogovčan, 2015).

Pomembna ugotovitev je, da so starši precej odzivni na povabila šole. Prav tako so po mnenju svetovalnih delavcev starši hvaležni za pomoč, podporo in so s šolo zadovoljni. Ugotovila sem, da se večina svetovalnih delavcev trudi, da se staršem prilagajajo. Prav tako je zanimiva ugotovitev, da otroci priseljenci od staršev ne prejmejo veliko spodbud, saj staršem otrok šolanje ne predstavlja visoke vrednote in svoje razmišljanje pogosto prenesejo na svoje otroke, ki so posledično manj motivirani za šolsko delo. Spoznala sem, da svetovalni delavci večinoma sodelujejo z očetmi otrok priseljencev, ki so bolj vešč jezika kot matere, ki se večinoma učenju jezika izogibajo. Hkrati je večina izpostavila težavo, da očetje pogosto ne zmorejo priti do šole zaradi službenih obveznosti, kar posledično privede do začaranega kroga in svetovalni delavci težko delajo z njimi v živo. Pomembna ugotovitev je tudi ta, da je svetovalnim delavcem precej težje delati z albansko govorečimi starši, saj so razlike v jeziku toliko večje in je razumevanje otežkočeno. Zelo zanimivo se mi zdi izpostaviti, da na nekaterih šolah poskrbijo za organizacijo roditeljskega sestanka samo za albansko govoreče matere, kjer najamejo prevajalca in tako poskrbijo, da so matere o vsem obveščene in imajo možnost aktivno sodelovati. Menim, da je to dobra praksa in da bi jo lahko izvajalo več šol. Kot izpostavita tudi Lesar in Peček (2021), so starši večkrat zaradi nerazumevanja jezika okolja in nezmožnosti pridobitve prevajalcev celo izključeni iz pri nas običajnih oblik sodelovanja med šolo in družino (kot so roditeljski sestanki, govorilne ure).

Povezovanje šolske svetovalne službe s preventivnimi programi

Otrokom priseljencem lahko v stiskah na pomoč priskočijo tudi različne lokalne institucije, kot so ljudske univerze, večgeneracijski centri, mladinski centri in različne druge nevladne in humanitarne organizacije (Lesar in Peček, 2021). Ugotovila sem, da svetovalni delavci večinoma težje sodelujejo z zunanjimi institucijami, saj so jim preventivni programi v njihovem lokalnem okolju težje dostopni. Bistvena ugotovitev je, da preventivnih programov za otroke priseljence primanjkuje. Na šolah, kjer imajo možnost sodelovanja z zunanjimi institucijami, otrokom radi svetujejo obiskovanje, saj otroci tam navezujejo stike, krepijo medosebne odnose in hkrati utrjujejo znanje jezika. Prav tako jim zunanje institucije ponujajo različne dejavnosti za otroke, od samega izvajanja preventivnih delavnic, prostočasnih dejavnosti do opravljanja šolskih obveznosti, ponekod tudi projektnih delavnic.

Pod obliko koordinacije dela spada tudi sodelovanje šolskega svetovalnega delavca z zunanjimi institucijami, ki se ukvarjajo z medkulturnostjo (Mrvar, 2004). Svetovalni delavci, ki sodelujejo z različnimi organizacijami in društvi, se tekom šolskega leta srečujejo preko rednih sestankov, kjer si izmenjujejo informacije, pogledajo, kaj so uspeli narediti in kaj še lahko naredijo skupaj v smeri dobrih sprememb. Hkrati sem spoznala, da otroci večinoma obiskujejo dnevne in mladinske centre v popoldanskem času, kjer je poskrbljeno, da svoj prosti čas preživijo kakovostno. Prav tako sem spoznala, da si svetovalni delavci želijo več dostopnosti in sodelovanja s programi za otroke priseljence in jim to ne predstavlja dodatnega dela in skrbi.

Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

Svetovalni delavci se pri delu z otroki priseljenci srečujejo z različnimi ovirami in izzivi. Največje izzive pri delu vidijo v jeziku, predvsem zaradi težjega razumevanja z otroki. Ena izmed ključnih ugotovitev je, da so po mnenju intervjuvancev potrebne sistemske spremembe. Podobno opozarjajo tudi drugi slovenski avtorji in raziskovalci vzgoje in izobraževanja, in sicer na pomanjkljivo zakonodajo kot neustrezno šolsko prakso (Lesar, 2009b; Bešter, Medvešek, 2010; Budinoska, 2013). Menijo, da imajo otroci priseljenci na voljo premalo dodatnih ur slovenskega jezika in kot oviro izpostavljajo pasivno ministrstvo. Prav tako jim oviro predstavljajo mednarodne razlike v kriterijih, saj je naš šolski sistem zahtevnejši od na primer sistema na Kosovu, posledično pa so otroci razočarani nad padcem učnega uspeha. Spoznala sem, da so otroci priseljenci v trenutku, ko se preselijo, vrženi v šolski sistem brez kakršnega koli predhodnega znanja jezika, kar jim predstavlja dodatno stisko. Intervjuvanci so namreč poudarjali, da zanje oviro predstavlja pomanjkanje organizacij za učenje jezika.

Zukić (2019) v svoji raziskavi analizira, s kakšnimi ovirami se srečujejo starši islamske veroizpovedi in kako doživljajo slovenske vrtce z vidika uresničevanja verskih predpisov. Prav tako je Zukićeva ugotovila, da si večina teh staršev želi, da bi njihovi otroci v vrtcih lahko upoštevali islamske predpise. Z vidika nekaterih vrtcev namreč starši ocenjujejo, da je privilegirano krščanstvo, česar se priseljenci zavedajo, vendar si želijo, da bi se upoštevala tudi njihova islamska načela, na primer pri prehrani (Zukić, 2019). Sama sem podobno ugotavljala za osnovno šolo. Ugotovila sem, da se na večini osnovnih šol, kjer je več albansko govorečih otrok, srečujejo z izzivom običajev prehranjevanja otrok muslimanske vere. Prav tako so ponekod še vedno prisotni predsodki iz okolja, ki vplivajo na vključenost otrok priseljencev. Ena izmed ugotovitev je tudi ta, da nekaterim svetovalnim delavcem oviro predstavlja tudi to, da imajo otroci priseljenci prilagoditve samo prvi dve leti šolanja. Nekateri si kasneje pomagajo z izvirnimi delovnimi projekti pomoči za otroke z učnimi težavami. Spoznala sem, da se zaradi vseh teh ovir in izzivov svetovalni delavci znajdejo v precepu med zakonodajo in potrebami posameznikov.

Sogovorniki so večinoma pohvalili sistemsko rešitev sistematiziranega delovnega mesta za otroke priseljence, ki je bila sprejeta septembra leta 2020 v 43.c členu Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (2020), vendar jih moti merilo vsaj devetih novo vpisanih priseljencev na šolsko leto in so kot izboljšavo predlagali, da za to ne bi bila tako stroga merila in da bi se ta delovna mesta razpisala za nedoločen čas, saj otroci potrebujejo toplo osebo, ki bo v vlogi njihovega spoštljivega in odgovornega zaveznika. Prav tako jim je pomembno, da se pri otrocih priseljencih od začetka šolanja spodbuja učne navade, hkrati pa so pozorni, da preveč ne pritiskajo nanje. Glede izziva s prehrano otrok muslimanske vere na nekaterih šolah otrokom ponujajo več izbire pri prehrani. Spoznala sem, da si svetovalni delavci predvsem želijo, da bi za otroke priseljence obstajal obvezen tečaj učenja slovenščine v uvodnem obdobju, saj je večina otrok takoj po prihodu vržena v sistem. Prav tako poudarjajo, da bi otroci priseljenci in njihovi starši potrebovali več možnosti brezplačnega učenja jezika, saj bi na ta način krepili tudi pomembnost šolanja pri starših otrok priseljencev. Bistvena ugotovitev je tudi ta, da intervjuvanci predlagajo podaljšanje prilagoditev skozi celotno šolanje za otroke priseljence, ki to potrebujejo, saj jim sedaj pri statusu priseljenca pripadeta samo dve leti prilagoditev.

Večjih težav pri raziskovanju nisem imela. Vse intervjuje sem si želela izvesti v živo in to mi je tudi uspelo, saj so tudi moji sogovorniki podpirali idejo sodelovanja v živo. Intervjuje sem opravljala na različnih osnovnih šolah v Savinjsko-Šaleški, Podravski in Osrednjeslovenski regiji. Pri iskanju intervjuvancev nisem imela težav, saj so se ravnateljci šol

večinoma pozitivno odzvali na moje telefonske klice in elektronsko pošto ter me usmerili do izbranih zaposlenih svetovalnih delavcev, ki so bili pripravljeni sodelovati v moji raziskavi. Pogovor s sogovorniki je tekel tekoče in spontano brez kakršnih koli motenj, saj so se na intervjuje pripravili, podrobno odgovarjali in si vzeli dovolj časa.

Metodologija, ki sem jo uporabljala v raziskavi, je bila po mojem mnenju primerna in hkrati učinkovita, saj sem pridobila kar precej podrobnih opisov in pomembnih podatkov. Pri tem sem upoštevala navodila, nasvete in postopke, ki sem jih skozi leta od profesorjev dobila pri študiju. Hvaležna sem bila, da so mi vsi intervjuvanci dovolili snemanje pogovorov, saj so mi s tem olajšali delo in kasnejšo analizo, da sem lahko pogovore pretipkala doma. Na ta način sem se med intervjujem lahko osredotočila na sam pogovor in mi ni bilo treba skrbeti, da bi preslišala kakšno pomembno informacijo.

Raziskovalec mora o rezultatih raziskave poročati, če hoče, da bo za raziskavo veljalo, da je bila izvedena na znanstven način (Mesec, 1997). Rezultate svoje raziskave bom najprej predstavila na zagovoru magistrskega dela, poslala pa jih bom tudi vsem sodelujočim svetovalnim delavcem v raziskavi in osnovnim šolam po Sloveniji, ki bodo želele imeti vpogled. Na učni bazi, kjer sem opravljala prakso, bom predvidoma organizirala okroglo mizo za strokovne delavce šole in predstavila ugotovitve raziskave ter jih povabila k skupni diskusiji o pomembnosti svetovalnega dela z otroki priseljenci. Prav tako bo raziskava objavljena in dostopna širši javnosti na spletni strani eGradiva Fakultete za socialno delo.

V prihodnje bi si želela podrobneje raziskati še pogled iz perspektive otrok priseljencev, saj menim, da bi na ta način pridobila konkretna spoznanja iz izkušenj otrok. Pri raziskovanju bi se osredotočila na to, kako otroci doživljajo selitev v novo državo, kako se spoprijemajo z izzivi v novi šoli, kako se čutijo vključene in sprejete v šolskem sistemu in kdo jim je pri vsem tem lahko v največjo podporo in pomoč. Zanima me namreč, kakšni bi bili rezultati v primerjavi s pogledom šolskih svetovalnih delavcev.

6. Sklepi

Z raziskavo sem prišla do naslednjih sklepov, ki sem jih navedla kot odgovore na raziskovalna vprašanja:

1. Svetovalni delavci vidijo otroke priseljence kot ranljivo skupino. Nanje gledajo z veliko mero sočutnosti. Menijo, da otroci priseljenci že v osnovi zahtevajo dodatno strokovno podporo, skrb in pozornost.
2. Ob prihodu na novo šolo svetovalni delavci otroke priseljence vidijo kot otroke v stiski, prestrašene in negotove. V kasnejšem obdobju šolanja pri nekaterih otrocih prepoznajo radovednost in motiviranost.
3. Svetovalni delavci na osnovnih šolah uporabljajo različne načine, s katerimi pristopajo do otrok priseljencev. Predvsem poudarjajo pomembnost navezovanja stika že pri vpisu otroka v šolo in pomembnost približevanja otrokom.
4. Otroci priseljenci se najprej spoznajo in vzpostavijo odnos s šolsko svetovalno delavko, nato z razredom in razrednikom.
5. Na osnovnih šolah se poslužujejo uvajalnega obdobja, ki ga največkrat poimenujejo pripravljavnica. Na ta način poskrbijo, da se otroci neko časovno obdobje intenzivno učijo osnovne komunikacije in se postopno pripravljajo na učenje.
6. Za svetovalne delavce je uvedba sistematiziranega delovnega mesta za otroke priseljence prinesla ogromno ugodnih sprememb, saj je zaposleni na tem delovnem mestu v celotnem delovniku na voljo otrokom za podporo in pomoč.
7. Svetovalni delavci so usmerjeni v sodelovanje in dopolnjevanje vseh strokovnih profilov v svetovalni službi. Pri tem so pedagogi in psihologi bolj usmerjeni v učni uspeh otroka, socialni pedagogi in socialni delavci pa bolj v razreševanje stisk otrok.
8. Ugotovila sem, da svetovalni delavci na šolah uporabljajo različne prilagoditve, s katerimi se prilagajajo otrokom priseljencev, da lahko ti kar se da uspešno napredujejo. Večinoma zanje šole pripravijo individualizirane programe in jim omogočajo različne učne ugodnosti (preko individualiziranih programov, od napovedanega spraševanja, pisanja izven oddelka, podaljšanega časa pisanja).
9. Pogosto se jim prilagodijo na način, da jim predlagajo ponavljanje istega razreda, da imajo otroci čas usvojiti jezik. Nekateri organizirajo dopolnilni pouk posebej za otroke priseljence.
10. Največkrat so poudarili, da radi prosijo za pomoč učence tutorje, ki znajo jezik priseljencev in so jim v veliko pomoč pri prevajanju vsakodnevnih pogovorov.

Pogosto šole tudi najamejo zunanje prevajalce v primerih, ko gre za osebne stiske in težave otrok.

11. Socialni pedagogi in socialni delavci se večinoma odločijo podaljšati prilagoditve po prvih dveh letih šolanja z izvirnimi delovnimi projekti pomoči, s katerimi jim lahko podaljšajo določene ugodnosti.
12. Učencem veliko pomeni, če jim svetovalni delavci kaj povedo v njihovem maternem jeziku, saj se počutijo bolj sprejete. Takšno približevanje z njihovim jezikom uporabljajo nekateri svetovalni delavci na šolah.
13. Svetovalni delavci med sabo radi delajo v timih, saj si na ta način lažje izmenjujejo informacije, iščejo ugodne rešitve za otroke priseljence in koordinirajo delo.
14. Razlike v načinih dela med šolami, ki imajo več srbskih in bosanskih priseljencev, in šolami, ki imajo več albanskih priseljencev – obstaja temeljna razlika, saj albansko govoreči otroci zahtevajo precej kompleksnejšo obravnavo, potrebujejo več časa kot otroci nekdanje Jugoslavije, s katerimi imamo kar nekaj podobnega besedišča.
15. Pri otrocih prevladujejo čustvene, vedenjske in učne težave, ki so največkrat povod za sodelovanje s svetovalnimi delavci. Svetovalni delavci večinoma z vsemi učenci priseljenci delajo na enak način kot z nepriseljenimi. Večinoma uporabljajo v približno enakem razmerju individualno in skupinsko delo z otroki priseljenci.
16. Svetovalni delavci pri svojem delu večinoma uporabljajo različno delovno gradivo in material – slikanice, fotografije, kartice.
17. Šolski svetovalni delavci večinoma uporabljajo socialne veščine in delajo z veliko mero empatije. Prav tako sem spoznala, da jim je pri tem pomembno predvsem, da znajo vzpostaviti odnos in dvosmerno komunikacijo. Skozi pogovore, ki jih vodijo, znajo prepoznavati stiske in so pri tem pozorni na neverbalno komunikacijo. Večinoma kompetence pridobivajo z udeležbo na izobraževanjih. Med zanje najpomembnejše osebnostne lastnosti spadajo strpnost, vztrajnost, ustvarjalnost in samoiniciativnost.
18. Otroci priseljenci so na osnovnih šolah večinoma dobro vključeni. Svetovalni delavci se trudijo otroke priseljence čim hitreje vključiti na način, da se otroci čim hitreje prilagodijo šolskemu sistemu.
19. Vključenost spodbujajo dobri medosebni odnosi in medvrstniška pomoč. V razredih med učenci redko prihaja do konfliktov, ti se pojavijo občasno. Otroci priseljenci so boljše vključeni, če imajo ob sebi vrstnike s podobnimi izkušnjami.

20. Otroci priseljenci imajo enake možnosti za vključevanje v šolske dejavnosti kot otroci iz slovensko govorečih družin. Predvsem imajo radi športne aktivnosti, v katere se največ vključujejo. Večinoma radi sodelujejo na šolskih prireditvah, kjer najpogosteje predstavijo svojo državo in kulturo. Svetovalni delavci so izpostavili dobre prakse vključevanja otrok s primerom jezikovne tržnice, kjer imajo vsi učenci na šoli možnost sodelovati in aktivno spoznavati različne kulture.
21. Svetovalni delavci se bolj prilagajajo staršem otrok priseljencem, manj pa otrokom priseljencem. Na šolah delujejo predvsem iz vidika integracije otrok priseljencev.
22. Svetovalni delavci z učitelji otrok priseljencev dobro sodelujejo. Opažajo, da se učitelji pogosto angažirajo za otroke priseljence. Učitelji pridejo k svetovalnim delavcem po nasvete in ideje za razreševanje morebitnih dilem ter po pomoč pri strukturiranju razrednih ur. Teme raznolikosti, medkulturnosti naslavljaajo na razrednih urah in pri predmetih.
23. Starši otrok priseljencev so odzivni in hvaležni. Težje poteka sodelovanje z albansko govorečimi starši, posebej z materami, ki se izogibajo učenju jezika, očetje pogosto jezik znajo.
24. Osnovne šole se spopadajo s pomanjkanjem preventivnih programov za otroke priseljence in na splošno z manjšo dostopnostjo v lokalnem okolju.
25. V večjih mestih se šole pogosto povezujejo z različnimi dnevnimi in mladinskimi centri, ki izvajajo preventivne programe za otroke. Ne omenjajo programov, ki bi bili namenjeni izključno otrokom priseljencem, izpostavljajo programe, ki so namenjeni vsem otrokom.
26. Šolski svetovalni delavci menijo, da je število ur za učenje slovenščine še vedno preskromno, prav tako izpostavljajo pomanjkljivo zakonodajo in sistemske luknje pri delu z otroki priseljenci. Svetovalni delavci so izpostavili, da so potrebne sistemske spremembe in bolj konkretna ureditev.
27. Otrokom priseljencem je v korist, da imajo na začetku ob sebi spoštljivega in toplega zaveznika, ne nujno učitelja slovenščine. Dotaknila se me je izjava ene izmed intervjuvank: »Otrok, ko pride, rabi človeka in malo manj metodike.«
28. Slovenske osnovne šole so zelo enotno vodene, vendar je znotraj te enotnosti vsaka zase raznolika.

7. Predlogi

V povezavi z raziskovalnim problemom predlagam naslednje:

1. Šolski svetovalni delavci naj se še naprej trudijo pri izvajanju inovativnih oblik podpore in pomoči priseljencem (tutorstvo, pripravljavnice) in naj med sabo širijo dobro prakso. S tem imam v mislih bolj pogosto uvajanje pripravljavnic v začetnem obdobju prihoda otrok priseljencev na šolo.
2. Pomembno je, da svetovalni delavci sledijo principu, da se z različnimi dela različno.
3. Svetovalni delavci bi lahko uporabljali več slikovnih materialov, ki bi jih sami izdelali na podlagi svoje inovativnosti (razpoloženske kartice, kartice z vprašanji in razlagami v tujem jeziku ...).
4. Svetovalni delavci naj z učitelji pri razrednih urah uporabljajo socialne igre za izboljšanje medvrstniških odnosov in povezanosti v oddelku.
5. Po mnenju svetovalnih delavcev je smiselno predlagati zakonsko obvezno polletno uvajalno obdobje pred vstopom otroka v šolo, da se otrok navadi na novo okolje, se nauči osnovne komunikacije in se pripravi na šolsko okolje in klimo.
6. Spremembe glede pomanjkljive zakonodaje predvsem pri devetošolcih, kjer sistem ni niti malo prilagojen za vpis otrok priseljencev v srednjo šolo. Predlagam prilagojen sistem vpisa v srednje šole za otroke, ki se preselijo v Slovenijo v zadnjem razredu osnovne šole.
7. Šolski svetovalni delavci naj večkrat pošljejo predloge za izboljšanje sistema na ministrstvo in s tem pridobijo več posluha s strani ministrstva za dejansko stanje v praksi.
8. Šolski svetovalni delavci naj predlagajo zmanjšanje normativa otrok v razredu, kjer so prisotni več kot trije priseljenci, saj bodo tako omogočili lažje delo učiteljem in otrokom.
9. Mnogo ovir so svetovalni delavci izpostavljali tudi pri razumevanju jezika staršev, zato predlagam, da bi obstajal obvezni tečaj slovenščine za starše in otroke skupaj po prihodu v Slovenijo kot nekakšen uvajalni program.
10. Predlagam pomembno več nadzora nad zagotavljanjem lokacijsko dostopnih organizacij za brezplačno učenje jezika.
11. Povečati programe zunanjih institucij in omogočiti boljšo dostopnost preventivnih programov za otroke priseljence osnovnim šolam v Sloveniji.

12. Delo na inkluziji in ne le integraciji otrok (konkretno kaj lahko izboljšajo, dobre prakse – jezikovna tržnica, napisi v jezikih priseljencev ...)

8. Uporabljena literatura

1. Adlešič, G. (1998). Rawlsova teorija pravičnosti. *Socialno delo*, 37(6), 441 – 447.
2. *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji* (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
3. Bešter, R. (2009). Vključevanje imigrantskih otrok v izobraževalni sistem. *Razprave in gradivo: revija za narodnostna vprašanja*. 59, 90-114.
4. Bešter, R., in Medvešek, M. (2010). Vključevanje migrantskih otrok v vzgojno-izobraževalni sistem. V Bešter, R. in Medvešek, M. (Ur.), *Državljeni tretjih držav ali tretjerazredni državljani?: integracija državljanov tretjih držav v Sloveniji* (str. 205–269). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
5. Budinoska, I. (2013). Ali osnovnošolski učitelji aktivno vključujejo učence priseljencev v pouk? *Slavistično društvo Slovenije*, 58(3), 75 – 88.
6. *Društvo za razvoj skupnostnih programov za mlade*. (b.d) Pridobljeno 15.6.2022 s <http://www.drustvospm.si/ppms>
7. Dyson, A., Howes, A. in Roberts, B. (2002). A Systematic Review of the Effectiveness of School-level Actions for Promoting Participation by all Students (EPPI-Centre Review). *Research Evidence in Education Library*. London: EPPI-Centre, Social Science Research Unit, Institute of Education.
8. Geldard, K., & Geldard, D. (2005). *Practical Counselling Skills. An Integrative Approach*. Basingstoke: Palgrave MacMillan.
9. Glogovčan, M. (2015). *Uspešno vključevanje učencev priseljencev v osnovno šolo*. (Magistrsko delo). Pridobljeno 15.6.2022 s http://pefprints.pef.uni-lj.si/2894/1/UL_PeF_%2D_Matejka_Glogov%C4%8Dan_pdf.pdf
10. Gregorčič Mrvar, P., & Mažgon, J. (2016). Sodelovanje šolske svetovalne službe s posamezniki in institucijami v skupnosti. *Sodobna pedagogika*, 67 (1), 38–57.
11. Gregorčič Mrvar, P., Jeznik, K., Kalin, J., Kroflič, R., Mažgon, J., Šarić, M., & Šteh, B. (2018). Šolska svetovalna služba danes: analiza rezultatov raziskave o vlogi svetovalne službe v šoli. V Bezić, T., & Malešević, T. (ur.). *Konferenca o šolskem svetovalnem delu. 19. Prispevki strok za svetovalno delo v praksi – Zbornik povzetkov* (str. 25–26). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
12. Gregorčič Mrvar, P., Jeznik, K., Kalin, J., Kroflič, R., Mažgon, J., Šarić, M., & Šteh, B. (2020). *Šolska svetovalna služba: stanje in perspektive*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

13. Gregorčič Mrvar, P., & Resman, M. (2016). Šolsko svetovalno delo včeraj, danes, jutri - razmislek ob dvajseti obletnici revije Šolsko svetovalno delo. *Šolsko svetovalno delo*, 20(1/2), 7–12.
14. Javornik Krečič, M. (2006). Pomen interkulturalnega sodelovanja in interkulturalnih kompetenc šolskega svetovalnega delavca. *Pedagoška obzorja*, 21 (2), 16-23.
15. Jelen Madruša, M. (2010). Novost pri vključevanju učencev migrantov. V: Baloh, A. (ur.). *Uvajanje rešitev s področja vključevanja migrantov v izvedbene kurikule*. (str. 69 – 74) Koper: Osnovna šola Koper.
16. Knaflič, L. (2010). Pismenost in dvojezičnost. *Sodobna pedagogika*, 61 (2). 280-294.
17. Knez, M. (2012). Za koliko slovenščine je prostora v naši šoli. *Jezik in slovstvo*, št. 3 – 4 , 47 – 62.
18. Kocbek, K. (ur.). (2018) *Poročilo o evalvaciji Predloga programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja*. Pridobljeno dne 27.5.2022 s <http://www.medkulturnost.si/wp-content/uploads/2018/09/Predlog-programa-dela-z-otroki-priseljenci.pdf>
19. Krek, J. in Vogrinc, J. (2011). Izbrani predlogi sistemskih rešitev v šolskem sistemu z vidika socialne kohezivnosti. (str. 79 – 93)V: Borota, B., Cotič, M., Hozjan, D. in Zenja, L. (ur.). *Social Cohesion in Education*. Horlivka: Horlivka State Pedagogical Institut for Foreign Languages.
20. Kuhar, R. (2009). *Na križiščih diskriminacije: večplastna in intersekcijska diskriminacija*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
21. Lesar, I. (2009). Ali formalne rešitve na področju šolanja marginaliziranih omogočajo uresničevanje ideje inkluzije? *Sodobna pedagogika*, št. 1, 334 – 349.
22. Lesar I. & Peček, M. (ur.). (2021). *Priseljenci v Sloveniji skozi raziskovalno prizmo študentov Pedagoške fakultete*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
23. Lunder Verlič, S. (2017). Vključevanje otrok v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem. V Čebular, A. (Ur.): *Aktivno za strpnost: za uspešnejše vključevanje in povezovanje v naši družbi* (str. 44-49). Ljubljana: Urad vlade RS za komuniciranje. Pridobljeno 7.6.2022 s http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2015/begunci/Aktivno_za_strpnost_publicacija.pdf
24. Lunenburg, F. C. (2010). School Guidance and Counseling Services. *Schooling*, 1(1). Pridobljeno dne 27.5.2022 s <http://www.nationalforum.com/Electronic%20Journal%20Volumes/Lunenburg,%20Fred>

%20C.%20School%20Guidance%20and%20Counseling%20Services%20Schooling%20V1%20N1%202010.pdf

25. Magajna, L., Kavkler, M., Čačinovič Vogrinčič, G., Pečjak, S. in Bregar Golobič, K. (2008). *Učne težave v osnovni šoli: koncept dela*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
26. Medvešek, M. (2006). Vloga vzgojno-izobraževalnega sistema v procesu družbenega vključevanja/izključevanja potomcev priseljencev v Sloveniji. *Sodobna pedagogika*, 57 (123), 124-147.
27. Medvešek, M. in Bešter, R. (2010). Migrantski otroci v slovenskem šolskem sistemu. V Medica, K., Lukič, G. in Bufon, M. (Ur.): *Migranti v Sloveniji – med integracijo in alienacijo* (97-126). Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales.
28. Mesec, B. (1997). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
29. Mesec, B. (2007). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2*. Študijsko gradivo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
30. Mesec, B. (2016). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
31. Mrvar, P. (2004). Interkulturno svetovanje in interkulturene svetovalne kompetence. *Sodobna pedagogika*. 55 (3), 146-167.
32. Mujkanović, S. (2013). Interkulturna pedagogika v boju proti diskriminaciji. *Socialna pedagogika*, 17 (1/2), 73-96.
33. Nagode, A. (ur). (2008). *Programske smernice. Svetovalna služba v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
34. OECD (2018). The Resilience of Students with an immigrant Background: Factors that Shape Well – being, OECD Reviews of Migrant Education. Pariz: OECD Publishing. Pridobljeno dne 2.6.2022 s <https://www.oecd.org/publications/the-resilience-of-students-with-an-immigrant-background-e119e91a-en.htm>
35. Openshaw, L. (2008). *Social Work in Schools: Principles and Practice*. New York: The Guilford Press.
36. Popov, N., & Spasenović, V. (2020). *School Counseling: A Comparative Study in 12 Countries*. Pridobljeno dne 1.6.2022 s https://www.researchgate.net/publication/342123122_School_Counseling_A_Comparative_Study_in_12_Countries/link/5ee34348458515814a583566/download

37. Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (2020). Ur. l. RS, 180/20. Pridobljeno 15.6.2022 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV7973>
38. Privošnik, N., & Urbanc, K. (2009). Svetovalna služba v spremembah vzgoje in izobraževanja. *Sodobna pedagogika*, 60(1), 410–419.
39. Programske smernice. (2008). *Svetovalna služba v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
40. Resman, M. (2003). Interkulturalna vzgoja in svetovanje. *Sodobna pedagogika*, 54 (posebna izdaja), 60-79.
41. Resman, M. (2006). Oblikovanje interkulture šolske skupnosti. *Sodobna pedagogika*, 57 (posebna izdaja), 202-217.
42. Ribič, K. (2016). *Kakovost skupnostnega programa za mlade Cona Fužine* (Diplomsko delo). Pridobljeno 15.6.2022 s <https://egradiva.fsd.uni-lj.si/search/>
43. Skubic Ermenc, K. (2007). Interkulturalnost v učnih načrtih slovenske osnovne šole. *Didaktika Slovenica /Pedagoška obzorja*, št. 1 – 2, 128 – 135
44. Skubic Ermenc, K. (2010). Med posebnimi pravicami in načelom interkulturalnosti. *Sodobna pedagogika*. 61 (2), 268-279.
45. *Smernice za izobraževanje otrok tujcev v vrtcih in šolah* (2009). Pridobljeno 2.6.2022 s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2013/programi/media/pdf/smernice/Smernice_izobrazevanje_otrok_tujcev.pdf
46. *Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole* (2012). Pridobljeno 2.6.2022 s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2015/programi/media/pdf/smernice/cistopis_Smernice_vkljucevanje_otrok_priseljencev.pdf
47. *Strategija vključevanja otrok, učencev in dijakov migrantov v sistem vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji* (2007). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije. Pridobljeno 2.6.2022 s http://www.mizs.gov.si/si/vkljucevanje_priseljencev_v_sistem_vzgoje_in_izobrazevanja/splosno/
48. Šugman Bohinc, L., Rapoša Tajnšek, P., & Škerjanc, J. (2007). Življenjski svet uporabnika. *Raziskovanje, ocenjevanje in načrtovanje uporabe virov za doseganje zelenih razpletov*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
49. Ule, M. (2013). Predsodki v sodobnih družbah znanja. *Vzgoja*, 15 (59), 14-15

50. Vižintin, M. A. (2013). *Vključevanje otrok priseljencev prve generacije in medkulturni dialog v slovenski osnovni šoli*. (Doktorska disertacija). Koper: Univerza V Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
51. Vižintin, M. A. (2015). *Otroci priseljenci in učitelji v procesih preseljevanja in vključevanja*. V Jelen Madruša, M. in Čančar, I. (Ur.): Razvijamo medkulturnost kot novo obliko sobivanja (str. 38-41). Ljubljana: ISA institut. Pridobljeno 1.6.2022 s <http://www.medkulturnost.si/wp-content/uploads/2013/11/Razvijamo-medkulturnost-kot-novo-obliko-sobivanja-Zbornik.pdf>
52. *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI)* (2007). Ur. l. RS 16/2007. Pridobljeno dne 1.6.2022 s <https://zakonodaja.com/zakon/zofvi>
53. *Zakon o osnovni šoli* (1996). Ur. l. RS, št. 81/2006. Pridobljeno 1.6.2022 s <https://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2006-01-3535>
54. *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli* (2016). Uradni list RS 102/07. Pridobljeno 2.6.2022 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6129>
55. *Zakon o tujcih* (2017). Ur. l. RS 16/2017. Pridobljeno 1.6.2022 s <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2018-01-0001?sop=2018-01-0001>
56. *Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami* (2011). Ur. l. RS 54/2000. Pridobljeno 1. 6.2022 s <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2000-01-2496/zakon-o-usmerjanju-otrok-s-posebnimi-potrebami-zuopp>
57. Zukič, M. (2019). *Potrebe staršev po islamskem vrtcu* (Magistrsko delo). Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

9. Priloge

9.1. Priloga A: Merski instrument

Delno strukturiran vprašalnik

Značilnosti za ugotavljanje morebitnih povezav:

1. Kakšna je vaša izobrazba oz. strokovni profil?
2. Koliko časa ste že zaposleni v šolski svetovalni službi na tej šoli?
3. Kakšna je vaša skupna delovna doba dela na šoli?

Svetovalni delavci o delu z otroki priseljenci:

4. Kako gledate na otroke priseljence na šoli?
 - Kakšno je vaše mišljenje in razumevanje oz. dojemanje otrok priseljencev?
5. Kako pristopate do otrok priseljencev?
 - Kako se lotite dela z otroki priseljenci?
 - Kako vzpostavite osebni stik z otroki priseljenci?
 - Kako se jim približate?
6. Kakšni so vaši načini dela z otroki priseljenci oz. kako delate z otroki priseljenci?
 - Kako konkretno delate oz. sodelujete z otroki priseljenci?
 - Kakšnih metod in tehnik se poslužujete in zakaj?
7. Kakšne so vaše kompetence za delo z otroki priseljenci oz. v procesu medkulturnega svetovanja?
 - Kako usposobljene se počutite?
 - Kako nadgrajujete svoje znanje?
8. Kako na vaši šoli skrbite za večjo vključenost otrok priseljencev?
 - Kako na šoli spodbujate medkulturnost?
 - Menite, da so otroci priseljenci dobro vključeni? Če da, zakaj in kako so vključeni?
 - Kako so otroci vključeni v razredno skupnost? Kako se razumejo z vrstniki?
 - Kaj je razlog, če po vašem mnenju otroci priseljenci niso dobro vključeni?
9. Kakšno je vaše sodelovanje z učitelji v podporo in pomoč otrokom priseljencem?
 - Kako prispevate k boljšemu sodelovanju otrok priseljencev in učiteljev?
10. Kakšno je vaše sodelovanje s starši otrok priseljencev?
11. Kako se na vaši šoli povezujete s preventivnimi programi za otroke priseljencev?
 - Kakšni programi so na voljo otrokom priseljencem?
 - Kako so otroci priseljenci seznanjeni z različnimi programi?
12. S kakšnimi izzivi oz. možnimi ovirami se srečujete pri delu z otroki priseljenci?
 - Kaj naredite za odpravo teh ovir?
 - Na koga se obrnete oz. kje najdete pomoč?

9.2. Priloga B: Intervju z osebo A

Značilnosti za ugotavljanje morebitnih povezav

J: Kakšna je vaša izobrazba oz. strokovni profil?

A: Po poklicu sem psihologinja.

J: Koliko časa ste že zaposleni v šolski svetovalni službi na tej šoli?

A: Na tej šoli sem zaposlena 21 let.

J: Kakšna je vaša skupna delovna doba dela na šoli?

A: Pred tem sem delala še na eni drugi šoli 10 let.

Svetovalni delavci o delu z otroki priseljenci

J: Kako gledate na otroke priseljence na šoli?

A: Sama jih vidim kot kar umirjene (A1) in negotove (A2). Ne bi rekla, da jim je težko (A3), nekako razberem od njihovih besed, da jim je fajn, da so se preselili (A4, veseli selitve) in radi prihajajo v šolo (A5). Več težav vidim pri tistih otrocih, ki se danes preselijo, jutri pa že pridejo v šolo, saj se v tako kratkem času ne morejo v miru pripraviti na spoznavanje novega okolja. Ti otroci, ki pridejo med letom, se mi smilijo, ker so takoj vrženi v učni proces (A6). Opažam pa tudi, da so otroci, kar se tiče samega učnega dela, precej nemotivirani (A7).

J: Kako pristopate do otrok priseljencev?

A: Moram povedati, da k nam večinoma prihajajo albanski otroci in ti do vstopa v šolo govorijo samo materni jezik. Nekaj imamo tudi priseljencev iz Bosne in Srbije, vendar prevladujejo Albanci. Naš cilj je, da jih čim hitreje naučimo jezika, da bodo lahko sledili samemu učnemu procesu (A8). Stik vzpostavimo tako, da otroci in njihovi starši najprej pristopijo do mene, da najprej uredimo vpis. (A9) Pogosto se na šoli najprej oglasijo očetje (A10), saj je preostala družina še v tujini in pride oče sam predhodno napovedati prihod otroka. Takrat staršem tudi svetujem in predlagam kakšne slikanice (A11), da otroci lahko že doma spoznavajo z novim jezikom. Prva srečanja po navadi lepo stečejo, otrokom razkažemo šolo, pokažemo spletno stran šole (A12) predstavimo razrednika (A13, spoznavanje z razrednikom, spoznavanje) in razred (A14) Ne zasujemo jih takoj z učbeniki (A15), saj vemo, da jim to na začetku ne koristi kaj dosti. Potem pa imajo ti učenci pri nas prvih štirinajst dni pripravljalnico (A16, pripravljalnica, uvajalno obdobje), ki jo izvaja naša knjižničarka, ki je zelo dejavna pri delu z otroki priseljenci. Te pripravljalnice se pri nas obnesejo zelo dobro. Z njo otroci dve do tri ure na dan kar intenzivno trenirajo pogovorno slovenščino (A17), toliko, da osvojijo osnovno komunikacijo vezano na šolo. Da se otrokom še bolj približa se je naučila tudi nekaj njihovih besed in to je otrokom zmeraj zelo všeč (A18), saj se začnejo zavedati, kako se je tudi nam težko naučiti novega jezika. Kasneje pa si te učence mi malo podelimo. Nekaj ur dobimo iz ministrstva, (A19) ampak teh je minimalno. Poleg teh uradnih ur pa veliko prostovoljno delamo z njimi (A20) tako knjižničarka, svetovalni delavci z individualiziranimi programi kot učitelji, na ta način pa si učitelji tudi zapolnijo ure v stebrih. Bi pa poudarila tudi to, da mi prvo in drugo leto šolanja za učence priseljence pripravimo individualizirane programe (A21) oziroma načrt aktivnosti, s čimer otrokom omogočimo določene ugodnosti pri šolskem delu predvsem za učence, ki imajo izrazite učne težave. Nosilec je razrednik, notri pa vpišemo cilje in prilagoditve, lahko je to individualno pisanje pisnih preizkusov, podaljšan čas pisanja, napovedano spraševanje (A22). Predvsem pa se te otroke vključuje v dopolnilni pouk, kjer se jim omogoči dodatna pomoč pri učenju kot vsem drugim otrokom, vendar so pri nas tudi pogosto tujci ločeni

pri dopolnilnem pouku, ker je potrebnega več utrjevanja (A23) Pri samem delu se mi zato zdi pomembno izpostaviti, da imamo na naši šoli tudi sistem tutorstva, to pomeni, da starejše učence oz. učence, ki že znajo dobro slovensko vključimo, da nam pomagajo (A24) pri tej osnovni komunikaciji na način, da prevajajo iz njihovega v slovenski jezik, na primer, ko gre za kakšna sprotna navodila. V primeru stisk angažiramo prevajalca, ki ga s sabo pripelje družina otroka (A25), da se ohrani zasebnost.

J: Kakšni so vaši načini dela z otroki priseljenci oz. kako delate z otroki priseljenci?

A: Na naši šoli smo tri svetovalne delavke, ki delujemo kot tim (A26) in si tako tudi pri delu s priseljenci pomagamo, si razdelimo delo in se dopolnjujemo (A27). Sama sem v bistvu ves čas v vlogi koordinatorke med otroci, starši in učitelji (A28). Pri priseljenjih je drugače le to, da prvo leto šolanja niso ocenjeni in lahko v vsakem primeru napredujejo (A29) v naslednji razred. Mi sicer delamo na tem, da jih ocenjujemo že prvo leto vsaj iz tistih predmetov, ki niso toliko vezani na jezik (A30). Trudim se, da govorim počasi, razločno in jasno (A31). Kasneje pa delo poteka kot z vsakim učencem (A32). Dam jim možnost, da mi povedo kaj jih teži, kje sem jim je zataknilo in potem skupaj rešujemo (A33) Prav tako bi rekla, da imamo dosti delovnega gradiva kot je delovni zvezki, vizualni pripomočki, slikovni material, slovarji (A34), s čimer si pomagamo pri delu z otroki, da lažje dojamemo določeno snov. Moram pa reči, da opažam, da albansko govorečim otrokom šola ni neka visoka vrednota in je delati z njimi posebna specifika. (A35). Sploh pa se opazi velika razlika med dečki in deklicami, saj so deklice veliko bolj pridne, delovne in marljive, (A36) medtem ko se fantom večinoma ne ljubi (A37), nimajo dobrih učnih navad in so brez učne motivacije. Nam je tukaj najbolj pomembno, da otroci pridejo v šolo in vsaj tukaj nekaj slišijo (A38). Kot sem že prej povedala, redno skupinsko dela z otroki priseljenci tudi naša knjižničarka (A39), ki se zelo angažira za delo z njimi z različnim slikovnim materialom, igrkami in raznoraznim materialom, ki si ga pripravi sama (A40), da otroci na čim lažji način spoznajo slovenščino. So pa te ure izrazitega učenja slovenščine porazdeljene tudi na različne učitelje (A41), ki z njimi delajo individualno (A42) ali po skupinah (A43).

Je pa pri nas zdaj že toliko priseljencev iz Kosova in Severne Makedonije, da smo imeli dilemo ali jih naj damo v isti razred ali jih naj ločimo. Ne moremo jih čisto ločiti, ker jih je preveč, ampak zdaj delujemo tako, da damo dva ali tri v razred, ker se drugače grupirajo in se potem čisto umaknejo od ostalih vrstnikov (A44) v razredu in se tako hitro pojavijo tudi vzgojne težave ali pride do kakšnega verbalnega nasilja. Ena od metod, da se otroci čim prej naučijo slovenščine je pri nas tudi ta, da otroke na hodnikih opozarjamo, da se tudi med odmori pogovarjajo slovensko, saj se pogosto radi zamaknejo in klepetajo po albansko, vendar vseeno vztrajamo, saj bodo slovenski jezik v šoli krepko potrebovali (A45) za napredovanje v višje razrede.

J: Kakšne so vaše kompetence za delo z otroki priseljenci oz. v procesu medkulturnega svetovanja?

A: Pri priseljenjih vedno delam na način, da preverjam njihovo razumevanje (A46), prav zaradi tega, ker imajo nekateri še kar precej težav s slovenščino. S sodelavkami v svetovalni službi redno obiskujemo razna izobraževanja na tematiko priseljenjskih otrok in tako nadgrajujemo svoja znanja (A47). Kar nekaj raziskav je bilo že tudi narejenih (A48) in si s tem širim znanje. Nekaj gradiva za delo nam tudi ponudi ministrstvo s smernicami, redno dobivamo tudi linke s primeri dobre prakse (A49) in poskušamo to vpeljati v naš sistem.

Zase pa bi rekla, da sem občutljiva za prepoznavanje stisk (A50) in znam dobro voditi pogovor (A51), kar mi še zlasti pomaga pri delu z otroki priseljenci. Predvsem pa znam delati individualno (A52), kar se mi zdi zelo pomembno. Veščine mi sigurno pri tem pomagajo, da znam vzpostaviti komunikacijo, tudi dvosmerno, ne samo enosmerno (A53). Prav tako sem vedno zelo pozorna na neverbalno komunikacijo pri otrocih (A54), da jo znam

prepoznati, saj mi lahko z njo marsikaj sporočijo. Pomaga mi tudi to, da znam tudi slišati, ne samo poslušat (A55). Hkrati pa mi pomagajo tudi moje značajske poteze, da sem dovolj strpna (A56), empatična (A57), vztrajna (A58). Zelo blizu mi je tudi asertivnost (A59), z njo sem se dosti spopadala. Veliko sem tudi prebirala o albanski kulturi (A60), da sem jih začela bolj razumeti. Zelo rada tudi timsko delam, menim, da skupaj lahko res veliko naredimo (A61), z različnimi vidiki se dopolnjujemo in si stojimo ob strani.

J: Kako na vaši šoli skrbite za večjo vključenost otrok priseljencev?

A: Rekla bi, da so otroci iz Srbije in Bosne precej bolj prilagodljivi in se hitreje vključijo (A62) v samo šolsko klimo kot otroci iz Albanije, saj se težje naučijo jezika (A63). Zelo pa imajo radi šport (A64), ta je zelo popularen med priseljenci, prav tako se radi vključujejo k likovnemu krožku (A65). Mi poskrbimo, da se otroci, ko pridejo v razred dobro prestavijo svojim sošolcem, predstavijo svojo kulturo, navade, običaje (A66). Moram reči, da jih vrstniki relativno dobro sprejmejo (A67). Kdaj seveda pride do kakšnih sporov, zasmehovanja (A68) in se je potrebno potem o tem pogovarjati s celotnim razredom.

Sicer pa se trudimo tudi spodbujati njihov materni jezik, da ne stagnirajo (A69) Za skupino deklet zadnje triade, ki so se želela pogovarjati sem tako lani organizirala »klepetalnico«, kjer so se med sabo lahko pogovarjale o njihovih običajih (A70, spodbujanje druženja, vključenost v šolsko okolje) kulturi, pesmih tudi v maternem jeziku in se tudi spodbujale pri govorjenju slovenskega jezika, saj sta dve izmed njih že dobro znali slovensko. S knjižničarko sva dali letos pobudo, da bi se morda v knjižnici naredil albanski oddelek (A71) in bi se nakupilo nekaj albanskih knjig, da bodo lahko otroci ohranjali svoj materni jezik.

Predvsem se trudimo, da jih vključujemo tudi v šolske prireditve (A72) vsako leto imamo tradicionalno prireditev, kjer lahko učenci predstavijo svoje potenciale, talente in nastopijo pred celotno šolo. Učenci priseljenci se tako večkrat predstavijo, da zapejejo pesem v svojem jeziku ali plešejo v narodnih nošah (A73) na njihove tradicionalne plese, predstavijo svojo kulturo skozi točko. Prav tako se učitelji trudijo njihovo kulturo in običaje naslavlja pri svojih predmetih (A74), na primer pri glasbi in geografiji. Za večjo vključenost poskrbimo tudi, da imamo pozdrave in besede v tujem jeziku v kakšni učilnici (A75), pri nas je to v albanskem, bosanskem, makedonskem in srbskem, da se učenci lažje znajdejo. Mislim, da so tukaj pri nas res dobro vključeni (A76), nisem še namreč doživela, da bi kateri rekel, da bi še raje nazaj v svojo državo, vsem je bolj všeč tukaj.

J: Kakšno je vaše sodelovanje z učitelji v podporo in pomoč otrokom priseljencem?

A: Na začetku šolskega leta tudi skupaj načrtujemo delo (A77) že kar nekaj časa tudi delamo na tem, da bi res predmete kar se da prilagodili (A78) tem priseljencem. Ob polletju imamo tudi tak razširjen sestanek, kjer pogledamo kakšna je bila do sedaj uspešnost otrok (A79). Je pa to, da se učitelji obrnejo na nas svetovalne delavke, pri nas že precej utečeno (A80), da skupaj poiščemo potrebne informacije. Precej veliko delamo na strpnosti in drugačnosti. Učitelji se name obrnejo po kak nasvet ali idejo (A81), jim pomagamo pripraviti gradivo in potem skupaj naredimo kakšno delavnico med razrednimi urami na tematike strpnosti do drugačnosti (A82) in pogovoru o različnih kulturah od koder prihajajo otroci. Pošiljam jim tudi literaturo iz naših izobraževanj (A83). Vsake toliko časa ravnateljica organizira tudi konferenco, ki je namenjena otrokom priseljencem (A84), da malo osvežimo tudi zakonodajo in same smernice z ministrstva za delo z otroki priseljenci, ki jih predstavimo učiteljem, da kaj od tega začnejo uresničevati (A85).

J: Kakšno je vaše sodelovanje s starši otrok priseljencev?

A: Zelo se trudimo, da se čim bolj prilagajamo (A86). Opažam, da pri teh starših ni toliko neke zaskrbljenosti in obremenjenosti s šolo (A87) kot jo imajo slovenski starši. Večina jih tudi doma ne dela veliko,

predvsem pa nimajo dovolj spodbud od staršev (A88). Posledično otroci nimajo dovolj podpore s strani staršev in imajo tudi sami enak odnos do šole kot ga imajo njihovi starši. Očetje so pogosto odstotni zaradi dela (A89), mame so doma (A101). Bi rekla, da so očetje precej bolj odzivni kot mame (A90), saj so zaradi službe že usvojili nekaj jezika in se z njimi tudi lažje sporazumevamo (A91). Večje težave imamo s starši otrok, ki prihajajo iz albansko govorečih mest (A92), saj se težje sporazumevamo. Opažamo pa tudi, da se albansko govoreče matere nekako ne želijo naučiti našega jezika (A93) oziroma se temu izogibajo. Na gimnaziji zraven naše šole pogosto organizirajo brezplačen tečaj slovenščine za albansko govoreče mame, vendar je odzivnost precej slaba (A94). Priznam, da sem občasno tudi sama nekoliko nestrpna do teh mam, saj se ne želijo niti malo potruditi (A95), da bi se naučile jezika in bi tako lažje komunicirale z nami. Bi pa rekla, da se je naše sodelovanje izboljšalo odkar organiziramo roditeljske sestanke posebej za albanske matere (A96). Za zelo dobro prakso se je izkazalo to, da za roditeljske sestanke najamemo prevajalca, ki vse pomembne informacije prevede staršem otrok (A99) ki prihajajo iz Albanije. Opazili smo, da albanske mame tako pogosteje prihajajo na sestanke. Predvsem pa pri teh starših prejemamo ogromno hvaležnosti za naš trud (A100) in se posledično tudi oni bolj trudijo.

J: Kako se na vaši šoli povezujete s preventivnimi programi za otroke priseljence?

A: Na žalost ne kaj dosti (A101). (sodelovanje z zunanjimi institucijami) V našem lokalnem okolju nimamo nekih zunanjih organizacij, s katerimi bi lahko sodelovali (A102). Edino, kar mi pade na misel je mladinski center (A103), ki ga organizira Društvo prijateljev mladine. Imam občutek, da jih je malo sram, ker še ne znajo dobro slovensko in jih je na nek način strah, kako jih bodo tam otroci sprejeli. Prostovoljci tam veliko delajo s priseljenci, skrbijo, da opravijo domačo nalogo (A104), se z njimi igrajo in pogovarjajo (A105). Občasno oziroma po potrebi si med sabo izmenjamo informacije, se pokličemo ali se sestanemo in malo pokomentiramo kako se otrok obnaša v šoli in kako tam (A106). Sicer pa bi rekla, da nam definitivno manjkajo še kakšni programi (A107), ki bi bili namenjeni priseljencem.

J: S kakšnimi izzivi oz. možnimi ovirami se srečujete pri delu z otroki priseljenci?

A: Tam so lahko imeli same petice in štirice, vendar to pri nas zadostuje za dobro oceno (A108). To pa je seveda tudi šok za učence in se trudimo, da jim privzgojimo čim boljše učne navade, da so tudi tukaj lahko zelo uspešni (A109). V našem mestu velja neko tako splošno prepričanje, ki ni tako pozitivno naravnano do priseljencev (A110), temelji na predsodkih, da so ti priseljenci za naše mesto precej opazni in zaradi tega tudi moteči. Starši slovenskih otrok potem to prepričanje prenesejo na svojega otroka in potem pride do morebitnih nesoglasij (A111), katerim pa se radi izognemo tako, tematiko medosebnih odnosov naslovimo na razrednih urah (A112). Predvsem vidim ovire pri otrocih, ki se v šolo vpišejo med letom, saj so takoj vrženi v sistem (A113). Problem je v tem, da otroci morajo hoditi v osnovno šolo in tako bi ti otroci že drugi dan selitve morali biti v šoli, vendar si mi pustimo kakšen dan, da se vsaj malo spoznajo z novih okoljem kamor so prišli in ne hitimo preveč z vpisom (A114), da otroku ne povzročamo dodatnih šokov.

Izpostavila bi tudi občasne izzive s prehrano albanskih otrok. Tisti, ki so muslimanske vere, ne jedo svinjskega mesa in s tem smo imeli na naši šoli kar nekaj dilem (A115). Na začetku smo tem otrokom prišli naproti na način, da so jim kuharice takrat pripravile drugo vrsto mesa, zdaj pa smo to ustavili. Zdaj delujemo po principu, da vsi otroci pri kosilu vzamejo tisto, kar marajo (A116).

Delo s priseljenci je sigurno težko in tudi učitelji kot mi smo večkrat nezadovoljni, ker ni neke sistemske rešitve in si prepuščen samemu sebi (A117), kako se boš znašel in kako se boš zorganiziral. Sigurno bi bilo nujno potrebno sistemsko urediti delo z otroki priseljenci (A118). Dobro bi bilo za nedoločen čas imeti

sistematiziranega koordinatorja za otroke priseljence (A119). Sama se vključim v delo s priseljenci tudi takrat, ko je potrebno narediti kakšno diagnostiko za morebitno usmerjanje otroka v otroka s posebnimi potrebami, vendar je vidim velik izziv v tem, da testi niso prevedeni v njihov jezik in je zelo težko narediti diagnostiko (A120), ker on ne razume navodil tako kot bi jih moral razumeti. Odločbe nam tako pogosto padejo, ker je glavna ovira jezik. Na pomoč se lahko obrnemo na ministrstvo, ampak od tam nimamo kaj dosti posluha (A121).

9.3. Priloga C: Intervju z osebo B

Značilnosti za ugotavljanje morebitnih povezav

J: Kakšna je vaša izobrazba oz. strokovni profil?

B: Po izobrazbi sem univerzitetna diplomirana socialna delavka in socialna pedagoginja.

J: Koliko časa ste že zaposleni v šolski svetovalni službi na tej šoli?

B: Na tej šoli sem zdaj že 22 let.

J: Kakšna je vaša skupna delovna doba dela na šoli?

B: To je bila moja prva služba v šoli, predhodno sem delala na centru. Zato je moja skupna doba enaka.

Svetovalni delavci o delu z otroki priseljenci

J: Kako gledate na otroke priseljence na šoli?

B: Jaz menim, da je tem otrokom zelo težko (B1), ko vstopijo v nek nov prostor, novo okolje ljudi. Potem je pa tukaj še drugačen jezik, zaradi česar jim je otežkočeno sporazumevanje in komunikacija (B2). Ne razumejo vsega, vidim, da je nekatere tudi strah povedati karkoli v njihovem jeziku (B3), ko pridejo v razred, ki je že predhodno formiran. Se mi pa zdi, da so si med sabo zelo različni (B4), nekateri ob vstopu v šolo pokažejo neko radovednost, pripravljenost, odprtost (B5) in veselje do šolanja, medtem ko so nekateri povsem nemotivirani (B6) oziroma reagirajo na način, da so bili v to malce potisnjeni in če bi imeli možnost izbire, bi ostali na svoji stari šoli v tujini (B7).

J: Kako pristopate do otrok priseljencev?

B: Mi imamo večinoma priseljence iz Bosne in Srbije, Albancev nimamo. Najprej se začne z vpisom otroka v šolo, tu ni nujno, da imam že stik z otrokom, lahko je samo s starši (B8). Sigurno pa se z vsemi otroki priseljenci srečam na prvi šolski dan (B9), ko jih naročim, da pridejo k meni malo prej, da se spoznamo (B10), da jim razkažem šolo (B11) in jih peljem do razrednika (B12) in kasneje vsakega izmed njih pospremim v razred (B13). Tisti dan z otrokom vzpostavim stik, da ve, da se lahko obrne name, če bo imel težave. Pred samim vstopom otroka v učilnico, razredu povem, da je prišel nov učenec (B14) in nagovorim celoten razred, da mu potem pomagajo. Tudi učitelje jaz predhodno seznanim, da bodo dobili v razred novega učenca (B15) in se lahko na to vsaj en teden pred prihodom pripravijo. Ko pride priseljenec k nam, pogledamo na letnik rojstva in ga približno uvrstimo v starostno skupino tam, kjer je v svoji državi končal razred (B16). V nižjih razredih pa včasih predlagamo staršem, da gredo ti otroci ponovno v isti razred, da se v tem času naučijo slovensko (B17).

Za učence, ki ne znajo skoraj nič jezika, si včasih pa si pomagamo tudi z učenci, ki poznajo tisti jezik in postanejo nekakšni tutorji (B18). Ko pa gre za bolj kompleksne teme in otrok ter starši govorijo slabo slovensko povabimo po potrebi tudi kakšnega prevajalca (B19).

Prvi mesec, ko so otroci na šoli pa imajo z našo sistematizirano delavko Katarino (B20) pripravljalnico za slovenski jezik prvi mesec (B21), te ure slovenščine potekajo vsak dan v tednu prvo in drugo šolsko uro (B22), potem gredo pa k pouku. Ure za priseljence so financirane na dva načina, ene so sistematizirane s strani ministrstva (B23) potem so pa tu še ure, ki jih mi dobimo iz mestne občine, ki pa niso razporejene in lahko z njimi šola sama razpolaga, en del teh mi namenimo delu z otroki priseljenci (B24). Prve dve leti imajo vsi otroci priseljenci svoj individualiziran program (B25), ki ga šola pripravi, da jim tako omogočimo neke dodatne ugodnosti in prilagoditve, kot je napovedano ocenjevanje in spraševanje, pisanje izven oddelka, podaljšan čas

pisanja, lahko tudi odgovarjajo v svojem jeziku (B26), če ne gre drugače, dodatna pomoč pri samostojnih stvareh, na primer pri pripravi na govorni nastop. Pri domačen branju tudi dobijo dodatno pomoč naše delavke za priseljence, da skupaj preberejo ali pa dobijo nadomestno knjigo (B27). Po teh dveh letih pa za tiste, ki potrebujejo še dodatno pomoč pri učnih težavah zagotovimo, da se jim podaljšajo prilagoditve z izvirnim delovnih projektom pomoči (B28). Otroci priseljenci imajo voljo tudi, da obiskujejo dopolnilni pouk (B29). Naš cilj je, da se naučijo slovensko, da bodo lahko uspešnejši v šoli. (B30). Ko sem delala z deklico iz Rusije, sva se obe učili, jaz rusko, ona slovensko in na ta način je ona spoznala, da je tudi meni težko se učiti novega jezika (B31) in jo je to spodbudilo, da se je z večjo mero motivacije učila jezika.

J: Kakšni so vaši načini dela z otroki priseljenci oz. kako delate z otroki priseljenci?

B: Enkrat mesečno imamo s Katarino, razredniki in ravnateljico evalvacijske sestanke, kjer pogledamo kaj smo uspeli narediti in kaj še lahko (B32). Moram reči, da večina teh otrok po pol leta šolanja pri nas splava in se naučijo jezika. Gleda se tudi na to ali je znotraj nekega razreda že dosti priseljencev in koliko jih je s posebnimi potrebami, ker če se to zgosti na enem kupu, potem so težave za cel razred (B33), zaradi pritiskov iz vseh strani. Letos smo na primer imeli deset novih otrok iz Bosne za šesti razred in smo jih tako porazdelili, da smo dali dva po dva skupaj v razred.

Priseljenci ne hodijo k meni, če je vse običajno, pridejo pa, ko se kaj zatakne. Z njimi se pogovarjam v primeru kakšnih čustvenih stisk ali pa ko se opazi, da ne bo šlo samo za težave zaradi jezika, ampak tudi neke učne težave (B34), takrat pa pridejo. Takrat z otrokom opravim individualni pogovor (B35), včasih povabim zraven tudi Katarino, da skupaj rešimo, povsem odvisno za kakšno stvar gre, če se gre za družinske zadeve, povabim tudi starše in potem skupaj soustvarjamo rešitve kot rečemo mi socialni delavci (B36). Sam potek ni nič kaj drugačen kot pri slovenskih otrocih (B37), odpiramo problem in skušamo raziskati kje zdaj ta težava je in delujemo v smeri rešitve. Pri priseljenicah sem le bolj pozorna na samo razumevanje sodelujočih, da govorim jasno in razločno (B38). Zaenkrat pa imamo to srečo, da so priseljenci večinoma iz bivše Jugoslavije in jezik ni tak problem, saj mi zaposleni večinoma še znamo njihove jezike (B39). Smo pa imeli lani tudi enega Sirijca, Kazakstana v prvi triadi, s katerimi pa se je dalo sporazumevati v angleščini (B40). Bi pa rekla, da je precej veliko dečkov tudi ponavljalcev (B41). Je pa potem problem, ko priseljenci prevladujejo v razredu, saj se začnejo pogosto pogovarjati v svojem jeziku. Občasno tudi kakšnega učitelja nagovorijo v bosanskem ali srbskem jeziku. Mi jih sicer, redno opozarjamo, da se v šoli oziroma znotraj razreda pogovarjamo v slovenskem jeziku (B42).

Oblikovali pa smo tudi tim strokovnih delavcev za delo z učenci priseljenci (B43), kjer si potem med sabo podelimo izkušnje, ideje in dobre prakse kako se približati in delati z otroki. Ta tim vodim jaz, noter pa je ravnateljica, predstavnica vsake izmed triad, knjižničarka in učiteljica podaljšanega bivanja.

J: Kakšne so vaše kompetence za delo z otroki priseljenci oz. v procesu medkulturnega svetovanja?

B: Osnovna stvar, ki mi pomaga je to, da znam vzpostaviti odnos, kar je najbolj pomembno (B44) in je po mojem mnenju pred samim jezikom. Najprej torej odnos, tudi, če jezika ni. Pa naj je to že samo izzarevanje neke naklonjenosti in topline v glasu (B45). Skozi ta odnos pa potem gradim jezik socialnega dela (B46) in komunikacija. Seveda pa mi pri tem pomagajo tudi moje osebnostne lastnosti, da sem empatična (B47), strpna do drugačnosti (B48), vztrajna (B49) in imam smisel za humor (B50). Potem kasneje pa mi pri samem sporazumevanju pomagajo tudi veščine in spretnosti izražanja skozi sliko, velikokrat na začetku z otroki rišemo

(B51), če se ne razumemo skozi govor. Hkrati se trudim, da delujem vedno iz dvosmerne komunikacije (B52) in da sem tudi sama aktivno vključena pri pogovorih (B53).

J: Kako na vaši šoli skrbite za večjo vključenost otrok priseljencev?

B: Trudimo se, da nagovarjamo celoten razred in otrok priseljencev ne izpostavljam (B54) pred razredom. Vsi otroci imajo enake možnosti pri vključevanju v šolske prireditve, krožke, delavnice (B55) in menim, da so pri nas dobro vključeni (B56). Pri nas pa tudi vsako leto na prireditvah poskrbimo, da sodelujejo tudi otroci priseljenci, včasih s kakšno recitacijo, plesom, glasbo iz njihovega kulturnega okolja. (B57) Ob koncu lanskega šolskega leta smo imeli na primer makedonske, srbske plesne in bosanske ljudske pesmi, potem so tudi Prešernovo poezijo recitali v vseh jezikih. Trudimo se, da jim dajemo čim več priložnosti, da se dokažejo in jih ne omejujemo (B58). V naši knjižnici imamo tudi več izvodov poenostavljene knjige Martin Krpan, ki so jo naši otroci prevedli v svoje materne jezike (B59). Tekom šolskega leta prirejamo tudi razne razstave in projekte, kjer se predstavi določena kultura (B60), nazadnje smo imeli makedonsko kulturo, kjer smo raziskovali njihove pravljice, njihovo pisavo cirilico, njihove ljudske pesmi, geografski izgled Makedonije, kot nekakšen turistični vodnik. Vsem otrokom so takšni projekti zelo zanimivi, še posebej pa se tukaj izkažejo otroci priseljenci, prevzamejo neko odgovornost in se počutijo vredne (B61). Menim, da se ves čas zavedamo, da smo zelo raznolika šola (B62). Moram povedati, da sama, ko delam na tej šoli, ne razmišljam toliko o nacionalnosti, saj so si otroci med sabo tako različni, otroci s tujimi koreninami pa prevladujejo nad slovenskimi otroci (B63)

Koliko spremljamo, mislim, da se priseljenci v razredu dobro počutijo in so jih vrstniki dobro sprejeli (B64). Nekako so tudi že navajeni prihajanja novih otrok, saj je na naši šoli ogromno priseljencev. Ogromno je torej otrok, ki so te iste izkušnje že imeli, ko so sami prihajali (B65) in jih že zaradi tega lažje sprejmejo. Kar se tiče samih medosebnih odnosov pa je veliko odvisno od samih karakterjev v razredu, seveda prihaja tudi do nesoglasij (B66), ampak to sproti rešujemo s pogovorom v razredu in tudi individualno s posamezniki.

Se pa že več let na šoli odvija pouk srbsčine, ki poteka popoldne, organizirajo pa to njihova društva (B67), učijo jih Srbi. Mi smo z njimi v sodelovanju, ponudimo prostor in tudi otroke obvestimo, da to obstaja in jim razdelimo prijavnice. Odziv otrok je vsako leto zelo dober, veliko jih obiskuje te ure. Mislim, da na ta način dobro poskrbimo tudi za to, da otroci priseljenci ohranjajo tudi svoj materni jezik (B68).

Skupaj z našo Katarino, ki ima čez priseljence tudi večkrat organizirava skupno druženje, pobereva po pouku priseljence in jih peljeva na sprehod po mestu (B69), lansko leto smo šli skupaj na ogled junijske predstave in so bili navdušeni, decembra po prazničnem mestu, na koncu pa jih seveda peljeva na njihovo željo v McDonald's.

J: Kakšno je vaše sodelovanje z učitelji v podporo in pomoč otrokom priseljencem?

B: Večinoma z učitelji individualno sodeluje naša strokovna delavka za priseljence prvo leto njihovega šolanja, ker z njimi preživi največ časa (B70). Največ časa z njimi preživi naša Katarina, zato je tudi ona nek posrednik, ki se potem obrne name, če pride do kakršnihkoli zapletov in stisk pri otrocih. Tudi sama z učitelji dobro sodelujem (B71), predvsem se name obrnejo pri strukturiranju razrednih ur (B72). Ko imajo kakšno dilemo, pridejo k meni, se skupaj pogovorimo (B73) in včasih organiziramo tudi kakšno razredno uro, kjer sem jaz tudi prisotna (B74) in naslavljam temo drugačnosti, sprejemanja, raznolikosti, medkulturnosti. Pri nas pa sploh, ker otroci prihajajo iz tako različnih kulturnih in etničnih okolij, da mora biti govor o tem skozi na tapeti (B75, naslavljanje tematik medkulturnosti in sprejemanja). Veliko učiteljev te teme odpira pri svojih predmetih, na primer pri spoznavanju družbe (B76) se pogovarjajo o različnih kulturah. Se pa tudi zelo trudim, da učitelje

ozaveščam o tem, da je tem otrokom težko, ker se mi zdi, da to pogosto tudi pozabijo (B77), sploh, če je ta otrok bolj tih in umaknjen, ga ne vidijo, saj imajo v razredu kup otrok.

J: Kakšno je vaše sodelovanje s starši otrok priseljencev?

B: Na začetku prihajajo bolj očetje, ki tudi bolje znajo slovensko in lažje komuniciramo (B78). Mame nekatere že dobro znajo, z nekaterimi pa potem komuniciram v srbskem jeziku. Večinoma pri mamah ne pričakujemo, da bodo znale slovensko (B79) Mi jih sicer sprašujemo v slovenščini ali pa prevajamo, one pa odgovarjajo v svojem jeziku (B80 jezika). Cilj je, da nas mame razumejo, zato ne kompliciramo, če govorijo v svojem jeziku in se jim raje mi prilagodimo (B81) Na sestanke starši hodijo in so odzivni (B82). Je pa pri teh sestankih vedno zraven tudi naša strokovna delavka za priseljence (B83). Večina jih misli, da šola za njihovega otroka ni tako pomembna, samo da izdela in da se čim prej zaposli (B84).

J: Kako se na vaši šoli povezujete s preventivnimi programi za otroke priseljencev?

B: Sodelujemo s Cono, ki je v bistvu dnevni center za otroke in mladostnike (B85), ki deluje pod okriljem centra za socialno delo. Tja naši otroci zelo radi zahajajo, še posebej priseljenci (B86). Naše izkušnje s cono so zelo pozitivne (B87) in z njimi radi sodelujemo. Marsikateri otrok namreč nima dobrih učnih pogojev doma in se je obiskovanje cone izkazalo za dobro prakso (B88). Tam otrokom nudijo učno pomoč (B89) in različne dejavnosti, od igre, kuhanja, športnih taborov (B90). V vse te dejavnosti se otroci priseljenci radi vključujejo, kar nam na sestankih tudi poročajo tamkajšnji zaposleni. S cono imamo namreč mesečno redne sestanke (B91), kjer si med seboj podelimo informacije, kako določen otrok dela na šoli in kako se obnaša v coni (B92). Na sestanku staršem seveda predhodno predstavimo program, jim damo vse kontakte in vzamemo soglasje, da se starši strinjajo (B93). Potem pa grem jaz skupaj z otrokom in starši na ogled tega dnevnega centra (B94), da vidijo kako to tam poteka, da jim pomagam vzpostaviti stik in potem sodelovanje steče. Menim, da če tega ne bi počeli, jih precej sploh ne bi hodilo tja. Iz dnevnega centra pridejo tudi k nam na šolo izvajati različne preventivne delavnice in tudi na ta način spoznajo otroke (B95 otroke) in jih povabijo, da po šoli gredo še v cono. Občasno imamo za kakšnega otroka tudi stik s Slovensko filantropijo in gostimo na šoli kakšnega njihovega prostovoljca (B96). Včasih pa pridejo projektne delavnice izvajati tudi iz zavoda MISSS, ki pokriva te programe namenjene priselencem (B97). Sodelujemo tudi z Zvezo prijateljev mladine, ki nam pomaga pri sofinanciranju pomoči za otroke priseljence (B98), kot je na primer botrstvo, razne denarne pomoči in tudi kakšna brezplačna psihološka pomoč v sklopu njihove popoldanske posvetovalnice (B99), kjer strokovnjaki delajo povsem volontersko.

J: S kakšnimi izzivi oz. možnimi ovirami se srečujete pri delu z otroki priseljenci?

B: Menim, da bi se dalo še marsikaj izboljšati v samem šolskem sistemu, da bi bilo še bolj v korist otrokom priselencem in bi se hitreje naučili jezika (B100). Dobro bi jim bilo ponuditi več možnosti brezplačnega zunanjskega učenja slovenskega jezika za celotno družino (B101), da bi bile vključeni vsi člani družine. V našem okolju namreč manjkajo organizacije, ki bi ponujale to učenje slovenščine tudi za starše teh otrok (B102). V vsej tej javni diskusiji, se precej obešamo na sam jezik. Jezik je zagotovo zelo velika ovira in težava (B103), ampak ni samo jezik vse. Jaz mislim, da ko otrok pride na šolo, rabi bolj neko osebo zraven sebe in njegovo toplino pa tudi, če se bosta pogovarjala samo s kretnjami ali risala. To je po mojem bolj pomembno od samega poučevanja jezika. Pomembno je, da otrok dobi osebo, ki je sposobna nekega spoštljivega zavezništva kot pa učiteljico slovenščine, ki jo bolj zanima sama metodika poučevanja slovenskega jezika (B104). Ampak pravno formalno je narejeno je pa tako, da more biti to učiteljica slovenščine (B105) in to bi morali spremeniti samo v toplega in spoštljivega človeka, saj to otroci potrebujejo. Otrok, ko pride, rabi človeka in malo manj metodike.

Ko pride do takšnih in drugačnih ovir se obrnem sama nase (B106), saj sem jaz svetovalna služba in praktično na šoli nimam nikogar. Znotraj šole je za vprašanja in dileme na voljo svetovalna služba in učitelji se imajo kaj obrnit, jaz pa ne morem v šoli nikamor. Si pa med sabo pomagava še z drugo svetovalno delavko, se redno srečujeva v obliki intervizije (B107) in si pomagava, ko pride do kakšne težave. Če imam kašno težavo, jo lahko omenim tudi na tedenskem kolegiju z ravnateljico, vendar tam večinoma ona nas terja, da najdemo rešitev neke situacije.

9.4. Priloga Č: Intervju z osebo C

Značilnosti za ugotavljanje morebitnih povezav

J: Kakšna je vaša izobrazba oz. strokovni profil?

C: Po izobrazbi sem pedagoginja.

J: Koliko časa ste že zaposleni v šolski svetovalni službi na tej šoli?

C: V svetovalni službi sem 20 let.

J: Kakšna je vaša skupna delovna doba dela na šoli?

C: To je moja prva služba v šoli in skupno sem na šoli 25 let, prej sem bila zaposlena na zavodu za otroke s posebnimi potrebami.

Svetovalni delavci o delu z otroki priseljenci

J: Kako gledate na otroke priseljence na šoli?

C: Ti otroci so takoj vrženi v proces dela na šoli in se mi na nek način smilijo (C1), saj po večini nimajo dovolj časa, da bi se dobro spoznali z novih okoljem in se počasi privajali. Večinoma očetje tukaj dobijo službe in ko si uredijo vse na upravni enoti pripeljejo s sabo še družino. Sploh v tej začetni fazi vstopa v novo šolo, je tem otrokom res težko (C2). Predvsem bi rekla, da za vse otroke ta selitev predstavlja eno veliko stisko, saj ne poznajo okolja in ne razumejo jezika (C3). Pri prvem stiku z njimi opazim, da so nekateri malo prestrašeni, zmedeni in izgubljeni (C4), kar je normalno. Pridejo dekleta, ki so prej imele same petke, tukaj pa je učni načrt malce težji in jim hitro pade učni uspeh in so potem hitro razočarane (C5).

J: Kako pristopate do otrok priseljencev?

C: Večinoma naši otroci prihajajo iz Kosova. Tako, da imamo večinoma albansko govoreče otroke in tudi nekaj Bosancev. V šolo pridejo najprej na vpis očetje (C6), mame po navadi ne govorijo slovensko in ostanejo doma. Prvi stik z otroki imam tako na prvi šolski dan (C7), ko se spoznamo, se jim predstavim, jim povem kje me lahko najdejo, pomembno mi je, da vedo, da sem tukaj za njih, za kakršnokoli vprašanje, težavo, stisko (C8). Ta prva srečanja večinoma dobro stečejo, če me ne razumejo pa si pomagam s kakšnimi slikami ali z risanjem (C9), da se jim malo približam, sploh mlajšim otrokom. Kasneje jim razkažem šolo (C10) in predstavim razredniku (C11) in razredu. Gredo pa potem že takoj v razred (C12), tako da so res vrženi v sam sistem, brez nekega daljšega uvajanja. Naš cilj pa je, da vsi otroci končajo deveti razred, da so učno uspešni (C13) in tako tudi pristopimo do njih in se trudimo uresničevati ta cilj. Pri delu z albanskimi otroki pa si zdaj pomagam tako, da pokličem kakšnega drugega otroka, da pomaga pri prevajanju (C14) ali pa si starši otrok sami priskrbijo prevajalca (C15), kar je po navadi kakšen njihov sorodnik, ki že dlje časa živi v Sloveniji. Vedno jih tudi pozdravim in jim izrečem dobrodošlico v njihovem jeziku (C16).

Ure slovenščine so financirane z ministrstva (C17), glede na število teh otrok. Te ure z njimi opravljajo učitelji slovenščine (C18), podobno kot nek krožek nekajkrat tedensko. Delamo pa tudi na način, da vedno določimo kakšnega učenca v razredu, da se več druži s temi otroki, jih vodi (C19) in jim pomaga govoriti slovensko. Večinoma to pride prav na predmetni stopnji, da se otrok lahko na tega sošolca obrne, če je kaj v stiski. Za prvo leto imajo tudi določene prilagoditve v okviru individualiziranega programa (C20), a to se potem v naslednjem letu zaključi. Dve leti nazaj pa je iz ministrstva prišla še ena zelo dobra izboljšava, da smo lahko

zaposlili učitelja prav samo za poučevanje otrok priseljencev, je pa to vezano na število otrok, potrebno je, da jih je vsako leto vsaj 9, da se lahko razpiše to delovno mesto. Letos imamo na naši šoli 10 novih, tako da imamo posebej zaposlenega učitelja zanje (C21). Ta potem oblikuje skupinice in se z njimi družijo vsak dan po dve uri (C22).

J: Kakšni so vaši načini dela z otroki priseljenci oz. kako delate z otroki priseljenci?

C: Prvo obdobje, ko smo začeli s priseljenci, sem jaz skrbela za te otroke, za učenje jezika, za tedenske razgovore. Sedaj to ni več v večini moje delo, jaz delam z njimi le, ko pride do kakšnih čustvenih stisk ali vedenjskih težav (C23). Ko pa pride do takšnih situacij pa seveda delam z njimi po smernicah, ki so predpisane za delo z s tujci in menim, da so zdaj kar dobro oblikovane (C24). Ni pa recepta po katerem bi delali (C25), je to zelo raznoliko delo, saj so si otroci med sabo tudi zelo različni in se je potrebno prilagajati vsakemu posamezniku (C26). Pomembno se mi zdi, da dam tem otrokom vedeti, da so tukaj varni (C27), saj jih je strah samega vstopa v šolo. Eden izmed načinov prilagajanja je ta, da prvo šolsko leto ti otroci niso ocenjeni (C28), lahko se oceni kakšen smiseln predmet, na primer šport ali matematika (C29), za kar ni potrebno toliko jezika, drugo šolsko leto pa potem so ocene. Mislim, da pri nas vsaj največje izzive vidimo pri delu z albanskimi otroki (C30). Tudi meni, ki sem dala že kar nekaj generacij čez, mi je delo z albanskimi otroki zaradi jezika še vedno najtežje (C31). Bosance in Srbe še nekako razumemo, ker je podoben jezik (C32), tukaj pa smo res bosi. Si pa pri učenju tujega jezika z njimi pomagamo z različnim materialom in gradivom (C33), na spletu najdemo ogromno tega. Poslužujemo pa se te metode, da delamo po manjših skupinicah (C34), da lahko znotraj skupinice delujemo zelo individualno (C35). Najprej tako moramo preveriti na kateri stopnji je otrok. Mlajšim otrokom pri učenju pomagamo tudi na način, da v učilnice nalepimo imena in slike predmetov v slovenščini, da čim večkrat vidijo tisto besedo, to so besede, ki jih najbolj potrebujejo za vsakdanjo komunikacijo v šoli (C36), na primer miza, tabla, svinčnik. Moram reči, da se otroci zelo hitro učijo samega jezika (C37). Na predmetni stopnji pa je tako, da so deklice večinoma precej bolj angažirane za učenje slovenščine in se potem tudi hitro naučijo, fantje pa so precej brez volje (C38). Ampak moram reči, da imam z dekleti izvrstne izkušnje, ker so zelo motivirane in z delom hitro nadoknadijo (C39). Opažamo, da se tudi pogosto grupirajo med sabo tudi iz drugih razredov, zato jih mi dobronamerno redno opozarjamo na slovenščino (C40), ko jih slišimo, da govorijo albansko v šolski prostorih. Povemo jim tudi, da je fino, če si najdejo tudi družbo slovenskih otrok, da bodo lahko hitreje usvojili jezik (C41). Jim pa seveda ne moremo prepovedati, da govorijo v svojem jeziku.

J: Kakšne so vaše kompetence za delo z otroki priseljenci oz. v procesu medkulturnega svetovanja?

C: Zelo rada obiskujem različna predavanja, izobraževanja na temo priseljenjskih otrok (C42) in tako širim svoje znanje. Pomaga mi to, da sem empatična, da se vživim v otroke (C43), da sem strpna (C44) in da sem široka, kar se tiče sprejemanja in spoštovanja drugih kultur (C45). Pomembna se mi zdi tudi ta toplina, stisk roke (C46). Hkrati pa tudi, da skozi preverjam, če me je otrok razumel (C47). Veliko je potrebnega tudi izobraževanja na to tematiko, da lahko potem lažje pomagam otrokom in učiteljem ter da se znebim tudi svojih zadržkov. Tako, da ko so ponujena izobraževanja jaz vedno grem.

J: Kako na vaši šoli skrbite za večjo vključenost otrok priseljencev?

C: Opažamo, da so otroci zelo povezovalni, se tudi precej borijo zase (C48), recimo želijo diete, ker ne jejo svinjine. Vedno več se poslužujejo njihovega posta, tudi že v prvi triadi. Mi te njihove običaje spoštujemo in jim glede prehrane pridemo naproti (C49), saj imajo vedno kaj drugega na voljo, ko je za kosilo svinjina. Ko pridejo otroci v razred si kar hitro najdejo nekoga, ki govori isti jezik in ima podobne izkušnje (C50), zato se pogosto

zavleče proces učenja slovenščine. Bom rekla, da je vedno čutiti, da se spreminja družbena klima in velikokrat pride tudi do kakšnega verbalnega nasilja med sošolci, med sabo se pogosto zbadajo, grozijo, zmerjajo (C51) in ne sprejmejo najbolje (C52). Starejši kot so otroci, več je te rasne nestrpnosti, je pa to precej odvisno od družine otroka. Imamo v določenih razredih kar nekaj nestrpnosti in tam res aktivno delamo na boljših medsebojnih odnosih in razčiščujemo nesoglasja (C53). Se pa pogovarjamo o tem na splošno s celim razredom, da ne izpostavljam priseljencev (C54). Se pa tudi dogaja, da so otroci priseljenci kritični drug do drugega, ker se udarijo različne kulture (C55) in pride tudi pogosto do konfliktov.

Zaenkrat se še nismo lotili, da bi te otroke vključevali v razne šolske prireditve (C56), nekako tudi niso otroci izkazali zanimanja (C57). Smo pa imeli enega dečka, ki se je prijavil na pevski zbor in nisem mogla verjet, da je dejansko potem pel v tem zboru. (C58) Mislim, da je pomembno, da je pošteno za vse otroke, priseljenci imajo samo ta hendikep, da ne znajo jezika (C59) in se mi zdi, da se morajo oni prilagoditi našemu sistemu (C60).

J: Kakšno je vaše sodelovanje z učitelji v podporo in pomoč otrokom priseljencem?

C: Načeloma je delo razrednika, da razredu predstavi novinca, vendar se z učitelji pogosto dogovorimo, da sem tudi jaz prisotna in potem skupaj izpeljemo to spoznavanje (C61). Veliko sodelujemo med sabo z učitelji. Svetovalni delavci moramo delati veliko stvari, smo kot neki koordinatorji, tudi na roditeljske sestanke se vključujem, ker nekateri starši ničesar ne razumejo (C62). Učitelji mi poročajo, da je na začetku prihoda albansko govorečih otrok kar težko, ker si ne morejo pomagati niti z angleščino, ker otroci slabo razumejo tudi to. Je pa tukaj zelo pomembno, da učitelj uspe narediti neko ugodno klimo za novega otroka (C63) in če tega ne naredi, pride do nesoglasij. Zato se pogosto obrnejo name (C64) in skupaj oblikujemo na primer teme za razredne ure (C65), kjer se direktno pogovorimo o spoštovanju vseh narodnostih in tujih ver. Pri nas je še kar problem, ker so tudi nekateri učitelji še polni predsodkov, se počutijo nemočne, se upirajo (C66) in tako morem veliko delati tudi na pogovorih z njimi, da to zmanjšamo. Vsak ima namreč svoja stališča, izkušnje, ki so lahko tudi neprijetne. Na primer pri nas bi bilo močno ne sprejemanje strani učiteljev, če bi prišla v šolo deklica popolnoma zakrita. (C67) Pomembno se mi zdi, da se potem o tem veliko pogovarjamo na konferencah, da jih seznanim z njihovo kulturo, kako oni razmišljajo (C68) in jih usmerim, da na situacijo pogledajo iz drugega zornega kota. Velika drama je bila, ko je bilo lani ponujeno, da se lahko učitelji vključijo v tečaj albanščine v bližnjem mestu, da se naučijo nekaj besed in bi tako poskrbeli, da bi se bolj približali otrokom, ampak so imeli do tega velik odpor (C69).

J: Kakšno je vaše sodelovanje s starši otrok priseljencev?

C: En tak hendikep vidim pri albansko govorečih mamah, saj z njimi res težko sodelujem (C70), ker ne znajo ničesar slovensko in se po mojih opažanjih tudi ne želijo naučiti. To pa seveda vpliva tudi na otroke in njihov počasnejši razvoj jezika (C71) in nadgradnjo. En čas smo na šoli organizirali tudi učenje slovenščine za albanske matere, vendar je bil obisk zelo slab (C72) in smo ugotovili, da se bodo mame več jezika naučile od svojih otrok kot otroci od njih. Ljudska univerza za albanske matere tudi organizira tečaj slovenščine, vendar je to od našega okoliša že preveč oddaljeno, mame pa so brez avtov in se posledično ne prijavijo. (C73) Opažam pa, da so očetje že zaradi narave dela bolj motivirani za učenje jezika (C74) in posledično z njimi bolje sodelujemo, se več nanje obračam. So pa na splošno zelo odzivni starši, vedno pridejo, ko jih povabimo (C75), s tem nimamo problemov. Moram pa reči, da tisto, kar se dogovorimo zelo upoštevajo (C76), so dosledni in se zavzamejo. Zelo so tudi hvaležni pomoči (C77).

J: Kako se na vaši šoli povezujete s preventivnimi programi za otroke priseljence?

C: V našem okolju deluje samo mladinski center (C78), ki ima občasno kakšne aktivnosti. Je pa tudi ena naša učenka iz Kosova tam skoraj vsako popoldne, da pomaga pri prevajanju (C79). Je pa res, da mi s tem centrom ne sodelujemo konkretno. Razen, če je vezano na kak projekt, potem nas pokličejo in občasno naredijo tukaj kako delavnico (C80). Ne sodelujemo pa z nikomer, ki bi izvajal kakšne preventivne programe (C81) na to tematiko. Sem pa tudi ta problem, da v tem okolju ni kakšnega dnevnega centra za te otroke (C82, problem lokacijske oddaljenosti), izpostavila na občini, a še nisem dobila posluha.

J: S kakšnimi izzivi oz. možnimi ovirami se srečujete pri delu z otroki priseljenci?

C: Mislim, da je zdaj tudi taka družbena situacija, ki jim ni naklonjena (C83). Največ se soočam z neznanjem jezika (C84) nezainteresiranostjo za delo in upadom šolske uspešnosti (C85). To rešujem na način, da skušam otroke čim bolj motivirati pri predmetih, ki jih imajo radi (C86). Veliko se tudi izobražujem na to temo in mi to tudi pomaga pri reševanju (C87) teh zadev. Trenutno se res spopadamo z zelo nizko motivacijo za učenje pri otrocih, ne želijo več hoditi v šolo, veliko jih ponavlja (C88), precej pa jih tudi po končanem sedmem razredu zapusti šolo. Mislim, da ta izboljšava z zaposlenim učiteljem samo za priseljence ne bi smela biti vezana na samo število otrok (C89), ampak na splošno, če ima šola priseljence, ker se na ta način z otroki neprimerljivo več naredi, otroci so potem navajeni te osebe, ne pa da imajo vsak teden drugega učitelja in so čisto zmedeni (C90). Oviro vidim tudi tukaj, da se priseljence vodi samo prvi dve leti, potem pa kot da jih ni več na šoli, čeprav težave še ostajajo (C91), tukaj bi morale neke prilagoditve ostati dlje časa (C92).

Za nas je včasih kar velik pritisk tudi njihov čas posta, saj takrat otroci nič ne jejo in ne pijejo in so posledično pri pouku utrujeni, slabotni (C93), brez volje in se pogosto opravičujejo od pouka. Včasih mi je kakšna deklica tudi padla v nezavest, takrat pa sem seveda poklicala starše, vendar tukaj ni kaj dosti za reševati, saj se tako otroci sami odločijo in jih nihče v to ne sili (C94), starši nimajo nekega vpliva na to. Zato se na to problematiko ne odzivamo. Prav tako bi si želela več sodelovanja z ljudsko univerzo glede tega učenja slovenščine mamic in otrok (C95), da bi bilo to zanje tudi pri nas bolj dostopno.

9.5. Priloga D: Intervju z osebo Č

Značilnosti za ugotavljanje morebitnih povezav

J: Kakšna je vaša izobrazba oz. strokovni profil?

Č: Po poklicu sem profesorica pedagogike.

J: Koliko časa ste že zaposleni v šolski svetovalni službi na tej šoli?

Č: V svetovalni službi sem zdaj 12 let, prej sem delala še v podaljšanem bivanju.

J: Kakšna je vaša skupna delovna doba dela na šoli?

Č: Skupno sem na tej šoli 17 let.

Svetovalni delavci o delu z otroki priseljenci

J: Kako gledate na otroke priseljence na šoli?

Č: Prvi vtis je tak, da se mi otroci vedno zasmilijo (Č1), ko jih pripeljejo iz njihove države in so vrženi v sistem. Pridejo v čisto novo državo, v nov svet, med nove ljudi, ne znajo niti besede slovensko (Č2). Iz vidika otrok je to grozno, velik stres zaradi spremembe (Č3). Drugače pa tako kot so naši slovenski otroci raznoliki, tako so enako raznoliki tudi s priseljenci (Č4), eni z nižjimi, eni z višjimi sposobnostmi, eni bolj družabni kot drugi. Nekaterim je resnično zelo težko (Č5), ravno zdaj imamo eno hudo čustveno stisko pri učencu, ki se je preselil iz Bosne in je kot oseba bolj zaprte narave in se težko navaja na novo okolje. Pogosto joka, ga boli trebuh in odhaja prej od pouka (Č6).

J: Kako pristopate do otrok priseljencev?

Č: Ko se pridejo vpisati, se vedno pridejo k meni v svetovalno službo, kjer imam najprej razgovor s starši, pogosto so to očetje (Č7, prvi stik z očetmi). Največ otrok imamo iz Bosne, Kosova, Makedonije in Srbije. Z otroki pa se spoznam na prvi šolski dan (Č8), ko jih pospremim v razred, kjer jih predstavim sošolcem (Č9). Grem tudi v razrede in nagovorim sošolce, da naj jih spodbujajo (Č10), ampak žal niso vsi otroci takšni, da se bodo kar takoj vključili. Včasih smo še posebej pripravljali sprejem teh otrok v razrede, zdaj pa za otroke predhodno nič več ne pripravljamo, ker priseljenci prihajajo skozi celo šolsko leto in se to skozi dogaja.

Pri delu z otroki Albanci si velikokrat pomagamo tudi s kakšnim učencem, ki zna govoriti oba jezika (Č11), imeli smo tudi že možnost sodelovanja z Ljudsko univerzo, ki so nam zagotovili kakšnega prevajalca, ko se gre za kakšne osebne stvari, ki jih drugi učenci ne morejo prevajati. (Č12)

Če vidimo, da je težava za naprej, staršem predlagamo, da vseeno ponavljajo isti razred (Č13), (svetovanje ponavljanja razreda), kljub temu, da nimajo ocen. Nekateri starši se strinjajo, nekateri pa ne in lahko otrok potem dve leti stagnira. Ampak večinoma se da s starši dogovoriti in pridobiti soglasje, saj vedno izhajamo iz koristi otroka, da bo otroku najlažje (Č14). Imamo pa letos srečo, da imamo zaposleno sistematizirano strokovno delavko za učenje slovenščine, ker imamo več kot 20 novi otrok (Č15) in je že na začetku leta začela delati s tujci, ki so prišli na novo, da se bodo naučili osnovnega besedišča. Drugače pa ministrstvo odobri ure, ki jim pripadajo prvo šolsko leto (Č16). Poleg pa te obvezne učne ure slovenščine izvajajo tudi naše učiteljice slovenščine (Č17).

J: Kakšni so vaši načini dela z otroki priseljenci oz. kako delate z otroki priseljenci?

Č: Trenutno zadevo rešujemo na način, da fant večkrat pride na individualni pogovor k meni (Č18), povabila sem tudi starše na sestanek skupaj z razredničarko (Č19), kaj več od tega pa žal ne moremo narediti. Ravno letos smo dobili tudi tri fante iz Kosova, ki ne znajo niti besede slovensko. Načeloma je teh priseljencev pri nas toliko, da je fizično nemogoče, da bi lahko individualno delala z vsemi. Ko pa delam z njimi, delam povsem spontano, zame otrok, ki pride k meni z določeno težavo ni več učenec tujec, saj imajo vsi otroci težave in delam z njimi enako kot pri vseh (Č20). Kdaj si pripravim kakšne listke, barvice, fotografije in druge pripomočke (Č21). Potem po potrebi opravim tudi kakšno mediacijo (Č22). Če je otrok iz Bosne z jezikom tudi nimam nekih problemov (Č23), če pa je iz Kosova pa nastane kar velik problem. Po navadi tak otrok, ki ne bo znal opisati svoje težave, sploh ne bo prišel k meni in v tem vidim jaz veliko težavo (Č24).

Po razredih se tudi zgodi, da začnejo otroci govoriti v svojem jeziku, takrat jih učitelji opozorijo, naj se trudijo govoriti slovensko (Č25). V prvem letu tudi otroci ne rabijo biti ocenjeni in lahko vseeno napredujejo (Č26), v tistem letu se jim omogočijo tudi nekatere prilagoditve, ki pa se jim naslednje šolsko leto izničijo, tako da potem nimajo več napovedanega spraševanja, ne pišejo več izven razreda.

J: Kakšne so vaše kompetence za delo z otroki priseljenci oz. v procesu medkulturnega svetovanja?

Č: Jaz se trudim, da kar se da dobro opravljam svojo vlogo koordinatorke (Č27), da jim dajem točne napotke (Č28), da se pogovorim s starši in učitelji (Č29). Predvsem se trudim, da sem strpna in da to delim med svoje sodelavce. Potem pa tudi, da razumem otroke (Č30), sem do njih empatična (Č31). Udeležujem se tudi izobraževanj, ki mi tu in tam dajo kakšno novo idejo (Č32), ki jo delim s sodelavci. Predvsem pa mi pomaga to, da sem spretna, znam vzpostaviti komunikacijo (Č33) in na nek način motivirati učence za njihov uspeh. Tako, da je veliko na meni, da sama prepoznam kakšne težke situacije (Č34). Za izboljšanje tega se trudim delati na dvosmerni komunikaciji (Č35). Mogoče sem pri delu z njimi še bolj pozorna na neverbalno komunikacijo (Č36).

J: Kako na vaši šoli skrbite za večjo vključenost otrok priseljencev?

Č: Mi spodbujamo k vključevanju vse otroke, ne samo priseljence (Č37), ker, ko priseljenci pridejo na šolo so tako ves čas s svojim razredom in mi ne ločujemo med njimi ta je pa zdaj priseljenec, ampak nagovorimo vse otroke in imajo vsi enake možnosti (Č38). Večina se jih hitro vključi (Č39), nekateri pa imajo precej težav in mi zanje res ni vseeno, ker je sistem zanje res krut. Zelo je odvisno od karakterja otroka (Č40), nekateri se zelo hitro vključijo, taki, ki so malo bolj sproščeni in družabni, medtem ko imajo drugi hude težave. Tisti, ki imajo neke povprečne sposobnosti, doma spodbudno okolje, se lažje vklopijo (Č41) in so tudi učno uspešni.

Sošolci te otroke načeloma dobro vključijo medse, nimamo nikoli nobenih težav (Č42), otroci se prilagodijo. Pri nas imamo takšen dogovor, da v razredu razredniki vedno zadolžijo nekoga, ki vzame te otroke pod okrilje, jih spremlja (Č43), jim pomaga pri pouku, jih vodi po šoli, v razredu sedi z njimi. Ta praksa se je zaenkrat izkazala za dobro, učenci priseljenci se počutijo bolj varne (Č44), slovenski otroci pa prevzamejo neko odgovornost in se tudi dobro počutijo, ko komu pomagajo in zanj skrbijo. Tudi razredniki na razrednih urah pogosto naslavlajo tematiko raznolikosti kultur (Č45), ver, narodnosti in se o tem z otroki pogovarjajo. Prav tako ostali učitelji pri svojih predmetih govorijo o tematiki povezani s priseljenci glede na snov (Č46), ki jo obravnavajo, tako, da naslovijo na celoten razred, ne da izpostavljajo (Č47). V same šolske prireditve se otroci priseljenci redko vključujejo (Č48), če že sodelujejo pri kakšnih glasbenih točkah. Smo pa že razmišljali, da bi naredili kot nekakšen projekt za predstavitev kultur, ampak smo potem to idejo opustili, da jih ne izpostavljamo dodatno in pa tudi niso pokazali nekega zanimanja (Č49). Najraje pa fantje hodijo na šport, kakšen nogomet je

zelo popularen (Č50). Tudi na hodniku jih kdaj vidim in jih tudi dobronamerno opozorim, da čim več govorijo slovensko v šoli, ker vemo, da doma govorijo materni jezik.

J: Kakšno je vaše sodelovanje z učitelji v podporo in pomoč otrokom priseljencem?

Č: Vsi učitelji dajejo vse od sebe in vedno stopijo korak nasproti otrokom (Č50), če se le da. Z nekaterimi se pogovarjajo tudi v angleščini pa čeprav jim tega ne bi bilo treba (Č51), ker ni v njihovem opisu del. Učitelji me včasih prosijo, da jim pomagam pri pripravi na razredno uro (Č52). Jaz jim potem pogosto predlagam, da si različne primere delavnic pogledajo v priročnik (Č53, nasveti in ideje) 10 korakov do boljše samopodobe, to sem jaz, verjamem vase. Potem skupaj kaj pogledamo, včasih grem tudi jaz zraven in vodim uro z učenci (Č54). So pa učitelji na splošno že precej izkušeni in vedo kako postopati v razredu, da poskrbijo za dobre medosebne odnose in sprejetost vseh otrok (Č55). Načeloma pa z učitelji dobro sodelujemo in moram reči, da tudi nimamo kakšnih težav s prepričanji in predsodki, vsi jih sprejmejo (Č56), se trudijo, nekateri res dajo od sebe ogromno. Je pa res, da se vse samoumevno pričakuje od učiteljev, da bodo vse naredili in se vse posebej posvečali otrokom in za to pride do težave, da je zelo veliko učiteljev preobremenjenih (Č57). Niso tukaj samo priseljenci, ampak tudi otroci s posebnimi potrebami, osebnimi tiskami in se enostavno ne morejo posvetiti vsem. Tukaj večkrat rabijo vsaj pogovor z mano, da se lažje organizirajo (Č58). Zato potem največkrat te različne teme zajamejo na razrednih urah (Č59) in zajamejo cel razred.

J: Kakšno je vaše sodelovanje s starši otrok priseljencev?

Č: Starši so kar precej odzivni (Č60), je pa seveda odvisno od vsakega primera posebej. Učitelji mi pridejo tudi večkrat potarnati, da še niso nikoli videli nekaterih staršev, ker ne hodijo na govorilne ure ali roditeljske sestanke (Č61). Vendar tukaj ne moremo kaj dosti narediti, mi jih lahko povabimo, nagovorimo otroka, ampak potem je na njih, če pridejo. Zelo veliko je takih staršev, ki jim je šola na zadnjem mestu (Č62), jim ni tako pomembna. Pri sodelovanju opažam, da se starši sploh ne obremenjujejo z učenim uspehom otroka (Č63), obremenjujejo se samo, če ima otrok kakšne vedenjske težave, takrat hitro reagirajo (Č64). Največkrat se hodijo dogovarjati očetje, ker še najbolj znajo slovensko (Č65), ker delajo. Ampak, ker so v službi je to večkrat izgovor, da jih ni (Č66). To pa ne velja za albanske matere, one ostajajo doma, očetje pa delajo. Velik izziv se mi je karkoli dogovoriti z albansko govorečimi mamami, ki so tukaj že po deset let, a še vedno ne znajo nič slovensko (Č67) in moram vedno najti nekoga za prevajanje.

J: Kako se na vaši šoli povezujete s preventivnimi programi za otroke priseljence?

Č: Z zdravstvenimi domom, ko pridejo izvajati kakšne preventivne delavnice v razrede (Č68) na razredne ure ali pa na kakšne dneve dejavnosti. Manjka nam kakšen dnevni center za otroke, tega žal v tem mestu nimamo (Č69), pa bi potrebovali, da bi se otroci lahko tudi popoldne na koga obrnili, tako pa nimajo ničesar (Č70). Marsikdo doma nima dobrih pogojev za učenje in posledično prihaja nepripravljen. Tudi na občino sem že dala predloge, da bi potrebovali več dejavnosti za mladino in namenske prostore, kjer bi se lahko družili, se rekreirali in tudi opravljali domače naloge, se učili. Predvsem potrebujemo centre, ki bi otroke usmerjali, ne pa nadzorovali (Č71).

J: S kakšnimi izzivi oz. možnimi ovirami se srečujete pri delu z otroki priseljenci?

Č: Menim, da bi morali imeti s prihodom v šolo obvezno eno uvajalno obdobje, (Č72) da bi spoznali okolje in se naučili neke osnovne komunikacije, da bi jih bilo lažje, ker zdaj pa pridejo iz danes na jutri in ne znajo nič jezika. Največja ovira je gotovo to, da otrok pride v novo okolje, kjer ne zna besede slovensko in se mora znajti (Č73), kar je lahko za otroka huda travma. Menim, da nobenemu otroku na svetu ne bi smeli tega narediti.

Pogosto si rečem pa kaj mi tem otrokom delamo. (Č74) Pri tem mu seveda kar se da pomagamo in ga podpiramo, vendar je to pri večini otrok kar dolgotrajen proces prav tako pa imamo toliko lukenj v sistemu, ki otrokom ne omogočajo nekega sproščenega začetka (Č75) življenja v novem okolju. Samo vržemo jih v sitem, zdaj pa splavaj (Č76), nekomu bo to super uspelo, nekomu pa nikoli ne bo. Nujno bi bilo treba spremeniti sitem in bi bilo vsem lažje, najbolj pa otrokom (Č77).

Oviro vidim v tem, da so otroci priseljenci v razredu še z najmanj 25 drugimi učenci in se učitelj težko posveti samo njim, ko mora delati s celim razredom (Č78) in jim ne more vsega sproti prevajat. Definitivno je velika ovira to, da je teh ur za slovenščino, ki jim pripadajo čisto premalo (Č79). Mislim, da bi definitivno potrebovali nekoga, ki bi redno izvajal te ure in bil stro procentno zaposlen samo za delo (Č80) s priseljskimi otroki, ki bi jim pomagal na vseh področjih, se ukvarjal samo z njimi in njihovimi starši. Hkrati pa vidim oviro tudi tu, da nimamo neke podpore iz kakšne zunanje institucije, ki bi nam pomagala (Č81) pri takih primerih, na primer, da bi nam lahko v dani situaciji takoj zagotovila prevajalce.

Ovire so tudi v nepripravljenosti staršev za učenje slovenščine (Č82), saj se za svoje otroke nekateri niso pripravljali naučiti niti kako jih opravičiti, če zbolijo. Zelo veliko je tudi takšnih staršev, ki zahtevajo, da njihov otrok ne sme jesti svinjine, tudi pri najmlajših otrocih, vendar imamo mi dogovor, da v kolikor je pri malici kakšna salama, vedno lahko dobijo za nadomestilo sir. Pri kosilu smo imeli nekaj časa dogovor, da je bilo meso samo za njih, zdaj pa ne več, ampak je dogovor, da si vzamejo tisto, kar imajo radi in če je svinjina, si pač vzamejo več ostalih prilog (Č83).

9.6. Priloga E: Intervju z osebo D

Značilnosti za ugotavljanje morebitnih povezav

J: Kakšna je vaša izobrazba oz. strokovni profil?

D: Sem socialna delavka.

J: Koliko časa ste že zaposleni v šolski svetovalni službi na tej šoli?

D: Začela sem v podaljšanem bivanju najprej 3 leta potem pa skozi v svetovalni službi 21 let.

J: Kakšna je vaša skupna delovna doba dela na šoli?

D: Na tej šoli sem 24 let.

Svetovalni delavci o delu z otroki priseljenci

J: Kako gledate na otroke priseljence na šoli?

D: Jaz jih dojemam kot otroke v stiski (D1), saj se ogromno preselitev zgodi zaradi ekonomskega razloga in otroci kasneje, ko se že sicer malo prilagodijo šoli, izražajo veliko stisko. Vidim jih kot ranljivo skupino učencev, ki zahtevajo posebno skrb (D2), tako pri vključevanju v šolo kot tudi v širše okolje. Je pa precej odvisno od posameznega otroka in njihovih osebnostnih značilnosti, nekatero vidimo bolj pozitivno, kot radovedne, motivirane (D3) za spoznavanje jezika, nekatero pa bolj negativno, kot prestrašene, zaradi novega okolja (D4). Veliko vlogo ima torej tukaj razlog preselitve. Ko smo dobili otroke iz Iraka, ki so prišli sem zaradi zastoj šolanja, so bili otroci še pa še motivirani. Medtem ko otroci, ki jih imamo iz Bosne ali Kosova, kjer so se starši odločili zapustiti državo zaradi dela, pa je kar pogosto stiska pri otrocih.

J: Kako pristopate do otrok priseljencev?

D: Na vpis pridejo starši skupaj z otroki (D5), kjer jim razkažemo šolo, jim razložimo kje se kaj nahaja (D6) in se pogovorimo. Že v uvodnem razgovoru malo prepoznavam ali so otroci v stiski (D7), ali je ta manjša ali večja. Na podlagi tega se že lahko odločim, če bo potrebno s kakšnim otrokom individualno delati. Pri sami razporeditvi v oddelke pa tudi pogledamo, če je še kdo od otrok v razredu, ki vsaj delno razume njihov jezik in lahko pomaga (D8). Dogovorjeni smo tudi, da tako določimo otroka tutorja (D9), ki otoka priseljencev malo vpelje. Razrednik tudi razred predhodno pripravi na prihod novega učenca, jih nagovori, včasih se tudi jaz priključim (D10) in jim razložim. Tudi sam šolski sistem je za njih nekaj povsem drugečnega, kjer so sedaj bili. Tukaj mi damo velik poudarek na to, da je učiteljica slovenščine prvenstvena (D11, učenje jezika z učiteljico slovenščine). Od lanskega šolskega leta je v slovenskem sistemu sistematizirano delovno mesto za učitelje slaviste glede na število otrok priseljencev. Pri nas imamo ogromno novih in je sistematiziranega 0,75 delovnega mesta (D12), kar pomeni, da je večji del njenega delovnega časa namenjen otrokom s statusom priseljencev, ostale ure pa dopolnjujem z obveznostmi kot je dodatna učna pomoč. Cilj prvih ur je, da se spoznajo, da učenec zna povedati kdo je, od kod je prišel, koliko je star (D13). Na podlagi tega potem sestavljamo cilje kaj naj bi učenci znotraj tega intenzivnega tečaja slovenščine dosegli (D14, pospešeno učenje jezika). Učenci imajo status priseljencev dve leti in s tem jim pripadajo določene prilagoditve poleg intenzivnega učenja slovenščine, od napovedanega spraševanja do pisanja izven oddelka. (D15). V kolikor je jezik, ki ga mi ne govorimo, pride družina na vpis s prevajalcem, ki si ga zagotovijo sami (D16). Če pride otrok, ki je v svoji državi obiskoval višji razred, se mi pogosto dogovorimo, da nadaljuje pri nas en razred nižje oziroma v kolikor ne bo šlo, da ponavlja.

(D17). Potem po dveh letih šolanja pa se otrokom omogoči, če to potrebujejo, še individualna pomoč z IDPP-ji.
(D18)

J: Kakšni so vaši načini dela z otroki priseljenci oz. kako delate z otroki priseljenci?

D: Mi smo ogromna šola, z 720 učenci, zato je dela z njimi ogromno. Največ imamo otrok iz držav bivše Jugoslavije, Kosovo in Bosna. Moja naloga je, da sem nek vezni člen med učenci priseljenci, njihovimi starši in učitelji (D19). Smernice v naši državi predvidevajo, da je osnova učenje slovenščine (D20) in tega se tudi mi držimo. Ko otroci pridejo na šolo, začnejo najprej po skupinah delati z učiteljico slovenščine (D21), ona je z njimi največ časa poleg učiteljev, ki jih učijo.

Naša Nina, sistematizirana delavka učence najprej spozna, pristopi do razrednikov, dobi seznam učencev in ona je tudi tista, ki učence poišče, se jim predstavi in jim pove, da se bodo skupaj učili slovenščino. Učenje pa od začetka poteka predvsem ob slikovnem gradivu, ki je prilagojeno za učence priseljence, na primer Slika jezika kot priročnik in tudi z učbeniki, ki so predpisani (D22) s strani Centra za slovenščino kot drugi tuji jezik, učbeniki se razlikujejo tudi po triadah. Za učence, ki pa so že lansko leto prišli na šolo pa imamo organiziran nadaljevalni pouk slovenščine (D23). Po navadi je v skupini tudi kakšen učenec, ki malo bolj razume razlago in lahko to prevede v njihov materni jezik, tako da se lažje sporazumemo. Tudi pri albansko govorečih otrocih, s katerimi se težje sporazumevamo (D24), si pomagamo tako, da kakšen drug učenec pomaga in prevede. Je pa za te, ki pridejo iz Kosova res postopno delo, potrebno je veliko slikovnega gradiva, sprotnega preverjanja razumevanja, uporaba slovarja (D25). V drugem letu se osnov jezika nekako že naučijo in potrebujejo bolj kot ne učno pomoč. Prvo leto imajo tudi prilagojeno ocenjevanje in ne rabijo biti ocenjeni (D26) in vseeno napredujejo v naslednji razred, kjer pa potem že pridobiva ocene. Če pa pride otrok v devetem razredu pa zanj velja, da že prvo leto pridobi vse ocene, ker jih mora za vpis v srednjo šolo (D27). Ko pa gre za kakršnekoli stiske pa pridejo otroci do mene v svetovalno službo (D28) in si potem pomagamo s prevajalci, če je to potrebno, ker mi takšne osebne stvari ne morejo prevajati drugi učenci tutorji. Otroci priseljenci se na šoli med seboj seveda najdejo in se tudi grupirajo, se pogovarjajo v svojem jeziku, mi jih seveda opozarjamo (D29).

J: Kakšne so vaše kompetence za delo z otroki priseljenci oz. v procesu medkulturnega svetovanja?

D: Kompetence mi določa zakonodaja, bi rekla, da jih je preveč. Predvsem, da znam vzpostaviti odnos (D30), ki temelji na zaupanju in varnosti (D31), na soustvarjanju (D32), da je vsak otrok slišan in upoštevan (D33). Precej se tudi poslužujem različnih izobraževanj na to temo (D34). Vsekakor mi pri delu pomaga empatija (D35), spoštovanje mnenja drugih (D36) in pa tolerantnost, brez tega absolutno ne gre (D37).

J: Kako na vaši šoli skrbite za večjo vključenost otrok priseljencev?

D: Bi rekla, da otroke kar dobro vključujemo (D38). Je pa vse odvisno tudi od pripravljenosti učencev (D39), ker so si zelo raznoliki. Imamo primer deklince iz Bosne, ki je v roku treh mesecev že govorila slovensko in bila zelo uspešna, imamo pa tudi primer albanskega dečka, ki je tukaj že štiri leta pa komaj, da kaj spregovori slovensko.. Pri vseh skupinah otrok pa opažam, da je ves čas nestabilna postaja albanskih otrok, to je druga kultura in ti se večinoma ne želijo vključevati (D40). Bi rekla, da kar izstopa ta skupina po nemotiviranosti otrok. Imamo tudi različne prireditve, kjer vsaj enkrat ali dvakrat na leto postavimo v ospredje otroke priseljence (D41) in takrat se vidi, da se počutijo močne, ko pridejo na kup različni jeziki.

Moja opažanja so, da so otroci zelo veseli, ko v razred dobijo novega učenca, so tudi zelo tolerantni in dobro sprejemajo (D42) otroke priseljence. Večjih težav moram reči, da ni, so pa stiske občasno vidne na drugih področjih, od same klime v razredu, do kakšnega dneva dejavnosti, to so trenutki, ko otroci med sabo prepletajo

veliko nitk in se počutijo malo izločene (D43). V razredih se čuti tudi trenje med učenci iz Kosova in Srbi, pride občasno do konfliktov (D44), ki jih rešujemo tako kot vse druge konflikte in takoj obvestimo starše. Ko pride otrok na šolo razredu vedno na razredni uri predstavi svojo državo (D45).

Učitelji pri nekaterih predmetih tudi dovolijo, da otroci lahko snov podajajo v svojem jeziku, če se razume (D46), ali pa s plakatom oziroma z drugimi oblikami. Tudi kar se tiče različnih kulturnih navad otrok, jim pridemo na proti. Otroci nas v primeru, da so muslimanske vere na to opozorijo in mi zanje prilagodimo jedilnik (D47) in imajo več možnih izbir. Tudi kar se tiče njihovih praznikov, to upoštevamo (D48), starši morajo le napisati opravičilo.

V knjižnici imamo tudi ogromno literature v jezikih naših priseljencev (D49). Otroci si tudi večkrat sami naredijo napise teh osnovnih pojmov in si jih nalepijo v šolske prostore (D50). V okviru projekta SIMS, smo organizirali tudi dogodek druženja za priseljske družine, imeli smo nekakšno dobrodošlico (D51) za vse ki so se tisto leto vpisali v šolo. Na tej dobrodošlici so se najprej predstavile kolegice, ki so imele z njimi ure slovenščine, mene so poznali že od vpisa, predstavili smo jih tudi kako bo izgledal tečaj in kam vse se lahko vključijo (D52).

J: Kakšno je vaše sodelovanje z učitelji v podporo in pomoč otrokom priseljencem?

D: Absolutno moram dobro sodelovati z učitelji (D53), saj se precej obračajo name za nasvete, ideje, iskanje rešitev (D54). Kot nek tim delujemo jaz, učitelji in naša sistematizirana strokovna delavka in si potem izmenjujemo izkušnje, debatiramo kaj lahko še naredimo (D55) in skupaj iščemo rešitve. Učiteljem pomagam tudi pri izvajanju delavnic in pogovorov na tematiko različnih narodnosti in kultur (D56), to naredim v sklopu učne snovi ali pa na razrednih urah. S strani učiteljev imajo otroci kar dosti usmeritev in delajo z njimi na podlagi smernic, po katerih smo pripravili tudi učni načrt, da je proces dela prilagojen otrokom (D57). Je pa seveda veliko odvisno od same fleksibilnosti učitelja, koliko pridejo otrokom naproti. Več dogovorov z učitelji je tudi v drugem letu šolanja učencev, saj takrat potrebujejo več ur učne pomoči (D58). Takrat se naša strokovna delavka za priseljske dogovori z učitelji pri čem se lahko otroku pomaga in olajša delo, ker takrat že začnejo pridobivati ocene. Z učitelji tudi skupaj zaznamo, če ima določen otrok kakšno težavo ali stisko (D59) in se potem združimo, da pomagamo. Z učitelji tudi debatiram o morebitnih predsodkih in raznolikih stališčih (D60) ter prepričanjih.

J: Kakšno je vaše sodelovanje s starši otrok priseljencev?

D: Večje težave kot z otroki imamo s starši (D61). Kar pogosto imamo težave s starši otrok priseljencev, ki z otroki doma debatirajo o političnih zadevah (D62). Trenutno smo imeli kar napeto vzdušje, ko smo mami Ukrajinki, ki je prišla z hčerko ponudili možnost prevajalke mamice, ki je Rusinja in je prišlo do nacionalnega trenja in tukaj smo nemočni, saj je vse prepuščeno šoli kako se znajde.

Bi pa izpostavila sodelovanje s starši iz albansko govorečih držav, ki je na drugem nivoju, saj so starši nemotivirani za šolsko delo, jim je vseeno, če otrok naredi šolo ali ne (D63) in ta sodelovanja so zame najtežja. Ti starš sicer so odzivni, pridejo na sestanke (D64), ampak se zaradi jezika ne razumemo, pogosto si tudi ne priskrbijo prevajalca in potem pride do težav (D65). Tudi njihova mentaliteta je takšna, da je mama ves čas doma zato, da skrbi za otroke in kuha, oče pa dela in služi denar. Motiviranost albanskih mater za učenje jezika je precej slaba (D66) in to prenesejo tudi na svoje otroke (D67). Imajo pa drugače preko andragoškega zavoda možnost učenja jezika, tega tečaja pa se zopet udeležujejo vsi drugi starši, razen albanskih mam (D68). Tudi pri

nas na šoli smo imeli v okviru projekta SIMS brezplačni tečaj slovenščine za albanske matere (D69) in smo jih morali klicati individualno, da so prišle, tako da odziv ni bil ravno najboljši.

J: Kako se na vaši šoli povezuje s preventivnimi programi za otroke priseljence?

D: Otroci pogosto vključujemo v Pika dnevni center (D70), kjer jim pomagajo pri medsebojnem druženju (D71) in učni pomoči (D72). Z njimi smo tudi ves čas na vezi, se pokličemo in si izmenjamo informacije (D73), kako se otrok obnaša tam in na šoli. Tudi Infoteka ima dobre preventivne delavnice za te otroke (D74) in tudi z njimi sodelujemo. Če je potrebno organiziramo s tamkajšnjimi izvajalci tudi kakšne timske sestanke, da predebatiramo situacije (D75). Iz gimnazije hodijo dijaki na našo šolo tudi prostovoljci (D76), ki jih vključujemo v individualno delo z otroki priseljenci, največkrat za kakšno učno pomoč. Otroke pa s temi različnimi programi, ki so jim na voljo, seznanimo že ob samem vpisu, imamo pa tudi sestavljen takšen vodič, kjer so zbrane vse te informacije (D77).

J: S kakšnimi izzivi oz. možnimi ovirami se srečujete pri delu z otroki priseljenci?

D: Še vedno menimo, da je teh ur za priseljence bistveno premalo (D78). Nerazumevanje jezika je takšna ovira (D79) prav tako pa sama učna snov. Velika razlika je namreč tudi v zahtevnosti šolskega programa med našimi in njihovimi šolami (D80). Mi se ob vpisu o tem že pogovorimo in predvidimo, da potem otroci niso preveč razočarani, ker jim je tukaj težja snov (D81).

Po zakonu se mora otrok takoj vključiti v slovenski šolski sistem, ne glede na razloge priselitve (D82), kar pomeni, da so otroci takoj vrženi v sistem. Veliko oviro vidim pri otrocih, ki pridejo na šolo šele v devetem razredu, to pa je hudi problem, saj šolski sistem tu ne odstopa od svojih točk potrebnih za vpis na srednjo šolo (D83) in potem je tukaj dodaten pritisk pri otroku in žalost, ker se ne more vpisati na zeleno šolo.

Menim, da je velika ovira tudi samo ministrstvo, ki je preveč v pasivni vlogi (D84), saj iz leta v leto opozarjamo na težave pa se kaj dosti ni izboljšalo, le to, da smo dobili sistematizirano delovno mesto. Slovenski šolski sistem in celotna slovenska politika do priseljenjskih družin je bistveno preveč demokratična (D85), ker druge države postopajo drugače, pri nas pa ni popolnoma nič zahtevano kar se tiče jezika in to te družine malo uspava bolj specifična zakonodaja in pogoji za znanje jezika pred začetkom šolanja) Tukaj bi morala država, če je povabila očete za delovno silo, za drugi del družine potem poskrbeti na ta način, da bi jim najprej nudila tri mesece samo intenzivno učenje slovenščine in nič drugega (D86), naša trenutna strategija pa je »takoj v razred«. Zaradi vsega tega se pa povečujejo stiske otrok. S to šolsko politiko, ki jo imamo zdaj, ni nič dobrega za otroke s statusom priseljence (D87). Tukaj žal nimamo poslušalca na drugi strani. Predhodno pa smo sodelovali v projektu SIMS, ki ga organizira Evropska unija ravno za otroke priseljence. Ta projekt je bilo zelo dobro zasnovan in takrat so se tudi pripravljale smernice za celotno državo kako z učenci priseljenci v bodoče. Iz tega smo potem mi predlagali sistematizirane učitelje, ki poučujejo slovenščino in zelo smo se borili za zmanjšan normativ v oddelku, kjer so recimo več kot trije učenci priseljenci, pri slednjem smo bili žal neuspešni. Ovine so namreč tudi v tem, da so razredi prepolni in premočni, zato učitelji ne morejo biti pozorni na vse (D88), zato predlagamo zmanjšanje normativa števila učencev v razredu, kjer so več kot trije učenci priseljenci (D89). To bi bilo dosti lažje za učence, za učitelje in za celoten potek, da se otroci adaptirajo v novo okolje. Oviro vidim tudi v tem, da je za te otroke poskrbljeno s prilagoditvami in učenjem jezika samo prvi dve leti (D90), po mojem mnenju zelo manjkata tudi tretje in četrto leto učenja slovenščine (D91), ker razumeti slovenski jezik in potem funkcionirati že za ne priseljenjske otroke ni enostavno.

9.7. Priloga F: Intervju z osebo E

Značilnosti za ugotavljanje morebitnih povezav

J: Kakšna je vaša izobrazba oz. strokovni profil?

E: Sem profesorica pedagogike.

J: Koliko časa ste že zaposleni v šolski svetovalni službi na tej šoli?

E: V svetovalni službi sem zdaj 3 leta.

J: Kakšna je vaša skupna delovna doba dela na šoli?

E: Skupno sem na šoli 5 let.

Svetovalni delavci o delu z otroki priseljenci

J: Kako gledate na otroke priseljence na šoli?

E: Meni se smilijo zaradi jezika (E1). Predstavljam si, kako je težko, če se preseliš neka na novo in ne razumeš ničesar (E2). Definitivno spadajo v ranljivo skupino (E3). Je pa čisto odvisno od posameznikov, mlajši se veliko hitreje vklopijo, so bolj radovedni (E4) kot starejši. Pri starejših so večkrat že dodelane neke socialne skupine in pri njih večkrat opazim zadržke, strah in dvom (E5) kako jih bodo sprejeli drugi.

J: Kako pristopate do otrok priseljencev?

E: Običajno te otroke pridejo vpisat moški oziroma očetje, ker so oni prvi v Sloveniji (E6) in pridejo narediti vpis in urediti dokumentacijo. Tako, da otroke spoznam jaz šele prvi šolski dan (E7). Takrat jih zmeraj pričakam pred šolo, da jih spoznam (E8) in jih usmerim do ustreznega razrednika (E9). Ta dan se spoznajo tudi s svojimi sošolci v razredu, prvi dve uri sta vedno razredni, tako da imajo čas, da se lahko predstavijo svojim sošolcem (E10) od kod so prišli in potem malo debatirajo, kdo iz razreda je tudi iz tiste države. Razredniki jim kasneje tudi razkažejo šolo (E11). Razredniki pa za svoje nove učence izvejo na uvodni konferenci, tam se jih seznani iz katerih držav prihajajo in se jih usmeri naj bodo pozorni na njih (E12). Tudi, če pridejo priseljenci med letom, razredniki pripravijo manjši sprejem otroka v razredu (E13). Praksa je, da grem jaz na začetku tudi večkrat iz razreda v razred in prosim enega ali dva učenca, da se javita, da bosta kot neka osebna asistenta novemu sošolcu in mu bosta pomagala (E14) pri zapiskih, kopiranju, vodenju vsaj prvih 14 dni šolanja, da je priseljencu malo lažje. Glede umestitve v razred, se staršem že na začetku pove, da imajo možnost in pravico vpisati otroka v točno ta razred kamor bi napredoval v tujini (E15) ali pa en razred nižje, kjer bo tudi snov lažja in bo lažje usvojil slovenski jezik (E16). Letos imamo 6 novih priseljencev, kar pomeni, da nam ne pripada sistematizirano delovno mesto posebej za priseljence, ampak te obvezne ure slovenščine opravlja moja sodelavka v svetovalni službi (E17), ki ima čez samo delo s tujci in nekaj dodatne strokovne pomoči. Prvo leto z njimi dela na intenzivnih urah slovenščine (E18), v drugem letu šolanja pa z njimi še izvaja še eno uro dodatne ure pomoči slovenskega jezika. Imajo pa ti otroci prvo leto tudi določene prilagoditve kot je možnost podaljšane pisanja in napovedano ocenjevanje (E19), za njih se sestavi tako imenovani individualiziran program (E20), enako kot za otroke s posebnimi potrebami, samo, da je malce krajši. V naslednjem letu pa zanje izdelamo izvirni delovni projekt pomoči za tiste, ki imajo učne težave (E21). Če pa še kasneje te dodatne ure ne pomagajo oziroma jih je premalo in potrebujejo tudi več učne pomoči pa nam pomagajo z dodatnim delom še prostovoljci (E22), ki do trikrat na teden še delajo z njimi.

J: Kakšni so vaši načini dela z otroki priseljenci oz. kako delate z otroki priseljenci?

E: Pri nas otroci prihajajo večinoma iz Bosne in Srbije, kar je za nas malce lažje, ker sta jezika dokaj podobna našemu (E23). Načeloma se otroci v dveh letih že kar dobro naučijo slovensko (E24), naglas jim ostane. Več vzgojne problematike je pri starejših otrocih priseljencah, ker si hitro najdejo svoje skupinice, kjer so močni in se želijo potrjevati v razredu (E25). Ker jih je preveč tudi nisem pri vsakem zraven v razredu prvi dan, ampak potem skozi cel mesec obiskujem razrede, naredim kakšno delavnico spoznavanja in krepljenja medosebnih odnosov (E26). Sama z njimi ne delam ena na ena, ker imamo ravno zato eno zaposleno, delam pa z njimi, če pride do kakšnih čustvenih ali vedenjskih stisk (E27) ali res specifičnih učnih težav. Na primer en učenec priseljenec redno prihaja k meni na pogovor, ker ga sošolci pogosto zbadajo. Z njim delam na enak način kot z ostalimi otroki, ki imajo težave (E28) z medosebnimi odnosi. K sreči tukaj tudi nimam težav z jezikom, ker je učenec Srb in razumem tudi, ko govori v svojem jeziku. Če pa kaj ne gre, mu bolj podrobno in jasno razložim (E29), mu pokažem kakšno sliko ali pa se pogovarjava skozi igro (E30). Tega materiala imam jaz ogromno. Za zelo uporabne za mlajše otroke so se pri meni izkazale jezikovne kartice, kjer so zapisani osnovni izrazi v več jezikih, z njimi lahko spodbudim otroka h komunikaciji (E31), da sliši kako se reče nekaj v našem jeziku in kako je slišati v njihovem. Zelo rada pri delu uporabljam različne didaktične stvari, imamo tudi senzorno sobo na šoli, ki jo imajo otroci radi (E32). Delamo pa po principu, da se učenci najprej obrnejo na učitelja, potem razrednika in šele nato na svetovalno in kasneje, če je potrebno na zunanje strokovnjake (E33). Z njimi se dela v večini kar individualno, da je delo bolj intenzivno (E34), občasno pa tudi v manjših skupinah (E35). Hkrati pa jim učitelji povedo tudi to, da tisti, ki so prvo leto tukaj ne rabijo biti ocenjeni, ker imajo status tujca in lahko vseeno napredujejo (E36) neocenjeni, v naslednjem letu pa že pridobivajo ocene. Zaželeno je, da ne napredujejo neocenjeni pri vseh predmetih, na primer, če gre za zadnjo triado, kjer se že gre za točke, je dobro, da vseeno pridobi vsaj polovico ocen in se od njih pridobi ocene tam, kjer se jih da oceniti (E37). Tudi po hodnih se pogosto grupirajo in pogovarjajo v svojem jeziku, takrat jih mi opozorimo, ker so v šoli, kjer je učni jezik slovenščina (E38) in jo bodo vsepovsod potrebovali.

J: Kakšne so vaše kompetence za delo z otroki priseljenci oz. v procesu medkulturnega svetovanja?

E: Meni osebno najbolj pomaga to, da sem empatična (E39), precej pa mi pomagajo tudi znanja iz socialnih veščin, ki jih imam (E40). Zelo rada opravljam svoj poklic (E41) in mislim, da je to že ena velika prednost, ker sem motivirana za delo z otroki. Predvsem mislim, da sem spretna pri samih individualnih pogovorih (E42) z otroki in da jih znam poslušati in slišati (E43). Sem tudi iznajdljiva (E44) in rada pri svojem delu uporabljam različne vizualne didaktične materiale in pripomočke. Sem polna različnih idej za ustvarjanje različnih materialov in iger za povezovalne aktivnosti in delo na medosebnih odnosih. (E45) Pomembno se mi zdi, da ko s kom delam, imam smisel za humor (E46), da malo razbijem tisto začetno napetost in strogost. Sem pa potem seveda vedno v vlogi zastopnice tega priseljenca (E47) pogovorila še z drugim učencem in smo rešili zadevo.

J: Kako na vaši šoli skrbite za večjo vključenost otrok priseljencev?

E: Bi rekla, da smo zelo »multikulti« šola in to tudi na glas povemo, ko pridejo novi učenci. (E48) Sploh v cel naš okoliš so ti otroci dobro vključeni (E49). Dejansko pridejo v okolje, kjer je veliko njihovega naroda že tukaj in ni tako težek prehod (E50, se hitreje vključijo Bosanci in Srbi) za njih. Pridejo nekako v domače okolje in se hitro znajdejo. Lahko rečem, da imamo velik bosanski in srbski tabor, naši slovenski otroci so potem dostikrat v manjšini in odrinjeni s strani priseljencev (E51). Trudimo se, da otroke čim bolj po naravni pot vključimo v razred. Priseljenci so v razredih vedno zelo dobro sprejeti (E52), ker je v razredih vedno že ogromno

drugih učencev, ki so se preselili iz iste države ali drugod (E53). Je pa seveda odvisno od tega koliko je otrok karakterni simpatičen ostalim otrokom (E54). Pogosto se tudi že malo poznajo med sabo, ker se recimo očetje poznajo iz služb (E55) in se kar hitro povežejo drug z drugim. Jaz jih tudi pogosto ujamem na hodniku in do zdaj so izkušnje vedno take, da so zadovoljni na šoli (E56). Otroke priseljence pa ne izpostavljam pred celim razredom, vedno naslovim na vse (E57). Tudi ostale učence spodbujamo, da so z njimi prijazni in da se čim več z njimi pogovarjajo v slovenskem jeziku (E58) in jih tako pomagajo hitreje usvojiti jezik. Spodbujamo pa tudi to, da se med sabo pogovorijo v svoje maternem jeziku, če kdo kaj ne razume in mu je tako lažje (E59). Hkrati pa tako tudi skrbimo, da ne pozabijo svoje materinščine in jim povemo, da je prav, da se doma pogovarjajo v svojem jeziku.

Glede samih dejavnosti in prireditev, ki jih imamo na šoli pa otroci priseljenci ne radi sodelujejo (E60), ker se ne želijo izpostavljati. Radi pa učitelji pri svojih predmetih vključujejo tematike različnih narodnosti, kultur pri kakšni etiki, geografiji (E61) je to pogosto. Smo pa imeli že težavo pri zgodovini, ko je bilo krščanstvo tematika in so se priseljenci muslimanske vere malo bolj agresivno oglasili in je prišlo do konflikta (E62). Tako, da smo ugotovili, da je pri naslavljanju teh tematik potrebno biti tudi zelo previden (E63).

J: Kakšno je vaše sodelovanje z učitelji v podporo in pomoč otrokom priseljencem?

E: Na začetku jih skupaj z ravnateljico seznaniva, da prihajajo tujci in bodo imeli dodatne ure slovenščine (E64). Z učitelji imamo dogovor, da te otroke tudi redno spodbujajo, da obiskujejo dopolnilni pouk (E65). Drugače pa z učitelji redno sodelujem (E66), se obračajo name za pomoč pri delu, za kak nasvet (E67) pa tudi napotijo k meni učenca, če pride do kakšnih težav (E68, napotitev otrok v ŠSS). Se mi zdi, da se kar dobro usklajujemo (E69), občasno me tudi povabijo, da se pridružim kakšni razredni uri (E70) in potem skupaj debatiramo o različnih tematikah, ki delujejo podporno za vse otroke, še posebej pa za priseljence. Pogosto so slovenski otroci tudi tarče nekih žalitev »kaj boš ti slovenček«, ker je teh priseljencev ogromno. Takrat se jaz tudi veliko vključujem in imam med kakšnim nadomeščanjem in razredno uro večkrat kakšne delavnice z njimi na temo strpnosti, medkulturnosti in dobrih medosebnih odnosov (E71).

J: Kakšno je vaše sodelovanje s starši otrok priseljencev?

E: Moram reči, da je sodelovanje s starši tujcev zelo pozitivno (E72), se odzivajo na povabila (E73), so prijazni in tudi zelo hvaležni za vsako stvar (E74). Pogosto nam v zahvalo nosijo čokolade, ampak jih potem jaz zavrnem, da to bi potrebno, saj je to moja služba, da delam otrokom v korist. Nimam zaenkrat nobene negativne izkušnje. Večina komunikacije pa teče z očetmi (E75), mame bolj kot ne malo govorijo slovensko (E76), očetje pa zaradi službe že dobro znajo. Zelo redko pri katerem otroku pride mama na sestanek. Za izvajanje učne pomoči in ur slovenščine z otroki potrebujemo vedno tudi soglasje staršev, kjer so tudi vedno zelo odzivni, hitro izpolnijo, ker vedo, da se gre za dobro njihovega otroka (E77).

J: Kako se na vaši šoli povezujete s preventivnimi programi za otroke priseljence?

E: Veliko imamo na šoli preventivnih delavnic za strpnost, za nenasilno komunikacijo (E78). Zelo pogosto sodelujemo z dnevnima centroma Skala in Cona (E79). Predvsem iz Cone nam večkrat naredijo kakšne preventivne delavnice. Jim pa sicer program Cona organizira tečaj slovenščine in kolikor vem se kar dosti vključujejo naši učenci (E80). Sploh pa, ko vidim, da se pri komu kažejo kakšne težavice, jih kar sama napotim, da gredo po šoli v Cono (E81). So nam v veliko pomoč. Pri Skali je edino problem, da so zdaj preselili lokacijo in zaradi večje oddaljenosti marsikateri otrok več ne hoti tja (E83). Sodelujemo tudi z mladinsko zvezo Brez izgovora, Varni internet, ki sta organizacije, ki izvajata pri nas tudi te preventivne dejavnosti (E83) na temo

povezano z otroki priseljenci. Otroci imajo te zadeve zelo radi in radi sodelujejo (E84). Jim pa vedno že na začetku leta predstavim te organizacije, jim razdelim letake (E85), da vedo kam se lahko obrnejo popoldne. Jaz pa imam s temi izvajalci vsak mesec stik in potem skupaj pogledamo kako je bilo, kaj bi še lahko izboljšali (E86).

J: S kakšnimi izzivi oz. možnimi ovirami se srečujete pri delu z otroki priseljenci?

E: Največja ovira sem mi še vedno zdi jezik (E87), ker mi mlajši zaposleni nismo več generacija, ki se je učila srbohrvaščino kot so se včasih in je lahko včasih kar velik izziv se sporazumevat z nekom (E88), ki ne zna nič slovensko, jaz pa tudi ne obvladam njihovega jezika, ampak si potem pomagamo z rokami, fotografijami in nekako gre. Kar me pa jezi, je pa to, da so nekateri starši že več kot 10 let tukaj pa še vseeno ne spregovorijo besedice slovensko (E89) in se ne želijo niti malo potruditi, ker mislijo, da je jezik dovolj podoben, da jih razumemo. Potem pa se jaz tukaj obremenjujem, ker jih ne razumem in oni mene ne razumejo kaj dejansko želim od njih. Hkrati pa je velika ovira še vedno to, da je teh ur slovenščine za preseljence premalo, samo dve uri na teden (E90), in bi bilo res dobro, da bi jih bilo več, saj jih otroci še kako potrebujejo (E91). Mi potem to rešujemo, da jim pomagamo s prostovoljci, ampak menim, da bi bilo dobro spremeniti sistem (E92) in narediti za vse učence nek intenzivni tečaj slovenščine za prvo leto šolanja (E93). In pa ta sistematizacija delovnega mesta bi morala biti neomejena na število otrok (E94), mi smo se sicer znašli in zaposlili za polovični čas nekoga, vendar bi bilo dobro imeti nekoga izrecno zaposlenega za te otroke skozi celoten delovnik.

9.8. Priloga G: Intervju z osebo F

Značilnosti za ugotavljanje morebitnih povezav

J: Kakšna je vaša izobrazba oz. strokovni profil?

F: Sem socialna delavka.

J: Koliko časa ste že zaposleni v šolski svetovalni službi na tej šoli?

F: V svetovalni službi sem 19 let.

J: Kakšna je vaša skupna delovna doba dela na šoli?

F: Na tej šoli sem že 24 let.

Svetovalni delavci o delu z otroki priseljenci

J: Kako gledate na otroke priseljence na šoli?

F: Meni je to ena najtežjih delovnih nalog, ko moram tega otroka, ki je bil še včeraj v enem okolju pospremit v razred brez, da zna jezik, ker vem kako jim je težko. (F1) Zlasti otroke iz albansko govorečih držav sem zelo težko peljala v razred, ker se mi sitem ni zdel dober, zdaj jih v našem okolju ni, so večinoma Bosanci. Po mojih izkušnjah jih je večina zelo zadržana, ne glede na starost (F2). Z veliko žara in ambicioznosti so redki, ampak so (F3). Pri nas je kar nekaj otrok, ki po nekaj letih še vedno rečejo, da bi se vrnil nazaj, fantje bolj kot dekleta (F4). Bi tudi rekla, da so fantje bolj odprti ko punce in bolj izražajo svoja čustva negotovosti in strahu (F5). Še vedno je njihova stiska precejšnja (F6).

J: Kako pristopate do otrok priseljencev?

F: Pri nas se jih vsako leto na novo vpiše med 10 in 20, največ ji prihaja iz Bosne, Hrvaške in Srbije. Zdaj je razmah tega priseljevanja že velik in starši že, ko pridejo, vedo kako kaj izgleda. Še vedno pa mi je težko pristopati do priseljencev, ker se zavedam, da je ta sprememba zahtevna (F7). Praviloma pokliče oče in pove, da rabi potrdilo o tem, da imamo mi prostor na šoli (F8), potem to uredi na upravni enoti. Osnovnošolskega otroka je v šolo potrebno vpisati. Potem, ko pridobijo status priseljenca se vpišejo na šolo na podlagi bivališča. Na vpis k meni pride praviloma starš in otrok oziroma si želimo spoznati celo družino (F9). Velikokrat delam tudi s celo družino oziroma skupaj s starši in otrokom (F10). Takrat vzpostavim prvi stik z otrokom in jim razložim kdo sem, da se lahko obrnejo name (F11) tako starši kot otroci. Največja težava je, če se pridejo vpisati konec avgusta, saj je 10 otrok naenkrat težko urediti v enem tednu in potem postopek ni tak kot bi si želeli, da bi otrok imel res možnost spoznati učiteljico, se pogovoriti, predhodno videti prostore. V idealnih razmerah pa jim najprej pokažemo šolo, razkažemo knjižnico (F12), jim damo že kakšno knjigo v slovenskem jeziku (F13), se sestanemo in spoznavamo z razrednikom (F14). Ko pridejo razredniki organizirajo razredno uro, da se lahko tam z ostalimi sošolci posvetijo novemu učencu (F15). Potem pa začne otrok obiskovati pouk. Pred prihodom otroka grem tudi jaz zraven na razredno uro in namenim kakšen stavek otrokom, naj otroka lepo sprejmejo (F16). Se mi pa zdi pomembno, da razrednik vzpostavi svoj odnos v razredu (F17, vzpostavitev razredne klime), zato jim dam tukaj prosto pot in se ne vključujem, če ni potrebno. Na šoli so za priseljence prve dve leti prilagoditve, jim omogočamo ugodnosti preko izvirnih delovnih projektov pomoči (F18) kot so napovedano spraševanje, pisanje izven oddelka in lahko odgovarjajo tudi v svojem jeziku (F19), to se jim potem lahko podaljšuje v naslednja leta šolanja. Cilj je, da čim bolj govorijo in lahko čim hitreje sledijo učnim vsebinam (F20). Nam je pa prišla

zakonodaja malo nasproti, mi imamo letos prvič sistemizirane ure za učence priseljence (F21), ker jih je prišlo zadostno število. To se mi zdi zelo učinkovito, saj imajo učenci točno določeno osebo, ki je namenjena samo delu z njimi (F22), s katero se intenzivno učijo slovenščine (F23) in se nanjo navežejo. Zaradi menjave jezika je pa dobro, da gredo otroci en razred nazaj in se s tem kar strinjajo (F24), zlasti pri otrocih, ki jim je bila šola že v Bosni težka.

J: Kakšni so vaši načini dela z otroki priseljenci oz. kako delate z otroki priseljenci?

F: Imamo otroke, ki govorijo nam podoben jezik in se z njimi lažje sporazumevamo, ker tudi sama znam osnove njihovega jezika (F25) in jim tako tudi pridem nasproti. Prvo leto ti otroci niso ocenjeni in lahko napredujejo (F26). Vendar je včasih dobro, da je kakšen otrok vseeno ocenjen, ker so tudi otroci, ki so zelo ambiciozni, si tega želijo (F27) in se jezika hitro naučijo, tem je zelo smiselno dajat kmalu tudi povratno informacijo. Generalno bi pa rekla, da imajo ti otroci kar nekaj več splošnih učnih težav in težav v vedenju (F28).

Se pa pogosto na hodnikih zasliši, da se pogovarjajo bosansko, hrvaško in srbsko, potem jih mi sicer opozarjamo in jih nagovarjamo, da na šoli stremimo k slovenskemu jeziku (F29). Takoj za tem ob vpisu pa seveda poudarim, da je njihova materinščina pomembna, naj jo negujejo (F30) in naj doma govorijo. Trudimo se prilagajati vsakemu posamezniku (F31), ampak še vedno ni idealno. Pri nas to dela učiteljica razrednega pouka, dela pa predvsem v skupinah po različnih starostih (F32). Ko pa gre za stiske pa prihajajo k meni na individualne pogovore (F33). Razlog, da pridejo je po navadi hud separacijski strah. Delam pa na zelo podoben način kot z ostalimi otroki s podobnimi težavami, ni velikih razlik (F34), ker so zdaj ti otroci na naši šoli že res v večini. So situacije, ko moram biti bolj pozorna na samo razumevanje jezika (F35), včasih je potrebna dodatna pomoč. In pa seveda je pomemben ta občutek za trenutno situacijo, da delam tukaj in zdaj (F36) z upoštevanjem realne situacije.

J: Kakšne so vaše kompetence za delo z otroki priseljenci oz. v procesu medkulturnega svetovanja?

F: Mislim, da sploh ne znam delati drugače, kot da uporabljam socialne veščine (F37). Gotovo sem se z leti nalezla tudi stališč pedagogov (F38), ki me obkrožajo. V osnovi pa delujem kot socialna delavka skozi prizmo delovnega odnosa soustvarjanja, (F39) predvsem se naslanjam na ustvarjanje izvirnih delovnih projektov (F40) pomoči z otroki priseljenci. Mislim, da mi pri tem pomaga tudi moj celostni pogled na razumevanje položaja otroka in cele družine (F41). Potem pa tudi moja naravnost, da vprašam in raziskujem konkretno (F42) posamezno družino, da pokažem zanimanje za to kaj je njih pripeljalo v tujo deželo (F43), kašne so njihova pričakovanja in njihove vrednote (F44). Pomaga mi tudi razumevanje našega sistema (F45), jaz razred poznam, poznam učitelje in sem lahko tudi po tej plati en most med družino in posameznim učiteljem, razrednikom (F46), torej med kulturo na eni strani in šolskim sistemom na drugi.

J: Kako na vaši šoli skrbite za večjo vključenost otrok priseljencev?

F: Jim je pa tudi iz leta v leto lažje, saj jih veliko že nekoga pozna v razredu (F47) in na splošno že več kot polovica v razredu govori njihov jezik (F48). Otroci priseljenci se z vrstniki dobro razumejo (F49), ker jih ti tudi zelo spontano sprejmejo in so pripravljeni pomagat. (F50) Na naši šoli je tudi ogromno otrok, s katerimi se lahko poistovetijo (F51) in se mi zato zdi, da so ti otroci vedno bolj vključeni. Se pa seveda odzovejo na način kot se ta nov učenec odziva (F52), če je odprt se zelo hitro vzpostavi odnos in komunikacija. Imamo pa tudi kar nekaj zelo zaprtih priseljenih otrok, tukaj pa je medosebne odnose z vrstniki potrebno še bolj spodbujati (F53). Včasih pa nekateri otroci res potrebujejo več časa, da se vklopijo (F54) in so nek čas samo opazovalci. Otroku, ki je

ravno prišel in ne zna še čisto nič pa dovolimo, da se po potrebi pogovarja v svojem jeziku z sošolci (F55, ohranjanje maternega jezika), da se počuti bolje in ni preveč pritiskov nanj.

Nekateri se zelo hitro vključujejo tudi v različne šolske prireditve (F56), nekateri pa potrebujejo več časa. Nekaj jih obiskuje tudi različne krožke, prevladuje pa šport (F57). V same šolske dejavnosti in športne dni se povsem enakovredno vključujejo z drugimi otroki (F58). Imamo pa tudi občasno kakšno prireditev, ki jo pripravimo v različnih jezikih (F59). Sicer pa vedno na vsaki prireditvi poudarimo nekaj medkulturnega, ali se predstavi kakšna kultura, se pove zgodba v drugem jeziku ali se izdelajo voščila v njihovem jeziku (F60), to je del naše šolske kulture. Tudi učitelji pri svojih urah naslavljajo teme medkulturnosti, pri nas je to nekaj precej samoumevnega (F61).

J: Kakšno je vaše sodelovanje z učitelji v podporo in pomoč otrokom priseljencem?

F: Sodelovati z učitelji mi je v veselje (F62), zato, ker so pri nas vsi učitelji zelo naklonjeni tem otrokom in se zelo trudijo zanje (F63). Na mene se ne potrebujejo toliko obračati, ker so že sami dovolj samostojni in suvereni za delo z otroki priseljenci (F64), ker so ti na šoli že ogromno časa. Me pa pridejo povabiti na kakšno razredno uro, da izpeljem pogovor o medosebnih odnosih, strpnosti in sprejemanju drugačnosti (F65). Včasih skupaj z učitelji izpeljem kakšno socialno igro v razredu, da poskrbimo za večjo povezanost (F66) in sprejetost vseh otrok. Se pa vedno name obrnejo, ko gre pa kakšnem otroku za vedenjsko delinkvenco in potem skupaj rešujemo (F67, skupno razreševanje) na individualnih sestankih. Tam se tako jaz kot učitelji angažiramo, da poskrbimo za medsebojno povezovanje in sprejemanje otrok (F68).

J: Kakšno je vaše sodelovanje s starši otrok priseljencev?

F: Sodelovanje s starši albanskih otrok je oteženo (F69). Se mi zdi, da se nas svetovalne delavce starši zelo zapomnijo iz vpisa in se precej obračajo na nas, kar se mi zdi super (F70). Je pa res, da je za uspešno vključitev v nadaljnje šolanje potrebno malo več dela in tega se starši priseljencev ne zavedajo dovolj (F71). Večinoma imajo ti starši spoštljiv odnos do mene (F72) in na splošno do šole in so izjemno hvaležni te možnosti (F73). So odzivni (F74), redki niso in to je plus. Zelo pa je težko pridobiti očete, ker so ves čas zaposleni in se je potrebno časovno prilagajati (F75). Včasih vztrajamo in se tudi mi prilagodimo in upoštevamo njihovo kulturo (F76), včasih pa prosimo tudi za njihovo prilagoditev, ker so situacije, ko rabimo oba starša. So pa tudi mame zdaj zelo zaposlene in se tudi z njimi kdaj težko uskladimo. Opažam, da bi si ti starši želeli, da ta šola malo sama teče, da vse mi uredimo, da je otrok uspešen (F77). Tako, da bi rekla, da imamo kar nekaj staršev, ki so vzgojno nemočni, enostavno ne zmorejo (F78) in nam to tudi odkrito povedo. Tudi pričakovanja staršev do otrok so kar nizka (F79), pomembno jim je samo, da izdela razred. Pred več kot petimi leti, ko smo imeli na šoli še Albance sem se kar angažirala in na šoli organizirala tečaj slovenščine za albanske mame, ki so bile brezposelne (F80) in so rade prišle v šolo.

J: Kako se na vaši šoli povezujete s preventivnimi programi za otroke priseljence?

F: V isti stavbi kjer smo mi se nahaja Cona, dnevni center za otroke in mladostnike, kamor naši otroci priseljenci postopoma zahajajo (F81). Z zaposlenimi na Coni se potem jaz povežem in si med seboj izmenjujemo informacije (F82) in si pomagamo, ne pretirano, sestanemo se na začetku leta, vmes in na koncu, saj se moramo ločeno razvijati (F83). Otrokom pa predstavim, da imajo to možnost že na samem vpisu (F84). Ves čas sodelujemo tudi z drugimi organizacijami, s Točko v okvirju Kraljev ulic tudi radi sodelujemo, potem tudi z društvom Brez izgovora, z društvom za Nenasilno komunikacijo (F85). Ti pri nas potem izvajajo preventivne delavnice, ki so namenjene vsem otrokom (F86), ne samo priseljencem. Bi pa rekla, da so nam te preventivne

organizacije seveda koristne, ampak vsako sodelovanje zahteva dodatno delo, skrb in koordinacijo (F87). Imajo pa pogosto tudi takšne teme, ki so precej primerne za priseljence, glede same samopodobe, vključevanja, povezovanja in medvrstniških odnosov (F88).

J: S kakšnimi izzivi oz. možnimi ovirami se srečujete pri delu z otroki priseljenci?

F: Ko se preselijo mi naredimo tudi zamik prihoda na šolo za kakšen dan ali dva, da se tudi navadijo na samo okolje (F89) kamor so prišli. Še vedno je ogromno težav z jezikom (F90), ker so otroci iz danes na jutri vrženi v sistem (F91). Menim, da bi bilo zelo smiselno, da ko te družine pridobijo status priseljenca, bi v tem času morali znotraj tega biti še neki centri, kamor bi se ti otroci vključili v redni program in se učili jezika, kot nekakšen strnjen uvajalni intenzivni tečaj (F92). Tega sama šola ne zmore. Pri učenju jezika bi jaz naredila res neko sistemsko boljšo rešitev (F93). Izzivi so tudi pri otrocih, pri katerih opazimo, da bi lahko šli v proces usmerjanja, vendar je to dolgotrajen postopek, ker je potrebno, da otrok zna toliko slovenščine, da se lahko diagnostika izpelje, ker so testi v slovenščini (F94). Vsaka taka družina, ki pride bi zahtevala kompleksnejšo obravnavo, vendar pri nas to zaradi pomanjkanja časa ni mogoče. Količina dela je tista, ki mi predstavlja največjo oviro (F95). Želela bi si tudi, da bi starše še bolj pridobili in jih podkrepili v smislu pomembnosti šolanja (F96), razumevanja šolanja in nekega širšega kulturnega razumevanja.

9.9. Priloga H: Intervju z osebo G

Značilnosti za ugotavljanje morebitnih povezav

J: Kakšna je vaša izobrazba oz. strokovni profil?

G: Sem profesorica pedagogike in sociologije.

J: Koliko časa ste že zaposleni v šolski svetovalni službi na tej šoli?

G: V svetovalni službi sem 5 let redno zaposlena.

J: Kakšna je vaša skupna delovna doba dela na šoli?

G: Vse skupaj sem na šoli 8 let.

Svetovalni delavci o delu z otroki priseljenci

J: Kako gledate na otroke priseljence na šoli?

G: Moja prva misel je, da so si bogi (G1), saj so vrženi noter v sistem iz danes na jutri, brez vsakega predznanja jezika (G2) brez, da bi kogarkoli poznali in to je zanje velika stiska (G3). So si pa zelo različni (G4), eni zelo hitro pokažejo neko radovednost, samoiniciativnost (G5), eni pa so bolj nemotivirani (G6). To so vse učenci, ki niso imeli izbire in so prišli v Slovenijo, ker so starši tukaj dobili službo (G7).

J: Kako pristopate do otrok priseljencev?

G: Mi imamo največ otrok iz albansko govorečih družin, tudi nekaj iz Makedonije in zadnja leta tudi iz Srbije. Sam vpis poteka različno, če so otroci že v Sloveniji, potem pridejo po navadi zraven na vpis (G8), če še pa niso tukaj, pridejo pa samo očetje opraviti formalni del vpisa (G9). Če pride otrok v septembru k nam, je to za nas dosti lažje, ker lahko otroke prej povabimo na uvodni pogovor na šolo, jih seznanimo s šolo (G10) in jih spoznamo razrednikom (G11). Ko pridejo, jih povabim najprej k sebi v pisarno, da jim pokažem osnovne stvari in da me spoznajo in vedo, da me lahko pridejo karkoli vprašat (G12). Tako tiste, ki pridejo na začetku leta in med pa potem peljem do razrednikov, ki jih peljejo v razred in jih predstavijo sošolcem (G13). Ko pridejo otroci na šolo imajo najprej pet dnevni tečaj slovenščine, to pri nas teče zdaj že drugo leto in mi temu rečemo kar pripravljavnica (G14) oziroma slovenski tečaj za nove učence in tudi za tiste, ki so tukaj drugo leto, da malo ponovijo slovenski jezik, ker čez poletje ogromno pozabijo. V sklopi tega tečaja se otroci naučijo osnovnega besedišča, da se znajo predstaviti (G15), veliko se dela skozi risanje. Veliko gredo tudi v naravo in potem opazujejo na primer barve dreves, listov in se na ta način učijo barve (G16). Na začetku jaz zanje pripravim individualiziran program, kjer navedemo tudi vse prilagoditve (G17) in imajo do tega dostop tudi drugi učitelji da vidijo. Naše učence, ki so že dlje časa tukaj tudi potem izkoristimo za prevajalce, da nam pomagajo kakšne pomembne informacije predati naprej (G18) albanskim otrokom. Sem se pa skozi leta tudi sama naučila nekaj osnovnih albanskih besed in se mi zdi, da otrokom veliko pomeni (G19), ko pridejo na šolo, da jih pozdravim v njihovem jeziku in pokažem neko pripravljenost na sodelovanje (G20). Ko pa gre za kakšne osebne stiske pa povabimo tudi zunanje prevajalce, mi sodelujemo z eno gospo iz tega kraja (G21), ki jo potem pokličemo, če jo potrebujemo pri kakšnem pogovoru z družino. Je pa ona pred leti imela sina pri nas in je tako prišlo do sodelovanja. Trudimo se, da ne temeljimo strogo na snovi, ampak si njihovo pozornost pridobimo skozi igo (G22, postopno privajanje na učenje).

Skozi prve dve leti imajo ti otroci na voljo različne prilagoditve preko ustnih dogovorov z učitelji, nekateri imajo napovedano spraševanje, podaljšan čas pisanja, pisanje izven oddelka (G23). Prav tako jih vključujemo v dopolnilne pouke, ki jih po navadi naredimo samo za otroke priseljence (G24). Tudi kasneje, ko so otroci že več let pri nas, jih mi vključujemo v program javnih del in jim preko javnih del podaljšamo te prilagoditve in jim nudimo učno pomoč (G25, podaljšanje učne pomoči preko javnih del), če jo potrebujejo. Na šoli imamo zaposleno delavko, ki je sistematizirana, letos imamo na srečo na novo 9 učencev in nam pripada sistematizirano delovno mesto za priseljence (G26), ki vodi ure slovenščine po določilih. Ona pokriva večino dela z njimi, en del opravlja z njimi obvezne ure slovenskega jezika (G27), en del pa je v podaljšanem bivanju.

J: Kakšni so vaši načini dela z otroki priseljenci oz. kako delate z otroki priseljenci?

G: Ta pripravljavnica traja pet dni, torej prvi teden šole. Z otroki priseljenci je pač potrebno delati malo drugače in se jim prilagajati (G28), da bodo lahko kar se da uspešni. Imamo tudi tako pravilo, da malo spregledamo pri teh otrocih, ki so komaj prišli in dovolimo, da si otroci med sabo izmenjajo informacije v svojem jeziku (G29), če jim je tako lažje funkcionirajo, ampak pri pouku pa vseeno spodbujamo slovenski jezik (G30).

Precejšnje težave imamo pri komuniciranju z albansko govorečimi otroki (G31). Drugače pa se s komuniciranjem z albanskimi otroki spopadamo, da uporabljamo kretnje, risanje, slikovne slovarje, veliko je tudi spletnega gradiva, različnih učbenikov, ki jih uporabljamo (G32) pri delu z njimi in so narejeni glede na starost otroka. Sama zdaj s temi otroki delam samo v primeru, ko imajo kakšne posebne učne težave ali stisko (G33), drugače za učno pomoč in učenje jezika skrbi sistematizirana delavka in drugi učitelji za DSP. Ker ona večinoma vodi te ure jezika, si neprestano pripravlja razne materiale, ki jih uporablja, od iger do sličic in igrac (G34). V sklopu enega projekta so tudi zbirali med sabo gradiva z različnih šol in tako smo prišli do različnih idej za vodenje ure in pogovorov (G35). Delajo pa vedno po skupinah, glede na predznanje otrok (G36). Trenutno imamo preko javnih del zaposleni dve delavki, ki izvajata individualno učno pomoč (G37) potem v naslednjih letih.

J: Kakšne so vaše kompetence za delo z otroki priseljenci oz. v procesu medkulturnega svetovanja?

G: Sama se pogosto udeležujem predavanj, vsako leto imamo v bližnjem kraju izobraževanje za priseljence (G38), kjer dobim kakšna nova gradiva, spoznam kakšno drugo metodo, ki mi lahko pomaga pri delu (G39). Se čutim dobro usposobljeno za to delo (G40), sem empatična (G41), spoštljiva (G42) in znam prisluhniti otrokom (G43). Predvsem pa se znam potegniti za njih (G44). Se ves čas učim in izkušnje so tiste, ki so mi dale največ kompetenc (G45). Zagotovo je tu pomembno, da znam dobro komunicirati (G46), predvsem sem pozorna na kretnje (G47), da sem odprta do sprejemanja drugačnosti (G48). Bomo pa letos tudi sodelovali v projektu Ljudske univerze, kjer bomo iskali možnosti, kako lahko uporabimo učence tujce, ki so že dlje časa v Sloveniji za dober zgled (G49).

J: Kako na vaši šoli skrbite za večjo vključenost otrok priseljencev?

G: Jaz mislim, da so na naši šoli dobro vključeni (G50). Tiste, ki si želijo, vedno vključujemo zraven v prireditve (G51), večinoma se sicer bolj nazaj držijo. Za dan jezikov je lani ena izmed deklet recitirala njihovo znano pesem v albanskem jeziku (G52). Mislim, da so jim ponujene povsem enake možnosti kot ostalim (G53). Vključujejo se tudi v različne krožke, najbolj imajo radi šport (G54). Ob svetovnem dnevu jezikov tudi izpostavimo jezike naših priseljencev (G55) in po šoli razvesimo različne pozitivne misli, ki jih učenci sami pripravijo v njihovem jeziku (G56). Vsako leto naredimo en izlet, ko vse otroke priseljence peljemo skupaj z

razrednikom po mestu, da spoznajo ulice, znamenitosti in okolje (G57) kamor so se preselili in se z njimi družimo, stremimo k temu, da se nam pridružijo tudi slovenski učenci, da se sproti spoznavajo tudi z jezikom (G58). Vsake toliko priredimo tudi jezikovno tržnico, kjer se vsaka država od koder prihajajo predstavi na plakatih, vsi učenci na šoli so dobili tak potni list in so hodili od stojnice do stojnice in se učili značilnosti vsake kulture. (G59)

Vrstniki v razrede jih hitro in dobro sprejmejo (G60), nisem še imela primera, da jih ne bi, nisem še zaznala kakšne nestrpnosti ali zbadanja med otroci. Se mi zdi, da ostali otroci znajo stopiti skupaj in jim pomagajo (G61). V vsakem razredu je vedno vsaj en priseljenec (G62), tako, da ne bi rekla, da jim je to nekaj novega, nepoznanega. Razrednik najprej prevzame skrb za otroka, jaz pridem občasno pogledat v te razrede, da povprašam priseljenca kako so jih sprejeli in kako se počutijo (G63, preverjanje počutja).

J: Kakšno je vaše sodelovanje z učitelji v podporo in pomoč otrokom priseljencem?

G: Razredne ure so načeloma prepuščene vsakemu učitelju (G64), ampak me pridejo vseeno tu in tam poiskati, da se jim pridruživ na kakšni razredni (G65) ali pa jo tudi vodim. Po navadi gre tukaj za teme, ki se dotikajo priseljencev, medkulturnosti in sprejemanje drugačnosti (G66). K meni pridejo tudi na pogovor, ker včasih težko razumejo življenjski ritem otrok priseljencev in kakšna je njihova hierarhija v družini (G67, težko razumejo življenjski ritem otroka). Ti otroci pogosto nimajo dobrih pogojev doma za učenje, saj si največkrat delijo sobe z ostalimi sorodniki in učitelji včasih težko razumejo, da se dejansko niso mogli pripraviti na neko ocenjevanje. Potem se z njimi pogovorim in načeloma vsem pomaga že vsaj to, da povedo kaj jih moti (G68) in jim potem jaz pomagam razumeti, da postanejo tudi bolj strpni do njih (G69). Skupaj pridemo potem do rešitve, da jih poskušajo spodbujati, da čim več naloge opravijo v šoli (G70). Predvsem pa sodelujem z učitelji na področju učnih težav pri otrocih, da skupaj pogledamo kaj bi bilo za nekega otroka najboljše in kako mu lahko kar se da pomagamo (G71) Opažamo pa, da dosti več dosežemo z individualnimi dogovori z učitelji za ugodnosti (G72) za te otroke.

J: Kakšno je vaše sodelovanje s starši otrok priseljencev?

G: Naše izkušnje so, da so starši odzivni, če jih pokličemo ali povabimo na šolo (G73), res pa je, da sami od sebe pa ne pridejo. Problem pri sodelovanju vidim predvsem z albanskimi materami, ker ne znajo nič slovensko in je res težko komunicirati z njimi (G74), zato raje pokličemo očete (G75), ti pa so tudi zelo zaposleni in težko najdejo čas za prihod v šolo (G76). Naša gimnazija tudi vsake toliko časa ponudi tečaj za učenje slovenščine za albanske matere (G77), da se naučijo osnovne komunikacije za vsakdanje življenje, vendar ni velikega odziva (G78). Drugače pa, ko sestankujemo so zelo hvaležni za našo pomoč (G79). Smo pa tri leta nazaj začeli posebej pripravljati roditeljske sestanke za albanske matere, kjer imamo zraven prevajalko in jim predajamo osnovne informacije (G80), na primer glede opravičevanja otrok, kako jim lahko oni pomagajo pri učenju. Te sestanke vodiva zraven jaz in naša ravnateljica. To izkazalo za zelo uspešno in so pokazali veliko hvaležnosti, predvsem pa so prišli in sodelovali. Lani na koncu sem pripravila tudi manjšo anketo, kako so zadovoljni z nami in našo šolo in so bili odzivi res dobri (G81).

J: Kako se na vaši šoli povezujete s preventivnimi programi za otroke priseljenca?

G: Smo na vezi z mladinskim centrom v tem okolišu (G82), recimo, ko imajo tečaje slovenščine, da jim pomagamo tako, da razdelimo vabila med otroke, starše in jih povabimo, da gredo po pouku tja (G83). Prav nekih skupnih dejavnosti pa s temi zunanjimi nimamo (G84). Vem pa, da hodijo popoldne otroci v Štorklino

hišo (G85), tam imajo tudi učno pomoč in različne dejavnosti (G86). Občasno se med sabo pokličemo z izvajalci, ki tam delajo z njimi, da si izmenjamo kakšne pomembne informacije, če se pokažejo težave (G87).

J: S kakšnimi izzivi oz. možnimi ovirami se srečujete pri delu z otroki priseljenci?

G: Je pa pomembno poudariti, da so kriteriji znanja pri nas zelo različni od kriterijev od koder prihajajo otroci (G88). Pri Srbih in Bosancih je opaziti, da so razumljeni in se ne trudijo, da bi se naučili pravilne slovenščine, ampak so zelo hitro zadovoljni s tem kako govorijo in moramo biti kar precej vztrajni (G89), da ne govorijo ves čas po svoje. To je, kar izziv. (se ne trudijo zaradi podobnosti v jeziku, kasneje napredujejo) Medtem ko Albanci čisto nič ne razumejo in so primorani, da se naučijo jezika. Zanje je jezik na začetku res močna ovira (G90). Jaz si vedno predstavljam sebe kako bi nemško govorila in kako bi šlo vse mimo, zato se zavedam, da je slovenski jezik težek. Spodbujamo pa precej delovne navade (G91). So stvari, ki jih lahko starši naredijo za svoje otroke, brez znanja slovenskega jezika, ampak ne želijo (G92) in to me pogosto malo jezi in mi predstavlja izziv, ker še nisem našla načina, kako bi to rešila.

Kar nekakšen izziv smo imeli s prehranjevanjem otrok, ki so muslimanske vere (G93). Obveza pri nas je malica, kosilo ni več obvezno, zato jim damo že na začetku leta možnost, da izpolnijo eno izjavo, če otrok česa ne mara (G94) ali ne je, potem imajo možnost, da si izberejo več neke druge priloge (G95). Je pa to bolj opazno potem na predmetni stopnji kot na razredni. Bi pa bile potrebne nujne spremembe tudi v samem sistemu (G96), otroci bi nujno potrebovali vsaj dva meseca intenzivnega učenja jezika pred samim vstopom v šolo (G97) in to bi jim morala država zagotoviti. Tako pa doživljajo ponovno stisko, ko pridejo sem in ničesar ne razumejo in nam je delavcem pri tem res težko, ker po eni strani moramo gledati na to, da se jezika čim prej naučijo, po drugi strani pa moramo poskrbeti tudi za razreševanje stisk in smo tako večkrat v precepu (G98) kaj narediti.

9.10. Priloga I: Intervju z osebo H

Značilnosti za ugotavljanje morebitnih povezav

J: Kakšna je vaša izobrazba oz. strokovni profil?

H: Univ. dipl. pedagoginja.

J: Koliko časa ste že zaposleni v šolski svetovalni službi na tej šoli?

H: Od 2010, 12 let.

J: Kakšna je vaša skupna delovna doba dela na šoli?

H: 14 let.

Svetovalni delavci o delu z otroki priseljenci

J: Kako gledate na otroke priseljence na šoli?

H: Otroci so prišli iz svoje matične države v tujo državo in jih je strah kako se bodo znašli tukaj (H1). Pogosto so v petek v svoji šoli, v ponedeljek pa v drugi šoli in to je zanje velik stres (H2). Zelo jim je težko, saj so morali za seboj pustiti sorodnike (H3), tudi morda druge družinske člane, kraj bivanja. Prišli so v tuj kraj, v tujo šolo, svoje korenine pa pustili v svoji matični državi (H4, so v stiski). Za skoraj vsakega bi lahko rekla, da si ni želel oditi (H5). Čeprav pa je tudi kar nekaj takšnih učencev priseljencev, ki pa se trudijo, delajo za šolo sproti in imajo tudi zelo visok učni uspeh (H6).

J: Kako pristopate do otrok priseljencev?

H: Starši ali njihovi sorodniki se najprej osebno najavijo na vpis (H7) in povedo, koga bodo vpisali in v kateri razred, dogovorimo se za točen datum in uro ter jim naročimo, katero dokumentacijo potrebujejo s seboj na dan vpisa, velikokrat še prosimo, da starši pridejo na vpis skupaj z nekom, ki bo prevajal ali prosimo CSD za prevajalca (H8). Pojasnim, kako poteka pouk na šoli, kdaj se začne in konča pouk, možnosti jutranjega varstva in podaljšanega bivanja, prehrana v šoli, šolski red (H9), razloži seznam potrebščin ter kaj potrebujejo pri pouku likovne umetnosti in športa. Začnemo s tečajem slovenskega jezika kot tujega jezika, ki ga bo imel učenec v šoli (H10), in drugimi oblikami pomoči kot je učna pomoč, vključevanje v dopolnilni pouk, prilagoditve pri ocenjevanju znanja (H11). Prvi dan, ko otrok pride v šolo, ga skupaj s starši pričakava jaz in učiteljica (H12), ki na šoli skrbi za ure slovenskega jezika za priseljence. To je tudi naša sistematizirana delavka, ki nam jo po novem določa zakon (H13), za učenje slovenščine kot tujega jezika. Otroku najprej razkažemo šolo (H14), pri tem si pomagamo z učenci priseljenci, ki so že dlje časa na šoli in znajo že slovenski jezik (H15). Nato otroka eno uro priključimo k tečaju slovenskega jezika, kjer se seznani z ostalimi tečajniki slovenskega jezika. Tam začne z rednim učenjem osnovne komunikacije (H16). Takrat se otrok malce sprostí in nato otroka pospremimo v njegov razred, kjer ga prevzame njegov razrednik in uvede v oddelčno skupnost (H17). Na šoli potekajo obvezne ure učenja slovenskega jezika, ki nam jih naroča ministrstvo (H18) in učenec se pridruži tem uram učenja jezika. Osební stik poteka najprej preko staršev, skoraj vedno so to očeti (H19). Učiteljica za slovenščino in jaz kot tuj jezik znava nekaj besed ali povedi v različnih jezikih, enako znajo tudi nekateri učitelji (H20).

J: Kakšni so vaši načini dela z otroki priseljenci oz. kako delate z otroki priseljenci?

H: Če/ko potrebujejo pomoč, jim pomagamo in se jim trudimo prilagajati. Vsak izmed otrok je edinstven in zato se mi zdi pomembno, da ne delamo z vsemi po istem kopitu (H21). Z otroki skupaj iščemo rešitve in

ugodne spremembe (H22). Ker imamo večino albanskih otrok, se odločimo, da jih ne damo vse v en razred, ampak jih razdelimo po manjših skupinicah (H23). Morebitnih sprotne dileme rešujemo v timu s sodelavkami (H24), kjer tudi spremljamo napredek pri otrocih (H25). Z učenci 1. razreda poteka učenje jezika s pomočjo pogovora, slikovnega in drugega didaktičnega materiala (H26). Bi pa rekla, da so na splošno deklice bolj zavzete za šolsko delo in se precej hitreje naučijo jezika (H27), fantje so bolj počasni in se pogosto izmikajo učenju (H28). Se pa med poukom trudimo, da čim bolj spodbujamo govorjenje v slovenskem jeziku (H29). Ko jih srečujem na hodniku, jim pomaham, oni pomahajo meni, nekateri bolj pogumni tudi objamejo. Delo z njimi poteka večinoma po manjših skupinah (H30), individualno poteka le z mano (H31), v primeru kakšnih hujših stisk. Se trudimo, da jih ne izpostavljamo, da nimajo kakšnih neprijetnih občutkov.

J: Kakšne so vaše kompetence za delo z otroki priseljenci oz. v procesu medkulturnega svetovanja?

H: Veliko hodim na individualna izobraževanja (H32), se udeležujem simpozijev (H33). Pogosto grem tudi na kakšno okroglo mizo na to temo (H34), kjer si izmenjavamo izkušnje in primere dobrih praks. Spremljam pa tudi izobraževanja za učitelje in kasneje literaturo ali zbornike podelim z drugimi učitelji (H35). Sama sem precej vztrajna (H36), dobrosrčna (H37) in predana svojemu delu (H38). Predvsem me vodi moja empatija (H39) in zmožnost prepoznavanja stisk pri otrocih (H40).

J: Kako na vaši šoli skrbite za večjo vključenost otrok priseljencev?

H: Otroci priseljenci imajo enake pravice kot ostali učenci (H41), tukaj so, so učenci naše šole. Z različnimi vsebinami spodbujamo medkulturnost, ki so del učne snovi (H42). Se pa trudimo za večjo vključenost učencev priseljencev v šolo z dejavnostmi, ki so namenjene njim: tako smo sodelovali v projektih UVOP in SIMS, v okviru teh dveh projektov smo imeli tečaje slovenščine za učence ter delavnice (H43). V knjižnici imamo nekaj literature in slovarjev v njihovem maternem jeziku (H44), učence spodbujamo, da opravijo bralno značko za priseljence (H45). Učenci se zelo dobro in tudi hitro vključijo (H46), tudi pridobijo prijatelje, najlažje se vključujejo tisti v prvem razredu oziroma v nižjih razredih (H47).

Skoraj v vsakem razredu imamo učenca, ki govori priseljenčev materni jezik (H48). Z vrstniki se včasih sporazumevajo tudi v angleščini. Učenci se bolj počutijo del skupnosti, ko že obvladajo nekaj besedišča (H49).

Otroke priseljence vključujemo v jutranje varstvo in podaljšano bivanje ter interesne dejavnosti, spodbujamo jih za udeležbo pri dnevih dejavnosti (H50) in v šolah v naravi (H51), sodelujejo tudi na proslavah in prireditvah šole (H52), organiziramo tudi delavnice slovenščine ali učne pomoči med jesenskimi in/alizimskimi počitnicami (H53). Kadar so oni zunaj na dvorišču in se igrajo, takrat pa ne posegamo in jim pustimo, da se pogovarjajo tako kot se želijo (H54).

J: Kakšno je vaše sodelovanje z učitelji v podporo in pomoč otrokom priseljencem?

H: Učitelji se res trudijo učence vključevati (H55). Učiteljem svetujem glede prilagoditev, glede učenja pomembnih stvari, načina ocenjevanja (H56), spremljam napredek, z učitelji se veliko pogovarjamo o pridobljenemu znanju in napredku učenca (H57) ter tudi napredovanju v višji razred. Če že, se z mano samo posvetujejo na kakšen način se naj česa lotijo (H58) in potem sami izvedejo. Po potrebi sodelovanje pri pripravi načrta dela (H59). Precej se poslužujemo tudi tega, da teme sprejemanja in strpnosti vključimo pri razrednih urah (H60).

J: Kakšno je vaše povezovanje in sodelovanje s starši otrok priseljencev?

H: Starše seznanim z načini sodelovanja s šolo (H61) kot so govorilne ure, roditeljski sestanki. Trudim se pridobiti starše, večkrat jih pokličem in povabim v šolo (H62) ali na prireditve, obveščam o kakšnih dejavnostih

med počitnicami, obveščam jih v primeru slabega počutja (H63). Opažam, da so starši kar odzivni (H64). Pogosto odgovarjam na njihova vprašanja o morebitnih dilemah (H65). Razložim in pomagam pri izpolnjevanju kakšnih šolskih dokumentov (H66) ali obrazcev. Starše usmerim/napotim v ustrezne institucije, npr. CSD (H67) za otroški dodatek in subvencijo prehrane, zdravstveni dom za izbiro otrokovega pediatra in zobozdravnika. V šoli smo imeli brezplačen tečaj slovenskega jezika za starše učencev (H68). V sodelovanju z Andragoškim zavodom MB in s CSD mame učencev tudi spodbudimo za vključitev v socialno aktivacijo, nekatere mame so na tak način dobile službo (H69).

J: Kako se na vaši šoli povezujete s preventivnimi programi za otroke priseljence?

H: Preventivnih programov žal ni v naši občini (H70). Včasih kaj organizira CSD, vendar v sklopu njihovih storitev za dom, ki pa je namenjena družinam v različnih izjemnih situacijah. V vrtcu se trudijo, da bi vanj vključili kar največ otrok priseljencev. Kar nudimo, nudimo v sklopu šole (H71). Težava je v tem, da smo kar oddaljeni od večjih središč, ki so polna različnih preventivnih programov (H72), v našem manjšem mestu tega žal ni.

J: S kakšnimi izzivi oz. možnimi ovirami se srečujete pri delu z otroki priseljenci?

H: Veliko težav je predvsem v birokraciji za starše. Učenci dobijo iz šole različne dokumente in obvestila, ki jih straši ne razumejo in potem je kar nekaj klicev, da stvari uredimo (H73), saj brez soglasja starša stvari ne stečejo. Velikokrat je tudi težava pri posredovanju in razumevanju informacij, ki jih učitelj poda staršu na govorilni uri (H74). Tukaj pomagamo učiteljem. Velike ovire so tudi pri razumevanju jezika pri otrocih (H75), zato bi bilo dobro, da bi ostajal obvezni tečaj slovenščine za starše in otroke skupaj (H76), ko pridejo v Slovenijo kot nekakšen uvajalni program. Ko gre mama k zdravniku ali pa gre oče uredit kakšne »birokratske stvari«, gre otrok zraven za prevajanje in tako manjka pri pouku. Otroci prihajajo v šolo z različnimi predznanji, pogosto tudi nižjim predznanjem za določeno starost (H77), kot je pri nas. Poleg težav s sporazumevanjem imajo takoj snovni zaostanek. To poskušamo zmanjšati z nudenjem različnih vrst učne pomoči, prilagoditev pri pouku in ocenjevanju znanja in seveda s takojšnjo vključitvijo učenca v tečaj slovenskega jezika (H78). Starši doma težko pomagajo otroku pri delu za šolo. Kar se učenci naučijo, se naučijo v šoli, doma redko sproti delajo (H79). Velik izziv je tudi, ko imajo muslimanski priseljenci svoj postni čas, saj se takrat pogosto srečujemo z izčrpanostjo in slabotnostjo otrok (H80), ki cel dan v šoli ničesar ne jejo in ne pijejo. Smo se že obrnili na starše, ampak je tu velik problem, ker jim tega ne vsiljujejo starši, ampak se otroci za to sami odločijo (H81) in žal tukaj ne moremo nič.

9.11. Priloga J: Odprto kodiranje

Odprto kodiranje intervjuja A

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A1	...jih vidim kot kar umirjene...	Umirjeni in zadržani	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
A2	...negotove.	Prestrašeni in negotovi	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
A3	Ne bi rekla, da jim je težko...	Otrokom ni težko	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
A4	...jim je fajn, da so se preselili...	Veseli selitve	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
A5	...radi prihajajo v šolo.	Radi hodijo v šolo	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
A6	...otroci, ki pridejo med letom, se mi smilijo, ker so takoj vrženi v učni proces.	Se jim smilijo	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
A7	...kar se tiče samega učnega dela, precej nemotivirani.	Nemotivirani za učenje	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
A8	...da jih čim hitreje naučimo jezika, da bodo lahko sledili učnemu procesu.	Hitro naučiti jezik	Oblikovanje cilja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A9	...otroci in starši najprej pristopijo do mene, da najprej uredimo vpis.	Na vpisu	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A10	Pogosto se na šoli najprej oglasijo očetje...	Prvi stik z očeti	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A11	...staršem tudi svetujem	Spoznavanje jezika	Spoznavanje	Pristopi v procesu

	in predlagam kakšne slikanice...		novega okolja	pomoči otrokom priseljencem
A12	...otrokom razkažemo šolo...	Seznaiter s šolskimi prostori	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A13	...predstavimo razrednika...	Spoznavanje z razrednikom	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A14	...razred.	Spoznavanje z razredom	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A15	Ne zasujemo jih takoj z učbeniki...	Postopno privajanje na učenje	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A16	...pri nas prvi štirinajst dni pripravljajnico...	Pripravljalnica	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A17	...dve do tri ure na dan kar intenzivno trenirajo pogovorno slovenščino...	Intenzivno učenje osnovne komunikacije	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A18	...se je naučila nekaj njihovih besed in to je otrokom zmeraj zelo všeč...	Približevanje z besedami v jeziku priseljencev	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A19	Nekaj ur dobimo iz ministrstva...	Obvezne ure slovenščine	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A20	...veliko prostovoljno delamo z njimi.	Prostovoljne dodatne ure	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A21	...prvo in drugo leto šolanja za učence priseljence pripravimo individualizirane programe...	Individualizirani progami	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A22	...individualno pisanje pisnih preizkusov, podaljšan čas pisanja, napovedano spraševanje.	Učne ugodnosti	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A23	...pogosto tujci ločeni pri	Dopolnilni pouk za	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu

	dopolnilnem pouku, ker je potrebnega več utrjevanja.	priseljence		pomoči otrokom priseljencem
A24	...imamo na naši šli tudi sistem tutorstva...starejše učence, ki že znajo dobro slovensko vključimo, da nam pomagajo...	Pomoč tutorjev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A25	V primeru stisk angažiramo prevajalca, ki ga s sabo največkrat pripelje družina...	Pomoč zunanjih prevajalcev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
A26	...smo tri svetovalne delavke, ki delujemo kot tim...	Timsko delo	Načini sodelovanja z zaposlenimi	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A27	...si razdelimo delo in se dopolnujemo.	Razdelitev dela	Načini sodelovanja z zaposlenimi	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A28	...v vlogi koordinatorke med otroci, starši in učitelji.	Koordiniranje	Načini sodelovanja z zaposlenimi	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A29	...prvo leto šolanja niso ocenjeni in lahko v vsakem primeru napredujejo...	Prvo leto neocenjeni	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A30	...delamo na tem, da jih ocenjujemo že prvo leto vsaj iz tistih predmetov, ki niso toliko vezani na jezik...	Možnost predčasnega pridobivanja ocen	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A31	...da govorim počasi, razločno in jasno.	Pozornost na razumevanje in artikulacijo	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A32	Kasneje pa delo poteka kot z vsakim učencem.	Potek dela enak pri vseh učencih	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom

				priseljencem
A33	...mi povedo kaj jih teži, kje se jim je zataknilo in potem skupaj rešujemo.	Skupno reševanje in soustvarjanje	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A34	...imamo dosti delovnega gradiva...delovni zvezki, vizualni pripomočki, slikovni material, slovarji...	Uporaba delovnega gradiva in materiala	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A35	...albansko govorečim otrokom šola ni neka visoka vrednota in je delati z njimi posebna specifična...	Šola ni visoka vrednota	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A36	...deklince so veliko bolj pridne, delovne in marljive...	Deklince so bolj delovne	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A37	...se fantom večinoma ne ljubi...	Dečki so nemotivirani	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A38	...najbolj pomembno, da otroci pridejo v šolo in vsaj tukaj nekaj slišijo.	Delo tukaj in zdaj	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A39	...skupinsko delo z otroki priseljenci tudi naša knjižničarka...	Pomoč in podpora knjižničarke	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A40	...z različnim slikovnim materialom, igrkami...ki si ga pripravi sama....	Ustvarjalnost	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A41	...ure izrazitega učenja slovenščine porazdeljene tudi na učitelje...	Pomoč in podpora učiteljev	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A42	...delajo individualno...	Individualno delo	Metode in oblike	Načini dela v

			dela	procesu pomoči otrokom priseljencem
A43	...po skupinah...	Skupinsko delo	Metode in oblike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A44	...damo dva ali tri v razred, ker se drugače grupirajo in se potem čisto umaknejo od vrstnikov...	Manjše število otrok na razred	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A45	...opozarjamo, da se tudi med odmori pogovarjajo slovensko... saj bodo slovenski jezik v šoli krepko potrebovali...	Opozarjanje na izražanje v slovenščini	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
A46	...da preverjam njihovo razumevanje...	Sprotno preverjanje razumevanja	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A47	...redno obiskujemo izobraževanja...tako nadgrajujemo svoja znanja.	Udeleževanje izobraževanj	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A48	Kar nekaj raziskav je bilo že tudi narejenih...	Spremljanje literature	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A49	...s smernicami, redno dobivamo linke s primeri dobre prakse...	Spremljanje smernic	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A50	...sem občutljiva za prepoznavanje stisk...	Prepoznavanje stisk	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A51	...znam dobro voditi pogovor...	Vodenje pogovora	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A52	...znam delati individualno...	Individualnost	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A53	...znam vzpostaviti	Dvosmerna	Veščine in	Kompetence za

	komunikacijo, tudi dvosmerno, ne samo enosmerno.	komunikacija	spretnosti	delo z otroki priseljenci
A54	...pozorna na neverbalno komunikacijo pri otrocih...	Pozornost na neverbalno komunikacijo	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A55	...znam tudi slišati, ne samo poslušat.	Slišati otroke	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A56	...sem dovolj strpna...	Strpnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A57	...empatična...	Empatija	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A58	...vztrajna.	Vztrajnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A59	...blizu mi je tudi asertivnost...	Asertivnost	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A60	Veliko sem prebirala o albanski kulturi...	Ustvarjalnosti in samoiniciativnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A61	...rada tudi timsko delam...skupaj lahko res veliko naredimo....	Delo v timu	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
A62	...otroci iz Srbije in Bosne precej bolj prilagodljivi in se hitreje vključijo...	Srbsko in bosansko govoreči otroci se hitreje vključijo	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A63	...kot otroci iz Albanije, saj se težje naučijo jezika.	Albansko govoreči otroci se težje vključijo	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A64	Zelo pa imajo radi šport...	Radi imajo šport	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A65	...se radi vključujejo k likovnemu krožku...	Radi imajo likovno	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A66	...predstavijo svojo kulturo, navade, običaje.	Predstavijo svojo državo	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli

A67	...jih vrstniki relativno dobro sprejmejo.	So dobro sprejeti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A68	...pride do kakšnih sporov, zasmehovanj...	Občasni konflikti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A69	...se trudimo spodbujati njihov materni jezik, da ne stagnirajo.	Ohranjanje maternega jezika	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A70	...organizirala klepetalnico, kjer so se med sabo lahko pogovarjale o njihovih običajih...	Spodbujanje medsebojnega druženja	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A71	...bi se v knjižnici naredil albanski oddelek...	Dostopnost albanske literature	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A72	...jih vključujemo tudi v šolske prireditve...	Sodelovanje na prireditvah	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A73	...zapojejo pesem v svojem jeziku ali plešejo v narodnih nošah...	Predstavijo svojo kulturo	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A74	...njihovo kulturo in običaje naslavlja pri svojih predmetih...	Teme pri šolskih predmetih	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A75	...imamo pozdrave in besede v tujem jeziku v kakšni učilnici...	Napisi v tujih jezikih	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A76	...pri nas res dobro vključeni...	Dobra vključenost	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
A78	...skupaj načrtujemo delo...	Skupno načrtovanje	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
A79	...delamo na tem, da bi res predmete kar se da prilagodili...	Prilagoditev predmetov	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
A80	...razširjen sestanek, kjer pogledamo kakšna je bil so sedaj uspešnost otrok.	Pregledovanje uspešnosti otrok	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
A81	...precej utečeno...	Utečena praksa	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
A82	...se name obrnejo po kak	Nasveti in ideje	Povezovanje z	Sodelovanje z

	nasvet ali idejo...		učitelji	učitelji otrok priseljencev
A83	...skupaj naredimo kakšno delavnico med razrednimi urami na tematike strpnosti do drugačnosti....	Strukturiranje razrednih ur	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
A84	Pošiljam jim tudi literaturo iz naših izobraževanj.	Posredovanje dodatne literature	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
A85	...ravnateljica organizira tudi konferenco, ki je namenjena otrokom priseljencem...	Konferenca za otroke priseljence	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
A86	...zakonodajo in same smernice...predstavimo učiteljem, da kaj od tega začnejo uresničevati.	Spremljanje zakonodaje	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
A87	...da se čim bolj prilagajamo.	Prilagajanje staršem	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A88	...pri teh starših ni toliko neke zaskrbljenosti in obremenjenosti s šolo...	Staršem šola ni visoka vrednota	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A89	...nimajo dovolj spodbud od staršev.	Ni spodbud staršev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A90	Očetje so pogosto odsotni zaradi dela...	Službeno odsotni očetje	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A91	...mame so doma.	Matere ostajajo doma	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A92	...so očetje precej bolj odzivni kot mame...	Očetje bolj odzivni	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A93	Že usvojili nekaj jezika in se z njimi tudi lažje sporazumevamo.	Z očetmi lažje komunicirajo	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A94	Večje težave imamo s starši otrok, ki prihajajo iz albansko govorečih družin...	Težje sodelovanje z albanskimi starši	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A95	...albansko govoreče matere nekako ne želijo	Matere se izogibajo učenju jezika	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev

	učiti našega jezika....			
A96	...organizirajo brezplačen tečaj slovenščine ...odzivnost precej slaba.	Slabi odzivi na tečaj slovenščine	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A97	...sam nekoliko nestrpna do teh mam, saj se ne želijo niti malo potruditi...	Občasna nestrpnost do staršev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A98	...organiziramo roditeljske sestanke posebej za albanske matere.	Roditeljski sestanki za albanske matere	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A99	...najamemo prevajalca, ki vse pomembne informacije prevede staršem otrok....	Zunanji prevajalec na roditeljskih sestankih	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A100	...prejemamo ogromno hvaležnosti za naš trud...	Izkazujejo hvaležnost	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
A101	Na žalost ne kaj dosti.	Se redko povezujejo	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
A102	...nimamo nekih zunanjih organizacij, s katerimi bi lahko sodelovali.	Manjša dostopnost v lokalnem okolju	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
A103	...je mladinski center...	Otroci obiskujejo mladinski center	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
A104	...tam veliko delajo s priseljenci, skrbijo, da opravijo domačo nalogo...	Opravljanje šolskih obveznosti	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
A105	...se z njimi igrajo in pogovarjajo.	Prostočasne dejavnosti	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
A106	...po potrebi si med sabo izmenjamo informacije...kako se otrok obnaša v šoli in kako tam.	Izmenjava informacij	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
A107	...nam definitivno	Pomanjkanje	Sodelovanje z	Povezovanje ŠSS s

	manjkajo še kakšni programi...	programov	zunanji instituciji	preventivni programi
A108	Tam so lahko imeli same petice in štirice, vendar to pri nas zadostuje za dobro oceno.	Mednarodne razlike v kriterijih	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
A109	...jim privzgojimo čim boljše učne navade, da so tudi tukaj lahko zelo uspešni.	Spodbujanje učnih navad	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
A110	...splošno prepričanje, ki ni tako pozitivno naravnano do priseljencev...	Predsodki iz okolja	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
A111	...prepričanje prenesejo na svojega otroka in potem pride do morebitnih nesoglasij....	Zgled staršev	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
A112	...tematiko medosebnih odnosov naslovimo na razrednih urah.	Pogovor o medosebnih odnosih	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
A113	...pri otrocih, ki se v šolo vpišejo med letom, saj so takoj vrženi v sistem.	Otroci vrženi v sistem	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
A114	...si mi pustimo kakšen dan, da se vsaj malo spoznajo z novim okoljem, kamor so prišli in ne hitimo preveč z vpisom....	Ne pritiskajo na otroke	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
A115	...muslimanske vere ne jedo svinjskega mesa in s tem smo imeli na naši šoli kar nekaj dilem.	Običaji prehranjevanja muslimanov	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
A116	...delujemo po principu, da vsi otroci pri kosilu vzamejo tisto, kar marajo.	Več izbire pri prehrani	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
A117	...ni neke systemske rešitve in si prepuščen samemu sebi...	Delavci prepuščeni sami sebi	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

A118	...nujno potrebno sistemsko urediti delo z otroki priseljenci...	Potrebne sistemske spremembe	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
A119	Dobro bi bilo za nedoločen čas imeti sistematiziranega koordinatorja za otroke priseljence.	Sistematizirano delovno mesto za nedoločen čas	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
A120	...da testi niso prevedeni v njihov jezik in je zelo težko narediti diagnostiko...	Niso prilagojeni testi za usmerjanje	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
A121	...obrnemo na ministrstvo, ampak tam nimamo kaj dosti posluha.	Pasivno ministrstvo	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

Odprto kodiranje intervjuja B

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
B1	...je tem otrokom zelo težko...	Otrokom je težko	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
B2	...jim je otežkočeno sporazumevanje in komunikacija.	Težje komunicirajo	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
B3	...je nekatere tudi strah povedati karkoli v njihovem jeziku...	Prestrašeni in negotovi	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
B4	...so si med sabo zelo različni...	So raznoliki	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
B5	...nekateri ob vstopu v šolo pokažejo neko radovednost, pripravljenost, odprtost...	Radovedni in motivirani	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
B6	...nekateri povsem nemotivirani...	Nemotivirani za učenje	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence

B7	...so bili v to malce potisnjeni in če bi imeli možnost izbire, bi ostali na svoji stari šoli...	Niso želeli selitve	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
B8	...začne z vpisom otroka v šolo, tu ni nujno, da imam že stik z otrokom, lahko je samo s starši.	Na vpisu	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B9	...z vsemi otroki priseljenci srečam na prvi šolski dan...	Prvi šolski dan	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B10	...naročim, da pridejo k meni malo prej, da se spoznamo...	Spoznavanje s svetovalno delavko	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B11	...jim razkažem šolo...	Seznanitev s šolskimi prostori	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B12	...jih peljem do razrednika...	Spoznavanje z razrednikom	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B13	...vsakega izmed njih pospremim v razred.	Spoznavanje z razredom	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B14	Pred samim vstopom otroka v učilnico, razredu povem, da je prišel nov učenec...	Predhodna priprava razreda	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B15	...učitelje jaz predhodno seznanim, da bodo dobili v razred novega učenca...	Predhodna priprava učiteljev	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B16	...približno uvrstimo v starostno skupino tam, kjer je v svoji državi končal razred...	Razvrščanje v razred	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B17	...pa včasih predlagamo staršem, da gredo ti otroci ponovno v isti razred, da se v tem času naučijo slovensko.	Predlagajo ponavljanje istega razreda	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B18	...si pomagamo tudi z	Pomoč tutorjev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu

	učenci, ki poznajo tisti jezik in postanejo nekakšni tutorji.			pomoči otrokom priseljencem
B19	...bolj kompleksne teme in otrok ter starši govorijo slabo slovensko povabimo po potrebi tudi kakšnega prevajalca.	Pomoč zunanjih prevajalcev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B20	...z našo sistematizirano delavko Katarino...	Sistematizirana delavka	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B21	...pripravljalnico za slovenski jezik prvi mesec...	Pripravljalnica	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B22	...te ure slovenščine potekajo vsak dan v tednu prvo in drugo šolsko uro...	Intenzivno učenje osnovne komunikacije	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B23	...ene so sistematizirane s strani ministrstva...	Obvezne ure slovenščine	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B24	...ure, ki jih mi dobimo iz mestne občine...en del teh mi namenimo delu z otroki priseljenci.	Prostovoljne dodatne ure	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B25	...imajo vsi otroci priseljenci svoj individualiziran program...	Individualizirani programi	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B26	...napovedano ocenjevanje in spraševanje, pisanje izven oddelka, podaljšan čas pisanja, lahko tudi odgovarjajo v svojem jeziku...	Učne ugodnosti	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B27	Pri domačem branju tudi dobijo dodatno pomoč...da skupaj preberejo ali pa dobijo	Pomoč pri domačem branju	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

	nadomestno knjigo.			
B28	...za tiste, ki potrebujejo še dodatno pomoč pri učnih težavah...se jim podaljšajo prilagoditve z izvirnim delovnim projektom pomoči.	Podaljšanje prilagoditev z IDPP	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B29	...imajo voljo tudi, da obiskujejo dopolnilni pouk...	Dopolnilni pouk za priseljence	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B30	Naš cilj je, da se naučijo slovensko, da bodo lahko uspešnejši v šoli.	Učna uspešnost	Oblikovanje cilja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B31	...jaz rusko, ona slovensko in na ta način je ona spoznala, da je tudi meni težko se učiti novega jezika...	Približevanje z besedami v jeziku priseljencev	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
B32	...evalvacijske sestanke, kjer pogledamo kaj smo uspeli narediti in kaj še lahko...	Evalvacijski sestanki	Načini sodelovanja z zaposlenimi	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
B33	Gleda se tudi na to ali je znotraj nekega razreda že dosti priseljencev...ker, če se to zgosti na kupu, potem so težave za cel razred.	Manjše število otrok na razred	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
B34	...v primeru kakšnih čustvenih stisk...tudi učne težave...	Stiske in učne težave	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
B35	...z otrokom opravim individualni pogovor...	Individualno delo	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
B36	...skupaj soustvarjamo rešitve kot rečemo mi socialni delavci.	Skupno reševanje in soustvarjanje	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem

B37	Sam potek ni nič kaj drugačen kot pri slovenskih otrocih...	Potek dela enak pri vseh otrocih	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
B38	Pri priseljencih sem le bolj pozorna na samo razumevanje sodelujočih, da govorim jasno in razločno...	Pozornost na razumevanje in artikulacijo	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
B39	...da so priseljenci večinoma iz bivše Jugoslavije in jezik ni tak problem...mi zaposleni še večinoma znamo njihove jezike.	Olajšana komunikacija pri podobnosti jezika	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
B40	...tudi enega Sirijca, Kazakstana v prvi triadi, s katerimi pa se je dalo sporazumevati v angleščini.	Sporazumevanje v angleščini	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
B41	...precej veliko dečkov tudi ponavljalcev...	Dečki so nemotivirani	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
B42	...redno opozarjamo, da se v šoli oziroma znotraj razreda pogovarjamo v slovenskem jeziku...	Opozarjanje na izražanje v slovenščini	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
B43	Oblikovali pa smo tudi tim strokovnih delavcev za delo z učenci priseljenci...	Timsko delo	Načini sodelovanja z zaposlenimi	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
B44	...da znam vzpostaviti odnos, kar je najbolj pomembno.	Vzpostavljanje odnosa	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
B45	...izžarevanje neke naklonjenosti in topline v glasu.	Naklonjenost in toplina	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
B46	...gradim jezik socialnega dela...	Jezik socialnega dela	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki

				priseljenci
B47	...sem empatična...	Empatija	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
B48	...strpna do drugačnosti...	Strpnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
B49	...vztrajna...	Vztrajnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
B50	...imam smisel za humor.	Smisel za humor	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
B51	...spretnosti izražanja skozi sliko, velikokrat na začetku z otroki rišemo...	Ustvarjalnost in samoiniciativnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
B52	...delujem vedno iz dvosmerne komunikacije...	Dvosmerna komunikacija	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
B53	...sama aktivno vključena pri pogovorih.	Aktivna vključenost	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
B54	...nagovarjamo celoten razred in otrok priseljencev ne izpostavljam.	Ne izpostavljajo priseljencev	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B55	...imajo enake možnosti pri vključevanju v šolske prireditve, krožke, delavnice...	Enake možnosti za vse otroke	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B56	...menim, da so pri nas dobro vključeni...	Dobra vključenost	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B57	...sodelujejo tudi otroci priseljenci, včasih s kakšno recitacijo, plesom, glasbo iz njihovega kulturnega okolja.	Sodelovanje na prireditvah	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B58	...jim dajemo čim več priložnosti, da se dokažejo in jih ne	Spodbujanje k sodelovanju	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli

	omejujemo.			
B59	...več izvodov poenostavljene knjige Martin Krpan, ki so jo naši otroci prevedli v svoje matere jezike.	Prevajanje literature v jezik priseljencev	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B60	...razne razstave in projekte, kjer se predstavi določena kultura.	Sodelovanje na razstavah in projektih	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B61	...se tukaj izkažejo otroci priseljenci, prevzamejo neko odgovornost in se počutijo vredne.	Občutek varnosti in vrednosti	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B62	...se ves čas zavedamo, da smo zelo raznolika šola.	Se zavedajo raznolikosti na šoli	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B63	...otroci s tujimi koreninami pa prevladujejo nad slovenskimi otroci.	Priseljenci prevladujejo na šoli	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B64	...se priseljenci v razredu dobro počutijo in so jih vrstniki dobro sprejeli.	So dobro sprejeti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B65	Ogromno je torej otrok, ki so te iste izkušnje že imeli, ko so sami prihajali...	Vrstniki s podobnimi izkušnjami	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B66	...seveda prihaja tudi do nesoglasij...	Občasni konflikti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B67	več let na šoli odvija pouk srbsčine...organizirajo pa to njihova društva...	Tečaji maternega jezika	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B68	...otroci priseljenci ohranjajo tudi svoj materni jezik.	Ohranjanje maternega jezika	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
B69	...večkrat organizirava skupno druženje, pobereva po pouku priseljence in jih peljeva na sprehod po mestu...	Spodbujanje medsebojnega druženja	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli

B70	...z učitelji individualno sodeluje naša strokovna delavka za priseljence...ker z njimi preživi največ časa.	Sodelovanje sistematizirane delavke z učitelji	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
B71	...sama z učitelji dobro sodelujem...	Dobro sodelujejo	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
B72	...predvsem se name obrnejo pri strukturiranju razrednih ur.	Strukturiranje razrednih ur	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
B73	Ko imajo kakšno dilemo, pridejo k meni, se skupaj pogovorimo...	Razreševanje dilem	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
B74	...organiziramo tudi kakšno razredno uro, kjer sem jaz tudi prisotna...	Skupno vodenje razrednih ur	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
B75	Pri nas pa sploh, ker otroci prihajajo iz tako različnih kulturnih in etničnih okolij, da mora biti govor o tem skozi na tapeti...	Naslavljanje tematik medkulturnosti in sprejemanja	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
B76	Veliko učiteljev te teme odpira pri svojih predmetih, na primer pri spoznavanju družbe...	Prilagoditev predmetov	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
B77	...učitelje ozaveščam o tem, da je tem otrokom težko, ker se mi zdi, da to pogosto tudi pozabijo...	Ozaveščanje o ranljivosti otrok	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
B78	...očetje, ki tudi bolje znajo slovensko in lažje komuniciramo.	Očetje znajo jezik	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
B79	Večinoma pri mamah ne pričakujemo, da bodo znale slovensko...	Nižja pričakovanja do mater	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
B80	Mi jih sicer sprašujemo v slovenščini ali pa prevajamo, one pa	Matere se izogibajo učenju jezika	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev

	odgovarjajo v svojem jeziku...			
B81	...ne kompliciramo, če govorijo v svojem jeziku in se jim raje mi prilagodimo.	Prilagajanje staršem	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
B82	...so odzivni	So odzivni	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
B83	...vedno zraven tudi naša strokovna delavka za priseljence.	Sodelovanje sistematizirane delavke za priseljence	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
B84	...samo da izdela in da se čim prej zaposli.	Stašem šola ni visoka vrednota	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
B85	Sodelujemo s Cono, ki je v bistvu dnevni center za otroke in mladostnike...	Otroci obiskujejo dnevni center	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B86	Tja naši otroci zelo radi zahajajo, še posebej priseljenci.	Otroci radi obiskujejo	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B87	Naše izkušnje s cono so zelo pozitivne...	Pozitivne izkušnje	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B88	Marsikateri otrok namreč nima dobrih učnih pogojev doma in se je obiskovanje cone izkazalo za dobro prakso...	Dobra praksa obiskovanja	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B89	...otrokom nudijo učno pomoč...	Opravljanje šolskih obveznosti	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B90	...različne dejavnosti, od igre, kuhanja, športnih taborov...	Prostočasne dejavnosti	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B91	...mesečno redne sestanke...	Redni sestanki	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B92	...si med seboj podelimo informacije, kako določen	Izmenjava informacij	Sodelovanje z zunanjimi	Povezovanje ŠSS s preventivnimi

	otrok dela na šoli in kako se obnaša v coni.		institucijami	programi
B93	...staršem seveda predhodno predstavimo program, jim damo vse kontakte in vzamemo soglasje, da se starši strinjajo.	Seznanitev s programom	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B94	...grem jaz skupaj z otrokom in starši na ogled tega dnevnega centra...	Organizacija skupnega ogleda programa	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B95	...pridejo tudi k nam na šolo izvajati različne preventivne delavnice in tudi na ta način spoznajo otroke...	Izvajanje preventivnih delavnic	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B96	Občasno imamo za kakšnega otroka tudi stik s Slovensko filantropijo in gostimo na šoli kakšnega njihovega prostovoljca...	Prostovoljci iz Slovenske filantropije	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B97	...pridejo projektne delavnice izvajati tudi iz zavoda MISSS, ki pokriva te programe namenjene priseljencem.	Projektne delavnice	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B98	Sodelujemo tudi z Zvezo prijateljev mladine, ki nam pomaga pri sofinanciranju pomoči za otroke priseljence...	Sofinanciranje pomoči otrokom iz ZPM	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B99	...brezplačna psihološka pomoč v sklopu njihove popoldanske posvetovalnice...	Brezplačna psihološka pomoč	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
B100	...bi se dalo še marsikaj izboljšati v samem šolskem sistemu, da bi bilo še bolj v korist	Potrebne sistemske spremembe	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

	otrokom priseljencem in bi se hitreje naučili jezika.			
B101	...več možnosti brezplačnega zunanjega učenja slovenskega jezika za celotno družino.	Več možnosti brezplačnega učenja jezika	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
B102	V našem okolju namreč manjkajo organizacije, ki bi ponujale to učenje slovenščine tudi za starše teh otrok.	Pomanjkanje organizacij za učenje jezika	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
B103	Jezik je zagotovo zelo velika ovira in težava...	Jezik	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
B104	Pomembno je, da otrok dobi osebo, ki je sposobna nekega spoštljivega zavezništva kot pa učiteljico slovenščine, ki jo bolj zanima sama metodika poučevanja slovenskega jezika...	Otrok potrebuje spoštljivega in odgovornega zaveznika	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
B105	...pravno formalno je narejeno je pa tako, da more biti to učiteljica slovenščine...	Izvajalci učenja jezika samo slavisti	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
B106	Ko pride do takšnih in drugačnih ovir se obrnem sama nase...	Svetovalni delavci nimajo nikogar	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
B107	Si pa med sabo pomagava še z drugo svetovalno delavko, se redno srečujeva v obliki intervizije...	Intervizije med svetovalnimi delavci	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

Odprto kodiranje intervjuja C

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
C1	...se mi na nek način smilijo...	Se jim smilijo	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
C2	...v tej začetni fazi vstopa v novo šolo, je tem otrokom res težko.	Otrokom je težko	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
C3	...za vse otroke ta selitev predstavlja eno veliko stisko, saj ne poznajo okolja in ne razumejo jezika.	So v stiski	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
C4	...so nekateri malo prestrašeni, zmedeni in izgubljeni...	Prestrašeni in negotovi	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
C5	...jim hitro pade učni uspeh in so potem hitro razočarane.	Razočarani nad padcem učnega uspeha	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
C6	...najprej na vpis očetje...	Prvi stik z očeti	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C7	Prvi stik z otroki imam tako na prvi šolski dan...	Prvi šolski dan	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C8	...se jim predstavim, jim povem kje me lahko najdejo... da vedo, da sem tukaj za njih, za kakršnokoli vprašanje, težavo, stisko.	Spoznavanje s svetovalno delavko	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C9	...če me ne razumejo pa si pomagam s kakšnimi slikami ali z risanjem.	Spoznavanje jezika	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C10	... jim razkažem šolo...	Seznaitve s šolskimi prostori	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

C11	...predstavim razredniku...	Spoznavanje z razrednikom	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C12	Gredo pa potem že takoj v razred...	Spoznavanje z razredom	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C13	Naš cilj pa je, da vsi otroci končajo deveti razred, da so učno uspešni.	Učna uspešnost	Oblikovanje cilja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C14	...pokličem kakšnega drugega otroka, da pomaga pri prevajanju...	Pomoč tutorjev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C15	...si starši otrok sami priskrbijo prevajalca.	Pomoč zunanjih prevajalcev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C16	Vedno jih tudi pozdravim in jim izrečem dobrodošlico v njihovem jeziku.	Približevanje z besedami v jeziku priseljencev	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C17	Ure slovenščine so financirane z ministrstva...	Obvezne ure slovenščine	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C18	Te ure z njimi opravljajo učitelji slovenščine...	Učenje jezika z učitelji slovenščine	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C19	...vedno določimo kakšnega učenca v razredu, da se več druží s temi otroki, jih vodi...	Predhodna priprava razreda	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C20	...določene prilagoditve v okviru individualiziranega programa...	Individualizirani programi	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C21	Letos imamo na naši šoli 10 novih, tako da imamo posebej zaposlenega učitelja zanje...	Sistematizirana delavka	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
C22	...se z njimi druží vsak dan po dve uri.	Intenzivno učenje osnovne	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom

		komunikacije		priseljencem
C23	...jaz delam z njimi le, ko pride do kakšnih čustvenih stisk ali vedenjskih težav.	Čustvene in vedenjske težave otrok	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C24	...delam z njimi po smernicah, ki so predpisane za delo z s tujci in menim, da so zdaj kar dobro oblikovane.	Delo po smernicah	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C25	Ni pa recepta po katerem bi delali...	Ni recepta za delo	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C26	...zelo raznoliko delo, saj so si otroci med sabo tudi zelo različni...se je potrebno prilagajati vsakemu posamezniku.	Prilagajanje raznolikim posameznikom	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C27	...da dam tem otrokom vedeti, da so tukaj varni...	Krepitev občutka varnosti	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C28	...da prvo šolsko leto ti otroci niso ocenjeni...	Prvo leto neocenjeni	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C29	...lahko se oceni kakšen smiseln predmet, na primer šport ali matematika.	Možnost predčasnega pridobivanja ocen	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C30	...vsi največje izzive vidimo pri delu z albanskimi otroki...	Večji izzivi	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C31	...mi je delo z albanskimi otroki zaradi jezika še vedno najtežje...	Precej težja komunikacija	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C32	Bosance in Srbe še	Olajšana	Načini sodelovanja	Načini dela v

	nekako razumemo, ker je podoben jezik...	komunikacija pri podobnosti jezika	z otroki priseljenci	procesu pomoči otrokom priseljencem
C33	...pomagamo z različnim materialom in gradivom...	Uporaba delovnega gradiva in materiala	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C34	... da delamo po manjših skupinicah...	Skupinsko delo	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C35	...znotraj skupinice delujemo zelo individualno.	Individualno delo	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C36	...v učilnice nalepimo imena in slike predmetov v slovenščini... to so besede, ki jih najbolj potrebujejo za vsakdanjo komunikacijo v šoli.	Napisi v slovenščini	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C37	...se otroci zelo hitro učijo samega jezika...	So hitro učljivi	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C38	...fantje pa so precej brez volje...	Dečki so nemotivirani	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C39	...z dekleti izvrstne izkušnje, ker so zelo motivirane in z delom hitro nadoknadijo...	Deklice so bolj delovne	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C40	...se tudi pogosto grupirajo med sabo tudi iz drugih razredov... jih mi dobronamerno redno opozarjamo na slovenščino.	Opozarjanje na izražanje v slovenščini	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
C41	...da je fino, če si najdejo	Spodbujanje	Metode, oblike in	Načini dela v

	tudi družbo slovenskih otrok, da bodo lahko hitreje usvojili jezik.	druženja s slovensko govorečimi vrstniki	tehnike dela	procesu pomoči otrokom priseljencem
C42	...rada obiskujem različna predavanja, izobraževanja na temo priseljenjskih otrok.	Udeleževanje izobraževanj	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
C43	...sem empatična, da se vživim v otroke...	Empatija	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
C44	...sem strpna...	Strpnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
C45	...sem široka, kar se tiče sprejemanja in spoštovanja drugih kultur.	Odprtost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
C46	...tudi ta toplina, stisk roke...	Naklonjenost in toplina	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
C47	...da skozi preverjam, če me je otrok razumel...	Sprotno preverjanje razumevanja	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
C48	...so otroci zelo povezovalni, se tudi precej borijo zase...	Se borijo zase	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
C49	Mi te njihove običaje spoštujemo in jim glede prehrane pridemo naproti...	Spoštovanje njihove kulture	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
C50	...si kar hitro najdejo nekoga, ki govori isti jezik in ima podobne izkušnje...	Vrstniki s podobnimi izkušnjami	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
C51	...se spreminja družbena klima in velikokrat pride tudi do kakšnega verbalnega nasilja med sošolci, med sabo se pogosto zbadajo, grozijo, zmerjajo...	Pogosti konflikti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli

C52	...ne sprejmejo najbolje...	Trenutki občutka izločenosti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
C53	...res aktivno delamo na boljših medsebojnih odnosih in razčiščujemo nesoglasja...	Delo na medosebnih odnosih	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
C54	...na splošno s celim razredom, da ne izpostavljam priseljencev.	Ne izpostavljajo priseljencev	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
C55	...otroci priseljenci kritični drug do drugega, ker se udarijo različne kulture...	Nesoglasja med priseljenci	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
C56	...se še nismo lotili, da bi te otroke vključevali v razne šolske prireditve.	Ne sodelujejo na prireditvah	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
C57	...niso otroci izkazali zanimanja...	Ni zanimanja pri otrocih	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
C58	...imeli enega dečka, ki se je prijavil na pevski zbor in nisem mogla verjet, da je dejansko potem pel v tem zboru.	Nizka pričakovanja svetovalnih delavcev	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
C59	...da je pošteno za vse otroke, priseljenci imajo samo ta hendikep, da ne znajo jezika.	Enake možnosti za vse otroke	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
C60	...se morajo oni prilagoditi našemu sistemu.	Integracija otrok	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
C61	...se z učitelji pogosto dogovorimo, da sem tudi jaz prisotna in potem skupaj izpeljemo to spoznavanje...	Sodelovanje pri spoznavanju otrok	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
C62	...tudi na roditeljske sestanke se vključujem, ker nekateri starši ničesar ne razumejo...	Skupno vodenje razrednih ur	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev

C63	...zelo pomembno, da učitelj uspe narediti neko ugodno klimo za novega otroka...	Ustvarjanje dobre šolske klime	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
C64	...se pogosto obrnejo name...	Dobro sodelujejo	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
C65	...skupaj oblikujemo na primer teme za razredne ure...	Strukturiranje razrednih ur	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
C66	...nekateri učitelji še polni predsodkov, se počutijo nemočne, se upirajo...	Predsodki pri učiteljih	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
C67	...pri nas bi bilo močno ne sprejemanje strani učiteljev, če bi prišla v šolo deklica popolnoma zakrita.	Zadržki glede običajev	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
C68	...veliko pogovarjamo na konferencah, da jih seznanim z njihovo kulturo, kako oni razmišljajo...	Razreševanje dilem	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
C69	...lani ponujeno, da se lahko učitelji vključijo v tečaj albanščine... da bi se bolj približali otrokom, ampak so imeli do tega velik odpor.	Odpor do učenja albanskega jezika	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
C70	En tak hendikep vidim pri albansko govorečih mamah, saj z njimi res težko sodelujem...	Težje sodelovanje z albanskimi starši	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
C71	To pa seveda vpliva tudi na otroke in njihov počasnejši razvoj jezika...	Ni spodbud staršev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
C72	...smo na šoli organizirali tudi učenje slovenščine za	Slabi odzivi na tečaj slovenščine	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev

	albanske matere, vendar je bil obisk zelo slab.			
C73	Ljudska univerza za albanske matere tudi organizira tečaj slovenščine... to od našega okoliša že preveč oddaljeno.	Matere se izogibajo učenju jezika	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
C74	...so očetje že zaradi narave dela bolj motivirani za učenje jezika.	Očetje znajo jezik	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
C75	...na splošno zelo odzivni starši, vedno pridejo, ko jih povabimo...	So odzivni	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
C76	...tisto, kar se dogovorimo zelo upoštevajo...	Upoštevajo dogovore	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
C77	...so tudi hvaležni pomoči.	Izkazujejo hvaležnost	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
C78	V našem okolišu deluje samo mladinski center...	Otroci obiskujejo mladinski center	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
C79	...tudi ena naša učenka iz Kosova tam skoraj vsako popoldne, da pomaga pri prevajanju.	Prostovoljna pomoč učencev pri prevajanju	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
C80	...nas pokličejo in občasno naredijo tukaj kako delavnico.	Projektne delavnice	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
C81	Ne sodelujemo pa z nikomer, ki bi izvajal kakšne preventivne programe...	Pomanjkanje programov	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
C82	...v tem okolišu ni kakšnega dnevnega centra za te otroke.	Manjša dostopnost v lokalnem okolju	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
C83	...zdaj tudi taka družbena situacija, ki jim ni naklonjena.	Predsodki iz okolja	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

C84	Največ se soočam z neznanjem jezika...	Jezik	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
C85	...nezainteresiranostjo za delo in upadom šolske uspešnosti...	Upad učne uspešnosti	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
C86	...skušam otroke čim bolj motivirati pri predmetih, ki jih imajo radi...	Spodbujanje močnih področij	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
C87	Veliko se tudi izobražujem na to temo in mi to tudi pomaga pri reševanju...	Pogostejše izobraževanje	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
C88	...se res spopadamo z zelo nizko motivacijo za učenje pri otrocih, ne želijo več hoditi v šolo, veliko jih ponavlja...	Upad motivacije otrok	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
C89	...izboljšava z zaposlenim učiteljem samo za priseljence ne bi smela biti vezana na samo število otrok...	Sistematizirano delovno mesto za nedoločen čas	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
C90	...otroci so potem navajeni te osebe, ne pa da imajo vsak teden drugega učitelja in so čisto zmedeni.	Otrok potrebuje spoštljivega in odgovornega zaveznika	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
C91	...da se priseljence vodi samo prvi dve leti, potem pa kot da jih ni več na šoli, čeprav težave še ostajajo...	Prilagoditve samo prvi dve leti	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
C92	...bi morale neke prilagoditve ostati dlje časa.	Podaljšanje prilagoditev	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
C93	...kar velik pritisk tudi njihov čas posta, saj takrat otroci nič ne jejo in ne pijejo in so posledično	Običaji prehranjevanja muslimanov	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

	pri pouku utrujeni, slabotni...			
C94	...vendar tukaj ni kaj dosti za reševati, saj se tako otroci sami odločijo in jih nihče v to ne sili.	Izbira in odločitve otroka	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
C95	...bi si želela več sodelovanja z ljudsko univerzo glede tega učenja slovenščine mamic in otrok.	Več možnosti brezplačnega učenja jezika	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

Odprto kodiranje intervjuja Č

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
Č1	...se mi otroci vedno zasmilijo...	Se jim smilijo	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
Č2	Pridejo v čisto novo državo, v nov svet, med nove ljudi, ne znajo niti besede slovensko.	Prestrašeni in negotovi	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
Č3	...je to grozno, velik stres zaradi spremembe...	So v stresu	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
Č4	...tako kot so naši slovenski otroci raznoliki, tako so enako raznoliki tudi s priseljenci...	So raznoliki	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
Č5	Nekaterim je resnično zelo težko...	Otrokom je težko	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
Č6	...pogosto joka, ga boli trebuh in odhaja prej od pouka.	So v stiski	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
Č7	...imam najprej razgovor s starši,	Prvi stik z očeti	Vzpostavljanje odnosa in osebnega	Pristopi v procesu pomoči otrokom

	pogosto so to očetje...		stika	priseljencem
Č8	Z otroki pa se spoznam na prvi šolski dan...	Prvi šolski dan	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č9	...ko jih pospremim v razred, kjer jih predstavim sošolcem...	Spoznavanje z razredom	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č10	Grem tudi v razrede in nagovorim sošolce, da naj jih spodbujajo...	Predhodna priprava razreda	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č11	...si velikokrat pomagamo tudi s kakšnim učencem, ki zna govoriti oba jezika.	Pomoč tutorjev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č12	...so nam zagotovili kakšnega prevajalca, ko se gre za kakšne osebne stvari...	Pomoč zunanjih prevajalcev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č13	...staršem predlagamo, da vseeno ponavljajo isti razred...	Predlagajo ponavljanje istega razreda	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č14	...vedno izhajamo iz koristi otroka, da bo otroku najlažje.	Izhajanje iz koristi otroka	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č15	...imamo zaposleno sistematizirano strokovno delavko za učenje slovenščine, ker imamo več kot 20 novi otrok...	Sistematizirana delavka	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č16	...ministrstvo odobri ure, ki jim pripadajo prvo	Obvezne ure slovenščine	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

	šolsko leto.			
Č17	...te obvezne učne ure slovenščine izvajajo tudi naše učiteljice slovenščine.	Učenje jezika z učitelji slovenščine	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č18	...večkrat pride na individualni pogovor k meni...	Individualno delo	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č19	...povabila sem tudi starše na sestanek skupaj z razredničarko...	Obveščanje staršev	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č20	...zame otrok, ki pride k meni z določeno težavo ni več učenec tujec... delam z njimi enako kot pri vseh...	Potek dela enak pri vseh učencih	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č21	...si pripravim kakšne listke, barvice, fotografije in druge pripomočke...	Uporaba delovnega gradiva in materiala	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č22	Potem po potrebi opravi tudi kakšno mediacijo.	Mediacija	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č23	Če je otrok iz Bosne z jezikom tudi nimam nekih problemov...	Olajšana komunikacija pri podobnosti jezika	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č24	Po navadi tak otrok, ki ne bo znal opisati svoje težave, sploh ne bo prišel k meni in v tem vidim jaz veliko težavo.	Precej težja komunikacija	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem

Č25	...začnejo otroci govoriti v svojem jeziku, takrat jih učitelji opozorijo, naj se trudijo govoriti slovensko.	Opozarjanje na izražanje v slovenščini	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č26	V prvem letu tudi otroci ne rabijo biti ocenjeni in lahko vseeno napredujejo...	Prvo leto neocenjeni	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
Č27	...da kar se da dobro opravljam svojo vlogo koordinatorke...	Sposobnost koordiniranja	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
Č28	...jim dajem točne napotke...	Natančnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
Č29	...pogovorim s starši in učitelji.	Vodenje pogovora	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
Č30	...da razumem otroke...	Sprotno preverjanje razumevanja	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
Č31	...sem do njih empatična.	Empatija	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
Č32	Udeležujem se tudi izobraževanj, ki mi tu in tam dajo kakšno novo idejo...	Udeleževanje izobraževanj	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
Č33	...da sem spretna, znam vzpostaviti komunikacijo.	Vzpostavlja je odnosa	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
Č34	...je veliko na meni, da sama prepoznam kakšne težke situacije.	Prepoznavanje stisk	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
Č35	...trudim delati na	Dvosmerna	Veščine in	Kompetence za

	dvosmerni komunikaciji...	komunikacija	spretnosti	delo z otroki priseljenci
Č36	...še bolj pozorna na neverbalno komunikacijo.	Pozornost na neverbalno komunikacijo	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
Č37	...spodbujamo k vključevanju vse otroke, ne samo priseljence...	Spodbujanje k sodelovanju	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č38	...nagovorimo vse otroke in imajo vsi enake možnosti.	Enake možnosti za vse otroke	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č39	Večina se jih hitro vključi...	Dobra vključenost	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č40	Zelo je odvisno od karakterja otroka...	Odvisno od otrokovega karakterja	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č41	...doma spodbudno okolje, se lažje vklopijo...	Spodbudno domače okolje	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č42	Sošolci te otroke načeloma dobro vključijo medse, nimamo nikoli nobenih težav...	So dobro sprejeti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č43	...v razredu razredniki vedno zadolžijo nekoga, ki vzame te otroke pod okrilje, jih spremlja...	Medvrstniška pomoč	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č44	...učenci priseljenci se počutijo bolj varne...	Občutek varnosti in vrednosti	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č45	...razredniki na razrednih urah pogosto naslavljajo tematiko raznolikosti kultur...	Teme pri razrednih urah	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli

Č46	...ostali učitelji pri svojih predmetih govorijo o tematiki povezani s priseljenci glede na snov.	Teme pri šolskih predmetih	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č47	...naslovijo na celoten razred, ne da izpostavljajo.	Ne izpostavljajo priseljencev	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č48	V same šolske prireditve se otroci priseljenci redko vključujejo...	Ne sodelujejo na prireditvah	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č49	...pa tudi niso pokazali nekega zanimanja...	Ni zanimanja pri otrocih	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č50	Najraje pa fantje hodijo na šport, kakšen nogomet je zelo popularen...	Radi imajo šport	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
Č51	Vsi učitelji dajejo vse od sebe in vedno stopijo korak nasproti otrokom...	Se angažirajo	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
Č52	Z nekaterimi se pogovarjajo tudi v angleščini pa čeprav jim tega ne bi bilo treba...	Se prilagajajo otrokom	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
Č53	...predlagam, da si različne primere delavnic pogledajo v priročnik...	Nasveti in ideje	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
Č54	...včasih grem tudi jaz zraven in vodim uro z učenci...	Skupno vodenje razrednih ur	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
Č55	...že precej izkušeni in vedo kako postopati v razredu, da	So izkušeni	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev

	poskrbijo za dobre medosebne odnose in sprejetost vseh otrok.			
Č56	...z učitelji dobro sodelujemo in moram reči, da tudi nimamo kakšnih težav...vsi jih sprejmejo.	So sprejemajoči	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
Č57	...pride do težave, da je zelo veliko učiteljev preobremenjenih...	Preobremenjenost	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
Č58	...rabijo vsaj pogovor z mano, da se lažje organizirajo...	Razreševanje dilem	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
Č59	...največkrat te različne teme zajamejo na razrednih urah.	Naslavljanje tematik medkulturnosti in sprejemanja	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
Č60	Starši so kar precej odzivni...	So odzivni	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
Č61	...še niso nikoli videli nekaterih staršev, ker ne hodijo na govorilne ure ali roditeljske sestanke...	Nekateri neodzivni	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
Č62	Zelo veliko je takih staršev, ki jim je šola na zadnjem mestu...	Staršem šola ni visoka vrednota	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
Č63	...se starši sploh ne obremenjujejo z ucnim uspehom otroka...	Ni spodbud staršev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
Č64	...če ima otrok kakšne vedenjske	Reagirajo na vedenjske težave	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev

	težave, takrat hitro reagirajo.			
Č65	Največkrat se hodijo dogovarjati očetje, ker še najbolje znajo slovensko...	Očetje znajo jezik	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
Č66	...ker so v službi je to večkrat izgovor, da jih ni.	Službeno odsotni očetje	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
Č67	...karkoli dogovoriti z albansko govorečimi mamami, ki so tukaj že po deset let, a še vedno ne znajo nič slovensko.	Matere se izogibajo učenju jezika	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
Č68	...pridejo izvajati kakšne preventivne delavnice v razrede...	Izvajanje preventivnih delavnic	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
Č69	Manjka nam kakšen dnevni center za otroke, tega žal v tem mestu nimamo...	Manjša dostopnost v lokalnem okolju	Sodelovanje z zunanjimi organizacijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
Č70	...bi se otroci lahko tudi popoldne na koga obrnili, tako pa nimajo ničesar.	Pomanjkanje programov	Sodelovanje z zunanjimi organizacijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
Č71	Predvsem potrebujemo centre, ki bi otroke usmerjali, ne pa nadzorovali.	Otroci potrebujejo dnevne centre	Sodelovanje z zunanjimi organizacijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
Č72	...s prihodom v šolo obvezno eno uvajalno obdobje...	Predlagajo uvajalno obdobje	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

Č73	...otrok pride v novo okolje, kjer ne zna besede slovensko in se mora znajti...	Jezik	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
Č74	Pogosto si rečem pa kaj mi tem otrokom delamo.	Samospraševanje	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
Č75	...imamo toliko lukenj v sistemu, ki otrokom ne omogočajo nekega sproščenega začetka.	Sistemske luknje	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
Č76	Samo vržemo jih v sistem, zdaj pa splavaj...	Otroci vrženi v sistem	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
Č77	Nujno bi bilo treba spremeniti sistem in bi bilo vsem lažje, najbolj pa otrokom.	Potrebne sistemske spremembe	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
Č78	...se učitelj težko posveti samo njim, ko mora delati s celim razredom...	Učni proces	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
Č79	...teh ur za slovenščino, ki jim pripadajo čisto premalo...	Premalo dodatnih ur slovenščine	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
Č80	...potrebovali nekoga, ki bi redno izvajal te ure in bil stro procentno zaposlen samo za delo...	Sistematizirano delovno mesto za nedoločen čas	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
Č81	...nimamo neke podpore iz kakšne zunanje institucije, ki bi nam pomagala...	Pomanjkanje organizacij za učenje jezika	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

Č82	...nepripravljenosti staršev za učenje slovenščine.	Nemotiviranost staršev	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
Č83	...zahtevajo, da njihov otrok ne sme jesti svinjine...	Običaji prehranjevanja muslimanov	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
Č84	...si vzamejo tisto, kar imajo radi in če je svinjina, si pač vzamejo več ostalih prilog.	Več izbire pri prehrani	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

Odprto kodiranje intervjuja D

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
D1	...jih dojemam kot otroke v stiski...	So v stiski	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
D2	...kot ranljivo skupino učencev, ki zahtevajo posebno skrb...	Ranljiva skupina	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
D3	...nekatero vidimo bolj pozitivno, kot radovedne, motivirane...	Radovedni in motivirani	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
D4	...nekatero pa bolj negativno, kot prestrašene, zaradi novega okolja.	Prestrašeni in negotovi	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
D5	Na vpis pridejo starši skupaj z otroki...	Na vpisu	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
D6	...jim razkažemo šolo, jim razložimo kje se kaj nahaja...	Seznaitve s šolskimi prostori	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
D7	...v uvodnem razgovoru malo prepoznavam ali so otroci v stiski...	Opazovanje in prepoznavanje stisk	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

D8	...pa tudi pogledamo, če je še kdo od otrok v razredu, ki vsaj delno razume njihov jezik in lahko pomaga.	Razvrščanje v razred	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
D9	Dogovorjeni smo tudi, da tako določimo otroka tutorja...	Pomoč tutorjev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
D10	Razrednik tudi razred predhodno pripravi na prihod novega učenca, jih nagovori, včasih se tudi jaz priključim...	Predhodna priprava razreda	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
D11	...je učiteljica slovenščine prvenstvena...	Učenje jezika z učitelji slovenščine	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
D12	...imamo ogromno novih in je sistematiziranega 0,75 delovnega mesta...	Sistematizirana delavka	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
D13	Cilj prvih ur je, da se spoznajo, da učenec zna povedati kdo je, od kod je prišel, koliko je star...	Intenzivno učenje osnovne komunikacije	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
D14	...sestavljamo cilje kaj naj bi učenci znotraj tega intenzivnega tečaja slovenščine dosegli...	Hitro naučiti jezik	Oblikovanje cilja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
D15	...od napovedanega spraševanja do pisanja izven oddelka...	Učne ugodnosti	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
D16	...s prevajalcem, ki	Pomoč zunanjih	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu

	si ga zagotovijo sami...	prevajalcev		pomoči otrokom priseljencem
D17	...pogosto dogovorimo, da nadaljuje pri nas en razred nižje oziroma v kolikor ne bo šlo, da ponavlja.	Predlagajo ponavljanje istega razreda	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
D18	...se otrokom omogoči, če to potrebujejo, še individualna pomoč z IDPP-ji.	Podaljšanje prilagoditev z IDPP	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
D19	...da sem nek vezni člen med učenci priseljenci, njihovimi starši in učitelji...	Koordiniranje	Načini sodelovanja z zaposlenimi	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
D20	Smernice v naši državi predvidevajo, da je osnova učenje slovenščine...	Delo po smernicah	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
D21	...začnejo najprej po skupinah delati z učiteljico slovenščine...	Skupinsko delo	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
D22	...poteka predvsem ob slikovnem gradivu, ki je prilagojeno za učence priseljence... priročnik in tudi z učbeniki, ki so predpisani...	Uporaba delovnega gradiva in materiala	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
D23	...že lansko leto prišli na šolo pa imamo organiziran nadaljevalni pouk slovenščine...	Nadaljevalni pouk slovenščine	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
D24	...pri albansko govorečih otrocih, s	Precej težja komunikacija	Posebnosti dela z albansko	Načini dela v procesu pomoči

	katerimi se težje sporazumevamo...		govorečimi otroki	otrokom priseljencem
D25	...res postopno delo, potrebno je veliko slikovnega gradiva, sprotnega preverjanja razumevanja, uporaba slovarja...	Postopno delo	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
D26	Prvo leto imajo tudi prilagojeno ocenjevanje in ne rabijo biti ocenjen...	Prvo leto neocenjeni	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
D27	...otrok v devetem razredu pa zanj velja, da že prvo leto pridobi vse ocene, ker jih mora za vpis v srednjo šolo.	Devetošolci ocenjeni	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
D28	Ko pa gre za kakršnekoli stiske pa pridejo otroci do mene v svetovalno službo...	Čustvene in vedenjske težave otrok	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
D29	...se na šoli med seboj seveda najdejo in se tudi grupirajo, se pogovarjajo v svojem jeziku, mi jih seveda opozarjamo.	Opozarjanje na izražanje v slovenščini	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
D30	...da znam vzpostaviti odnos...	Vzpostavljanje odnosa	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
D31	...zaupanju in varnosti...	Ustvarjanje zaupnega in varnega prostora	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
D32	...soustvarjanju...	Soustvarjanje	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
D33	...vsak otrok slišan in upoštevan.	Slišati otroke	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki

				priseljenci
D34	...tudi poslužujem različnih izobraževanj na to temo...	Udeleževanje izobraževanj	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
D35	...mi pri delu pomaga empatija...	Empatija	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
D36	...spoštovanje mnenja drugih...	Spoštljivost	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
D37	...tolerantnost, brez tega absolutno ne gre...	Strpnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
D38	...otroke kar dobro vključujemo...	Dobra vključenost	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D39	...vse odvisno tudi od pripravljenosti učencev...	Odvisno od pripravljenosti	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D40	...ves čas nestabilna postaja albanskih otrok, to je druga kultura in ti se večinoma ne želijo vključevati...	Albansko govoreči otroci se težje vključijo	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D41	...različne prireditve, kjer vsaj enkrat ali dvakrat na leto postavimo v ospredje otroke priseljence.	Sodelovanje na prireditvah	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D42	...otroci zelo veseli, ko v razred dobijo novega učenca, so tudi zelo tolerantni in dobro sprejemajo...	So dobro sprejeti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D43	so pa stiske občasno vidne na drugih področjih... to so trenutki, ko otroci med sabo prepletajo	Trenutki občutka izločenosti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli

	veliko nitk in se počutijo malo izločene.			
D44	...se čuti tudi trenje med učenci iz Kosova in Srbi, pride občasno do konfliktov...	Občasni konflikti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D45	...razredu vedno na razredni uri predstavi svojo državo...	Predstavijo svojo državo	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D46	Učitelji pri nekaterih predmetih tudi dovolijo, da otroci lahko snov podajajo v svojem jeziku, če se razume...	Odgovarjanje v njihovem jeziku	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D47	...nas v primeru, da so muslimanske vere na to opozorijo in mi zanje prilagodimo jedilnik...	Prilagoditev jedilnika	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D48	...kar se tiče njihovih praznikov, to upoštevamo...	Spoštovanje njihove kulture	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D49	V knjižnici imamo tudi ogromno literature v jezikih naših priseljencev.	Dostopnost albanske literature	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D50	...sami naredijo napise teh osnovnih pojmov in si jih nalepijo v šolske prostore.	Napisi v tujih jezikih	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D51	...dogodek druženja za priseljske družine, imeli smo nekakšno dobrodošlico...	Organiziranje sprejema	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
D52	...predstavili smo jih	Spodbujanje k	Vključenost v	Vključenost otrok

	tudi kako bo izgledal tečaj in kam vse se lahko vključijo...	sodelovanju	šolske dejavnosti	priseljencev na šoli
D53	Absolutno moram dobro sodelovati z učitelji...	Dobro sodelujejo	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
D54	...se precej obračajo name za nasvete, ideje, iskanje rešitev.	Nasveti in ideje	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
D55	Kot nek tim delujemo jaz, učitelji in naša sistematizirana strokovna delavka... izmenjujemo izkušnje, debatiramo kaj lahko še naredimo.	Delo v timu	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
D56	...pomagam tudi pri izvajanju delavnic in pogovorov na tematiko različnih narodnosti in kultur...	Naslavljanje tematik medkulturnosti in sprejemanja	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
D57	...je proces dela prilagojen otrokom...	Se prilagajajo otrokom	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
D58	Več dogovorov z učitelji je tudi v drugem letu šolanja učencev, saj takrat potrebujejo več ur učne pomoči.	Skupno načrtovanje	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
D59	...skupaj zaznamo, če ima določen otrok kakšno težavo ali stisko...	Skupno zaznavanje stisk	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
D60	...debatiram o morebitnih predsodkih in	Predsodki pri učiteljih	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev

	raznolikih stališčih.			
D61	Večje težave kot z otroki imamo s starši.	Prilagajanje staršem	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
D62	...imamo težave s starši otrok priseljencev, ki z otroki doma debatirajo o političnih zadevah.	Spori glede političnih zadev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
D63	...so starši nemotivirani za šolsko delo, jim je vseeno, če otrok naredi šolo ali ne...	Staršem šola ni visoka vrednota	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
D64	...sicer so odzivni, pridejo na sestanke...	So odzivni	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
D65	...se zaradi jezika ne razumemo, pogosto si tudi ne priskrbijo prevajalca in potem pride do težav.	Težje sodelovanje z albanskimi starši	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
D66	Motiviranost albanskih mater za učenje jezika je precej slaba...	Slabi odzivi na tečaj slovenščine	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
D67	...to prenesejo tudi na svoje otroke.	Ni spodbud staršev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
D68	...tega tečaja pa se zopet udeležujejo vsi drugi starši, razen albanskih mam.	Matere se izogibajo učenju jezika	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
D69	...brezplačni tečaj slovenščine za albanske matere...	Organizacija brezplačnih tečajev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
D70	...pogosto vključujemo v Pika dnevni center...	Otroci obiskujejo dnevni center	Sodelovanje z zunanjimi organizacijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
D71	...jim pomagajo pri medsebojnem druženju...	Prostočasne dejavnosti	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi

D72	...učni pomoči.	Opravljanje šolskih obveznosti	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
D73	...smo tudi ves čas na vezi, se pokličemo in si izmenjamo informacije.	Izmenjava informacij	Sodelovanje z zunanjimi organizacijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
D74	Tudi Infoteka ima dobre preventivne delavnice za te otroke...	Izvajanje preventivnih delavnic	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
D75	...tudi kakšne timske sestanke, da predebatiramo situacije.	Redni sestanki	Sodelovanje z zunanjimi organizacijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
D76	Iz gimnazije hodijo dijaki na našo šolo tudi prostovoljci...	Prostovoljna učna pomoč gimnazijcev	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
D77	...sestavljen takšen vodič, kjer so zbrane vse te informacije...	Svetovanje obiskovanja	Sodelovanje z zunanjimi organizacijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
D78	...menimo, da je teh ur za priseljence bistveno premalo.	Premalo dodatnih ur slovenščine	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
D79	Nerazumevanje jezika je takšna ovira...	Jezik	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
D80	Velika razlika je namreč tudi v zahtevnosti šolskega programa med našimi in njihovimi šolami.	Mednarodne razlike v kriterijih	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
D81	...se ob vpisu o tem že pogovorimo in predvidimo, da potem otroci niso preveč razočarani, ker jim je tukaj težja snov.	Ozaveščanje otrok	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

D82	Po zakonu se mora otrok takoj vključiti v slovenski šolski sistem, ne glede na razloge priselitve...	Otroci vrženi v sistem	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
D83	pri otrocih, ki pridejo na šolo šele v devetem razredu... šolski sistem tu ne odstopa od svojih točk potrebnih za vpis na srednjo šolo.	Devetošolci ocenjeni	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
D84	...velika ovira tudi samo ministrstvo, ki je preveč v pasivni vlogi...	Pasivno ministrstvo	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
D85	Slovenski šolski sistem in celotna slovenska politika do priseljenjskih družin je bistveno preveč demokratična...	Preveč demokratična šolska politika	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
D86	...da bi jim najprej nudila tri mesece samo intenzivno učenje slovenščine in nič drugega...	Obvezen tečaj učenja slovenščine	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
D87	S to šolsko politiko, ki jo imamo zdaj, ni nič dobrega za otroke s statusom priseljenca.	Potrebne sistemske spremembe	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
D88	...so razredi prepolni in premočni, zato učitelji ne morejo biti pozorni na vse...	Preobremenjenost razredov	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
D89	...predlagamo zmanjšanje normativa števila učencev v razredu,	Zmanjšanje normativa števila otrok v razredu	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

	kjer so več kot trije učenci priseljenci.			
D90	...poskrbljeno s prilagoditvami in učenjem jezika samo prvi dve leti...	Prilagoditve samo prvi dve leti	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
D91	...zelo manjkata tudi tretje in četrto leto učenja slovenščine...	Podaljšanje prilagoditev	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

Odprto kodiranje intervjuja E

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E1	Meni se smilijo zaradi jezika.	Se jim smilijo	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
E2	...je težko, če se preseliš nekam na novo in ne razumeš ničesar.	Otrokom je težko	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
E3	...spadajo v ranljivo skupino.	Ranljiva skupina	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
E4	...mlajši se veliko hitreje vklopijo, so bolj radovedni...	Radovedni in motivirani	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
E5	Pri starejših ...večkrat opazim zadržke, strah in dvom...	Prestrašeni in negotovi	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
E6	...te otroke pridejo vpisat moški oziroma očetje, ker so oni prvi v Sloveniji...	Prvi stik z očeti	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E7	...otroke spoznam jaz šele prvi šolski dan.	Prvi šolski dan	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E8	...jih zmeraj pričakam pred šolo, da jih spoznam...	Spoznavanje s svetovalno delavko	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

E9	...jih usmerim do ustreznega razrednika...	Spoznavanje z razrednikom	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E10	...prvi dve uri sta vedno razredni, tako da imajo čas, da se lahko predstavijo svojim sošolcem.	Spoznavanje z razredom	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E11	Razredniki jim kasneje tudi razkažejo šolo...	Seznaitve s šolskimi prostori	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E12	...za svoje nove učence izvejo na uvodni konferenci... se jih usmeri naj bodo pozorni na njih.	Predhodna priprava učiteljev	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E13	...razredniki pripravijo manjši sprejem otroka v razredu...	Priprava sprejema v razredu	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E14	...prosim enega ali dva učenca, da se javita, da bosta kot neka osebna asistenta novemu sošolcu in mu bosta pomagala.	Pomoč tutorjev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E15	...imajo možnost in pravico vpisati otroka v točno ta razred kamor bi napredoval v tujini.	Razvrščanje v razred	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E16	...en razred nižje, kjer bo tudi snov lažja in bo lažje usvojil slovenski jezik.	Predlagajo ponavljanje istega razreda	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E17	...te obvezne ure slovenščine opravlja moja sodelavka v svetovalni službi...	Svetovalna delavka za področje dela s priseljenci	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

E18	...z njimi dela na intenzivnih urah slovenščine...	Intenzivno učenje osnovne komunikacije	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E19	...prvo leto tudi določene prilagoditve kot je možnost podaljšanega pisanja in napovedano ocenjevanje...	Učne ugodnosti	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E20	...se sestavi tako imenovani individualiziran program...	Individualizirani programi	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E21	F18	Podaljšanje prilagoditev z IDPP	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E22	...potrebujejo tudi več učne pomoči pa nam pomagajo z dodatnim delom še prostovoljci...	Pomoč prostovoljcev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
E23	...prihajajo večinoma iz Bosne in Srbije, kar je za nas malce lažje, ker sta jezika dokaj podobna našemu.	Olajšana komunikacija pri podobnosti jezika	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E24	Načeloma se otroci v dveh letih že kar dobro naučijo slovensko...	So hitro učljivi	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E25	Več vzgojne problematike je pri starejših otrocih priseljencih, ker si hitro najdejo svoje skupinice, kjer so močni in se želijo potrjevati v razredu.	Grupiranje in iskanje potrditve	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem

E26	...potem skozi cel mesec obiskujem razrede, naredim kakšno delavnico spoznavanja in krepljenja medosebnih odnosov.	Spoznavne delavnice v razredu	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E27	...delam pa z njimi, če pride do kakšnih čustvenih ali vedenjskih stisk...	Čustvene in vedenjske težave otrok	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E28	...delam na enak način kot z ostalimi otroki, ki imajo težave...	Potek dela enak pri vseh učencih	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E29	...mu bolj podrobno in jasno razložim...	Pozornost na razumevanje in artikulacijo	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E30	...se pogovarjava skozi igro..	Pogovor skozi igro	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E31	...jezikovne kartice, kjer so zapisani osnovni izrazi...spodbudim otroka h komunikaciji.	Uporaba delovnega gradiva in materiala	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E32	...imamo tudi senzorno sobo na šoli, ki jo imajo otroci radi...	Senzorna soba	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E33	...najprej obrnejo na učitelja, potem razrednika in šele nato na svetovalno in kasneje, če je potrebno na zunanje	Pet stopenjski model	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem

	strokovnjake.			
E34	...v večini kar individualno, da je delo bolj intenzivno...	Individualno delo	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E35	...občasno pa tudi v manjših skupinah.	Skupinsko delo	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E36	...tisti, ki so prvo leto tukaj ne rabijo biti ocenjeni, ker imajo status tujca in lahko vseeno napredujejo...	Prvo leto neocenjeni	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E37	...je dobro, da vseeno pridobi vsaj polovico ocen in se od njih pridobi ocene tam, kjer se jih da ocenit.	Možnost predčasnega pridobivanja ocen	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E38	...se pogosto grupirajo in pogovarjajo v svojem jeziku, takrat jih mi opozorimo, ker so v šoli, kjer je učni jezik slovenščina.	Opozarjanje na izražanje v slovenščini	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
E39	...da sem empatična...	Empatija	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
E40	...znanja iz socialnih veščin, ki jih imam.	Socialne veščine	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
E41	Zelo rada opravljam svoj poklic...	Spretnosti dela z ljudmi	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
E42	...sem spretna pri samih individualnih pogovorih...	Vodenje pogovora	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci

E43	...jih znam poslušati in slišati.	Slišati otroke	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
E44	Sem tudi iznajdljiva...	Iznajdljivost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
E45	Sem polna različnih idej za ustvarjanje različnih materialov in iger za povezovalne aktivnosti in delo na medosebnih odnosih.	Ustvarjalnost in samoiniciativnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
E46	...imam smisel za humor.	Smisel za humor	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
E47	...v vlogi zastopnice tega priseljenca...	Zaveznik otroka	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
E48	...smo zelo »multikulti« šola in to tudi na glas povemo, ko pridejo novi učenci.	Spoštovanje njihove kulture	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E49	Sploh v cel naš okoliš so ti otroci dobro vključeni.	Dobra vključenost	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E50	...pridejo v okolje, kjer je veliko njihovega naroda že tukaj in ni tako težek prehod.	Srbsko in bosansko govoreči otroci se hitreje vključijo	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E51	...naši slovenski otroci so potem dostikrat v manjšini in odrinjeni s strani priseljencev.	Priseljenci prevladujejo na šoli	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E52	Priseljenci so v razredih vedno zelo dobro sprejeti...	So dobro sprejeti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli

E53	...v razredih vedno že ogromno drugih učencev, ki so se preselili iz iste države ali drugod.	Vrstniki s podobnimi izkušnjami	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E54	...odvisno od tega koliko je otrok karakterni simpatičen ostalim otrokom...	Odvisno od otrokovega karakterja	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E55	Pogosto se tudi že malo poznajo med sabo, ker se recimo očetje poznajo iz služb...	Se družine predhodno poznajo	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E56	...so izkušnje vedno take, da so zadovoljni na šoli.	So zadovoljni s šolo	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E57	...ne izpostavljam pred celim razredom, vedno naslovim na vse...	Ne izpostavljajo priseljencev	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E58	...ostale učence spodbujamo, da so z njimi prijazni in da se čim več z njimi pogovarjajo v slovenskem jeziku...	Spodbujanje medsebojnega druženja	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E59	Spodbujamo pa tudi to, da se med sabo pogovorijo v svoje maternem jeziku, če kdo kaj ne razume in mu je tako lažje...	Ohranjanje maternega jezika	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E60	Glede samih dejavnosti in prireditvev, ki jih imamo na šoli pa otroci priseljenci ne radi sodelujejo...	Ne sodelujejo na prireditvah	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli

E61	Radi pa učitelji pri svojih predmetih vključujejo tematike različnih narodnosti, kultur pri kakšni etiki, geografiji...	Teme pri šolskih predmetih	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E62	...ko je bilo krščanstvo tematika in so se priseljenci muslimanske vere malo bolj agresivno oglasili in je prišlo do konflikta...	Občasni konflikti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E63	...je pri naslavljanju teh tematik potrebno biti tudi zelo previden.	Previdnost pri tematikah medkulturnosti	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
E64	...jih skupaj z ravnateljico seznaniva, da prihajajo tujci in bodo imeli dodatne ure slovenščine.	Konferenca za otroke priseljence	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
E65	...imamo dogovor, da te otroke tudi redno spodbujajo, da obiskujejo dopolnilni pouk.	Spodbujanje k dopolnilnemu pouku	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
E66	...redno sodelujem...	Utečena praksa	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
E67	...se obračajo name za pomoč pri delu, za kak nasvet...	Nasveti in ideje	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
E68	...napotijo k meni učenca, če pride do kakšnih težav.	Napotitev v ŠSS	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
E69	...se kar dobro usklajujemo.	Dobro sodelujejo	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev

E70	...me tudi povabijo, da se pridružim kakšni razredni uri.	Skupno vodenje razrednih ur	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
E71	...večkrat kakšne delavnice z njimi na temo strpnosti, medkulturnosti in dobrih medosebnih odnosov.	Naslavljanje tematik medkulturnosti in sprejemanja	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
E72	...je sodelovanje s starši tujcev zelo pozitivno...	Pozitivne izkušnje	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
E73	...se odzivajo na povabila...	So odzivni	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
E74	...so prijazni in tudi zelo hvaležni za vsako stvar.	Izkazujejo hvaležnost	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
E75	Večina komunikacije pa teče z očetmi...	Očetje znajo jezik	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
E76	...mame bolj kot ne malo govorijo slovensko.	Matere se izogibajo učenju jezika	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
E77	...potrebujemo vedno tudi soglasje staršev... vedno zelo odzivni, hitro izpolnijo, ker vedo, da se gre za dobro njihovega otroka.	So skrbni	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
E78	Veliko imamo na šoli preventivnih delavnic za strpnost, za nenasilno komunikacijo...	Izvajanje preventivnih delavnic	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
E79	...sodelujemo z dnevnima centroma Skala in Cona...	Otroci obiskujejo dnevni center	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
E80	...program Cona organizira tečaj slovenščine in	Organizacija brezplačnih tečajev jezika	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi

	kolikor vem se kar dosti vključujejo naši učenci.			
E81	...jih kar sama napotim, da gredo po šoli v Cono.	Svetovanje obiskovanja	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
E82	...zaradi večje oddaljenosti marsikateri otrok več ne hodi tja...	Manjša dostopnost v lokalnem okolju	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
E83	Sodelujemo tudi z mladinsko zvezo Brez izgovora, Varni internet, ki sta organizacije, ki izvajata pri nas tudi te preventivne dejavnosti...	Organizacije in društva	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
E84	Otroci imajo te zadeve zelo radi in radi sodelujejo...	Otroci radi obiskujejo	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
E85	...že na začetku leta predstavim te organizacije, jim razdelim letake.	Seznanitev s programom	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
E86	s temi izvajalci vsak mesec stik in potem skupaj pogledamo kako je bilo, kaj bi še lahko izboljšali.	Izmenjava informacij	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
E87	Največja ovira sem mi še vedno zdi jezik...	Jezik	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
E88	...nismo več generacija, ki se je učila srbohrvaščino kot so se včasih in je lahko včasih kar velik izziv se sporazumevat z	Neznanje jezika priseljencev	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

	nekom.			
E89	...so nekateri starši že več kot 10 let tukaj pa še vseeno ne spregovorijo besedice slovensko.	Nemotiviranost staršev	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
E90	...je teh ur slovenščine za preseljence premalo, samo dve uri na teden.	Premalo dodatnih ur slovenščine	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
E91	...bi bilo res dobro, da bi jih bilo več, saj jih otroci še kako potrebujejo...	Podaljšanje prilagoditev	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
E92	...menim, da bi bilo dobro spremeniti sistem.	Potrebne sistemske spremembe	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
E93	...narediti za vse učence nek intenzivni tečaj slovenščine za prvo leto šolanja.	Obvezen tečaj učenja slovenščine	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
E94	...ta sistematizacija delovnega mesta bi morala biti neomejena na število otrok...	Sistematizirano delovno mesto za nedoločen čas	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

Odprto kodiranje intervjuja F

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F1	...vem kako jim je težko.	Otrokom je težko	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
F2	...večina zelo zadržana, ne glede na starost.	Umirjeni in zadržani	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
F3	Z veliko žara in ambicioznosti so	Radovedni in motivirani	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na

	redki, ampak so...			otroke priseljence
F4	...po nekaj letih še vedno rečejo, da bi se vrnili nazaj, fantje bolj kot dekleta...	Niso želeli selitve	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
F5	...bolj izražajo svoja čustva negotovosti in strahu.	Prestrašeni in negotovi	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
F6	...je njihova stiska precejšnja.	So v stiski	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
F7	...mi je težko pristopati do priseljencev, ker se zavedam, da je ta sprememba zahtevna.	Težka delovna naloga	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F8	Praviloma pokliče oče in pove, da rabi potrdilo o tem, da imamo mi prostor na šoli...	Prvi stik z očeti	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F9	Na vpis k meni pride praviloma starš in otrok oziroma si želimo spoznati celo družino.	Na vpisu	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F10	...delam tudi s celo družino oziroma skupaj s starši in otrokom.	Celostni pristop	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F11	...vzpostavim prvi stik z otrokom in jim razložim kdo sem, da se lahko obrnejo name...	Spoznavanje s svetovalno delavko	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F12	...jim najprej pokažemo šolo, razkažemo knjižnico...	Seznanitev s šolskimi prostori	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F13	...damo že kakšno	Spoznavanje	Spoznavanje	Pristopi v procesu

	knjigo v slovenskem jeziku...	jezika	novega okolja	pomoči otrokom priseljencem
F14	...se sestanemo in spoznavamo z razrednikom.	Spoznavanje z razrednikom	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F15	...razredniki organizirajo razredno uro, da se lahko tam z ostalimi sošolci posvetijo novemu učencu.	Spoznavanje z razredom	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F16	...jaz zraven na razredno uro in namenim kakšen stavek otrokom, naj otroka lepo sprejmejo.	Predhodna priprava razreda	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F17	...razrednik vzpostavi svoj odnos v razredu.	Vzpostavljanje razredne klime	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F18	...omogočamo ugodnosti preko izvirnih delovnih projektov pomoči...	Podaljšanje prilagoditev z IDPP	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F19	...napovedano spraševanje, pisanje izven oddelka in lahko odgovarjajo tudi v svojem jeziku.	Učne ugodnosti	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F20	...da čim bolj govorijo in lahko čim hitreje sledijo učnim vsebinam.	Hitro naučiti jezik	Oblikovanje cilja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F21	...mi imamo letos prvič sistemizirane ure za učence priseljence...	Sistematizirane ure	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F22	...imajo učenci točno določeno osebo, ki je namenjena samo delu	Sistematizirana delavka	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

	z njimi.			
F23	...se intenzivno učijo slovenščine.	Intenzivno učenje osnovne komunikacije	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F24	...da gredo otroci en razred nazaj in se s tem kar strinjajo.	Predlagajo ponavljanje istega razreda	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
F25	...govorijo nam podoben jezik in se z njimi lažje sporazumevamo, ker tudi sama znam osnove njihovega jezika...	Olajšana komunikacija pri podobnosti jezika	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
F26	Prvo leto ti otroci niso ocenjeni in lahko napredujejo.	Prvo leto neocenjeni	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
F27	...je kakšen otrok vseeno ocenjen, ker so tudi otroci, ki so zelo ambiciozni, si tega želijo...	Možnost predčasnega pridobivanja ocen	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
F28	imajo ti otroci kar nekaj več splošnih učnih težav.	Stiske in učne težave	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
F29	...na hodnikih zasliši, da se pogovarjajo bosansko, hrvaško in srbsko, potem jih mi sicer opozarjamo in jih nagovarjamo, da na šoli stremimo k slovenskemu jeziku.	Opozarjanje na izražanje v slovenščini	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
F30	...seveda poudarim, da je njihova materinščina pomembna, naj jo	Pomembnost materinščine	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem

	negujejo...			
F31	Trudimo se prilagajati vsakemu posamezniku...	Prilagajanje raznolikim posameznikom	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
F32	...dela pa predvsem v skupinah po različnih starostih...	Skupinsko delo	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
F33	Ko pa gre za stiske pa prihajajo k meni na individualne pogovore...	Individualno delo	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
F34	...na zelo podoben način kot z ostalimi otroki s podobnimi težavami, ni velikih razlik...	Potek dela enak pri vseh učencih	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
F35	So situacije, ko moram biti bolj pozorna na samo razumevanje jezika...	Pozornost na razumevanje in artikulacijo	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
F36	...občutek za trenutno situacijo, da delam tukaj in zdaj...	Delo tukaj in zdaj	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
F37	...sploh ne znam delati drugače, kot da uporabljam socialne veščine.	Socialne veščine	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
F38	...nalezla tudi stališč pedagogov...	Dopolnjevanje z drugimi strokami	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
F39	...skozi prizmo delovnega odnosa soustvarjanja...	Soustvarjanje	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
F40	...se naslanjam na ustvarjanje izvirnih delovnih projektov...	Ustvarjanje z IDPP	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci

F41	...mi pri tem pomaga tudi moj celostni pogled na razumevanje položaja otroka in cele družine.	Celostni pogled	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
F42	...moja naravnost, da vprašam in raziskujem konkretno...	Vzpostavljanje odnosa	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
F43	...pokažem zanimanje za to kaj je njih pripeljalo v tujo deželo...	Radovednost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
F44	...njihova pričakovanja in njihove vrednote...	Izhajanje iz vrednot in pričakovanj	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
F45	...razumevanje našega sistema.	Spremljanje smernic	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
F46	...sem lahko tudi po tej plati en most med družino in posameznim učiteljem, razrednikom...	Sposobnost koordiniranja	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
F47	Jim je pa tudi iz leta v leto lažje, saj jih veliko že nekoga pozna v razredu...	Se družine predhodno poznajo	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F48	...že več kot polovica v razredu govori njihov jezik...	Vrstniki govorijo njihov jezik	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F49	...se z vrstniki dobro razumejo...	So dobro sprejeti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F50	...ti tudi zelo spontano sprejmejo in so pripravljeni pomagat.	Medvrstniška pomoč	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli

F51	...je tudi ogromno otrok, s katerimi se lahko poistovetijo.	Vrstniki s podobnimi izkušnjami	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F52	...odzovejo na način kot se ta nov učenec odziva.	Odvisno od otrokovega karakterja	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F53	...je medosebne odnose z vrstniki potrebno še bolj spodbujati...	Delo na medosebnih odnosih	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F54	...nekateri otroci res potrebujejo več časa, da se vklopijo.	Potrebujejo čas	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F55	...dovolimo, da se po potrebi pogovarja v svojem jeziku z sošolci...	Ohranjanje maternega jezika	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F56	Nekateri se zelo hitro vključujejo tudi v različne šolske prireditve...	Sodelovanje na prireditvah	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F57	...obiskuje tudi različne krožke, prevladuje pa šport.	Radi imajo šport	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F58	...se povsem enakovredno vključujejo z drugimi otroki...	Enake možnosti za vse otroke	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F59	...občasno kakšno prireditev, ki jo pripravimo v različnih jezikih...	Prireditev v tujem jeziku	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F60	...na vsaki prireditvi poudarimo nekaj medkulturnega, ali se predstavi kakšna kultura, se pove zgodba v drugem jeziku ali se izdelajo voščila v njihovem	Predstavijo svojo kulturo	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli

	jeziku.			
F61	...učitelji pri svojih urah naslavljajo teme medkulturnosti, pri nas je to nekaj precej samoumevnega...	Teme pri šolskih predmetih	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
F62	Sodelovati z učitelji mi je v veselje...	Dobro sodelujejo	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
F63	...pri nas vsi učitelji zelo naklonjeni tem otrokom in se zelo trudijo zanje...	Se angažirajo	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
F64	...so že sami dovolj samostojni in suvereni za delo z otroki priseljenci.	Samostojno in suvereno delajo	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
F65	Me pa pridejo povabiti na kakšno razredno uro, da izpeljem pogovor o medosebnih odnosih, strpnosti in sprejemanju drugačnosti.	Skupno vodenje razrednih ur	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
F66	...izpeljem kakšno socialno igro v razredu, da poskrbimo za večjo povezanost.	Strukturiranje razrednih ur	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
F67	...ko gre pa kakšnem otroku za vedenjsko delinkvenco in potem skupaj rešujemo.	Delo v timu	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
F68	...poskrbimo za medsebojno povezovanje in sprejemanje otrok.	Naslavljanje tematik medkulturnosti in sprejemanja	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
F69	Sodelovanje s starši albanskih otrok je	Težje sodelovanje z albanskimi starši	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev

	oteženo.			
F70	...se precej obračajo na nas, kar se mi zdi super...	Se obračajo po pomoč	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
F71	...potrebno malo več dela in tega se starši priseljencev ne zavedajo dovolj.	Ni spodbud staršev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
F72	...imajo ti starši spoštljiv odnos do mene...	So spoštljivi	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
F73	...so izjemno hvaležni te možnosti.	Izkazovanje hvaležnosti	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
F74	So odzivni...	So odzivni	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
F75	...je težko pridobiti očete, ker so ves čas zaposleni in se je potrebno časovno prilagajati.	Službeno odsotni očete	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
F76	...se tudi mi prilagodimo in upoštevamo njihovo kulturo.	Prilagajanje staršem	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
F77	...bi si ti starši želeli, da ta šola malo sama teče, da vse mi uredimo, da je otrok uspešen...	Staršem šola ni visoka vrednota	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
F78	...kar nekaj staršev, ki so vzgojno nemočni, enostavno ne zmorejo.	Vzgojna nemoč staršev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
F79	...pričakovanja staršev do otrok so kar nizka.	Nizka pričakovanja do otrok	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
F80	...na šoli organizirala tečaj slovenščine za albanske mame, ki so bile brezposelne.	Organizacija brezplačnih tečajev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev

F81	...dnevni center za otroke in mladostnike, kamor naši otroci priseljenci postopoma zahajajo.	Otroci obiskujejo dnevni center	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
F82	Z zaposlenimi na Coni se potem jaz povežem in si med seboj izmenjujemo informacije...	Izmenjava informacij	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
F83	...sestanemo se na začetku leta, vmes in na koncu.... se moramo ločeno razvijati.	Redni sestanki	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
F84	Otrokom pa predstavim, da imajo to možnost že na samem vpisu...	Svetovanje obiskovanja	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
F85	...s Točko v okvirju Kraljev ulic tudi radi sodelujemo... z društvom Brez izgovora, z društvom za Nenasilno komunikacijo.	Organizacije in društva	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
F86	...izvajajo preventivne delavnice, ki so namenjene vsem otrokom.	Izvajanje preventivnih delavnic	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
F87	...vsako sodelovanje zahteva dodatno delo, skrb in koordinacijo.	Dodatno delo in skrb	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
F88	...takšne teme, ki so precej primerne za priseljence, glede same samopodobe, vključevanja,	Tematike delavnic	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi

	povezovanja in medvrstniških odnosov.			
F89	...mi naredimo tudi zamik prihoda na šolo za kakšen dan ali dva, da se tudi navadijo na samo okolje...	Ne pritiskajo na otroke	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
F90	...je ogromno težav z jezikom...	Jezik	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
F91	...so otroci iz danes na jutri vrženi v sistem.	Otroci vrženi v sistem	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
F92	...biti še neki centri, kamor bi se ti otroci vključili v redni program in se učili jezika, kot nekakšen strnjen uvajalni intenzivni tečaj.	Obvezen tečaj učenja slovenščine	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
F93	...bi jaz naredila res neko sistemsko boljše rešitev.	Potrebne sistemske spremembe	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
F94	...proces usmerjanja, vendar je to dolgotrajen postopek, ker je potrebno, da otrok zna toliko slovenščine, da se lahko diagnostika izpelje, ker so testi v slovenščini.	Niso prilagojeni testi za usmerjanje	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
F95	Količina dela je tista, ki mi predstavlja največjo oviro...	Količina dela	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
F96	...starše še bolj pridobili in jih podkrepili v smislu	Krepitev pomembnosti šolanja pri starših	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

	pomembnosti šolanja.			
--	-------------------------	--	--	--

Odprto kodiranje intervjuja G

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
G1	Moja prva misel je, da so si bogi.	Se jim smilijo	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
G2	...brez vsakega predznanja jezika...	Težje komunicirajo	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
G3	...to je zanje velika stiska.	So v stiski	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
G4	So si pa zelo različni...	So raznoliki	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
G5	...eni zelo hitro pokažejo neko radovednost, samoiniciativnost...	Radovedni in motivirani	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
G6	...eni pa so bolj nemotivirani.	Nemotivirani za učenje	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
G7	...učenci, ki niso imeli izbire in so prišli v Slovenijo, ker so starši tukaj dobili službo.	Niso želeli selitve	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
G8	...če so otroci že v Sloveniji, potem pridejo po navadi zraven na vpis...	Na vpisu	Vzpostavlja odnos in osebne stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G9	...pridejo pa samo očetje opraviti formalni del vpisa...	Prvi stik z očetmi	Vzpostavlja odnos in osebne stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G10	...otroke prej povabimo na uvodni pogovor na šolo, jih	Seznaitve s šolskimi prostori	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

	seznanimo s šolo...			
G11	...jih spoznamo z razrednikom...	Spoznavanje z razrednikom	Vzpostavlja je odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G12	...jih povabim najprej k sebi v pisarno, da jim pokažem osnovne stvari in da me spoznajo in vedo, da me lahko pridejo karkoli vprašat.	Spoznavanje s svetovalno delavko	Vzpostavlja je odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G13	...jih peljejo v razred in jih predstavijo sošolcem.	Spoznavanje z razredom	Vzpostavlja je odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G14	...imajo najprej pet dnevni tečaj slovenščine...mi temu rečemo kar pripravljalnica...	Pripravljalnica	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G15	...se otroci naučijo osnovnega besedišča, da se znajo predstaviti.	Intenzivno učenje osnovne komunikacije	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G16	Veliko gredo tudi v naravo in potem opazujejo na primer barve dreves, listov in se na ta način učijo barve...	Učenje v naravi	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G17	...pripravim individualiziran program, kjer navedemo tudi vse prilagoditve...	Individualizirani programi	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G18	...učence, ki so že dlje časa tukaj tudi potem izkoristimo za prevajalce, da nam pomagajo kakšne	Pomoč tutorjev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

	pomembne informacije predati naprej.			
G19	...sama naučila nekaj osnovnih albanskih besed in se mi zdi, da otrokom veliko pomeni...	Približevanje z besedami v jeziku priseljencev	Vzpostavlja je odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G20	...pokažem neko pripravljenost na sodelovanje...	Pripravljenost	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G21	...povabimo tudi zunanje prevajalce, mi sodelujemo z eno gospo iz tega kraja...	Pomoč zunanjih prevajalcev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G22	...ne temeljimo strogo na snovi, ampak si njihovo pozornost pridobimo skozi igro.	Postopno privajanje na učenje	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G23	...nekateri imajo napovedano spraševanje, podaljšan čas pisanja, pisanje izven oddelka...	Učne ugodnosti	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G24	...jih vključujemo v dopolnilne pouke, ki jih po navadi naredimo samo za otroke priseljence.	Dopolnilni pouk za priseljence	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G25	...jih mi vključujemo v program javnih del... podaljšamo te prilagoditve in jim nudimo učno pomoč.	Podaljšanje učne pomoči preko javnih del	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G26	...nam pripada sistematizirano delovno mesto za priseljence...	Sistematizirana delavka	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

G27	...en del opravlja z njimi obvezne ure slovenskega jezika...	Obvezne ure slovenščine	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
G28	Z otroci priseljenci je pač potrebno delati malo drugače...se jim prilagajati...	Prilagajanje raznolikim posameznikom	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
G29	...malo spregledamo pri teh otrocih, ki so komaj prišli in dovolimo, da si otroci med sabo izmenjajo informacije v svojem jeziku.	Pomembnost materinščine	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
G30	...ampak pri pouku pa vseeno spodbujamo slovenski jezik.	Opozarjanje na izražanje v slovenščini	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
G31	...težave imamo pri komuniciranju z albansko govorečimi otroki.	Precej težja komunikacija	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
G32	...uporabljamo kretnje, risanje, slikovne slovarje... spletnega gradiva, različnih učbenikov, ki jih uporabljamo...	Uporaba delovnega gradiva in materiala	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
G33	...s temi otroki delam samo v primeru, ko imajo kakšne posebne učne težave ali stisko.	Stiske in učne težave	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
G34	...si ne prestando pripravljati razne materiale, ki jih uporablja, od iger do sličic in igrač.	Ustvarjalnost	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
G35	...zbirali med sabo	Dobre prakse	Metode, oblike in	Načini dela v

	gradiva z različnih šol in tako smo prišli do različnih idej za vodenje ure in pogovorov.	drugih šol	tehnike dela	procesu pomoči otrokom priseljencem
G36	...vedno po skupinah, glede na predznanje otrok.	Skupinsko delo	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
G37	...imamo preko javnih del zaposleni dve delavki, ki izvajata individualno učno pomoč.	Individualno delo	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
G38	...se pogosto udeležujem predavanj, vsako leto imamo v bližnjem kraju izobraževanje za priseljence.	Udeleževanje izobraževanj	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
G39	...kakšna nova gradiva, spoznam kakšno drugo metodo, ki mi lahko pomaga pri delu.	Deljenje literature	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
G40	Se čutim dobro usposobljeno za to delo...	Usposobljenost	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
G41	...sem empatična...	Empatija	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
G42	...spoštljiva...	Spoštljivost	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
G43	...znam prisluhniti otrokom...	Slišati otroke	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
G44	...se znam potegniti za njih.	Zaveznik otroka	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci

G45	Se ves čas učim in izkušnje so tiste, ki so mi dale največ kompetenc...	Učenje iz izkušenj	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
G46	...znam dobro komunicirati...	Dvosmerna komunikacija	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
G47	...predvsem sem pozorna na kretnje.	Pozornost na neverbalno komunikacijo	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
G48	...sem odprta do sprejemanja drugačnosti...	Odprtost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
G49	...sodelovali v projektu... iskali možnosti, kako lahko uporabimo učence tujce, ki so že dlje časa v Sloveniji za dober zgled.	Sodelovanje v projektih	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
G50	...mislim, da so na naši šoli dobro vključeni.	Dobra vključenost	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
G51	...vključujemo zraven v prireditve.	Sodelovanje na prireditvah	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
G52	Za dan jezikov je lani ena izmed deklet recitirala njihovo znano pesem v albanskem jeziku...	Dan jezikov	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
G53	...so jim ponujene povsem enake možnosti kot ostalim...	Enake možnosti za vse otroke	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
G54	...v različne krožke, najbolj imajo radi šport...	Radi imajo šport	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
G55	Ob svetovnem dnevu jezikov tudi izpostavimo jezike	Izpostavljanje jezika priseljencev	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli

	naših priseljencev...			
G56	...po šoli razvesimo različne pozitivne misli, ki jih učenci sami pripravijo v njihovem jeziku.	Napisi v tujih jezikih	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli priseljencev
G57	...naredimo en izlet, ko vse otroke priseljence peljemo skupaj z razrednikom po mestu, da spoznajo ulice, znamenitosti in okolje.	Organizacija izleta za priseljence	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
G58	...se z njimi družimo, stremimo k temu, da se nam pridružijo tudi slovenski učenci, da se sproti spoznavajo tudi z jezikom.	Spodbujanje medsebojnega druženja	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
G59	...jezikovno tržnico, kjer se vsaka država od koder prihajajo predstavi na plakatih, vsi učenci na šoli so dobili tak potni list in so hodili od stojnice do stojnice in se učili značilnosti vsake kulture.	Jezikovna tržnica	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
G60	...jih hitro in dobro sprejmejo.	So dobro sprejeti	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
G61	...ostali otroci znajo stopiti skupaj in jim pomagajo.	Medvrstniška pomoč	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
G62	V vsakem razredu je vedno vsaj en priseljenec...	Vrstniki s podobnimi izkušnjami	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli
G63	...jaz pridem	Preverjanje	Vključenost v	Vključenost otrok

	občasno pogledat v te razrede, da povprašam priseljence kako so jih sprejeli in kako se počutijo...	počutja	razred	priseljencev na šoli
G64	Razredne ure so načeloma prepuščene vsakemu učitelju...	Se angažirajo	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
G65	...me pridejo vseeno tu in tam poiskati, da se jim pridružim na kakšni razredni...	Skupno vodenje razrednih ur	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
G66	...teme, ki se dotikajo priseljencev, medkulturnosti in sprejemanje drugačnosti.	Naslavljanje tematik medkulturnosti in sprejemanja	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
G67	...včasih težko razumejo življenjski ritem otrok priseljencev in kakšna je njihova hierarhija v družini.	Predsodki pri učiteljih	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
G68	...se z njimi pogovorim in načeloma vsem pomaga že vsaj to, da povedo kaj jih moti...	Delo v timu	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
G69	...pomagam razumeti, da postanejo tudi bolj strpni do njih...	Razreševanje dilem	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
G70	...da jih poskušajo spodbujati, da čim več naloge opravijo v šoli...	Motiviranje otrok	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
G71	...skupaj pogledamo kaj bi bilo za nekega	Se prilagajajo otrokom	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok

	otroka najboljše in kako mu lahko kar se da pomagamo.			priseljencev
G72	...individualnimi dogovori z učitelji za ugodnosti.	Individualni dogovori	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
G73	...da so starši odzivni, če jih pokličemo ali povabimo na šolo...	So odzivni	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
G74	Problem pri sodelovanju vidim predvsem z albanskimi materami, ker ne znajo nič slovensko in je res težko komunicirat z njimi...	Težje sodelovanje z albanskimi starši	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
G75	...raje pokličemo očete.	Očetje znajo jezik	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
G76	...ti pa so tudi zelo zaposleni in težko najdejo čas za prihod v šolo...	Službeno odsotni očetje	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
G77	Naša gimnazija tudi vsake toliko časa ponudi tečaj za učenje slovenščine za albanske matere...	Organizacija brezplačnih tečajev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
G78	...vendar ni velikega odziva.	Matere se izogibajo učenju jezika	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
G79	...so zelo hvaležni za našo pomoč.	Izkazujejo hvaležnost	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
G80	...začeli posebej pripravljati roditeljske sestanke za albanske matere, kjer imamo zraven prevajalko in jim	Roditeljski sestanki za albanske matere	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev

	predajamo osnovne informacije.			
G81	...sem pripravila tudi manjšo anketo, kako so zadovoljni z nami in našo šolo in so bili odzivi res dobri.	So zadovoljni s šolo	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
G82	Smo na vezi z mladinskim centrom v tem okolišu...	Otroci obiskujejo mladinski center	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
G83	...da razdelimo vabila med otroke, starše in jih povabimo, da gredo po pouku tja.	Svetovanje obiskovanja	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
G84	...nekih skupnih dejavnosti pa s temi zunanjimi nimamo.	Se redko povezujejo	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
G85	...hodijo popoldne otroci v Štorkljino hišo...	Organizacije in društva	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
G86	...tam imajo tudi učno pomoč in različne dejavnosti.	Prostočasne dejavnosti	Dejavnosti za otroke	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
G87	Občasno se med sabo pokličemo z izvajalci...če se pokažejo težave.	Izmenjava informacij	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
G88	...so kriteriji znanja pri nas zelo različni od kriterijev od koder prihajajo otroci.	Mednarodne razlike v kriterijih	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
G89	Pri Srbih in Bosancih je opaziti, da so razumljeni in se ne trudijo... so zelo hitro zadovoljni s tem kako govorijo in moramo biti kar	Se ne trudijo zaradi podobnosti jezika	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

	precej vztrajni.			
G90	...je jezik na začetku res močna ovira.	Jezik	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
G91	Spodbujamo pa precej delovne navade.	Spodbujanje učnih navad	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
G92	...lahko starši naredijo za svoje otroke, brez znanja slovenskega jezika, ampak ne želijo...	Nemotiviranost staršev	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
G93	...s prehranjevanjem otrok, ki so muslimanske vere.	Običaji prehranjevanja muslimanov	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
G94	...že na začetku leta možnost, da izpolnijo eno izjavo, če otrok česa ne mara.	Izjava za prilagoditev prehrane	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
G95	...imajo možnost, da si izberejo več neke druge priloge.	Več izbire pri prehrani	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
G96	...nujne spremembe tudi v samem sistemu...	Potrebne sistemske spremembe	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
G97	...otroci bi nujno potrebovali vsaj dva meseca intenzivnega učenja jezika pred samim vstopom v šolo.	Obvezen tečaj učenja slovenščine	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
G98	...po eni strani moramo gledati na to, da se jezika čim prej naučijo, po drugi strani pa moramo poskrbeti tudi za razreševanje stisk in smo tako večkrat v precepu.	Slediti sistemu ali prisluhniti otroku	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

Zaporedna izjava	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
H1	...jih je strah kako se bodo znašli tukaj.	Prestrašeni in negotovi	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
H2	...v petek v svoji šoli, v ponedeljek pa v drugi šoli in to je zanje velik stres.	So v stresu	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
H3	Zelo jim je težko, saj so morali za seboj pustiti sorodnike...	Otrokom je težko	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
H4	Prišli so v tuj kraj, v tujo šolo, svoje korenine pa pustili v svoji matični državi...	So v stiski	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
H5	Za skoraj vsakega bi lahko rekla, da si ni želel oditi.	Niso želeli selitve	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
H6	...nekaj takšnih učencev priseljencev, ki pa se trudijo, delajo za šolo sproti in imajo tudi zelo visok učni uspeh.	Radovedni in motivirani	Pogled na otroke	Svetovalno - delovni pogled na otroke priseljence
H7	Starši ali njihovi sorodniki se najprej osebno najavijo na vpis...	Na vpisu	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
H8	...da starši pridejo na vpis skupaj z nekom, ki bo prevajal ali prosimo CSD za prevajalca.	Pomoč zunanjih prevajalcev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
H9	Pojasnim, kako poteka pouk na šoli, kdaj se začne in konča pouk, možnosti jutranjega varstva in	Spoznavanje šolske dinamike	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

	podaljšanega bivanja, prehrana v šoli, šolski red...			
H10	...s tečajem slovenskega jezika kot tujega jezika, ki ga bo imel učenec v šoli.	Pripravljalnica	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
H11	...učna pomoč, vključevanje v dopolnilni pouk, prilagoditve pri ocenjevanju znanja...	Učne ugodnosti	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
H12	...ga skupaj s starši pričakava jaz in učiteljica...	Spoznavanje s svetovalno delavko	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
H13	...naša sistematizirana delavka, ki nam jo po novem določa zakon.	Sistematizirana delavka	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
H14	...najprej razkažemo šolo...	Seznanitev s šolskimi prostori	Spoznavanje novega okolja	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
H15	...si pomagamo z učenci priseljenci, ki so že dlje časa na šoli in znajo že slovenski jezik.	Pomoč tutorjev	Prilagoditve dela	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
H16	...začne z rednim učenjem osnovne komunikacije.	Intenzivno učenje osnovne komunikacije	Uvajalno obdobje	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
H17	...se otrok malce sprosti in nato otroka pospremimo v njegov razred... prevzame njegov razrednik in uvede v oddelčno skupnost.	Spoznavanje z razredom	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
H18	...potekajo obvezne ure učenja	Obvezne ure slovenščine	Podpora v zakonodaji	Pristopi v procesu pomoči otrokom

	slovenskega jezika, ki nam jih naroča ministrstvo.			priseljencem
H19	Osebni stik poteka najprej preko staršev, skoraj vedno so to očeti.	Prvi stik z očeti	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
H20	Učiteljica za slovenščino in jaz kot tuj jezik znava nekaj besed ali povedi v različnih jezikih, enako znajo tudi nekateri učitelji.	Približevanje z besedami v jeziku priseljencev	Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika	Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem
H21	Vsak izmed otrok je edinstven in zato se mi zdi pomembno, da ne delamo z vsemi po istem kopitu.	Prilagajanje raznolikim posameznikom	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
H22	...skupaj iščemo rešitve in ugodne spremembe.	Skupno reševanje in soustvarjanje	Načini sodelovanja z otroki priseljenci	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
H23	...se odločimo, da jih ne damo vse v en razred, ampak jih razdelimo po manjših skupinicah.	Manjše število otrok na razred	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
H24	...sprotne dileme rešujemo v timu s sodelavkami.	Timsko delo	Načini sodelovanja z zaposlenimi	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
H25	...spremljamo napredek pri otrocih.	Spremljanje napredka	Načini sodelovanja z zaposlenimi	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
H26	...poteka učenje jezika s pomočjo pogovora, slikovnega in drugega	Uporaba delovnega gradiva in materiala	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem

	didaktičnega materiala.			
H27	...deklince bolj zavzete za šolsko delo in se precej hitreje naučijo jezika...	Deklice so bolj delovne	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
H28	...fantje so bolj počasni in se pogosto izmikajo učenju.	Dečki so nemotivirani	Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
H29	...čim bolj spodbujamo govorjenje v slovenskem jeziku.	Spodbujanje govora v slovenščini	Načini sodelovanja z zaposlenimi	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
H30	Delo z njimi poteka večinoma po manjših skupinah...	Skupinsko delo	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
H31	...individualno poteka le z mano.	Individualno delo	Metode, oblike in tehnike dela	Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem
H32	...hodim na individualna izobraževanja...	Udeleževanje izobraževanj	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
H33	...se udeležujem simpozijev...	Udeleževanje simpozijev	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
H34	...grem tudi na kakšno okroglo mizo na to temo.	Okrogle mize	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
H35	...literaturo ali zbornike podelim z drugimi učitelji.	Deljenje literature	Izpopolnjevanje in nadgrajevanje	Kompetence za delo z otroki priseljenci
H36	...sem precej vztrajna...	Vztrajnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
H37	...dobrosrčna...	Dobrosrčnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci

H38	...predana svojemu delu.	Avtonomnost	Osebnostne lastnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
H39	...me vodi moja empatija...	Empatija	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
H40	...zmožnost prepoznavanja stisk pri otrocih.	Prepoznavanje stisk	Veščine in spretnosti	Kompetence za delo z otroki priseljenci
H41	...imajo enake pravice kot ostali učenci.	So enakopravni	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H42	...spodbujamo medkulturnost, ki so del učne snovi.	Teme pri šolskih predmetih	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H43	...smo sodelovali v projektih UVOP in SIMS, v okviru teh dveh projektov smo imeli tečaje slovenščine za učence ter delavnice.	Vključevanje v projekte	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H44	V knjižnici imamo nekaj literature in slovarjev v njihovem maternem jeziku...	Dostopnost albanske literature	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H45	...spodbujamo, da opravijo bralno značko za priseljence.	Bralna značka za priseljence	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H46	...se zelo dobro in tudi hitro vključijo...	Dobra vključenost	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H47	...najlažje se vključujejo tisti v prvem razredu oziroma v nižjih razredih.	Mlajši se hitreje vključijo	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H48	Skoraj v vsakem razredu imamo učenca, ki govori priseljenčev materni	Vrstniki s podobnimi izkušnjami	Vključenost v razred	Vključenost otrok priseljencev na šoli

	jezik...			
H49	...se bolj počutijo del skupnosti, ko že obvladajo nekaj besedišča.	So del skupnosti	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H50	...interesne dejavnosti, spodbujamo jih za udeležbo pri dnevih dejavnosti...	Interesne dejavnosti	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H51	...v šolah v naravi...	Šola v naravi	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H52	...sodelujejo tudi na proslavah in prireditvah šole.	Sodelovanje na prireditvah	Vključenost v šolske dejavnosti	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H53	...učne pomoči med jesenskimi in/ali zimskimi počitnicam...	Učna pomoč med počitnicami	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H54	Kadar so oni zunaj na dvorišču in se igrajo, takrat pa ne posegamo in jim pustimo, da se pogovarjajo tako kot se želijo.	Ohranjanje maternega jezika	Vključenost v šolsko okolje	Vključenost otrok priseljencev na šoli
H55	...se res trudijo učence vključevati.	Se angažirajo	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
H56	...svetujem glede prilagoditev, glede učenja pomembnih stvari, načina ocenjevanja...	Svetovanje prilagajanja otrokom	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
H57	...se veliko pogovarjamo o pridobljenemu znanju in napredku učenca...	Prilagoditev predmetov	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
H58	...se z mano samo posvetujejo na kakšen način se naj česa	Nasveti in ideje	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev

	lotijo.			
H59	...sodelovanje pri pripravi načrta dela.	Skupno načrtovanje	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
H60	...teme sprejemanja in strpnosti vključimo pri razrednih urah.	Naslavljanje tematik medkulturnosti in sprejemanja	Povezovanje z učitelji	Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev
H61	Starše seznanim z načini sodelovanja s šolo...	Načini sodelovanja s šolo	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
H62	Trudim se pridobiti starše, večkrat jih pokličem in povabim v šolo...	Prilagajanje staršem	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
H63	...obveščam o kakšnih dejavnostih med počitnicami, obveščam jih v primeru slabega počutja.	Obveščanje staršev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
H64	...so starši kar odzivni.	So odzivni	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
H65	...odgovarjam na njihova vprašanja o morebitnih dilemah.	Razreševanje težav	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
H66	...pomagam pri izpolnjevanju kakšnih šolskih dokumentov.	Pomoč pri birokraciji	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
H67	...usmerim/napotim v ustrezne institucije, npr. CSD.	Ustrezno usmerjanje	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
H68	...smo imeli brezplačen tečaj slovenskega jezika za starše učencev.	Organizacija brezplačnih tečajev	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev
H69	...spodbudimo za vključitev v socialno aktivacijo, nekatere mame so na tak način	Podpora pri iskanju službe	Povezovanje s starši	Sodelovanje s starši otrok priseljencev

	dobile službo.			
H70	Preventivnih programov žal ni v naši občini.	Pomanjkanje programov	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
H71	Kar nudimo, nudimo v sklopu šole.	Programi znotraj šole	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
H72	...smo kar oddaljeni od večjih središč, ki so polna različnih preventivnih programov...	Manjša dostopnost v lokalnem okolju	Sodelovanje z zunanjimi institucijami	Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi
H73	Učenci dobijo iz šole različne dokumente in obvestila, ki jih straši ne razumejo in potem je kar nekaj klicev, da stvari uredimo...	Pomanjkanje organizacij za učenje jezika	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
H74	...težava pri posredovanju in razumevanju informacij, ki jih učitelj poda staršu na govorilni uri...	Govorilne ure z učitelji	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
H75	...ovire so tudi pri razumevanju jezika pri otrocih...	Jezik	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
H76	...da bi ostajal obvezni tečaj slovenščine za starše in otroke skupaj.	Obvezen tečaj učenja slovenščine	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
H77	...prihajajo v šolo z različnimi predznanji, pogosto tudi nižjim predznanjem za določeno starost.	Mednarodne razlike v kriterijih	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
H78	...poskušamo zmanjšati z nudenjem različnih vrst učne pomoči, prilagoditev	Več podpore in pomoči	Odpravljanje ovir in izzivov	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

	pri pouku in ocenjevanju znanja in seveda s takojšnjo vključitvijo učenca v tečaj slovenskega jezika.			
H79	Kar se učenci naučijo, se naučijo v šoli, doma redko sproti delajo.	Pomanjkanje učenja doma	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
H80	...ko imajo muslimanski priseljenci svoj postni čas, saj se takrat pogosto srečujemo z izčrpanostjo in slabotnostjo otrok...	Običaji prehranjevanja muslimanov	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci
H81	Smo se že obrnili na starše, ampak je tu velik problem, ker jim tega ne vsiljujejo starši, ampak se otroci za to sami odločijo...	Izbira in odločitev otroka	Ovire in izzivi	Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

9.12. Priloga K: Osno kodiranje

Svetovalno – delovni pogled na otroke priseljence

1. Pogled na otroke

- Umirjeni in zadržani (A1), (F2)
- Prestrašeni in negotovi (A2), (B3), (C4), (Č2), (D4), (E5), (F5), (H1)
- Otrokom ni težko (A3)
- Veseli selitve (A4)
- Se jim smilijo (A6), (C1), (Č1), (E1), (G1)
- Nemotivirani za učenje (A7), (B6), (G6)
- Otrokom je težko (B1), (C2), (Č5), (E2), (F1), (H3)
- Težje komunicirajo (B2), (G2)
- So raznoliki (B4), (Č4), (G4)
- Radovedni in motivirani (B5), (D3), (E4), (F3), (G5), (H6)
- Niso želeli selitve (B7), (F4), (G7), (H5)
- So v stiski (C3), (Č6), (D1), (F6), (G3), (H4)
- So v stresu (Č3), (H2)
- Ranljiva skupina (D2), (E3)

Pristopi v procesu pomoči otrokom priseljencem

1. Oblikovanje cilja

- Hitro naučiti jezik (A8), (D14), (F20)
- Učna uspešnost (B30), (C13)

2. Vzpostavljanje odnosa in osebnega stika

- Na vpisu (A9), (B8), (D5), (F9), (G8), (H7)
- Prvi šolski dan (B9), (C7), (Č8), (E7)
- Prvi stik z očeti (A10), (C6), (Č7), (E6), (F8), (G9), (H19)
- Spoznavanje s svetovalno delavko (B10), (C8), (E8), (F11), (G12), (H12)
- Spoznavanje z razrednikom (A13), (B12), (C11), (E9), (F14), (G11)
- Spoznavanje z razredom (A14), (B13), (C12), (Č9), (E10), (F15), (G13), (H17)
- Približevanje z besedami v jeziku priseljencev (A18), (B31), (C16), (G19), (H20)
- Celostni pristop (F10)
- Opazovanje in prepoznavanje stisk (D7)

3. Spoznavanje novega okolja

- Spoznavanje jezika (A11), (C9), (F13)
- Seznanitev s šolskimi prostori (A12), (B11), (C10), (D6), (E11), (F12), (G10), (H14)

- Razvrščanje v razred (B16), (D8), (E15)
- Vzpostavljanje razredne klime (F17)
- Učenje v naravi (G16)
- Spoznavanje šolske dinamike (H9)

4. *Uvajalno obdobje*

- Postopno privajanje na učenje (A15), (G22)
- Pripravljalnica (A16), (B21), (G14), (H10)
- Intenzivno učenje osnovne komunikacije (A17), (B22), (C22), (D13), (E18), (F23), (G15), (H16)
- Priprava razreda (B14), (C19), (Č10), (D10), (F16)
- Priprava učiteljev (B15), (E12)
- Priprava sprejema v razredu (E13)

5. *Podpora v zakonodaji*

- Obvezne ure slovenščine (A19), (B23), (C17), (Č16), (G27), (H18)
- Sistemizirana delavka (B20), (C21), (Č15), (D12), (F22), (G26), (H13)
- Učenje jezika z učitelji slovenščine (C18), (Č17), (D11)
- Podaljšanje učne pomoči preko javnih del (G25)

6. *Prilagoditve dela*

- Individualizirani programi (A21), (B25), (C20), (E20), (G17)
- Učne ugodnosti (A22), (B26), (D15), (E19), (F19), (G23), (H11)
- Dopolnilni pouk za priseljence (A23), (B29), (G24)
- Pomoč tutorjev (A24), (B18), (C14), (Č11), (D9), (E14), (G18), (H15)
- Pomoč zunanjih prevajalcev (A25), (B19), (C15), (Č12), (D16), (G21), (H8)
- Prostovoljne dodatne ure (A20), (B24)
- Predlagajo ponavljanje istega razreda (B17), (Č13), (D17), (E16), (F24)
- Pomoč pri domačem branju (B27)
- Podaljšanje prilagoditev z IDPP (B28), (D18), (E21), (F18)

Načini dela v procesu pomoči otrokom priseljencem

1. *Načini sodelovanja z otroki priseljenci*

- Prvo leto neocenjeni (A29), (C28), (Č26), (D26), (E36), (F26)
- Možnost predčasnega pridobivanja ocen (A30), (C29), (E37), (F27)
- Pozornost na razumevanje in artikulacijo (A31), (B38), (E29), (F35)
- Potek dela enak pri vseh učencih (A32), (B37), (Č20), (E28), (F34)
- Skupno reševanje in soustvarjanje (A33), (B36), (H22)
- Delo tukaj in zdaj (A38), (F36)
- Pomoč in podpora knjižničarke (A39)

- Čustvene in vedenjske težave otrok (C32), (D28), (E27)
- Stiske in učne težave (B34), (F28), (G33)
- Delo po smernicah (C42), (D20)
- Ni recepta za delo (C25)
- Prilagajanje raznolikim posameznikom (C26), (F31), (G28), (H21)
- Olajšana komunikacija pri podobnosti jezika (B40), (C32), (Č23), (E23), (F25)
- Pomembnost materinščine (F30), (G29)
- So hitro učljivi (C37), (E24)

2. Metode, oblike in tehnike dela

- Uporaba delovnega gradiva in materiala (A34), (C33), (Č21), (D22), (G32), (H26)
- Ustvarjalnost (A40), (G34)
- Individualno delo (A42), (B35), (C35), (Č18), (E34), (F33), (G37), (H31)
- Skupinsko delo (A43), (C34), (D21), (E35), (F32), (G36), (H30)
- Manjše število otrok na razred (A44), (B33), (H23)
- Opozarjanje na izražanje v slovenščini (A45), (B42), (C40), (Č25), (D29), (E38), (F29), (G30)
- Napisi v slovenščini (C36)
- Nadaljevalni pouk slovenščine (D23)
- Pogovor skozi igro (E30)
- Senzorna soba (E32)

3. Posebnosti dela z albansko govorečimi otroki

- Šola ni visoka vrednota (A35)
- Deklice so bolj delovne (A36), (C39), (H27)
- Dečki so nemotivirani (A37), (B42), (C38), (H28)
- Precej težja komunikacija (C31), (Č24), (D24), (G31)
- Postopno delo (D25)

4. Načini sodelovanja z zaposlenimi

- Timsko delo (A26), (B43), (H24)
- Koordiniranje (A28), (D19)
- Evalvacijski sestanki (B32)
- Spremljanje napredka (H25)

Kompetence za delo z otroki priseljenci

1. Veščine in spretnosti

- Sprotno preverjanje razumevanja (A46), (C47), (Č30)
- Prepoznavanje stisk (A50), (Č34), (H40)
- Empatija (A57), (B47), (C43), (Č31), (D35), (E39), (G41), (H39)

- Vodenje pogovora (A51), (Č29), (E42)
- Dvosmerna komunikacija (A53), (B52), (Č35), (G46)
- Pozornost na neverbalno komunikacijo (A54), (Č36), (G47)
- Slišati otroke (A55), (D33), (E43), (G43)
- Vzpostavljane odnosa (B44), (Č33), (D30), (F42)
- Sposobnost koordiniranja (Č27), (F46)
- Spoštljivost (D36), (G42)
- Zaveznik otroka (E47), (G44)
- Socialne veščine (E40), (F37)
- Soustvarjanje (D32), (F39)
- Učenje iz izkušenj (G45)

2. *Izpopolnjevanje in nadgrajevanje*

- Udeleževanje izobraževanj (A47), (C42), (Č32), (D34), (G38), (H32)
- Spremljanje smernic (A49), (F45)
- Deljenje literature (G39), (H35)
- Okrogle mize (H34)

3. *Osebnostne lastnosti*

- Strpnost (A56), (B48), (C44), (D37)
- Vztrajnost (A58), (B49), (H36)
- Ustvarjalnost in samoiniciativnost (A60), (B51), (E45)
- Naklonjenost in toplina (B45), (C46)
- Smisel za humor (B50), (E46)
- Odprtost (C45), (G48)
- Natančnost (Č28)

Vključevanje otrok priseljencev na šoli

1. *Vključenost v šolsko okolje*

- Dobra vključenost (A76), (B56), (Č39), (D38), (E49), (G50), (H46)
- Srbsko in bosansko govoreči otroci se hitreje vključijo (A62), (E50)
- Albansko govoreči otroci se težje vključijo (A63), (D40)
- Ohranjanje maternega jezika (A69), (B68), (E59), (F55), (H54)
- Spodbujanje medsebojnega druženja (A70), (B69), (G58), (E58)
- Dostopnost albanske literature (A71), (D49), (H44)
- Teme pri šolskih predmetih (A74), (Č46), (E61), (F61), (H42)
- Napisi v tujih jezikih (A75), (D50), (G56)
- Se zavedajo raznolikosti na šoli (B62)
- Priseljenci prevladujejo na šoli (B63), (E51)

- Spoštovanje njihove kulture (C49), (D48), (E48)
- Občutek varnosti in vrednosti (B61), (Č44)
- Se družine predhodno poznajo (E55), (F47)
- Organiziranje sprejema (D51)
- Bralna značka za priseljence (H45)
- Učna pomoč med počitnicami (H53)

2. *Vključenost v razred*

- Predstavijo svojo državo (A66), (D45)
- So dobro sprejeti (A67), (B64), (Č42), (D42), (E52), (F49), (G60)
- Trenutki občutka izločenosti (C52), (D43)
- Odvisno od otrokovega karakterja (Č40), (E54), (F52)
- Občasni konflikti (A68), (B66), (D44), (E62)
- Pogosti konflikti (C51)
- Vrstniki s podobnimi izkušnjami (B65), (C50), (E53), (F51), (G62), (H48)
- Delo na medosebnih odnosih (C53), (F53)
- Medvrstniška pomoč (Č43), (F50), (G61)
- Ne izpostavljajo priseljencev (B54), (C54), (Č47), (E57)
- Odgovarjanje v njihovem jeziku (D46)

3. *Vključenost v šolske dejavnosti*

- Radi imajo šport (A64), (Č50), (F57), (G54)
- Sodelovanje na prireditvah (A72), (B57), (D41), (F56), (G51), (H52)
- Ne sodelujejo na prireditvah (C56), (Č48), (E60)
- Predstavijo svojo kulturo (A73), (F60)
- Enake možnosti za vse otroke (B55), (C59), (Č38), (F58), (G53)
- Spodbujanje k sodelovanju (B58), (Č37), (D52)
- Ni zanimanja pri otrocih (C57), (Č49)
- Jezikovna tržnica (G59)
- Organizacija izleta za priseljence (G57)

Sodelovanje z učitelji otrok priseljencev

1. *Povezovanje z učitelji*

- Delo v timu (D55), (F67), (G68)
- Dobro sodelujejo (B71), (C64), (D53), (E69), (F62)
- Se angažirajo (Č51), (F63), (G64), (H55)
- Se prilagajajo otrokom (Č52), (D57), (G71)
- Skupno načrtovanje (A78), (D58), (H59)
- Prilagoditev predmetov (A79), (B76), (H57)

- Utečena praksa (A81), (E66)
- Nasveti in ideje (A82), (Č53), (D54), (E67), (H58)
- Razreševanje dilem (B73), (C68), (Č58), (G69)
- Strukturiranje razrednih ur (A83), (B72), (C65), (F66)
- Skupno vodenje razrednih ur (B74), (C62), (Č54), (E70), (F65), (G65)
- Naslavljanje tematik medkulturnosti in sprejemanje (B75), (Č59), (D56), (E71), (F68), (G66), (H60)
- Predsodki pri učiteljih (C66), (D60), (G67)
- Konferenca za otroke priseljence (A85), (E64)

Sodelovanje s starši otrok priseljencev

1. Povezovanje s starši

- So odzivni (B82), (C75), (Č60), (D64), (E73), (F74), (G73), (H64)
- Prilagajanje staršem (A87), (B81), (D61), (F76), (H62)
- Obveščanje staršev (Č19), (H63)
- Roditeljski sestanki za albanske matere (A98), (G80)
- Organizacija brezplačnih tečajev (D69), (F80), (G77), (H68)
- Staršem šola ni visoka vrednota (A88), (B84), (Č62), (D63), (F77)
- Ni spodbud staršev (A89), (C71), (Č63), (D67), (F71)
- Reagirajo na vedenjske težave (Č64)
- Vzgojna nemoč staršev (F78)
- Očetje znajo jezik (A93), (B78), (C74), (Č65), (E75), (G75)
- Matere se izogibajo učenju jezika (A95), (B80), (C73), (Č67), (D68), (E76), (G78)
- Službeno odsotni očetje (A90), (Č66), (F75), (G76)
- Težje sodelovanje z albanskimi starši (A94), (C70), (D65), (F69), (G74)
- Slabi odzivi na tečaj slovenščine (A96), (C72), (D66)
- Izkazujejo hvaležnost (A100), (C77), (E74), (G79)

Povezovanje ŠSS s preventivnimi programi

1. Sodelovanje z zunanjimi institucijami

- Se redko povezujejo (A101), (G84)
- Manjša dostopnost v lokalnem okolju (A102), (C82), (Č69), (E82), (H72)
- Pomanjkanje programov (A107), (C81), (Č70), (H70)
- Otroci obiskujejo dnevni center (B85), (D70), (E79), (F81)
- Otroci obiskujejo mladinski center (A103), (C78), (G82)
- Seznanitev staršev s programom (B93), (E85)
- Izmenjava informacij (A106), (B92), (D73), (E86), (F82), (G87)
- Redni sestanki (B91), (D75), (F83)
- Svetovanje obiskovanja (E81), (F84), (D77), (G83)

- Organizacije in društva (E83), (F85), (G85)
- Dodatno delo in skrb (F87)

2. Dejavnosti za otroke

- Opravljanje šolskih obveznosti (A104), (B89), (D72)
- Prostočasne dejavnosti (A105), (B90), (D71), (G86)
- Izvajanje preventivnih delavnic (B95), (Č68), (D74), (E78), (F86)
- Projektne delavnice (B97), (C80)
- Brezplačna psihološka pomoč (B99)

Izzivi in ovire svetovalnega dela z otroki priseljenci

1. Ovire in izzivi

- Otroci vrženi v sistem (A113), (Č76), (D82), (F91)
- Potrebne sistemske spremembe (A117), (B100), (Č77), (D87), (E92), (F93), (G96)
- Mednarodne razlike v kriterijih (A108), (D80), (G88), (H77)
- Predsodki iz okolja (A110), (C83)
- Običaji prehranjevanja muslimanov (A115), (C93), (Č83), (G93), (H80)
- Niso prilagojeni testi za usmerjanje (A120), (F94)
- Pasivno ministrstvo (A121), (D84)
- Jezik (B102), (C84), (Č73), (D79), (E87), (F90), (G90), (H75)
- Pomanjkanje organizacij za učenje jezika (B102), (Č81), (H73)
- Upad motivacije otrok (C88)
- Prilagoditve samo prvi dve leti (C91), (D90)
- Devetošolci ocenjeni (D83)
- Premalo dodatnih ur slovenščine (Č79), (D78), (E90)
- Nemotiviranost staršev (Č82), (E89), (G92)
- Slediti sistemu ali prisluhniti otroku (G98)

2. Odpravljanje ovir in izzivov

- Otroku potrebuje spoštljivega in odgovornega zaveznika (B104), (C90)
- Spodbujanje učnih navad (A109), (G91)
- Sistematizirano delovno mesto za nedoločen čas (A119), (C89), (Č80), (E94)
- Pogovor o medosebnih odnosih (A112)
- Ne pritiskajo na otroke (A114), (F89)
- Več izbire pri prehrani (A116), (C94), (Č84), (G95)
- Izbira in odločitev otroka (C94), (H81)
- Obvezen tečaj učenja slovenščine (D86), (E93), (F92), (G97), (H76)
- Več možnosti brezplačnega učenja jezika (B101), (C95)
- Intervizije med svetovalnimi delavci (B107)

- Podaljšanje prilagoditev (C92), (D91), (E91)
- Predlagajo uvajalno obdobje (Č72)
- Krepitev pomembnosti šolanja za starše (F96)

9.13. Priloga L: Odnosno kodiranje

